

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Panim me'ivot

Sefer She'elot u-teshuvot - ye-ḥidushim u-ve'urim mi-Masekhet Kidushin
u-Vetsah

Eisenstadt, Me'ir Ben-Yitshak

קחצי נב ריאמ, טטשנזיא

Zultsbakh, 498 [1737 oder 1738]

תובושתו תולאש

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9429

שאלות ותשובות

שאלה א

חיות

חיות החיית במלכותו אינו מתגדר לפני מלכים
 יתגב מגיב לו יוד בעשר ידות בכל מדה ומדה
 שמנו חכמים מהולל ומתודד בחריפותו ובקיאתו הרים עוקר
 ומקדר ינח לו מוניטין של כתב בכתבו והלכה כר"מ בגדרותם
 גודר גדר ה"ה אה" מחותני הרב הנאון הגדול שנתגדל בשם
 טוב לרד"י ולאחרונה אחריו יחיד נתיבות עולם משוש דור ודור
 כ"י ע"ה פ"ה כ"ש מהורד מאיר נר"ו אב"ד ור"מ יג"ן :

זה

לי עידן עדנים הרכה שלא קדמתי פניו כי
 אמרתי אטרחי בכדי למה לי באשר ידוע לי
 שאיננו מופנה מלימודו הכרתי וכי קאי רבי כהא מסכת"ו וכי
 אמנם כעת כחתי בשאלה אחת אשר גדולה היא אלי כדון אחד
 מעיקר שנת ה"ה ע"ד שמתקבצים פעמי' בשנה קיצון גדול
 ליסודי בעיר קרעמו ושוכרים מנכרי' הכיפות וכתיב שמינחם
 שם שחורתם והיסודי' תפורים בכל עיר זה בכה זה בכה
 והבתי' והכיפות מיוחדים לשחורות שלהם מה משפט העיר
 הוא לענין שילטול בכל העיר בשבת כפי לפי הגרסה בעליל
 אפסטי' לשון ה"ע כפי' ש"ע וכפי' ש"ב דאורחים אורחים
 מיד זה על זה אין ספק שיהודים אורחי' אופרים מיד זה על
 זה וזאת מיום נוסעי' לשם ללבי שמתי ולכולם לא הרחתי
 ועשיתי עידיב משלי וזכתי ע"י אחר לכל המתקבצים שמה
 אך היתי כשחוק לרעים ולעיני לי בלעגי שפה והשכנתי כי מיום
 שנכסתי לשם זה שנים רבות לאין מספר ולא שמענו פוגה פה
 ולמה חכמת או יותר ולכולם שאלתי וטורח אין לי באשר הדין
 פשוט כנ"ל לפע"ד ובהוסדס יחד עלי אמרתי להם כי ניקל
 הוא להכליע השכירות באשר תמיד ניתן דבר מה לנושל העיר
 ועיר מקופת חומה כנודע ואף גם בעיני פליאה כשגבה לא
 יוכל לה למה נהיתה דבר זה שמתג תמי' זו כמעט כסגות
 אחר ולעמד הנח להם לישראל מנהגן ואני אמרתי כחפשי
 בשו"ת אחרונים ומלחתי נידון זה כהווייתו בשו"ת רמ"א סי'
 ק"ך ובהג"ה שם ע"ש שו"ת מהרש"ל ומה שמלחתי ראיתי
 הג"ע בזה לפי עניות דעתי והוא מה שהקשה הכ"י כפי'
 שפ"ב וז"ל כתב התרדכי ר"ע הדר בשם רש"י חנירו של כותים
 הרי כדור של בהמה פ"י ומומר לישראל המתאכסין שם
 להכניס ולהניח ואם יש שם ישראל אחר אוסר פ"י אוסר
 לאורה להניח מניח כותים לחנר אבל אותו ישראל מותר
 להניח מניחו לחנר דאין ישראל האורח אוסר עליו עכ"ל
 ובתורות הדן סימן ע"ו כו' ותמיהני עליו שדברים הללו לאו
 לדברי ראב"י דקיי"ל כוותיה היתמר חלל לדברי ר' תמר
 דלא קיי"ל כוותיה כו' וכיון דלא קיי"ל בר"מ ח"ב נקטינן
 דשניהם מותרים דאין ישראל הדר שם אוסר על האורח ולא
 האורח על ב"ה עכ"ל הכ"י ואני שמעתי ולא אכין מנ"ל זה
 דילמא פ"ה רש"י לדברי ר"מ ה"ה לראב"י דכמו שהדין הוא
 לר"מ ביחידו ישראל ה"ה לראב"י בשני ישראלי' הדרים ונכרי'
 ליחווהו לאו ישראל אחר הכא לשם אינו אוסר על שנים הדרים
 ושנים הם אוסרים על האורח ולכאורה ה"ה אפשר לי לומר
 כיון דקיי"ל שאין היחיד נעשה אורח אבל היחיד רבים
 נעשים אורחים אבל רבים כדלית' כפי' סי' ס"פ וכי' הביא
 בשם הרב תנוד והרשב"א יע"ש וא"כ לדברי ראב"י לא שייך
 זה כיון דשנים דרים נקבע כחנר היחיד נעשה אורח אבל
 לר"מ דיחיד דר שם או אין היחיד נעשה אורח וספיר הקשה
 אמנם הרי כתב ש"פ ע"ש תרומת הדשן ש"ע דאפילו רבים
 נעשו אורחים בזה אבל היחיד וכפ"כ יחיד אבל יחיד וא"כ י"ל
 הוא הדין לראב"י ועוד נר"ך עיין אכלי אמתי שכתב בשו"ת
 רמ"א סי' ק"ך לישב דאורחים לא אסרי אב"ה והא דכתב רש"י

להאי פונדק דהוי דיירי ב"י תרי ישראל ונכרי אחד וכי' ח"ב
 איכא למימר דטיקד האיסור לא ה"י מכח אכסניגים רק מכח ב"י
 ישראלים דהוי לרי ב"י עכ"ל ע"ש הטוב ויקשה לכאורה
 דמ"מ מוכח דאורח אסר ולא בטל לגבי ב"ה שהרי חלו שנים דהוי
 דרו בוראי ה"י שוכרים רשות מכלרי' כראב"י וא"כ למה ליה
 לר' חנינא ולריש לקיש לשכור טוב מהמשכיר בשלמא אם אורחים
 אסרי ולא בטלי לגבי ב"ה שפיר הוגרבו לשכור וכדל"י היה
 מערבים ג"כ עם אלו תרי דהוי דיירי דאסידי דירקן בעני
 עגמן והיה אפשר לומר דהוי אסידי לכו דנר"ך לשכור לכל
 אחד ואחד שהרי קאמר בגמרא' סס דף ס"ו שוכר כמעט דמי
 מחי' לכו מה מערב מעבודיוס אף שוכר מעבוד יוס ומשני
 לא מה מערב אחד מערב לכולם אף שוכר אחד שוכר לכולם
 ואינהו שהיו יראים שמא יבוא הנכרי בשבת וקשה הוי לכו
 לשכור בשבת כשיבא אלא נר"ך לומר דהוי אסידי לכו מה מערב
 מעבוד יוס אף שוכר מעבוד יוס ולא תקים לקולא מה מערב
 אחד מערב לכולם אף שוכר אחד שוכר לכולם ובהו יבוא
 הטיב על כיון אמנם האמת יורה דרכו אף דק"ל אחד שוכר
 לכולם היינו למי שה"ה שם בשעת אפסידות אבל אלו תרי דהוי
 דיירי נקיעות לא אסקי' דעתו על אלו אורחים משא"כ כניבור
 וקאל הדריס כדלית' בט"ו אכלאי נימא ללשון ראשון כפי' רש"י
 דאורחי' לא אסרי ובטלי לגבי בעל הבית למה הוגרבו לשכור
 ואלו לומר דס"ל נר"ך לשכור בכל ערב שבת וכיון דלא הוי
 נכרי התם לא אסיר על ב"ה רק אורחים כפי' רש"י לדבר ר"מ
 אם יש שם ישראל אחד אוסר היינו שאוסר בית הנכרי על
 האורח הכא לשם ולא על בעל הבית כיון דליתוהי ואם היה
 לראב"י בדדיירי תרו ונכרי ליחווהי אוסר בית הנכרי על
 האורחים כמו שהקשתי לעיל על הכ"י בזה ליתא דא"כ למה
 פ"י רש"י וה"י חוששים שיבוא הנכרי בשבת שהרי אפילו לא יבוא
 אוסר על האורחים לדברי ראב"י וכו' :

ועוד

דכבר איפסקא הילכתא דאין נר"ך לשכור בכל
 ערב שבת וזה שפי' רש"י ריש פ' הדר וקשה
 עליו לשכור בכל ערב שבת כבר כתב הרא"ש ו"ל כוה יפון שם
 ולי נראה עוד לפרש בנידון מה שמחוס לפרש ריש פ' הדר
 דף ס"ב ב"ה חליבא דכשע והפסידו חכמים לישראל הדר
 עמו כדי שיקשה בעיניו ליתן סכר בכל שבת ושבת עכ"ל הרי
 בגמרא קאמר להדיא וכותי' לא מוגר משמע שמחיי' טעמא ינא
 ישראל משם משום דכותי' לא מוגר ולא כפי' רש"י ונראה לי
 דודאי אימת שייך לומר שחוסש הנכרי שחוקי' ישראל ברשותו
 אם משכיר לו רשותו לעולם אבל אם יראה הכותי' שישראל
 נר"ך לשכור בכל שבת בודאי לא יחוש שישראל יחוק ברשותו
 שהרי הוא משכיר לו בכל שבת והכי קאמר בגמרא וכותי' לא
 מוגר כפעם אחד לכל השבתות משום דסבר שמא יחוק ישראל
 ברשותו אך הכותים מוגר בכל שבת ושבת וזה לא יעשה ישראל
 ויקשה עליו לשכור בכל שבת וכל מה שכתב בלחמת אם משכיר
 לו לזמן מרובה מהני וק"ל :

זה

הנ"ע בדברים הנ"ל לפי עני' דעתי ואמרתי
 אשרוך אליו משפטי כי הוא מותיב ומפרק
 ויש לאל ידו להנחני בדרך אחת עכ"ל לב"ב אורחים הבאים
 באין בעל הבית קבוע אורסים מיד זה על זה כאין פיקפוק
 ומה שחמרתו למנוח כוה באשר שובעלים ביטולם במקום אחד
 אבל נאדקוק ומקום פתוגרים וכעין מה שכתב בש"ו מהרש"ל
 הנ"ל ומכאן נהגו העולם כו' הנס שהתירו חלוש מאוד דאלו
 משלי' לפעמים במקום דירתם בבית הנכרי אף גם לפעמים
 יש שם שנים נאר קיבון ויותר חני בעני' אין לאל ידי למכוא
 היתר בזה ע"כ אמרתי לחלות פניו אפי' רבינו נח יודיעני
 דכ"י :

דרכיו ויחנני כמעלי נדק להשגיגי מלא דבר ומן השמים שפרו כפול כמדובר כנשר יחדש בעוריו וכחו יגבר מברכת הדינו אני הגבר כלי ריק וכנשר דש"ת כ"ד הקטן נבי יכונה הירש בלא"ה הר"ר יוסף ב"ח ז"ל ה"ה 1

תשובה

עמרת נבי וקרני ראם לו ועטרה עיטור סופרים ספרה דיוקנה ותנא תוספ"ה ה"ה אח"ה מחותני

הנה

החריף והסגנון וית רענן כבוד מהור"ר נכני הירש נר"ו : כתבו קבלתי ביום א' העבר ובקראתי שנים ושלש דלתות דחיתי שהם מפליגי בעיבורין ומראה פנים לכל נד השם ושאלתו כשאלת הראשונים שדברו בדון זה ה"ה מהר"ם ז"ל ורמ"א כאשר הזכיר מכת' בכתבו ואם אמנם שם כזוני והקבוצי שדרות עיונים גדר מזה וגדר מזה לחדש לבני יסבתי מ"מ לרוב אהבתו הפסקתי באמנע הפרק להשיבו על כל דבריו ועל כל ספיקות וקושיית שנתקשה לו ואבוא על סדר קונטרסו ראשון שחילה נאמר שכתב מכת' שעתה עירוב משלי זוכיתי ע"ה אחר ולכל המתקבנים שמה תמה מה הוא ל' ויכה שלו הלוח אין עירוב וביטול במקום נכרי ואפשר שזה בכלל מה שכתב ובהוסד יחד עלי אמת להס כיניקל הוא להכליע השכירות כאשר תמיד נותן דבר מה לחוסל העיר עכ"ל אפשר שהקשה לו דבר זה והשיב להס כיניקל הוא להכליע השכירות וכו' אבל מ"מ הלשון אינו מתוקן שקודם כל ה"ו לו להדר להכליע השכירות מן הנכרי ואח"כ לזכות לכל המתקבני' אבל מלשוננו תשמע שזיכה שחילה ודבר זה ה"ה שירחמו לריק אבל דנתי מכת' לכך זכות כי בודאי דבר זה לא נעלם ממנו ומסתמי' עשה תיקון של שכירות ג"כ דקית' ל' דלחר שזכר ע"י כולם :

אך

מה שכתב מכת' ונתפלא על הרב ב"ה שמה למה לא דחה בעל פרומ' הדגן וסתר הפסק המדרכי בזרוע נטויו מפני שכרבים הללו לאו לדברי רב"י דקית' ל' כותיה חיתמר אלא חליכה דר"מ דלא קית' ל' כותיה וכו' וכתב מכת' ח"ו"ל ואני שמעתי ולא אבון דילמא מה שכתב רש"י לדברי ר"מ ה"ה לראב"י דכמו שהדון לר"מ ביחיד ישראל ה"ה לראב"י בשני ישראלים הדריס ונכרי ליתויה וכו' ורעה לישב כיון דאין יחיד נעשה אורח אבל יחיד וכו' אמנם הרי כתב רש"י ע"כ כפי' דאפילו רביס נעשים אורחים אבל יחיד וכפ"י יחידים אבל יחיד עכ"ל ואני אומר גברא קא חוינא ותשובת' לא קא חוינא כשנבון דבר זה יתרכו כל הספיקות שלו דהא נודע לכל כי רב הא דקתני כמתניתן ראב"י אומר לעולם אינו אומר עד סיה' שני ישראל אסורים זה על זה מה שנסו גזירה שלא ילמוד מהשטן אמרו רבנן אין עירוב מועיל ואין ביטול רשות מועיל במקום נכרי עד ששכור ונכרי לא מוגיר משום דחיש לכפשים וברית' דפליג ר"מ ורשב"י דאמר ר"מ חנירו של נכרי הרי הוא בדר של בהמה ומתיר להכניס מן החצר לבתים אם יש שם ישראל אחר אומר ולפי' רש"י האורח אסור אבל הנכרי אינו אסור על ביתו של ישראל ורמינן מתניתן אכריתתא ומשנינן דכריתתא מיירי דליתא לנכרי ולכך לא אסיר על בעל הבית אבל האורח אסור להגויא מבת הנכרי ועל זה פליג ראב"י בכריתתא ואמר לעולם אינו אסור עד שיהיה שני ישראלים אסורים זה על זה וע"כ אפילו בדעירבו מיירי דאי לא עירבו פשיט' שאסורים זה על זה דהוי שני רשות וק"ו שהאורח אסור להגויא לחצר אלא ע"כ בעירבו מיירי או ביטלו רשות זה לזה והוי רשותא רשות אחד אומר הנכרי עליה' עד שיטכרו אפילו אין הנכרי בביתו דל"כ שאינו אסור עליה' אלא על האורח אמת פליג ר"א בן יעקב אר"מ מאי שני בעל הבית אחד דו"ל דאין אומר הנכרי על ב"כ אלא על האורח מ"ס שני בעלי בתים שעירבו או שביטלו רשות אחד דמי דאין כאן אלא רשות אחד אלא ע"כ דפליג ראב"י אדר"מ וסבירי ליה דלחד אינו אומר אפילו על האורח ונשני ישראלים אומר הנכרי אפילו על בעלי בתים הדריס שם ופשיטא על האורח אפילו אין הנכרי בביתו אומר ושפיר הקשה הב"י שה' לתרומ' הדגן לדחות פסק המדרכי בזרוע נטויו' בדברים הללו לאו לראב"י חיתמר אלא לדברי ר"מ דלא קית' ל' כותיה ולראב"י ישראל אחד אינו אומר הנכרי לא על האורח ולא על הכלל הכית :

זכור

מיושב כמה תמיה' גדולות אשר הקשו התוספ' על פי' רש"י בדף ס"ה ע"ב ור"ם לק"ס ור' חנינא איקלעו לההוא פונדק דלא הוי שוכר והוי משכיר אמרו מאי למובר מינ' ופי' רש"י והיו יראים שמא יבוא הנכרי בשבת וכתבו התוספ' רונה לומר דלא לא ה"ה בלא לא ה"ה חוסר והיינו כר' יהודה ואפ"ג דפסקינן לעיל להלכה כר"ם וכו' וכדבר המתחיל דחתי נכרי דפונדק בשבת כתבו התוספ' פי' בקונטרס דמתחיל לא הוי מני לאיערובי דיורים דישאל הוי ביה משום דנכרי אומר עליהו אפ"ג דליתיה ודכרו תמוהים שפי' סוגיא זו דלא כהילכת' דקית' ל' דאין הנכרי אלא היכי דחתי' בדפרשתי לעיל וכדפירוש נמי בקונטרס בהיה עובד' דלעיל ובפי' רש"י אחרים מנלתי דמתחיל ספיר מני לאיערובי דיורין דישאל הוי ביה משום דנכרי לא אסור עליהו היכי דליתיה כו' עכ"ל ופי' ראשון ראשון דחתי בפי' רש"י על האלפסי ותמי גדולה למה הקשה התוספ' על רש"י שפי' סוגיא זו דלא כהילכת' ה"ו להו לאתמויה איך יספור דבריו תוך כדי דיבור ולי' נראה' דאין מקום לקושיות התוספת ודברי רש"י בלשון ראשון ברירין אחר' שנכר דברי הרמב"ם שהביא הטור בס' שע"א ח"ו"ל והרמב"ם כתוב שנכרי אומר כיון שיכול לבוא בשבת והוא ממשנה בפ' המשפחתין המניח את ביתו והלך לשבות בער אחרת אחד נכרי ואחד ישראל הרי זה אומר דברי ר"מ ר' יהודה אומר אינו אומר ר' יוסי אומר נכרי אומר וישאל אינו אומר שאין דרך ישראל לבוא בשבת ר' שמעון אומר אפילו מניח ביתו והלך לשבות אבל בתו באותו העיר אינו אומר שכבר הסיע מלכו ובפלוגת' דר' יור' יוסי פסק הראש' כר' יהודה משום דלהלכה כדברי המיקל בעירוב אבל הרמב"ם פסק כר' יוסי וכתב הרב המגיד טעם לדבריו וכתבו עוד שגראה מדברי הרמב"ם שאין הנכרי אומר חלא חסכן הוא במקום קרוב דהיינו מהלך יום אחד שיכול לבוא בשבת אבל אם ה' רחוק יותר אינו אומר שיש שכתבו כן וכתבו הב"י שזה דבר פשוט דהא בריש פי' הדר עלה ס"ב מוקמינן לאומר דר"מ דוקא דחתי ביומא כלומר אבל אם היה במקום רחוק שאי אפשר לו לבוא ביומא לא אסיר ומילת' נשמע לר' יוסי דלא בא להחמיר על ר"מ נכרי דל"כ הוי ליה לפרושי עכ"ל הב"י בס"ס ע"א ועין בעין נראה שה' לפניו גירסא בדף ס"ב לא קשיא הא דחתי ביומא הא דלא חתי ביומא והמעיין בדברי הרב המגיד יראה להדיא דפוסק כר"ם דתלוי הכל בהסתי דעתו דאפילו הלך לשבות אבל נכרי אינו אומר ודני הנכרי פסק כר' יוסי וכו' ויחנן דאמר בפ' מי שהוכיח דר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי אפילו בעירובין וכפ"י דהוי להו ר"מ ור' יוסי מרילנבי ר' יהודה באסור נכרונהו לכו' ר' יהודה יחיד לנכיהו יעוין שם :

ואני

אומר דיש לו ראיה ברורה מן הש"ס דפסק כראב"י כי דפליג אדר"מ נבי ישראל אחד אבל כשני ישראלים אפילו לא חיתיה לנכרי בביתו אומר עליהו ולא חכני עירוב לביטול רשות וס"ל להרמב"ם דהני פסקי לא סמרי אהדדי דהא דפסקינן כר"ם משום דתלויה הכל בהסתי דעתא אבל נכרי שיכול לבוא בשבת אומר אפילו אינו בביתו :

זכור

יהי נוחים דברי רש"י דהא הנחה זו שכתב הב"י אמת הא דנכרי אומר אף שאינו בביתו היינו דוקא שאינו רחוק כ"כ שיכול לבוא בשבת אבל אם ה' רחוק כ"כ שאינו יכול לבוא בשבת אינו אומר והנה ר"ם לק"ס ותלמודי דר' חנינא איקלעו לההוא פונדק דלא הוי שונה והוי דיירי תרי ביה תרי ישראל והנה בספק דרבנן קית' ל' לקול' ולא ידעו אם הנכרי רחוק מהם כל כך שלא יוכל לבוא בשבת ואינו אומר עליהם וא"כ מנך הדין ה' יכולים לערב וה' מתרים לטלטל דמולין באיסור דרבנן לקולא אבל הם ה' מתיראים שמא יבא הנכרי בשבת ויתבדר הדבר שה' במקום קרוב שה' יכול לבוא ואומר עליהו ולא יהני להם העירוב בלא שכירות ולכך היו מהדריס לשבד מן המשביר כדי שיהיה להם עירוב או ביטול רשות והיינו כר' יוסי ובראב"י דס"ל דכל היכי שהיה הנכרי במקום שהיה יכול לבוא בשבת אף שאינו שם אומר אבל ר' יהודה ס"ל דאינו אומר וס' פסקו כר' יוסי ובראב"י דפליג אדר"מ ותשמו שמא יבוא נכרי בשבת ורני לשבד מן המשכיר לנכרי כדי שיה' כולם מותרים ע"י עירוב וכו' כפי' התוספ' שפירשו דעבדו כר' יהודה חלא לפי דעת הרמב"ם עבדו כר' יוסי ובראב"י והשטח בעובדא דחתי נכרי מרי' דפונדק בשבת פי' רש"י דמתחיל לא הוי מני לערובי דיורין מישראל הוי ביה

שאלות ותשובות א ב

כריבן אנו לומר באיזה סיבה ע"י שכהה או ע"י התשלום ק"ו
 בדבר שחלו בדעת אחרים איך החליט מכ"ת שבדמי ה"י סוכרים
 אלו שנים רשות מכרי ד"ל דלא שכו או מסוס דלא רבה
 השוכר לשכור חותם או משאר מניעות שכהה או התשלום ורכו
 עכשיו לשכור ממשיכר וכוה יכונו דברי רמ"א בשו"ת ושפתיו
 ברור מללו ואין אנו נריבין לכל הדמוקים שנחק מכ"ת ועלה
 בדעתו דהני תרי לא אסקי אדעתיהו על אלו אורחים דזה ליתא
 דלעולם אם יש בעל אסכית קבוע אין האורח חיסר עליו
 ודוק כי הוא ברור בדברי רמ"א בשו"ת ודין דין אמת
 דאורח חיבו אומר אפילו אורחים רבים וכו"ה אחד קבוע אינו
 אומר חבל אם כולם אורחים אחרים זה עלזה כנוכר בס"ס
 ט"ע ואחד שוכר בשביל כולם כנוכר בס"י שפ"ט ובענין
 השתלה דשאל קתן מבוחר בס"ע דאורחים אסרי אהדי ותרומת
 הדשן ותשובת רש"י ל"ל לא ה"י לפני ומי יבוא לחליק על הכרעות רמ"א
 ויפה עשה מכ"ת שחש לענמו שלא לטלטל אם לא ע"י עירוב
 משכירו עכ"פ ע"י הבלעה מן הנכרי ומה שמכ"ת רנה לנדוד להסיר
 ע"י שמכשלים אצל הנאר קוד כנר תכר מכ"ת לגיווח כענמו
 מטעם זה הלום מאור בין בהא נחמא ובהא סלקא לנחמ ידי
 שמים כל ירא ה"ל לא יטלטל עד שיבשר רשות מן הכותי אף ע"י
 הבלעה ולערב אף ע"י וכו' לכל היסודי אצל לחמות לעמי
 הארכות שלא יטלטלו על זה ועל כיוצא בזה אמרו החמים מוטב
 שה"י סוגים ועליה מוידים ולפי עניות דעת כוונתי בעורת ה'
 דרך אמת ברשי ע"פ שיטת הרמב"ם והגלתי אותה מתמוה'
 התוספת ושלא להוכיח חלק לישב תמוהת הכ"י על תרומת הדשן ;
 לי לישב דלכך לא סתד פסק המרדכי בורוע

נראה

שאלה ב

במותיב

תלמא כחדא הוינא שבאו לפנינו הנעלה
 כ'משה ברי חיאל ז"ל והכ"ח כ'ישיעיה כהנר
 יהודה יכו' שראות המעשה האין נשקע במים כ' שלמה בעלה של
 האשה מ' שמחה וכן אמרה בזה הלשון ;
ביום ו' עש"ק ח' תמוז תנ"ל אחר חנוכה היום לערך ג'
 שעות איו' כ' שלמה בעלה של האשה מ' שמחה
 ושאר אנשי קהלתנו גדולים וקטנים זיין גנגן לכהר טוביא בחדן וזו
 כ' שלמה הכ"ל פר ערשטן ניין גשפרונג אונ' האט אן גענגט נו
 מאכין פאסטין דען שווימן זוא ויין שוואגנר כ' משה ב' הי"ל אויף
 איימי גשריאן למען הסס וזוא מעכשיו דוא ביזט נאך ניט כוואשט
 דעס וואשר זוא ער כ' שלמה הכ"ל מיטש גווען דרך שחוק
 והתול טוט אייך זעהר פארטטין אין דען וואשר וועלט גויט זיין
 אלס מען עקט וועלט היטן דאס וואשר זוא ער זיך ווידר ווייטר
 אריין גלאזט מיט שווימן אונ' זיך אויף דען דוקן גלייגט אונ'
 גשווימן אונ' איו הינטר דען וואשר גבלין אונ' דיא הכט
 אין דער היך ארויך גוויין זוא גיסו כ' משה הכ"ל אויף איימי
 ווידר גשריאן וואס מעכשיו פר איין פאסטין דוא ביזט ניט
 כוואשט דעס וואשר זוא דיא אנדרי הכין אן גפאנגן ער מאכט
 ווידר קונסטן ובתוך דגע כמימרא ווידר אויף איימי גשריאן וזוא
 ווייטר איינס נימר גווען זוא כ' משה הכ"ל גשריאן למען הסס
 רכותי לאוין מיר זעהן וזוא דער איזט בער' ער איזט דער
 טרוקנין גווארן זוא ויין מיר גלייך איז דען וואשר ארויך אונ'
 גלאפן אום דען וואשר זוא מיר ניט קעגן מער ער זעהן ;
 ותכך ווידר קודם הכנסת שבת בין גלאפן נו דען פיסר אלו
 זיא זאלין זעהן וזוא מען קריגן קאן וזוא מיר הכין תסיב
 גווען אלו זיא הכין נו גווען אויף דיא אנדרי זייט בייה
 דען וואשר וזוא ער אריין גשפרונגן איז אונ' גלייך איין
 פאלטן טריט גטאן האט אונ' נו מיר גוואגט בזה הלשון ער האט
 וואהל

בי' משוס דכרי אסור עליהו אע"ג ליתא ר"ל דמסתמי כיון
 דאחי בשבת לא ה"י רח"ק מביטו שה"י יכול לבוא בשבת והיה להס
 ודיעה שלא נחרק מביטו שה"י יכול לבוא בשבת ולכך היה אסור
 עליהם וכשכא בשבת נסתפקו אם מותר לשכור ממנו בשבת אם
 שוכר כמערב דמי וכריך לשכור מבעוד יום חולא :

וכוה

מתרונים כל קושיות התוספת כמה שכתבו בד"ה
 דאחי נכרי דכרי רש"י תמוהים שפירש סוגיא
 זו דלא כהילכת' דק"ל דאין נכרי אסור אלא היבא דאיתא
 כבר פירשנו שהוא כהילכתא רש"י למד בספ"י הרמב"ם וכל סיבי
 דיוכל נכרי לבוא ביום השבת אסור אף שאינו סס וכו' יוסי וכו'
 ביבי וגם דברי רש"י אין סותרים זה את זה הא דמשמע לעיל
 שהיו יראין שלא יבוא הנכרי בשבת משמע דאי לא בא לא היה
 אסור היינו מן הסתם דאוליגן לקולא לומר שהוא במקום רחוק
 שאינו יכול לבוא בשבת וכל זמן שלא בא היו מותרים
 לטלטל ע"י עירוב אלא חששו שמה יבוא ויתכרר הדבר שלא היה
 במקום רחוק ליבטל עירובם ולכך רנו לשכור מן המשכיר לנכרי
 ובהיה עובדא דאחי מרי דפונדק בשבת פי' רש"י דלא מני
 לערובי דנכרי אסור עליה' אע"ג דליתא משוס כיון דאחי בשבת
 מסתמא לא ה"י רחוק והיו ודיעים שלא הרחיק נדוד מביטו
 ולכך לא מני לערובי כיון שהיה יכול לבוא בשבת נכרי אסור
 עליה' אע"ג דליתא :

ולפי

מזינו למימר הא דכתב בספרים אחרים בעי'
 רש"י דמאתמול היו מני לאיערובי משוס דנכרי
 לא אסור עליהו היכי דליתא חיבו מחולק עם פי' רש"י בספרי'
 ישיגי' דין אלא בפירוש דשמעתין דס"ל אף שאחי מרי דפונדק
 בשבת סס לא ידעו שה"י במקום קרוב שיכול לבוא בשבת א"כ
 מן הסתם אינו אסור עליהו דאוליגן לקולא במילי דרכנן בקניות
 כשוות וה"י יכולים לערב ולא ה"י אסור עליהם הנכרי אלא
 עכשיו וכן היה המעשה שבה מרי דפונדק בשבת ורכו לשכור
 ממנו עכשיו ולכטל עירובי חד ובפירוש קמא שפירוש רש"י
 דלא מני לאיערובי משוס דנכרי אסור עליהו רנה לפרש אף
 שידעו שהנכרי במקום קרוב שיכול לבוא בשבת ואסור עליהו
 ולכך לא יוכלו לערב ושני הפירושים אינם מחולקים לענין הדין
 ולפי' על כרחינו כריבן אנו לפי' השני שפי' רש"י ולא עירבו
 מאתמול ע"כ מחמת התשלום או שכהה לא עירבו :

ועתה

אבוא על סדר קונטרסיו קושיא ראשונה
 שהקשה על הרב הכ"י שמה על תרומת
 הדשן כבר כתבנו שאין מקום וקושייתו על הכ"י ומה שכתב
 מה"ת ודור תמי' אגלי אמ"כ בשו"ת רמ"א סי' ק"ך לישב
 דאורחים לא אסרי אכ"ה והא דכתב רש"י להאי פונדק דהוי
 דרו כ' פרי ישראל ונכרי אחד וא"כ איבא למימר דעיקר
 האיסור לא היה מכה חסכנאים רק מכה כ' ישראלים והקשה
 מכ"ת דמ"ת מונח דאורח אסור כו' עד דניחא ל' לומר דס"ל
 דנריך לשכור לכל אחד ואחד מדיהו יראים אמת יבוא הנכרי
 בשבת וקשה היו להם לשכור בשבת כשיבא אלא נריך לומר דהוי
 ס"ל מה מערב מבעוד יום אף שוכר מבעוד יום ולא מקיים לקולא ;

ואני

אומר דאי משוס הא לא אירי' דהא כתבו
 התוספ' סס דנכרי הבא בשבת מביטל עירוב ולא
 סגי אלא כביטול לגבי חד וכמו שפי' רש"י בד"ה דאחי נכרי
 בשבת ולפי' יש לומר דלכך רנו לשכור בערב כשכר ממשיכר
 כדי שיעיל להם העירוב לכל אחד ואחד ויהיו כולם מותרים
 משא"כ אם לא ישכירו ויבוא השוכר בשבת אף שיבכירו בשבת
 מ"ת יבטל עירו גם ולא יהי' מותרים כולם אלא טריבן לכטל
 לגבי חד ונראה לי דפשוט וברור הדבר דס"ל לרמ"א דאס
 יש בעל הבית קבוע אין האורח אסור עליו והוא רנה להוכיח
 שאם אין בעל הבית קבוע וכולם אורחים אסורים זה על זה
 והקשה לו מנ"ל הא דליתא כולם אורחים מני אינם אסורים
 והא דאסרי הכי משוס בעלי בתים שדרו סס בקבוע ולא משוס
 אורחים ומיירי שלא ה"י סוכרים מחמת חיוה סיבה או שלא היה
 השוכר רובה לשכור להם כמו שאנו כריבין לומר בעובד' דאחי
 מרי דפונדק בשבת לפי' שני של רש"י דאין הנכרי אסור בדליתא'
 והיו מני למיערבי ולא עירבו מאתמול וקשה למה לא עירבו וע"כ

וזהל דיא קובנט גלענט אבר ניש רעכט אזו דער פיסר איינר
זו דען אנדרן גזאנט דיר יהודי קומט שון גימיר אויס דען וואסער
ארזיו אונ' דאס האט גווערט ביים דען וואסער נאך זיין דער
טרינקן יוצר אלס אין ג' שעה אלס מיר וויינן אין אונ' דער
גלאפן אויב' פר מיינט מיר ווערן דער זעהן שווימן ווא זיין
מיר הכל אוועק גנגין איז שוין גווען לערך פ' אחר חלות היום
כל זה המעשה ראו וכמו כן אמרו כל הנ"ל בפנינו היו' יו' ה' ו'
טבת תנ"ל שלום מטריבט"ם :

וגם

זה מן השמועה ששמענו מהם כמה רוחב המים הי'
באותו הסעם שהי' הנהר גדול מרחיב והולך אוי
הי' הרוחב לערך י"ב אמות בכומים וכך המה משערים לפי אומדן
דעתן שהי' באותו פעם וכל זה אמרו כנ"ל הנעלה כ' משה כריש
ז' ו' והכ"ח כ' ישי' ב"ה יהודה יג'ו היום יום כנ"ל הקטן
שלום מטריבט"ם

יהודה לוב בין הר' יוסף ז"ל מק"ק פ"ק פה מלמד בק"ק ק"ב
ונחם יודא כהר"ר נבי ז"ל ש"ן ונחמן דק"ק ק"ב יג'ו :

במותיב

מלת"ב"ר כחדא הוינא וחתא קדמנא ב'י
וואלף שמס מק"ק ק"ב כר' יצחק ז"ל ואלאנו
אופו בעופס אילוע' ואמר לנו בזה"ל אחר חמשה או ששה ימים לאחר
שנאכר כ' שלמה חתן נטעל מק"ב דהיינו כ' שלמה האט זיך גבאדין
אין דער טונא אונ' אזו נאכד גווארן ווא אזו דער הלטר מק"ב
חמשה או ששה ימים אח"כ לשם קומן אונט גוואנט ער האט
גהערט דס איין יהודי מחאן איז דער טרונקן גווארן ווען מאן
איזס וואס גיבט אזו וויל ער ווייזן וואו ער ליגן טוט האט ער
מען איזס ער געראכטן איין דוקאטין גו שענקן ווא האט ער
גוואנט וואו ער איין ארט דס מן איזס זוכין זאל זענין לייט
אהין האבין אבר נישט גפונדין * אח כ' אזו דער הלטר זעלבן
מיט הין אונד ג"כ נישט גפונדן ווא ב'ין א' אחר חנות לילה
אויף געטאכרין אונד געבין דער טויב גנגין הב ג"כ נישט גפונדן
זוא האב א'ך איזס נכרים גועקן ביא זאן דארף האב א'ך
גפרעגט האט עטן קיין יהודי דא גועקן ל' גן איין דער טרונקן
יודן ווא איינר גוואנט ווען איר געסטורן קומן ווערט העט
איזס אן גטראפין א'ך האב איין דער טרונקן גפונדן ליגן ווא
הב איזס דען קאספ' אויף גהויבן האב א'ך גועקן דס עש איין
יהודי איז גווען ער האט איין שווארן בארט גהאט אונד
שווארני האר דא דראן האב א'ך גוויסט דס ער איין יוד איזט
האב א'ך עש דען הלטר גוואנט וואן א'ך גוויסט העט דס איינר
פון ק"ב דער טרונקן א'ך גווארן ווא ווער א'ך א'ניין גנגין
אונד ענק גוואנט אח"כ דו הככרי דאס גוואנט האט ווא
האב א'ך גוואנט להככרי ווייס מיר דאס ארט וואו דא איזס
גפונדן האסט האט ער מיך גיפירט אונד גוויין דאס שווארן האר
אן איין עטוידן גהנגן זענין אונ' דער ביא האט מיר דער נכרי
גוואנט דס דאס וואס איז גוואקסן אונ' דען דער טרונקן
אוועק גוועמט כל הנ"ל העיד כ' וואלף הנ"ל פ"כ ד'ו מתחם
תנ"ה לפ"ק :

שוב

מעיד כ' מאיר כהר"ר גרשון בעונס אילוע' בהרס
חמור בזה הלשון א'ך בין קומן אחר חמשה או ששה
ימים אחר זה דס כ' שלמה איזט דער טרונקן גווארן אויף דען
איכר פור ביא שמרין האב א'ך גפראנט אויב זיא קיין דער
טרונקן גועקן הכין אבר א'ך הב נישט גוואנט דס ער איין יהודי
איזט גווען הכין זיא מיך גשאפט געבן דער טויב גיבן אונ' פראגן
א'ך ווער איזס בודלאי דער פראגן דען אזו איינר גשוואמן אבר
זיא ווישן נישט ווער ער אזו גווען * אח"כ בין א'ך גנגן אין
ערשטין דארף היישט קלעדרין ווא הב אין דער ערשטי מיל אין
גפראנט ווא האט מיר דער מילר גוואנט וואן א'ך ווער פר א' שעה
קומן העט איזס קענין בקומן דען איז נאך קיין שעה דו איין יהודי
איז נאקט פר ביא גשוואמן אונד האט מיר אלי אופת ומופתים
גוואנט אן איזס דהיינו קלייני שווארני קרויז האר אונד איין שווארן
בארט אונ' פול אין גוויכט כמו ער גווען איזט * ואח"כ
האט מיר דער מילר גשאפט פארן אויף קיס באראק דען דאסין
איז ער גשוואמן ווא האב א'ך מיר דען אנדרין טאג איין
סיפל גיכומן אונד בין נאך גפארן בין קומן גו קיס באראק
מיל ווא הב א'ך ווידרסעס גפראנט אויב זיא קיינס גועקן
הכין שווימן ווא האט מיר דער מילר גוואנט ווען א'ך ווער

פריא קומן העט איזס ביא ווייני מיל אן גטראפן ער איז
איכר נאכט ביא זיין מיל גלעגן זו פריא האט ער גועקן דס
ער איין יהודי איזט האב א'ך גפרעגט ווא ווייסטו דס ער
איין יהודי איזט גווען ווא האט ער מיר גוואנט דס ער נישט
איז גווען אונ' האט איין שווארן געפרעגט האט אונד שווארני
קלייני קרויז האר אונד פול אין גוויכט מעסס ווא הכי ווייל ער
דער קענט דו ער איין יהודי איזט האט ער איזס פון זיינר
מיל אוועק גשטויסן * אח"כ איזט דער מילר מיט מיר
גפארן מיט ג' סיפלך אויף ג' בדדים ער מיט זייני מיל יונגן
זו טיילט גווען דען דער טרונקן זענין גפארן ביז' פרסאות
אויף דער טונא וועט מיר האבין אן גטראפן הכין אלי גוואנט
דו זיא האבין איזס גועקן שווימן זוא זענין מיר קומן ביז אשוואן
זענין מיר אויף דא טייטשי מיל גו קומן ווא הכי א'ך דען
מילר גפראנט אויכער קיינס גועקן האט שווימן ווא האט ער
גוואנט דס כו פריא איזט ער איכר דען וואסיר גפארן האט
ער גוועקן איין יהודי געבן זיין סיפל פר ביא שווימן אונ'
מופסית הנ"ל גס כן גוואנט אונד מיר גוואנט ער אזו אויף
מעדוה גו גשוואמן עס איז דא טויב גנן ענג עס ווערן מיר
בודאי איזס בקומן ווא בין נאך גפארן ביז מעדוה האט מיך
געגנט דער גאלד וואסער האט ער מיר גוואנט ער האט גועקן
איין יהודי שווימן אונ' מיר ג"כ אופת ומופתים גוואנט אונד
מיר גוואנט א'ך זאל נישט כחינס נאך פארין ער איז סון אין
דער גרוס טויב איין קומן עס איז שוין אום מיגלך גו בקומן
ווא הב מיך מעסס אום קערט מי פרסה פון ראב :

ואף

וויא א'ך בין ביא דיא ערשטי איכר פור קומן
האט מיר איין פיסר גוואנט ער האט גועקן דו איזס נישט
וויא ער איז דער טרונקן ער האט גועקן דו איזס נישט
העלפן איזט גווען דו ער אזו גארבייט האט אונ' זיך גימיר קעגן
העלפן אונד ער האט גועקן דו ער גימיר אזו לאנג טווארן
קאן דו ער איזס גו הילף קומן קען לולי זוא ווער ער איזס
זו הילף קומן א'ך העט גוויס גוט טרינק געלד ער
דינט כל הנ"ל האט דער פיסר גוואנט כומיר * זוא העטק
געוף העדות עהנגד לפני ב"ד פה ק"ק פרעשבורג הק' מעס
חוכה בק"ק פ"ב :

תשובה

האשה

קשת רוח ומרת נפש אשת כתי' שלמה
הכטבש בגשה לפניו בקול נתי יגוון חמשה
המשברת נפשו של אדם וכפי' פרשות השמים וסופכת לב כמים
והיא ענוה וזהימים שנותים וילדה ורכה וענוה עדיין לא
הגיע לפשרים שנים ובעלה הי' לא דר עמה כי אם חדשים
שנים והיא סופקת כמים באמרה למה אהי' כעטיה וארכין
בנהרים ודופקת על פתחי דיני ישראל ומשכנות הרועים רועה
ישראל להזדקק לדברי' כולה האי ואלו ימנאלו לה התיר ע"פ עדים
שלשה או שנים שראו בשעת טביעה במלכות מים ואחר זה הגידו
כמה נכרים אשר נכחו גוף אחר מת קפ ע"פ המים וברקו אופת
והגידו סימנים כסער ראשו שהי' קטנים ושחורות תלפלים וגם
זקינו קטן ושחור ושאר תמונות שהי' הכעלה כמה שלמה הנ"ל :

והנה

מתחילה אמרתי מהלי להכנים ראשי במים
שאין להם סוף אשר החמירו רז' ולאמרו מים
אשתו אשורה ומי וכל להרהר אחר חוקה וגו' וזה
אשר גזרו רז' א'ך מי וכל לאטוס אזו לשמע לקול בוכים
ואמרת נילך בעיקבות ראשונים שעלה בדעתם לקול במים
שאין להם סוף בהוא גברא דטבע דביבלת ואנסיב ר' סילי
לדכיותהו שעלה בדעתו כיון דקוי וקיימי במים שיש להם סוף
דמי ולכסוף אמר שטעה דלומר גלי אשפלוהי וגם דבאשי עלה
דבעתו לומר הא דאמרי רבנן מים שאין להם סוף אשמו אסורה
הכי מילי באונס דשלמא אבל לזכר' מרבנן לא אי אית' דסליק
קלא אית ליה וגם אמרינן דלף קב"א דאנסבא ר' נחמן לדכיותה
דחשא מסוס דחשא גברא רבה אם אית' דסליק קלא אית
ליה למילתא ומסיק הש"ס ולא היא לא שגח זכורי' מרבנן
ולא

שאלות ותשובות ב

ולא שנה גברא רבה דעבר אין לכתילה לא ואיכא למידק מה דהוה הכן גדולי אמוראי להפיר לאשה במים שאין להם סוף ע"פ סברת עננים כיון דסתמא תני מים שאין להם סוף אשתו אסורה ורב שילי סבר לחלק כיון דקוין וקיימי אשתו מותרת וכן רב אשי רנה להפיר אשת נורכא מרבנן וכן רב נחמן עלה בדעתו כיון דחסה גברא רבה אש אית' דסליק קלא אית ליה אש"ג דסתמא תני מים שאין להם סוף אשתו אסורה אלא ע"כ כיון דמים שאין להם סוף מדרכנן אסורה ולכן עלה בלב כל אחר לחלק ע"פ סברת ענמו ואף שבעלי הש"ס לא הסכימו עמהם עכ"פ אנו לומדים מהם בלא המנה ימנא ח"ו זה הפיר ע"פ ראיות וסברות מהש"ס המנוה עלינו לחקור עד מקום שדינו מנעת כולה האי ואולי נוכל למנוח לה הפיר למנוה יחשב ואחזן מילין בתנן :

וראשון

לכיון גריבן אנו לחקור בהגזות עדות רועה עיר ק"ב שאמר לפי פתחו שמנא גוף אחד ערום בחוף הנהר אף שאמר לפי פתחו לא אמר שום סימן ולא ט"ע והנכרי השני ופליגי ורביעי שאמרן סימנים כשער ראשו וזקנו וגם אמרו שראו שמהול לא אמרו לפי פתחו וגם נדיבן אנו לידע אי הוי סימנים כאלו סימנים מובהקות לסמוך עליהם וגם עלות נכרי האחרון גאלד וועסיר משמעות גביות עדות משמע שאמר לפי פתחו בלי טעם שאלת ישראל אף"ג לפקפק מה שנאמר שם שאמר להם שראה גוף אחד נף סמוך לפסיגו והניד חזותו ומופתים כנ"ל ויש להסתפק אם הגיד כל הסימנים כמו שאמרן הראשונים בזקנו קטן ושחור ושער ראשו שחורות תלתלים ושאר תמונ' כפרגוף פנים אולא דים לומר קנת חזותו ומופתים ולא כולם ולכר כל הסתיקות אמרתי הוא' וסקדו חכמים על פקנות ענוות אמרתי אפתי בזכות תחילה משמעות העדות משמע שאמ' שלמה הנ"ל נטבע ברנועה התפשטת מן הנהר הגדול טונא והיו רבתי בערך ר"כ אמות והרנועה הולכת ומתפשטת בערך חמשה או ששה פרסאות א"כ חוזרת וסופכת לנהר הגדול טונא ועל הרנועה הנ"ל כמה בתירחים והעירו ששה סם בערך ג' שעות והלכו אילך ואילך בשפת הנהר ולא ראו שם תמונות אים שסט על גבי המים וכן העיר לפני הר' ליב מק"ב שהלכו בערך פרסה על שפת הנהר ולא ראו שם תמונות אים שסט במים ואניע דברי לפני דינוי גולה דיני ישראל :

נפרק

לא יחפור דף ד' אית' איתמר חביות טנפה בכנה אחר רב נישאחא כנגד עיר שרובה ישראל כנגד עיר שרובה נכרים אסורה ושמואל אמר אפילו נישאחא כנגד עיר שרובה ישראל אסור אומר מההוא דיקרא אית לימא בדר' חנינא קמפלגי דמר אית ליה דר' ר"ח דס"ל דרוב וקרוב הלך אחר הרוב ומר לית ליה דר' חנינא ומשני לא דכ"ע אית ליה דר' חנינא והכי בהא קמפלגי דמר סבר דאש איתא דמההוא דיקרא אית עקולי ופסורי הוי מטבעי ליה ומר סבר שרופא דנהרא נקיט ואית' ופי' רש"י מההוא דיקרא שם מחזן על נהר פרז ואין ישראל תנויין שם והוא למעלה מפרז ויכולה חביות לבוא תסס אכלינו עיקולי ופסורי הוי טבעי להו הרבה מקומות ישמש ועד כאן שהמים מתעקלי ומתגלגלים בגלגל במקום אחד מחמת כיופת סלעים ארוכים אל תוך הנהר והמים מכסים עליהם והספינות מתגלגלות שם וטובעה ופסורי השטרות שלגים הנקיים אצל הנהר וקוי וקיימי אש טבוח חביות שם תעמוד אין הנהר מוליכו עכ"ל ופסק הרש"ס כרב באיסורי וע"כ נריבן אנו לומר אף מקיל רב באיסור בשביל סברא כל דהו עקולי ופסורי ולא אוליבן בפר רובא דאורייתא אלא ע"כ כיון דקורבא נמי דאורייתא' אלא דרובא עדין מקורב' וכסברא כל דהו דמדעי לרובא שבקינן לרובא ואוליבן בפר קורבא ולכן מקיל רב ואמר חביות מותרת ושמואל סבר חריפ' דנהרא מסייע לרובא ואוליבן בפר רובא ועד כאן לא פליגי רב ושמואל אלא היכי דאית' עיקולי ופסורי אכל היכי דליכא עיקולי ופסורי אף רב סבר דאוליבן בפר חריפ' דנהרא והיכי דחריפ' דנהרא מיעיל רובא אוליבן בפר קרוב וא"כ אם היינו באנו לדון על חביות ר"כ הנמנח ברנועה וברנועה וי' דרים רוב ישראל לא הוי אוליבן בפר רובא דעלמא טנא חביות מנהר הגדול טונא במקום שרוב נכרים דיינו אומרים אש אית' דאית' ההוא חביות מרוב נכרים הדריס למעלה בכנהר הגדול טונא דרך חריפא דנהרא הוי אית'

ולא ה' כה לרנועה קנרוהו וא"כ לפי הוועה זו ליכא למיחש דילמא גוף מחוה שמנא ערים מרובא דעלמא הדריס למעלה בכנהר הגדול טונא דאש אית' דמפלמא אית' הוי אית' דרך חריפ' דנהר ולא הוי אית' לתוך רנועה זו ואין לחוש דילמא כשכח הגוף הנטבע לכאן הרוח סערתו על ע"ג נלי והוליכנו לתוך רנועה זו דהא אית' סם כסוגי' רוב ומנוי ליכא למ' דאוליבן בפר רוב ולא בפר קרוב וא"כ כיון דנהר הגדול הלך כדרבויים וליה לא ישבת וכנהר אשר לא יכוננו מימיו ורוב ומנוי הוא שהמים נגדרים ארבה והולכים תמיד דרך היובש ממעלה למטה ואפילו נגד קרוב סהא דאורייתא לא אוליבן אלא בפר רוב ומנוי ק"ו שלא נחזיק דיעות' לומר שכעת שבה הגוף הנטבע לכאן רוח סערתו לתוך רנועה זו וכיון דמחזק לן שלא נטבע שום נחמוזת סכ"ל במחזק דסתמא אנו אומרים דניייל בפר קרוב וזה הוא שנטבע ולא אוליבן בפר רוב עולם וכן משמע בפ' האשה שלום נכיר"ג בר אבהי דרב ביבי דהוי אויל מקוטב' לאסמני' היכי דלא הוחזק דלא חיישינן לתרי ינחק וכן הפיר הרש"ס בפסוקה הביא הב"י בדין מכלוף בין מלילי הנהר קרוב לפס מטעם כיון דאין מכלוף בין מלילי אחר בעיר איתמא שר'י להכשא וסימנים שם הב"י וז"ל אכל פלוגת' דאביי ורבא דהו חיישינן לתרי ינחק דרברו חסו חכמים כל ימי' פסק רי"ף דלא חיישינן לתרי ינחק דרברו חסו חכמים לתיקנות ענוות והתירוהו בעד אחד ועד מפי עד הרי אשה רוחה שכמה קולות הקילו חכמים משום תיקנות ענוות וגם סמכו על זה שמתוך חומר שסחמר עלי' בסופו דייקי ומנסבא ולכן לא חס רי"ף ז"ל להחמיר בכאן וכן ראוי לכל מורה לחזור על כל נדדים להפיר עכ"ל וא"כ נכידון דידן נמי כיון שחזוק לן שלא נטבע שום אדם מסתמא אמרינן וגם לא חיישינן טמא נטבע זה מרוב המקומות העומדי' על נהר הגדול טונא כיון דנוכל לומר דאש אית' דמחזקת מקומות ה' דרך חריפ' דנהר' הוי אויל ולא ה' כה לרנועה קנרוהו ואוליבן בפר קרוב ופיון דאש ישראל העיד שמנא גוף אחד מת בשפת הנהר אף שלא אמר סימן היינו הולכים אחר הקרוב ואמרינן שזה הוא הנטבע א"כ ה' סה בכברי המסיח לפ"ת וכיון שאמר הרועה עיר ק"ב שמנא אים יהודי אחד מונח אכל שפת הנהר מסתמא אמרינן שזה הוא שנטבע ואף שאמר הרועה ש'תנו לו חיות מתנה או ראה המקום שמנא שם אין זה מוזיק דלא דמי לכברי שהיה מוכר פירות ואמר פירות הללו של ערלה הם כו' דלא מהיתן משום דהתם אמרינן להשביח מקחו אחר כן וחופשין שהוא מפקר וכן פי' רש"י בפ' האשה בפרא דף קכ"ב אכל נכידון דידן בדי' קוסטא קאמר שהרי הוא יודע שחס לא ימנאו בכדורו שלא יתנו לו כלום א"כ מסתמא אמר האמת והא דלא נמנא שם הוא כמו שאמר הכברי השני מחמת שנתגדל הנהר ושטו פו משם וכי כיכי דישראל ה' מעיד ה' מהכי ה"ה בכותי החסיח לפ"ת וכמו שכתי רמא בהג"ה סוף ה' ד' דכל הסימנים המהני בישראל המעיד ה"ה בכברי מהסיח לפ"ת וכיון דמחזק לן שלא נטבע שום אדם ברנועה זו בעת שהיו אמרינן מסתמא זה הוא הגוף הנטבע בקרוב ודומה לזה אמרינן בפסחים על ודקן ואסכח פלוגתא דרבי ורשב"ג דתנן שדה שנאבד בה קבר הנכנס לתוכו שמה קבר שאבד הוא נמנא בה קבר הנכנס לתוכה בה קבר לאחר זמן ואינו יודע ח"וה קבר האבוד בה דברי רבי רשב"ג אומר שתדק כל הסדה ונוכל לומר כי היכי לעיל ספק על וספק לא על פלוגתא דר"א ורבנן ופי' רש"י וגבי בתים אפילו רבנן מורו כיון דבדיקתחין מדרכנן פליבן לקולא א"כ ה"כ נוכל לומר דכדבר דרבנן אף רשב"ג מורה דאוליבן לקולא א"כ ה"כ נכמים שאין להם סוף כיון דמילי דרבנן הוא ואין ידועין דלא נטבע שום אדם בעת שהיו ורובא דעלמא איתרע מכח חריפ' דנהר' אמרינן מסתמא ה"ה הוא שנטבע במים אלו :

אך

שדבר זה מילמא דתתי שלא נוכר בשום פוסק נחפש ונבדק' עד מקום שדינו מנעת אחר שאר נדדים אשר העידו נכרי' אחר שחקר ודרש אומא ישראל ושאל להם אם לא דאיתם גוף הנף במים והסיכ נכרי הראשון שהוא אחר לרועה העיר ק"ב סיניד לישראל והראה להם המקום ועדיין שערות ה' נאחוס בענפי אילן ואמר סימנים שה' שער ראשו קטנים ושחורות פתלים וכן שער זקינו קטן ושחור וגם ראה שנימול

שנימול אם יש לסמוך על סימני אלו חלה דלא היו מ"ס"ל ועד
 דלא היו סימן מובהק ופסק בש"ע סי' י"ז סי' ל"ב אם נפל לים
 והשליכה מגדלה והעלו רגל אחד מהרכובה ולמעלה וכיוצא בזה
 אין משיאין את אשתו שאני אומר רגל של אחר הוא ומיהו אם ה'
 בו סימן מובהק ביותר כרגלו סומכין עליו לומר שהוא של אים שנפל
 הרי לפנינו דאף בטובע במים בעינן במים בעינן דוקא סימן
 מובהק ביותר מ"מ אומר אני הגדול ודבר זה לא באמר בפירוש
 בש"ס חלה דהרב הב"י למד זה מדברי הרמב"ם על כן מוכרחים
 אנו להאריך ולבדר דין זה כולה היא ואולי אדברה בעדך נגד
 מלכים ולא אפוס בהלכה דאית' ביבמות דף ק"ך מעשה בעשי'
 באחד ששלטו לים ולא העלוהו אלא רגלו ואמר חכמים מן
 ארכובה ולמעלה תנשא וכתב הרשב"א ונ"י דמסתבדא שקשרוהו
 ברגלו והפלוהו אצל אים השליכוהו והשליכו מגדלה בים ולא עלה
 בידם אלא רגלו או אפילו כל גופו כלא רחשו אין משיאין את
 אשתו דחופשים שמה אותו הלך ממקום זה ורגל זה מהאדם אחר
 היה והרמב"ם כתב בפ"ג מ"ה גירוסין דין ט"ז וז"ל וכן אם
 השליכוהו בים והשליכו מגדלה אחריו והעלו ממנו אבר שתי
 אפסר שיטל מן הים ויחיה הרי זה מעידן עליו שמת ומשיאין את
 אשתו עכ"ל והרמב"ם מפרש שפס המשנה בשלא קשרוהו כרגלו
 בטעם ששלטוהו וכתב הרשב"א ושמה כלא נפעלס מן העין עד
 שעלתה רגלו בידם קאמר הרמב"ם והנימוקי יוסף כתב מדקאמר
 הרמב"ם והעלו אבר אחד ממנו נראה שניכר להם כולאי שהיה
 אבר ממנו דהיינו בסימן מובהק והביאו הב"י וע"פ דברים אלו
 קבעו בש"ע להלכה דבעינן סימן מובהק ביותר :

ואם

המנע שאין מ"מ תורה היא וללמוד אני נריך
 הגדולים מ"מ תורה היא וללמוד אני נריך
 ואקוה שתקום הניחו לי אבותי להתגדר בדין זה ונריך אני
 להאריך קצת כדי לברר הדברים בשמלה דכ"ס פ' אלו מציאות
 מכע' לן סימנים דאורייתא או דרבנן מאי נפקא מיני לאהדורי
 גט אשה בסימנים אי אמרת דאורייתא מהדרינן ואי אמרת
 דרבנן כי עבד רבנן תקנתא בממונא אכל באיסורא לא עבד רבנן
 תקנתא ת"ס חמור בסימני אובך ומשני אימא בעידי אובך ת"ס אין
 מעידין אלא על פרנק פנים עם החוטם אע"פ שיש סימני' בגופו
 וכליו מ"מ סימנים לאו דאורייתא ומשני אמרי גופו דאריך ונון כליו
 דחייסין לשאלה ואי חייסין לשאלה חמור בסימני אובך היכי
 מהדרינן אמרי אובך לא שאלו חייסי וקאמר לימא תנאי אין
 מעידין על השומא ואלעור כן מהבאי אומר מעידין על השומא
 מאי לאו כהא קמפלגי דת"ק סבר סימנים דרבנן ואלעור כן
 מהבאי סבר סימנים דאורייתא אחר רבא דכ"ע סימנים
 דאורייתא והכא בשומא מנוי' בנן גילו קמפלגי כו' ואיבעית
 איתא דכ"ע סברי סימנים דרבנן והכא בשומא סימן מובהק הוא
 קמפלגי מד סבר שומא ס' מובהק ומר סבר שומא לאו ס' מובהק
 הוא ע"כ ה"ס וכפ"ק דמניתי דף י"ח ע"ב קאמר רב גבי גטי נשי'
 כגון דאמר נקב יש כגד אות פלוני' ודוקא כגד אות פלוני' אבל נקב
 בעלמא לא משום דרב אשי מספק' לסימני' דאורייתא או דרבנן ופי'
 רס"י מספק' ל' לרב אשי אפי' פסדת סימנים דרבנן יש לסמוך על
 ס' מובהק דמה למשרי אשת אים דאורייתא מספק' ליה לרב אשי
 דאורייתא סמכין בנן אבידה אי דאורייתא אפילו באיסור
 דאורייתא סמכין אסימן כל דהו כו' א"כ משמע מסוניא זו
 אפילו אי סימנים דרבנן סימן מובהק הו' דאורייתא למשרי
 אשת אים ע"כ וסוניא זו איתא גס כן בפרק האשה בתרא
 ביבמות דף ק"ך וסל לא הביא הרמב"ם אלא מאי דקאמר רבא
 כ"ע סימנים דרבנן והכא בשומא סימן מובהק קמפלגי וכך ה"ס
 דברי הר"ף בפ' האשה בתרא :

אבל

בפרק אלו מציאות כתב הרמב"ם ח"ל הא דאמרינן
 אי סימנים דאורייתא או דרבנן למאי נפקא
 מיניה לאהדורי גט אשה בסימנים וסקיל וטרי' כגמרא למפסטי
 הא אבעי' ולא איפסטי כו' הילכך לא מהדרינן גט בסימנים
 אלא בסימן מובהק דחייב בערים או לגרובא מרבנן בט"ע
 כו' וכתב הא דאמרת אין מעידין עד דאמר נקב יש כגד אות
 פלוני לאו דוקא נקב יש כגד אות פלוני אלא ה"ס כך וכך
 אצטעות אורח הגט או כך וכך רחמנא עכ"ל הרמב"ם ז"ל וכתב
 הב"י על מה שכתב הטור גבי אין מעידין על פרנק פנים
 אפילו אם יש לו סימנים בכליו או בגופו אין סומכין עליהם
 אם אינם מובהקים שהרי"ף והרא"ם כתבו ליפני בתרא דרבא

דאמר בכ"ע סימנים דרבנן ומשמע לכאורה דסבירי ליה דאין
 משיאין אשה ע"י שום סימן כיון דסימנים דרבנן לא סמכין
 עלייהו אלא לענין ממון אבל לא לענין איסור וכן נראה שהו'
 דעת הרמב"ם שכתוב בהילכות גדולות פ"ז אם באו עדים שנפל
 לגוב אריות ומתים או שרחו גלוב ולא הכירו כניו אבל היה
 להם סימנים מובהקים בגופו והכירו אותם בכל אלו הדברים
 וכיוצא בם אע"פ שאין משיאין את אשתו יורדים לנחלה על פי
 עדות זו וכתב הב"י אבל קשה מההיא דשני ת"ח דפרק האשה
 שלום דקאמר דסומכין אסימנים לכן נראה לי דיש סימנים
 מובהקים טובא לדברי הכל הו' דאורייתא ומשיאין לאשה ע"פ
 ולא נחלקו הני תרי ליפני דרבא אלא בסימנים מובהקים קצת
 ובהכי הוא דפסקי הרי"ף והרא"ם כליפני בתרא דסימנים דרבנן
 אבל בסימנים מובהקים לגמרי לא נחלק בהם שום אדם והו'
 דאורייתא וכן הכריח זה מדברי רב אשי דאמר בפ"ק דמניתי
 גבי גט דאם אחר נקב יש כגד אות פלונית סמכין עליהו הרי
 בהדי' דאע"ג דרב אשי לא הרי באים ר אשת אים ע"י סימנים
 דאבעי' לן אי הו' דאורייתא או דרבנן מ"מ ע"י סימנים מובהקים
 לגמרי שרי וע"כ נריבן אנו לומר הא דכתב הרמב"ם בפ"ז
 מהלכות נחלות שאם היה לו סימנים מובהקים בגופו דאין
 מעידין עליו היינו דוקא במובהקים קצת אבל סימנים מובהקים
 לגמרי לכ"ע הו' דאורייתא משיאין לאשה על פיהם וכתב
 הב"י והשתא איכא למידק למה סתמו הפוסקים דכריהם ולא
 כתבו בפירוש דבסימנים מובהקים ביותר משיאין לאשה על
 פיהם ומירצ' דל' דהרי"ף והרא"ם סמכו על מה שכתבו ההוא
 עובד' דשני ת"ח דפרק אשה שלום דאמרינן דאסימנים סמכין
 וכן סמכו על מה שכתבו בפרק כל הגט הו' דאבעי' נקב יש כגד אות
 פלוני וכן מובאר בדברי הרא"ם בתשובה הביאו רבינו בס"ס
 ק"ח סימני גופו כגון ארוך ונון חמור וסומק לאו סימן אבל
 אם היה חסר אחד מאיבריו או יותר בידיו או רגליו או שום
 שינוי באחד מאבריו הו' סימן מובהק עכ"ל הרב הב"י העתקתי
 בקיכור :

והנה

המעין בדברי הרא"ם בפרק כ' דבבא מטי'
 יבין וישיביל שהיה נעלם מהרב הב"י דברי
 הרא"ם שאלו היה לפניו דברי הרא"ם בפרק אלו מציאות לא היה
 חמה על הרא"ם למה לא כתוב בפירוש דבסימנים מובהקים
 ביותר משיאין לאשה על פיהם הא שפתיו בררו מללו בפירוש
 בפסקיו סם דאבעי' דסימנים דאורייתא או דרבנן לא איפסטי
 הילכך לא מהדרינן גט אלא בסימן מובהק וכתב בפירוש הא
 דקאמר נקב יש כגד אות פלוני לאו דוקא אלא ה"ס כך וכך
 אצטעות אורח הגט כו' ואלו ראה דברים אלו לא היה נריך להביא
 דאי' מדברי הרא"ם בתשובה מה שכתב הרא"ם בפסקיו בפירוש
 ועכ"פ נלמד מדברי הרא"ם דדוקא באיסור דאורייתא אזלינן
 לחומרא ואין משיאין את האשה אלא בסימני' מובהקים לגמרי
 אבל באיסור דרבנן נכול לומר אזלינן לקולא וכן משמע מדברי
 בעל העיטור שהביא הב"י ז"ל מה שכתוב במאמר עשירי גבי
 המביא גט ואחד ממנו מסתבדא דוקא נקב כגד אות פלונית אבל
 מיכה פלני לא דמספק' לן אי סימנים דרבנן או דאורייתא
 ודאורייתא בעי סימן מובהק ואילו לחומרא עכ"ל הרי להדי'
 דמשמע דדוקא באיסור דאורייתא אזלינן לחומרא אבל בספק
 איסור דרבנן ז"ל דאזלינן לקולא וכן מלמדי בקונטרס עגונות
 להרב מה' חיים שכתב בדף מ"ו פ"א היכי שטודע שסכע והיה
 הטביעה כרחוי דהו' מיש שאין להם סוף דאינו אלא איסור דרבנן
 וספק דרבנן לקולא יפוי' סם :

ובר מכל

דין דאפילו אם נימא דפסוטי לנדסימנים
 דרבנן משמע דבאיסור דרבנן סמכין
 אסימנים שאינם מובהקים לגמרי כמו גבי אבידה מדקאמר
 סימנים דאורייתא או דרבנן למאי נפקא מיניה לאהדורי גט
 אשה בסימנים אי אמרת דאורייתא מהדרינן ואי מדרבנן כי
 עבד רבנן תקנתא בממונא אכל באיסורא לא עבד רבנן תקנתא
 ומתקאמר נפקא מיניה לגט אשה דאיסור דאורייתא ולא קאמר
 נפק' מיני' לאהדורי חביו' סל ספס יונס דאמרינן לפי' דף ד' ע"ב
 אחר רב אשי מנא חביות יין בעיר טרופה נכרים מותרת מסוס
 מציאה ואסורה בהנאה בא ישראל וכן בה סימן מותרת בשתי'
 למנוגה וא"כ הו' להו' למימר דנפקא מיניה אי סימנים
 דאורייתא

אך

לאורייתא מותרת בשתי ואי סימנים דרבנן כי עביד רבנן תקנתא דממונה אבל באיסורא לא עביד רבנן תקנתא אפילו באיסור דרבנן וליכא למימר דתלמוד בעי לאשמעינן אי סימנים לאורייתא אפילו באיסור דרבנן דמהי תיפתי שלא נסמך אסימנים באיסור דרבנן דהיינו דמימני לאורייתא וע"כ עיקר נפקא מינה דקאמר הש"ס אי סימנים לרבנן אפי"ג דעביד רבנן תקנתא דוקא כממונה ולא באיסור וא"כ הו"ל למימר דביתא טפי דאפילו באיסור דרבנן לא עביד רבנן תקנתא אלא ע"כ דפשיטא לבעל הש"ס דבאיסור דרבנן סמנין כמו נבי אפידה אפילו אסימנים שאינם מובהקים לגמרי כדמשמע פשטי' דתלמודא גבי חביות יין בא ישראל ונתן בה סימן אומר בשתי' לתופאה משמע כסימן שמחזירין בה אפידה נמי סמנין איסור דרבנן וזה פשוט וברור לפי עניות דעתי :

והשתא
נפרש דברינו לפני כל יודע דתודין בודאי כל מקום דלא הו"ל עדות מן התורה אלא דחכמים התיירו אשה ע"י עד אחד או ע"י אשה או ע"י נכרי מסל"ת ויש בלון ספק איסור לאורייתא אלא דחכמים הקילו בשביל חומר שהחמירו בסופו וסמכו לאשה דייקי ומנסכי יחא ללא סמנין על עד אחד ואשה ונכרי מ"ל"ת אלא אם אומר סימנים מובהקים ביותר אבל היכי שינחה האשה מספק איסור לאורייתא כגון במים שאין להם סוף דחוו כמה סהרי סנטבע ואחד שמו וזכרו א"כ אינו אסורה אלא דרבנן ראוי לסמוך על סימנים אומנים ואף אם ניחא דנפקא מינה דקאמר הש"ס הו"ל גס כן אפילו באיסור דרבנן דלא ילפינן אפילו איסור דרבנן ממונה מ"ל"ת דלדברי הר"ש אבט"ל דלא אפשטי הו"ל ובבב"י דלא איפשטי קיימא לן דרבנן אוליגן לקילא תלמד מה שהוכחנו דלא מספקא לן כלל באיסור דרבנן דאפילו אי סימנים לאו לאורייתא סמנין באיסור דרבנן אסימנים אומנים כגון גבי אבירה ולדעתי דברי ברורים הם ונכוחים למבין ועל כרחי' נריבן אנו לחלק הא דפסק בש"ע סימן ל"ב אם תשליכו מצודה וסעלו רגל אחד אם היה בו סימן מיהק ביותר דרגל סומכין עליו מוכרחים אנו לומר דוקא שאין בלון שני עדים כשרים אלא עד אחד וזו נגמ' או נכרי' מסל"ת בהא בעינן סימנים מובהקים ביותר אבל אם יש שני עדים שכל למים שאין להם סוף דלא ינא אשה מספק איסור לאורייתא סמנין אפילו אסימנים אומנים :

וכן
מה שכתב רמ"א בס' שו"ת ב"ד בשם פסקי מהר"א דאפילו ק' סימנים שאינם מובהקים אינם כלום אפילו להגטרף לאחר אומנות המוכיחות אינו כלום מוכרחים אנו לומר כספק איסור לאורייתא אבל כספק איסור דרבנן סמכין אסימנים אומנים ואני אומר בטח שתקום הניחו לי אבותי להתגדר בזה :

וראיתי
כספר לחם משנה בפרק י"ג והלכות גירושין כמה שכתב אפילו שותא אין מעידין עליו והקשה דברי הרב התמיד אפדדי שכתב בלון דפסק הרמב"ם דסימנים דרבנן ובהלכות אבירה וגזילה כ"י י"ג כתב הרב התמיד דפסק הרמב"ם דסימנים לאורייתא והניחו כנ"ע אבל הכסף משנה בהלכות גזילה ואבירה כתב בטוב טעם ודעת דאף להרמב"ם הו"ל אבט"ל דלא איפשטי' אי הו"ל לאורייתא או דרבנן אלא שיש חילוק בין ממון ובין איסור ע"ש :

ובהא

נחתא ובהא סלקא דהא לפי תשובת הנובי"ט דס"ל דאפילו בעד אחד המעיר במים שאין להם סוף ינחת מחוקת איסור א"ל לאורייתא וע"כ כיון דהימנובי רבנן לעד אחד בלשון ינחת מספק איסור לאורייתא הו"ל מן הראוי להקל לסמוך אפי' בסימנים אומנים :

וכן

משמע שפיטת לשון הטור שגבי מלאו הרונן כתב אם יש לו סימנים מובהקים וגבי כפל למים שאין להם סוף כתב הטור ואם עד אחד מעיד ראשו מיד שהועלה והכרתיו ע"י סימנים שהיה לו בגופו בלחן הרי שלא כתב סימנים מובהקים ש"מ דסגי אף בסימנים אומנים :

לאורייתא מותרת בשתי ואי סימנים דרבנן כי עביד רבנן תקנתא דממונה אבל באיסורא לא עביד רבנן תקנתא אפילו באיסור דרבנן וליכא למימר דתלמוד בעי לאשמעינן אי סימנים לאורייתא אפילו באיסור דרבנן דמהי תיפתי שלא נסמך אסימנים באיסור דרבנן דהיינו דמימני לאורייתא וע"כ עיקר נפקא מינה דקאמר הש"ס אי סימנים לרבנן אפי"ג דעביד רבנן תקנתא דוקא כממונה ולא באיסור וא"כ הו"ל למימר דביתא טפי דאפילו באיסור דרבנן לא עביד רבנן תקנתא אלא ע"כ דפשיטא לבעל הש"ס דבאיסור דרבנן סמנין כמו נבי אפידה אפילו אסימנים שאינם מובהקים לגמרי כדמשמע פשטי' דתלמודא גבי חביות יין בא ישראל ונתן בה סימן אומר בשתי' לתופאה משמע כסימן שמחזירין בה אפידה נמי סמנין איסור דרבנן וזה פשוט וברור לפי עניות דעתי :

והשתא

נפרש דברינו לפני כל יודע דתודין בודאי כל מקום דלא הו"ל עדות מן התורה אלא דחכמים התיירו אשה ע"י עד אחד או ע"י אשה או ע"י נכרי מסל"ת ויש בלון ספק איסור לאורייתא אלא דחכמים הקילו בשביל חומר שהחמירו בסופו וסמכו לאשה דייקי ומנסכי יחא ללא סמנין על עד אחד ואשה ונכרי מ"ל"ת אלא אם אומר סימנים מובהקים ביותר אבל היכי שינחה האשה מספק איסור לאורייתא כגון במים שאין להם סוף דחוו כמה סהרי סנטבע ואחד שמו וזכרו א"כ אינו אסורה אלא דרבנן ראוי לסמוך על סימנים אומנים ואף אם ניחא דנפקא מינה דקאמר הש"ס הו"ל גס כן אפילו באיסור דרבנן דלא ילפינן אפילו איסור דרבנן ממונה מ"ל"ת דלדברי הר"ש אבט"ל דלא אפשטי הו"ל ובבב"י דלא איפשטי קיימא לן דרבנן אוליגן לקילא תלמד מה שהוכחנו דלא מספקא לן כלל באיסור דרבנן דאפילו אי סימנים לאו לאורייתא סמנין באיסור דרבנן אסימנים אומנים כגון גבי אבירה ולדעתי דברי ברורים הם ונכוחים למבין ועל כרחי' נריבן אנו לחלק הא דפסק בש"ע סימן ל"ב אם תשליכו מצודה וסעלו רגל אחד אם היה בו סימן מיהק ביותר דרגל סומכין עליו מוכרחים אנו לומר דוקא שאין בלון שני עדים כשרים אלא עד אחד וזו נגמ' או נכרי' מסל"ת בהא בעינן סימנים מובהקים ביותר אבל אם יש שני עדים שכל למים שאין להם סוף דלא ינא אשה מספק איסור לאורייתא סמנין אפילו אסימנים אומנים :

וכן

מה שכתב רמ"א בס' שו"ת ב"ד בשם פסקי מהר"א דאפילו ק' סימנים שאינם מובהקים אינם כלום אפילו להגטרף לאחר אומנות המוכיחות אינו כלום מוכרחים אנו לומר כספק איסור לאורייתא אבל כספק איסור דרבנן סמכין אסימנים אומנים ואני אומר בטח שתקום הניחו לי אבותי להתגדר בזה :

וראיתי

כספר לחם משנה בפרק י"ג והלכות גירושין כמה שכתב אפילו שותא אין מעידין עליו והקשה דברי הרב התמיד אפדדי שכתב בלון דפסק הרמב"ם דסימנים דרבנן ובהלכות אבירה וגזילה כ"י י"ג כתב הרב התמיד דפסק הרמב"ם דסימנים לאורייתא והניחו כנ"ע אבל הכסף משנה בהלכות גזילה ואבירה כתב בטוב טעם ודעת דאף להרמב"ם הו"ל אבט"ל דלא איפשטי' אי הו"ל לאורייתא או דרבנן אלא שיש חילוק בין ממון ובין איסור ע"ש :

בתור

לנדון שלפנינו שקנת נכרי' אחרו שזקינן היה קטן ושחור וגם שערות ראשו היה קטנים ותלתלים שחורות אף דזה פשוט דשער זקינן שחור לא הו"ל סימן כלל לדומה לארוך וגון דהרבה חווי ברייתא הכי אית להו כמו כמו שמחזיר בתשופת נחמד נדק ס"י מ"ה אבל מ"מ באיש אחד שיש סימנים אלו שער זקינן קטן ושחור וגם שער ראשו קטנים ותלתלים שחורות השני סימנים כאלו לא נמלאו באחד מני אלה הו"ל שפיר סימנים אומנים דהא עדיפי מארוך וגון דפי' רש"י דהרבה ארוכי' וגזילי' אבל בהני סימנים דלא שפוחי הו"ל סימנים אומנים וכבר כתבנו דבאיסור דרבנן סמנין אשני סימנים שאינם מובהקים לעשות מהם סימנים אומנים להתיר אשה להנשא כיון דשני סימנים אינם נמלאים ברוב בני אדם בני ס"י אומנעי' אך יש לפקפק באשר שלא הגידו לפי תומם :

וגם

נוכל לומר מה שכתב נימוקי יוסף בסוף האשה
 בתרא כדאם השליכו לים והשליכו מגזרה והעלו
 רגל אחד מן ארכובה ולמעלה אין מעידין עליו חלה אם כן יש
 להם בו סימן מובהק שאינו אומר רגל אחד הוא וכדמוכח מעובד'
 דהוא שני ת"ח דאסקינהו הפס דאסקי' וחוינהו אמרי הני
 אחרינא כינהו ומיהו סימן מובהק בידו או ברגלו אין לך סימן
 גדול מזה וזה מה שכתב הרמב"ם ז"ל שאם השליכו לים והשליכו
 מגזרה והעלו אחר אחד ממנו שמשאין את אשתו מדקאמר
 מר"ן ז"ל אחר אחד ממנו נראה שניכר להם בודאי שהיה אחר
 ממנו עכ"ל :

והנה

מה שכתב הני"י סימן מובהק בידו או ברגלו אין
 לך סימן גדול מזה על כרחך מוכרחים אנו
 לומר אסימנים אמנעים קרי ליה סימן מובהק ואין לך סימן
 מובהק גדול מזה ר"ל גדול מזה שניכר ע"י סימן זה שאבר זה
 הוא מאותו שנשלך לים ותדע דהא בפרק האשה שהלכה במעשה
 דשני ת"ח דקאמר הש"ס דלאו עלייהו סמכינן חלה אסימנים
 בתפ"ה דאי לאו סימנים דילמא אחרינא נינהו כו' וא"כ נריך
 סימן מובהק כדרך שנותנים באבידה עכ"ל מדקטט סימן
 מובהק כדרך שנותנים באבידה ש"מ דסימנים אמנעים נמי
 סימן מובהק קרי ליה דהא באבידה אינו נריך סימנים גמורים
 חלה סימנים אמנעים ובפ"ה האשה בתרא מביא רחיה מעובדא
 דשני ת"ח ש"מ דנס שס לסימנים אמנעים קרי ליה סימנים
 מובהקים ואין זה רוחק דכיוכי דמפרש ה"י בדברי הרמב"ם
 בתפ"ה שכתב בפ"ז מהלכות נחלות אם באו עדים שנפל לגוב
 אריות ונמרים או שראו גלוב ועוף מוכל בו או שדקדק במלחמה
 ומת או שנהרג ולא הכירו ענין חבל היה לו סימני' מובהקים כגופו
 והכירו אותם כן יודוין לנחלה בעדות זו אפי"פ שאין משיאין
 את אשתו שאינו אומר שלא החמירו בדברים אלו חלה מפני איסור
 ברית והקשה ב"י דהא מוכח מדברי הרמב"ם ומדברי הש"ס
 בדסימן מובהק מעידין ומירון דיש לחלק דיש סימנים מובהקים
 טובא ויש סימנים מובהקים קטת והא דכתב הרמב"ם שאם
 היה להם סימנים מובהקים לאו סימנים מובהקים לגמרי קטני
 חלה סימנים מובהקים דהיינו סימנים אמנעים וא"כ כי הוכי
 ה"י ליפני דהרמב"ם כך נוכחים אנו לפרש דברי הנימוקי יוסף
 דאל"כ יסתרו דבריו אהדדי :

אחרי

כתבי זאת מנחתי בקונטרס ענוות להרב
 מה' חיים שפתי ברך מ"ט שהרגיש בקושיותיו
 וכתב שדבריו סותרים והשתנה ולי נראה דכפרק האשה בתרא
 דמיייתי ראי' מלמדין ריש פרק האשה שלום גבי עובד' ד"ב ת"ח
 דקאמר אסימנים סמכינן משום דהתם דעי לאדחויי דעד אחר
 במים שאין להם סוף אינו נאמן וא"כ הוי איסור דאורייתא לךך
 בעינן סימנים מובהקים לגמרי כפי נתי' דס"ד שס חבל בריש
 אשה שלום בעי לאדוין לן לפי האמת דבמים שאין להם סוף
 דאשתו אסורה אפילו יש עדים כשרים שראו הטביעה דשח"כ
 במים ויגא על זה דסימנים כו' ונריך סימן מובהק כדרך
 שנותנים באבידה דהיינו סימנים אמנעים מרום המים שאין
 להם סוף הוי דרבנן לפי האמת בעד אחד וק"ל :

וא"כ

יש להפיר באיסור דרבנן אפילו בסימנים אמנעים
 חלה שמדברי הרמב"ם מוכרחים אנו לומר דס"ל
 באיסור דרבנן לא סמכינן חלה אסימנים מובהקים לגמרי דהא
 גבי נט התיר להחזיר ע"י סימנים גמורים וכנפל לגוב אריות
 או שראו גלוב או שדקדק במלחמה לא התיר ע"י סימנים
 מובהקים ועל כרחינו מוכרחים אנו לומר דסימנים אמנעים
 קרוי סימנים מובהקים וא"כ לא התיר אשה לשוק ע"י סימנים
 אמנעים אף דשם אינו אסורה חלה מדרבנן דכתב שלא החמירו
 בדברים אלו חלה משום איסור ברית ש"מ דאינו אסורה חלה
 מדרבנן וכן משמע מדברי הרמב"ם שהביא ה"י בפ"ה האשה
 שהלכה וז"ל עד אחד שאמר ראיתיו או ראיתיו שנפלה עליו
 מפולת או שטבע בים הגדול ומת כיונא בדברים אלו שרובים
 למיתה אם אמר קברתי נאמן ואם לא אמר קברתי לא תנשא
 ואם נישאת לא תנא ומכתב אם נישאת לא תנא ש"מ דמדאוריית'
 שרי אפי"ה למד ה"י מדברי הרמב"ם דבעינן סימנים גמורים
 להעיד עליו במים שאין להם סוף מ"מ אומר אני שכיון שדבר
 זה אינו מפורש בדברי הרמב"ם וראיתי שגדולי הדור נסתפקו
 אם דבר זה מדברי הרמב"ם וכן מנחתי בקונטרס ענונו' להרב

מהר"ם חיים ובתשובת מורחיו סי' ל"ד קמ"ג נסתפק בזה וז"ל
 מה שכתב בהלכות נחלות סימנים מובהקים למוהקיס משכסמא
 היא ושכסם נפל בספרים וכן תמנא בטור ח"מ שהביא לשון
 ההשגל הרמב"ם ואינו כותב בו חלה ולא הכירו פניו כלכך
 ואפשר לומר שלא היה לו סימנים כלל עכ"ל - ולפ"ז אין לנו
 ראיה ברורה שסבך הרמב"ם דכאיסור דרבנן בעינן סימן
 מובהק גמור :

אומר

אני בטח הראי' מה שהביאנו מהש"ס דכדרבנן
 לא בעינן סימנים מובהקים לגמרי רק כדרך
 שמחזירין באבידה וגם מדברי הנימוקי משמע דכדי' דמעידין
 במים שאין להם סוף בסימנים אמנעים כדרך שמחזירין אבידה
 ואף שמדברי הפוסקים שכתבו בפרק האשה שלום דקט"ו ע"ב
 ד"הוקאמרי סימנים וז"ל וחי סימנים לאו דאורייתא איירי הכי
 בסימנים מובהקים עכ"ל נוכח לומר דהתוספות כתבו זה לפי
 מהיר"ד דעד אחד במלחמה לא מהימן וא"כ ק' נשים כעד
 אחד דמי ולא מהימן לא במלחמה ולא במים שאין להם סוף
 וא"כ איסור דאורייתא ולכך בעינן סימנים מובהקים גמורים
 חלה לדין דק"ל בהר"ף דסבך דאבע"י אפסטי מההיא דהאשה
 בתרא דהוא גברא דטבעי דריגלת ואסקויה אגישרא דשביסחתי
 ואנסכוה רבא לדביתהו אפומי' דאשביגא לבתר חמשה יומין
 ח"כ אפילו בעד אחד שראה הטביעה יגא מאיסור ח"ה דאוריית'
 ומתירין ע"י סימנים אמנעים כסימני אבידה ופשיטא בשני
 עדים המעידים שנטבע במים שאין להם סוף דסומכין אפילו
 בסימנים אמנעים וכבר כתבנו בנידון דין דהגידו שני סימנים
 באיש אחד שער ראשו קטנים ותלפלים שחורות וגם וקינו קטן
 ואחר הוי סימן אמנעי' דעדיף מחרוך ונזן וא"כ לא מצעי' לדעת
 תשובת מבי"ט דהתיר במילי דרבנן דרבנן לא הנידו לפי תומם
 ואפילו בעד אחד יגא מספק איסור דאוריית' דיש לסמוך בנידון
 דין ופשיטא לפי שכתבנו כיון שהגידו הסימנים זה שלא בפני
 זה והוי כמסויח לפי תומו ויש לסמוך עליהם :

וגם

מנכרו האחרון נחלד ונשיר שנראה מדברי ה"י
 שהגיד לפי תומו ובאמר שס שהגיד אותם ומופתים
 ה"י למסתמא כפרש שהגיד כל פרט ופרט שהגידו הראשונים
 ומלבד נכרי הראשון הרועה עיר ק"ב שהגיד בראשונה היה מסויח
 לפי תומו והראשי פנים מסכירות ופנים מאירות מן הש"ס
 דנזיל בתר קורבא ומסתמא היינו האי שנטבע כמו קבר שנאבד
 דאם אימא שגא מרוב העולם לא בא ברכועה קברה כזו ואף שיש
 מתעסקים ואומרים דילמא באותו עת הרוח בא מן הגד וסערפו
 לתוך רכועה זו כבר כתבתי תשובה לדבריהם דלא דקי כלל בזה
 דהא אמרינן בפלוגתא דר' חנינא רוב ומכוי ליבא לת"ד דאולינן
 בתר רובא ח"כ אפילו נגד קרוב שהוא דאורייתא לא אולינן בתר
 קרוב חלה אחר הרוב ומכוי ק"ו בן בנו של ק"י בנידון דין שהכנה
 גדול הולך לפי דרכו כנהר שלא יכזבו מימיו ויוס וליבא לא יבנת
 ממהלכתו ורוב ומכוי הוא איך ייחוש למיעוט' שכלאותרגע שגא
 הגוף הנטבע לכאן בא הרוח מן הגד וסערפו לתוך רכועה קברה
 זו ולמה לא ניכך בתר רוב ומכוי וא"כ אין לנו להסתפק חלה
 דילמא באורך הרכועה זו נטבע אחר וכבר כתבנו שכיון שמוחק
 לן שלא נטבע שום אדם באותו עת וזמן אמרינן שהיה הוא
 שנטבע ויש להקל באשה זו :

גם

ראיתי שהקשו על דברי וטרחו בטירחא דכדי באמרם
 שלא נמנא מעיר וויגא בנהר טונא עיקולי ופסורי
 לא זכיתי להבין דבריהם אדרבה משעונייהו דידהו ראיתו
 ברורה דהו סוגי' בש"ס דעד כאן לא פליג רב ושמואל חלה בדאיכא
 עיקולי ופסורי חבל בדליכא עיקולי ופסורי גס רב מודה לדברי
 שמואל דאמרין דרך חרופ' דנהר' הוי אפי' ליבא לספוקי דילמא
 מעלמא אחי דא"כ דרך חרופ' דנהר' הוי אחי וכל כי האי
 פולת' לימא משחאי בשוק' וכדאי להקל במילי דרבנן חבל
 הסכרות שכתבנו הנראה לפי עניות דעתי שהאשה זו מותרת
 להנשא לכל גבר דתנבין וכלכד ש'סכיומו בעלי תריסון לומדי
 תורה ור' ירמי נפלאות כפירתו בתורת ר"מ שכתבו בכתובות
 אור באלף בינה ויזכני לקרות חנה ואנב באתי כמזכיר שראתי
 בספר בית שמואל סי' י"ז ס"ק קמ"ג על מה שכתב הר"ף דאבע"י
 דעד במלחמה נפסטה מסוף פרק האשה בתרא והתם ליבא
 למימר דחו סימנים מובהקים מדקאמר והכי מילי דבי אסקויה
 חזיית בשעתא דאם אמר סימנים מובהקים למהלי דחוב בשעת'
 והנה

שיארות

ותשובות ב ג

שיארה ג

מן הרב המופלא טהור ר' לוי אב"ר מק"ק ביליגראד :

מעשה

סיהיה כך היה חיש אחר נפל למשכב מחולו אשר מת בה ולא היה לו זרע של קיימא ולו אח מאב במדינה אחרת רחוק ממדינה כעשרה ימים ויהיו בהכביר עליו חליו דבר עם אנשי ביתו שירנה ליתן נט לאשתו כדי שלא תהיה זקוקה לביבוס ונחלו אנשי ביתו וסיפרו הדברים לאחיה אנשים מכחוק והלכו האנשים האלה לבית החולה והתחילה לכנסו עמו בדברים עד שהגיעו לענין הנ"ל ושאלו לו לאמר שמענו שאתה רוצה ליתן נט לאשתך והודו לדבריהם ואמרה הן וכפי חור ואחר רוצה אני ליתן נט לאשתי כדי שלא תהיה זקוקה לביבוס ואז הלכו לביתו סופר אחד ושני עדים ואמר החולה להם אתה פלוני כתוב נט לאשתי על תנאי ג' עד חדשים ואתה פלוני ופלוני שתמונט ואתה פלוני תהיה שליח למסור הנט לאשתי פלוני כת פלוני וקנו מידם בק"ם על כל הדברים הנ"ל ויהי אחרי כן ביום מחר אמר הסופר שלא נסה לכתוב ניטין ואחד מהעדים הנ"ל אמר שאינו יודע לתתם בכתב מרובע והלכו לבית החולה ואמרו לו בדברים האלה וחזר ואמר החולה לאנשים אחרים ואמר לסופר אחר אתה פלוני כתוב נט לאשתי פלוני על תנאי ג' עד חדשים אם אחיה מחולי זה ואתה פלוני ופלוני שתמונט ואתה פלוני תהיה שליח למסור הנט לאשתי פלוני כת פלוני כדלעיל ומסר החולי הגיור והדיו והקולטם לידו וכהלכה ליד הסופר במתנה גמורה וכאשר התחיל הסופר לכתוב הנט במקום מיוחד בעורת בה"כ טעה בכתיבה וחזר והתחיל לכתוב השני וטעה עוד כתב כמה ניטין בלי המלכות חולה הנ"ל בין נט לנט עד פעם השביעית יצא הנט כשר ונתנו הנט לאשת החולה הנ"ל ע"י שליח הנ"ל נט פשוט בלי סוס תנאי ואין חנו יודעים אם החולי היה שפוי בדעתו כעת כתיבת וחתימת הנט אם לאו או אם בעת כתיבת הנט מיד השליח ליד האשה ידענו כביורר כדריקה שבדקנוהו את החולה והיה מטורף ולא היה שפוי בדעתו כלל וגם השליח לא נמנע עם הסופר לא בתחילה ולא בסוף הכתיבה ולא באמניעות הכתיבה ולא בשעת חתימת העדים זה תוכן המעשה שהיה בלי חסרון וכלי יתרון ועמה יורינו מורינו ורבינו אם האשה מותרת לטוק או זקוקה לביבוס :

תשובה

הנה

מתוך כתבו השמע שגויה על תנאי עד ג' חדשים משמע כדון כל תנאי בניטין ע"פ דת ודין תורתנו רק נסתפק כמה ספיקות שכתבו כמה פעמים בלי המלכות החולה בין נט לנט גם השליח נתן ליד האשה בלי סוס תנאי וגם לא נודע אם החולה ה' שפוי בדעתו כעת הכתיבה וחתימתו ובעת שסר השליח הנט ידענו כביורר על ידי דריקה שהיה מטורף ולא ה' שפוי בדעתו וגם השליח לא נמנע עם הסופר לא בתחילה ולא בסוף ולא באמנע הכתיבה ואומר אני שאף בשאר ספיקות היה לנו לכדד להקל במקום עיגון אבל לזה שהשליח נתן לידה בלי סוס תנאי אי אפשר לכדד סוס היתר דמשמע חלזונו שנס לשליח אחר טיפן על תנאי והשליח סיכומדעת משלחו נחפז השליחות לגמרי ואם באנו לומר שנילך בחר כוונתו המגשר שכל כוונתו שאם תמות יהי' הנט מעכשיו כדי שלא תוקף לביבוס ועכשיו שמת א"כ ניזול בחר כוונתו ומחשבתו ולהיו ניטא מפליא זה אינו דהא מ"ת כיון דבשעת כתיבת הנט סיכה השליח מדעת משלחו נכבטל שליחתו לגמרי ודאי' לזה דלמרינן כפי כל הנט דף ל' ע"ב היכי דאמר ליה שקיל מינה חפץ והדר יהיב גיטא ואייל אינו ויהיב גיטא והדר שקיל מינה חפץ ר' יוחנן פוסל בו וכל סכן בשלוחו והילכתא כר' יוחנן ש"מ חף שנתקיים מחשבתו וכוונתו ש"מ חפץ ליד שלוחו אפ"ה לא היו ניטא כיון דבשעת כתיבת הנט ליד האשה סיכה מדעת משלחו נכבטל השליחו ולא היו נט כלל חף הכי כמי כיון דבשעת כתיבת הנט סיכה מדעת משלחו ונתנה להכלל תנאי ויהיב קפידא טובי בכתב יאף שח"כ נתקיים כוונתו מ"ת בשעת כתיבת נכבטלה שליחות מכל וכל : שכתב פעמים טעה הסופר וכתב כמה ניטין וכדלעיל

ובדבר

כלי המלכות החולה בין נט לנט כשיש לו לח

והנה לא ה' נרדף לזה דהא מתחלת דברי המקשה נמי מוכח מדקאמר חיבעי' לזה ר' יהודה לקולא פליג או לחומר פליג וקאמר מ"ס מההוא גברי דטבע בכרמי וכן ההוא גברא דטבע בריגלת ואסקוהו מנישרא דשביסחנ' ואנסב' רבא לכיתהו אפומי דשוכיני' חי אחרת לקולא פליג אינו דעביד כרמי יהודה בן בבא חלה חי לחומר פליג חינהו דעביד כמאן ואי מיירי ע"י סימנים מוכהקים ח"כ מאי פריך אינהו עביד כמאן דילמא סמכי אסימנים חלה ע"כ התיירו בלא סימנים וק"ל :

פסחים

ריש

אלו דברים דאמר ר"א ועליה אני דן ר"ל על הוואה ומה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את שבת הוואה משום שבות אינו דין שדוחה את ר"ע או חילוף הדברים כו' אמר לו ר"א עקיבא עקרת מה שכתוב בדורה במועד בין בחול בין בשבת ח"ל רבי הכיח לי מועד לחלו במועד לשחיטה כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשות מע"ש אינו דוחה שבת וכו' ופי' רש"י הוואה שבות משום דמחוי כמתקן גברא הכח לי מועד לחלו שיהיה זמן קבוע להם כמה שקביע לשחיטה הילכך כיון דלא קביע ל' זימנא ומני למעבד מאתמול לא דחי והוואה כמי לחו מנוטו דפסח הוא ולא כפיכ ב' מועד עכ"ל וזה דוחק דהא חף דלא כתוב ב' מועד כיון דלא אפשר מאתמול ח"כ נילוף מק"ו משחיטה שדחה וגם מה שפי' רש"י הוואה שבות דמחוי דמתקן גברא וחי מתחבך בפטר רגלו דהא דף ס"ט ע"א מסיק ס"ס דהטעם משום גזירה שמה יטלנו ויעברנו ד' אמות בר"ה והא דמחוי כמתקן חיתא כפי' דבינה דף י"ח ע"א דטעמא דלא מטבלין כלי בשבת מפרש רבה גזירה שמה יטלנו ויעברנו ד' אמות בר"ה ור' ביבי מפרש גזירה שמה יטלנו ויעברנו ד' אמות שמתקן כלי דמחוי לתקנות מלאכה וגור עלה מדרכנן וכסוגיא דפסחים רבא נופא מפרש טעם אחר דהא פריך סס והוואה מ"ט לא דחי שבת מכדי טילטול בעלמא הוא תדחי שבת משום שפח אחר רבה גזירה שמה יטלנו ויעברנו ד' אמות בר"ה ולר' אבעבריה דהא אמר ר"א מכשירי מניה דוחה שבת ומסיק רבא חלה אחר רבא קסבר ר"א שוחטין וזורקין על טמא טרף והוא הדין לטמא מה שבבישי' שלו הוואה לחאי לאכילה חבילת פסחים לא מעכבי הרי דרבא נופא לא רנה לפרש כמו שאמר הטעם בבניה דמחוי כמתקן מנה חלה נראה ברור דהטעם דמחוי כמתקן אינו בו סרך שיבא למלאכה דאוריית' חלה דמחוי כמתקן מנה וחלו מדרכנן כמו מוקף וכבר כתב הכ"י בא"ח ס"י ס"ח דאסרו חכמים לטלטל מקנת הדברים ונגעו באיסור זה אם הוהירו הנביאים שלא יהיה הילוכך של שבת כהילוכך של חולק' שלא יהיה טלטול בשבת כטלטול של חול ועי' בלבוס ס"י ס"ח ולפי' בודאי היכי דליכא מנה ספיר גזרו חכמים או במקום דיחוי מנה לא אסרו רבנן וכן פריך גבי לולב ריש פ' לולב וערכה מכדי לולב שילטול בעלמא הוא ולידחי שבת אחר רבא גזירה שמה יטלנו ויעברנו ד' אמות דהוואה הוא ולידחי שפיר ולידחי משום מנה וכן פריך הכי מכדי הוואה טילטול בעלמא הוא ולידחי משום פסח דמשום דיחוי מנה לא היה לרבנן לגזור איסור ותו לא סידך תירוק דמחוי כמתקן מנה ומירוק רבה דשש שיעברנו ד' אמות בר"ה ויבא לאיסור לאורייתא ולכך גזרו רבנן בשב ואל תעשה כמו גבי לולב ולפי זה ותישנ"ב דברי ר"ע במתניתן דאמר רבי הכא לי מועד לחלו במועד לשחיטה כלל אמר ר"ע שכלל זה אין לו חיבור ושייכות לתחילת דבריו דהא תחילת דבריו אינו מלאכה לא שבת' חף לדבריו ניחא דהא ק"ע חית ל' בריס פרק מי שהיה טמא לחין שוחטין וזורקין על טמא טרף ואי היה סבר ר"ע במכשירי מנה דוחין שבת הי' ראויה שדחה הוואה שבת כשכיל מנה פסח וזוהי ניחא דהוואה שבות הוא משום דרבה שמה יטלנו ויעברנו וכשהשיב לו ר"ע רבי הכא לי מועד לחלו במועד לשחיטה ח"כ הרככות והבאתו אינו דוחה שבת שאינם זמנם קבוע והוואה גזרינן משום דרבה וכת' נעברה דהא מכשירי מנה דוחה שבת ולכך אמר כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשות מע"ש אינו דוחה שבת ופי' גזרינן שמה יטלנו ויעברנו ד' אמות בר"ה וזה היה יכול לעשות מע"ש וזה פשוט וכדור ואמת לחמתו

של תורה :

לא נפסל בדעבד לאורינו בפרק האומר דף ס"ג נבי האי דהו קרי לה נפאתה אולי סהדי וכתבו תפסי אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרמי עשו עדים שליחין מתקיף לה רבה מי אמר כתבו חספה והבו לה אלא אמר רבה ודאי אי כתבו סהדי גיטי מעליה ואבד עשו עדים שליחין כו' וכתב הכ"י בא"ה סימן קכ"ב וז"ל ומשמע דאפילו נמנע בו פיסול דרכן כותבין גט אחר דכיון דפסילי אע"פ שאין פסולו אלא מדרכבן מ"מ חספה בטלחה הוא כיון שאין יכולה לישא על ידו וכן כתבו הרמב"ם בפרק ב' בין נמנע בטל וכיון נמנע פסול כותבים גט אחר והרא"ם כתוב וז"ל ומיהו אם לא נאבד וכסתפקו אם הוא כשר אם לאו ממה מומרות שנהגו להחמיר דאין להם שורש ועיקר מן התורה הרי עשו שליחין לפיכך טוב להנהיג שיאמר הכתב לעדים ולסופר לכתוב ולחמוס עד שיהיה גט כשר לפי דעתם בלי שום פיקוק וכתב הכ"י שולח כתב בקונטרסים ועל שכתבם הוא כיון שיחיל ור"י קולגן שאין לעשות כן משום דגלוי בפלוגתא אויב ברירה מדאורייתא אולא ור"י לטעמא דפסק דיש ברירה אפילו מדאורייתא לכן די שיאמר לסופר שיכתבו ויחתמו כל כן שירצה הרב אבל ר"ת ס"ל דאין הלכה כרחב"י אם לחוש לכן יש לבעל לחזור ולקנות לסופר ולעדים בכל פעם גם הכל כו' כתוב דים מנמנע על דברי ר"י גם בהנהגות מרדכי כתב דברי ר"י קלגון ואחר כך כתוב בהנהגות מהו נהגו כפרי' וז"ל פ' הפוסקים סתמו דבריהם כדברי ר"י נראה לי שאם הכתב נמני בעיר טוב שיחזור לנות בכל פעם ולמחוש לדברי ר"ת היכי דאפטרעכ"ל ועפ"ו בכתב רמ"א כס"מ קכ"ב כהנ"ה שאם הכתב בעיר שאין לסמוך על זה כו' א"כ בגידון דידן לא מבעי' אם כתבו פסול נמור אפילו מדרכבן דמותר להם לכתוב בלי המלכות הכתב דלא עשו שליחין אלא אפילו אם נפסל מחמת חומרא מ"מ כיון דהשיגין שהכתב נותן רשות לכתוב כמה גיטי עד שיהיה אחד כשר לדעת הרב א"כ אין חשש בזה אע"פ שאנו נוהגין לכתבילה לחוש לדברי ר"ת מ"מ בדעבד סמכינן אדברי ר"י וכן משמע מדברי המרדכי שכתבו טוב שיחזור לנות לעדים בכל פעם לחוש לדברי ר"ת היכא דאפשר עכ"ל משמע בדעבד בחשש עינן ספר סמכינן אר"י דאין נריך להמלכות געלים בפרטות שעדיין לא חתמו כתב שכתב הכ"י בשם הרש"י דף ג' אנו נוהגים אפילו כתי האי נוהג לחזור ולקנות לעדים מכאור בהנהגות רמ"א מ"מ בדעבד ספר סמכינן על קנת רבות' דלא נריך המלכות בעלים וכל זה נראה לי ברור ובשאר ספ' הדבר נבדק בערת ה' באה ופשוטה בסמוך שהשנתי בגדון זה וס' יתבאר כל הסיפוק :

וארון

לפני אדוני מ"ו על דבר הספק האחד נריכים לפרש כוונתו במאי דלמר לסופר אחת פלוני כתוב גט לחשתי על תנאי עד שלשה חדשים אם אחי מחולי זה בודאי כיון את עמנו ליתן גט לאשתי שלא תהא זקוקה לניסן וכמו שאמר ג"כ בפירוש אך רנה שיהיה חגול ביה אם יהיה כמו שאמר על תנאי עד שלשה חדשים אם אחי מחולי זה והכי קאמר אם אחי לא יהיה גט ואם אמות יהיה הגט מעכשיו עד שלשה חדשים ולא הזכיר בפירוש ואם אמות וכו' משום דלא רנה לומר פרענות לכפשי' או משום טרדות חוליו לא סיים דבריו דומיה דקאמר ר"ש שזורי במתניתין דפרק האומר דף ס"ה ולכך נקט במחילת דבריו דרך קרה כתב גט לחשתי על תנאי וא"כ במאי דלמר כתוב גט על תנאי בודאי לא קפיד שיהיה התנאי כתוב בכתוב אלא לפי כוונתו שאם יהיה תהיה אגודא ביה וא"כ אף שאין התנאי כתוב בגט יש עדים שכתבו על תנאי אם לא נתקיים התנאי חסורה לעלמא כמו שפירש בכ"י בשם תשובת הרש"א סוף סימן קמ"ה יעוין שם שכתב הרב הכ"י וז"ל ואני תמה למה לא יהיה עדי הגט נאמנים לומר שנתנו לה על תנאי וכו' ואני בער ולא חייב דנראה דהכי פירושו מה ששאלת אם אין התנאי כתוב בשטר ובתראת ויהא מחשבת ואומרת שנתנה לה בלא תנאי כלומר שאין כתוב עדים שאומרים שנתן לה על תנאי רק הכתב בעמנו אמר שנתן לה הגט על תנאי והיא מחשבתו ועל זה בא בשאלה אם שעדי הגט ודאי אין נאמנים לומר שהכתב הכתיבו על תנאי דהיינו שהזכיר התנאי בשעת כתיבה דאין חזרון ומגידים ועדים אחרים נמי אין נאמנים כו' והשיב דנשערים אחרים אומרים שהכתב הכתיבו על תנאי דהיינו שגזיה לכתבו על תנאי הויה תרי ותרי וכו' אבל עדי הגט אין נאמנים כשכתב יין יונה ממקום אחר לומר שהכתב הכתיבו על תנאי דכיון שהגיד וכו' אבל באמת אם עדי הגט אומרים שנתן לה על תנאי נאמנים וא"כ בג"ד אם יש כתוב עדים אחרים שאומרים שהכתב הכתיבו על תנאי אם לא היה נתקיים התנאי אשה או חסורה לעלמא וא"כ ליכא לספקוי' בזה כיון שהכתב גזיה לכתבו על תנאי ולא עשו כן כי מ"מ נתקיים מחשבתו דדוקא בשאמר אל תנאי הויה בתיאן ובתנאו בשתחל פסול אבל בשאמר תנאו בתיאן ובתנאו בשתחל כשר דלא תליגן בקפידא כל זמן דלא מליגו דודאי קפיד ויה"ה הני לא תליגן בקפידא וא"כ בעיקר הדבר מאי דהזכיר התנאי קודם כתיבה כגן כתב הרב הכ"י בסיומן קמ"ו וז"ל ולענין הגט הנכתב ע"ת בעל פה ראיתי הלכה למעשה שהובא לפני הרב הר"א מורחי ז"ל גט שהיה כתוב בו עמל כהילכתו אלא שכשטר שליחות היה כתוב והגט הנזכר נכתב על תנאי כך וכך וכו' ופסלו הרב הכ"י ונראה לי שהפריז על המדה שמתאר שרבו המתירין כדאי הם לשמוך עליהם עכ"ל ועל דבר ספק השני שהשליח לא הזכיר התנאי השליח עשה בזה כהוגן הואיל והכתב לא גזיה להזכירו ומה שאין השליח ויכל לומר בפ"ג ופ"ג יתקיי' בחותמו כמ"ס הרמב"ם פ"ו מהלכות גירושין וז"ל ואם אין השליח עומד בשעת הכתיבה והחתמה לא יתחיל אלא כ"י יתקיים בחותמו :

ומה

שלא היה שפוי בשעת הכתיבה אבקה תחתיו מאור אם יש לסמוך על תשובת הרש"א שהביא הכ"י

לא נפסל בדעבד לאורינו בפרק האומר דף ס"ג נבי האי דהו קרי לה נפאתה אולי סהדי וכתבו תפסי אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרמי עשו עדים שליחין מתקיף לה רבה מי אמר כתבו חספה והבו לה אלא אמר רבה ודאי אי כתבו סהדי גיטי מעליה ואבד עשו עדים שליחין כו' וכתב הכ"י בא"ה סימן קכ"ב וז"ל ומשמע דאפילו נמנע בו פיסול דרכן כותבין גט אחר דכיון דפסילי אע"פ שאין פסולו אלא מדרכבן מ"מ חספה בטלחה הוא כיון שאין יכולה לישא על ידו וכן כתבו הרמב"ם בפרק ב' בין נמנע בטל וכיון נמנע פסול כותבים גט אחר והרא"ם כתוב וז"ל ומיהו אם לא נאבד וכסתפקו אם הוא כשר אם לאו ממה מומרות שנהגו להחמיר דאין להם שורש ועיקר מן התורה הרי עשו שליחין לפיכך טוב להנהיג שיאמר הכתב לעדים ולסופר לכתוב ולחמוס עד שיהיה גט כשר לפי דעתם בלי שום פיקוק וכתב הכ"י שולח כתב בקונטרסים ועל שכתבם הוא כיון שיחיל ור"י קולגן שאין לעשות כן משום דגלוי בפלוגתא אויב ברירה מדאורייתא אולא ור"י לטעמא דפסק דיש ברירה אפילו מדאורייתא לכן די שיאמר לסופר שיכתבו ויחתמו כל כן שירצה הרב אבל ר"ת ס"ל דאין הלכה כרחב"י אם לחוש לכן יש לבעל לחזור ולקנות לסופר ולעדים בכל פעם גם הכל כו' כתוב דים מנמנע על דברי ר"י גם בהנהגות מרדכי כתב דברי ר"י קלגון ואחר כך כתוב בהנהגות מהו נהגו כפרי' וז"ל פ' הפוסקים סתמו דבריהם כדברי ר"י נראה לי שאם הכתב נמני בעיר טוב שיחזור לנות בכל פעם ולמחוש לדברי ר"ת היכי דאפטרעכ"ל ועפ"ו בכתב רמ"א כס"מ קכ"ב כהנ"ה שאם הכתב בעיר שאין לסמוך על זה כו' א"כ בגידון דידן לא מבעי' אם כתבו פסול נמור אפילו מדרכבן דמותר להם לכתוב בלי המלכות הכתב דלא עשו שליחין אלא אפילו אם נפסל מחמת חומרא מ"מ כיון דהשיגין שהכתב נותן רשות לכתוב כמה גיטי עד שיהיה אחד כשר לדעת הרב א"כ אין חשש בזה אע"פ שאנו נוהגין לכתבילה לחוש לדברי ר"ת מ"מ בדעבד סמכינן אדברי ר"י וכן משמע מדברי המרדכי שכתבו טוב שיחזור לנות לעדים בכל פעם לחוש לדברי ר"ת היכא דאפשר עכ"ל משמע בדעבד בחשש עינן ספר סמכינן אר"י דאין נריך להמלכות געלים בפרטות שעדיין לא חתמו כתב שכתב הכ"י בשם הרש"י דף ג' אנו נוהגים אפילו כתי האי נוהג לחזור ולקנות לעדים מכאור בהנהגות רמ"א מ"מ בדעבד ספר סמכינן על קנת רבות' דלא נריך המלכות בעלים וכל זה נראה לי ברור ובשאר ספ' הדבר נבדק בערת ה' באה ופשוטה בסמוך שהשנתי בגדון זה וס' יתבאר כל הסיפוק :

שאלה ד

מהרכבני המופלא מה ר"ר פריץ מק"פ ק"ב ר"ח יען הצ' ולפק : שבתו דמד מי יוכל למלל הכל חכמה ומדע ובינה נתמלא בלימודי' התורני' עיקר וינה תלם ובה נגידים ונפלאות נשמע ממנו הפלא ופלא כד מסיקומי' ס' כשמעת' כולם בעשים נחששים בלי נשמע קלא אצרי הדור ששמעת' מתכרוין וכרירין מכל סיג בקימחא נהילא ריין עמקן וספירין מנלה כמותו בכל העומדים האלה מי כמותו חכם יודע פשר דבר מי כמותו מטה אלה' יודו ליתן כים דרך ולסום מחשיך לאור זכיר ונבי ע"ה אדוני מ"ו הגאון הגדול המפורסם רח"ד דדורו אב"ד ור"מ פ"ה ע"ה כ"כ"ש כהמור"ר מאיר נר"ו יאיר . ובהיות אחר השבת ראוי להיות התפלה ע"כ אשתפל אל ה' על העמיד להארץ ימי מורינו ורבינו גשא אלהי' בתוכינו ושנתיו בטוב וננעימים לכלות עד באובו ה' אף שבות כיון יאיר יראו עיניו ועיניו במ"כ אמן :

הנה

מקורב ראיתי ביד אב"ד דקהלתנו נר"ו מגילה עשה כתובה פנים ואחר ממשה מכתב אנבעתין כמעשה מכתב אלהי' אודת ענונה דק"ק קדיל בורג וס' ראיתי אף שאהבה נפשי כולה ממתקים ומחמדי' הן הן הדברים שנאמרו למשה מסי' וחק שבראותי מחילה גביות עדות בהנשבע והרחקתי הדבר מאיד למנ א מזה היתר ומרופה להאשא אבל אדת' בורר וליבין הדבר כשמלה חדשה בודאי החולק עליו כאלו חולק על הכתיבה כיון מה יפה ומה נעים שכלו הישר חומה מימינו ומשמחלו רחמינו מוקים על אדני פו ומי נפשי לולי דמלי כי טפלי

ספקוהו השנתי להרב הג"ל כיון דשינה תשלוחות העל ונתבטל תשלוחות לגמרי

אך

כתיב עיונתי בדברי מכתב כאלתו ודאיתי סכנה ישודו על דברי ה"מ נראה שהדברים היה כהויתן ולא נעשה שום דבר רק ה"מ חזר לסופר שיכתוב גט לאשתו על תנאי עד ג' חדשים אם אחי מחוליה ולפי' נשתנה הדין כאשר אבאר אי"ה ומתחילה :

אשיב

לדברי מכתב במה שרצה לפרש כוונתו במאי דאמר לסופר אשה פלוני כתוב גט לאשתי על תנאי עד ג' חדשים אם אחי מחוליה וכתיב מכתב וז"ל בודאי כיון עמנו ליתן גט לאשתו שלא תהיה זקוקה ליכוס וכמו שאמר ג"כ בפירוש אך רצה שיהיה אגודה ביה אם אחי כמו שאמר על תנאי עד שלשה חדשים אם אחי מחוליה והכי קאמר אם אחי לא יהיה גט ואם אחות יהיה גט מעכשיו עד ג' חדשים ולא הזכיר בפירוש ולא אחות וכו' משום דלא רצה לומר פרעניות לנפשי או משום טירדת חולי לא סיים דבריו דומי' דמאי דקאמר ר"ם טעור במתניתין בפרק האומר דף ס"ה ולכך נקט בתחילת דבריו דרך קנאה כתב גט לאשתי על תנאי וא"כ במאי דאמר כתוב גט על תנאי בודאי לא קפיד שיהיה התנאי כתוב בתוכו אלא לפי כוונתו שאם אחי תהיה אגודה ביה וא"כ אף שאין התנאי כתוב בגט ויש עדים שכתבו על תנאי אם לא נתקיים התנאי אסורה לעלמא כמו שפירש בכ"י בשם משכיל הרשב"א ס"ס קמ"ה יעוין שם סכתב הרב הכ"י וז"ל ואני תמה למה יהיו עדי הגט על תנאי רק שכתבו לה על תנאי וכו' וכתיב מכתב וז"ל ואני בער ולא חזין דנראה דהכי פירושו מה ששאלת אם התנאי כתוב בטטר ובתפארה והיא מכחישה ואומרת שנתנה לה בלא תנאי כלומר שאין כאן עדים שאומרים לה שנתן לה הגט על תנאי רק שכתבו בעצמו אומר שנתן לה הגט על תנאי והיא מכחישה ועל זה בא בשאלה שיעדי הגט ודאי אין נאמנים לומר שהעל הכתיבו על תנאי דהיינו שזכיר התנאי בשעת כתיבה דאין חזרין ומגידים ועדים אחרים נמי אינם נאמנים וכו' והשיב דנשערים אחרים אומרים שהעל הכתיבו על תנאי דהיינו שזכיר לכותבו על תנאי הוי ליה מרי ומריבו' אבל עדי הגט אינם נאמנים כשכתב ידן ויגא ממקום אחר לומר שהעל הכתיבו על תנאי כיון שהגיד כו' אבל באמת אם עידי הגט אומרים שנתן לה על תנאי נאמנים וא"כ נידון דין אם יש כאן עדים אחרים שאומרים שהעל הכתיבו על תנאי אם לא היה נתקיים התנאי אשה זו אסורה לעלמא וא"כ ליכא לספקא בזה כיון דהעל ליה לכותבו על תנאי ולא עשו כן כי מ"מ נתקיים מחשבתו דדוקוק כתאמר אל תתנו' אלא בימין ונתנו בשמאל פסול אבל בשאומר תנו בימין ונתנו בשמאל כבר דלח תלינן בקפידא כל זמן שלא נשמע מלשונו דודאי קפיד וכו' הכי לא תלינן בקפידא וא"כ בעיקר הדבר במאי דהזכיר התנאי קודם כתיבה כדכתיב הרב הכ"י כשימין קמ"ו על הרב מהר"א מורחיו שהפריז על מדותיו שפסל גט כזה מאחר שרבו המתירין כדאי לסמוך עליהם במקום עינון ועל דבר ספק השני שהשליח לא הזכיר התנאי השליח עשה כזה בהגון הואיל והעל לא ניהו להזכיר ומה שאין השליח יוכל לומר כפני כתב ובפני כתבם יתקיים בחותמיו כמו שכתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות גירושין כו' עכ"ל של מכתב :

והנה

מה שהתפלל מכתב על הכ"י ומתוך כוונתו משמע שהעיקר התמי' שם הרשב"א מודה אם עידי הגט בעלמא מעידים שנתן על תנאי שנאמנים דדוקוק לומר שהעל ליה לכתוב הגט על תנאי כיון שכתב ידן ויגא ממקום אחר כיון שהגיד שזכיר חוזר ומגיד לכתוב הגט ואם זה הוא כוונת מכתב אינו קושיא כלל על הכ"י דהרב הכ"י דיקוק מלשון הרשב"א שאלו תמנו אם אין התנאי נזכר בטטר ובתפארה והיא מכחישה ואומרת שנתנה לה בלא תנאי וא"כ אף שנתרפה הגט כבר וכתב השואל שיעדי הגט בעלמא אינם נאמנים כשכתב ידן ויגא ממקום אחר דאין חזרין ומגידים ועדים אחרים אינם נאמנים כשכתב ידן ויגא ממקום אחר ועל זה השיב הרשב"א ע"פ שכתב ידן ויגא ממקום אחר אלו היו באים עדים אחרים והעידו שהעל הכתיבו על תנאי אסורה לעלמא דה"ל תרי ומריבו' אומרים נתגרשה וכו' אומרים לא נתגרשה כו' וא"כ ספק מגרשת ואם

הכ"י שכתב בשם התוספת' דאין קפידא אלא בשעת כתיבה ואשעת כתיבה איכא לחוקתי' לחוקתי' כמו שהוב' הכ"י בסי' קכ"א ומשום נט יגן נתבאר דינו סימן קמ"ח ושם הובא הכ"י בשם משכיל הרשב"א במסוכן מה דינו וכ"ס הכי שנטרפ' דעמו ממש גם מה שלא אמר מעכשיו נראה דמהני מה שכתוב בגט מן יומא דכן ולעיל כמו שכתוב הכ"י ס' קמ"ד ס' ד' והנה את כל זה כפתי בתלמוד הדין לפני רבו וז"ל לכו לב ארי' ושלוס בדבר יורני לי אחר לי ובטוח אני במדת חסדו וטובו וענותנות' להרות לי הדרך ושכון אור מאיר לעולם כ"ר חסדוקה הנדרסת ומחוס קידה ארנה הקטן פרץ שליט כורג ואשתוכתו הרמה אהפס בעל כל הון יקר :

תשובה

וגדר כל שהוא חזיק חזקה שיש עמו טענה טען ופיק פירוקא כבי' מדרשא של סס ועבר על פני וקרימו שאלתו כשאלת הראש' כ"י מכל דאיכא אחרונים היה אה' ידיו כנפשי החרוץ והשגון התורני הרבני כבוד מהור"ר פרץ כר"ו : **הנה** הגיע לידי מכתבו הנכתב בר"ח ניסן העבר והיה טרוד בדרוש וומא דכלה ואחר הפסח הקפוני וסכנוני טרדות עיונים בלימוד תחילת הזמן והתחלנו ללמוד בישיבה מסכת' ביבנה גל' כן לא השכתי לו מיד וכעת אחרתי לבוא במגילת ספר ששאלה זו כבר נשאלתי מן הרב מהור"ר לוי אב"ד בק"ק ביולי גרמא והשכתי לו בקנאה לפי הכנתי שכתבו שמתחילה אמר החולה אשה פלוני כתוב גט לאשתי על תנאי עד ג' חדשים ואח"כ שחזר' ואמר לסופר אחר נאמר ונשנית אשה פלוני כתוב גט לאשתי פלונית על תנאי עד ג' חדשים אם אחי מחוליה זה ואשה פלוני ועליו חתמו הגט ואשה פלוני תהי' השליח למסור הגט לאשתי וכפסע שנית הוסיף תיבות אלו אם אחי מחוליה זה גם לזוהו סתום וחתום מכל גט שלא פירש חיזה תנאי הי' מתנה רק דברים שבלב אנו רואי' ויש לפרש לבתה נווני כאשר אפרש אי"ה ועלה מתחילה דעתי שלא כתבו אלא גילו דעתי אבל אח"כ עשו כתיקון דו"ל וכבר הביא רמ"א והלבוש בס"ס קמ"ה שאלו בזהנים בחרנות אלו שלא ליתן שום גט על תנאי ואפילו בש"מ אנו נאמנים גט סתם בלא שום תנאי וא"ש שמונה ליתן גט כדינו כדי שלא תזיק ליבוס ומתירא שמא לא תחזור אליו אחר כך משכעין שניהם קודם הגט כשבועה חמורה או יתנות שכתוב זה לזה כשיעמוד מחליו יחזור זה לזה ויעשו כשחזין חדשים ואם התגרש הוא כהן או במקום שיש חשש לטירוף דעת החולה יש לגרש בתנאי כדרך שכתבאר והוא בס"י ה' וז"ל לפיכך ש"מ שרונה לגרש על תנאי כו' נר"ך שיאמר לה בזה"ל כשנתן לה אם לא חתי לא יהיה גט ואם חתי יהיה הגט מעכשיו ואם לא חתי לא יהיה הגט והטעם מפרש בש"ס דאם לא חתי ראשון אינו אלא משום דלא יפתח פיו לטטר ולפי שכל תנאי נר"ך תנאי כפול והן קודם ללאו הנריכו שיחזור ויאמר אחריו כן אם חתי יהיה גט מעכשיו ואם לא חתי לא יהיה גט דהוי ליה תנאי כפול והן קודם ללאו וכתוב הכ"י בסימ' קמ"ח וז"ל כתוב בסמך בהילכ' גירושין וז"ל ומתיר' יחיל מפריו היה הניל להנר"ך כנט ש"מ נגרם לגמרי בלי שום תנאי כדי לאשוקי נפשי' מכל ספיקות וגימנוס כו' וחידוש הכ"י וז"ל וע"ג דכשאר גיטין מדינא אין נר"ך להחמיר לדקדק על הבעל שיאמר בפירוש דמגרש בלא תנאי מ"מ כנט ש"מ שמתפייסן אותו שיגרש כדי שלא תפיל לפני יבוס ולפי הנהגות שאר תלבויות מגרשין על תנאי וכדאיתקן שמואל וכדון התלמוד והיו העולם סוכרים דמגרש על תנאי ואיכא לעומתה ספיקות ונמנוס בלשון התנאים הילכך נר"ך לדקדק להנריכו שיאמר הבעל בפירוש דמגרשה לגמרי בלי שום תנאי לאשוקי נפשי' מכל ספק וגימנוס ע"ג שהאר"ך :

והנה

בשאלת הרב הכ"ל לא הזכיר שקיבלו עליהם בחרם או שבועה או שנתנו בטחונות ועלה במחשכתי שאחר גילוי דעת של שכת' עשו כדת ודין התלמוד ולתמוהו שניה לסופר אח"כ לכתוב גט כשר בלא תנאי ולשליח אמר בעל פה שימין על תנאי זה אם לא חתי ואם חתי כו' ואפשר שהיה זה ספדי והם מתאר תלבויות שמתרשין על תנאי או מפני שירוף דעת של חולה השליח מסר לאשתו בלי שום תנאי ועל

ואם היא אשת כהן אסורה וכן אם קיבלה קדושין מאחר אסורה
 לשניהם ומסיים הרשב"א ו"ל מ"מ מסתברא שאם נכחה לה בפני
 עדים נתנאים חלו ודמי כחמנים שהרי אין עדים חלו מכחישים את
 עדי הנט ולא עידי הנט מכחישים את אלו וא"כ לפ"ז אם לא
 נתקיים התנאי שנתפרש הוא אשת איש גמורה ואם קיבלה
 קדושין מאחר אין הקדושין תופסין בה ומדנקט דין זה דוקא
 בעדים אחרים ולא נקט בעידי הנט בעמם שמעידין שנתנה לה
 על תנאי ש"מ דה"ל להרשב"א דעידי הנט בעמם אינם נאמנים
 לומר שנתנה לה על תנאי ועל זה תמה הכ"ו וכבר ואני תמה למה
 לא יסויעידי הנט נאמנים לומר שנתנה לה על תנאי אע"פ
 שכתב ידן ואלא מתקום אחר דשני עדותיהן אחד שכתב בלא
 תנאי ועדות אחרת שכתבה לה על תנאי בודאי אם רוגזה
 לומר שכתב על תנאי בזה מטלים הנט משעת כתיבה וכיון
 שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אבל אם מעידי שנתנה לה על תנאי
 זה עדות אחרת וא"כ למה כתוב הרשב"א דינו בשני כתי
 עדים אפילו בכתי אחת כתי איתא להאי דינא וזה פשוט
 ונכרור בדברי הכ"ו ועיין בח"מ סי' פ"ב סי' ר"ב דאפילו עדי
 השטר עמם נאמנים לומר שנעשה על תנאי אפילו אם כתב
 ידן וינא מתקום אחר וכתוב הש"ך בס"ק ל"ד תימה על המחבר
 שהעתיק כאן בסתם כדברי הטור דהרי הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א
 חולקין וי"ל דשכתב ידן וינא מתקום אחר אינו נאמנים וע"י
 בס"מ מ"ג ובסימ' ד"ט הכריע הש"ך דשכתב ידן וינא מתקום
 אחר אינו נאמנים וע"י בר"ב פ"ב דכתוב וע"י ברש"י בכתוב
 דף י"ט עכ"פ נשמע מזה דה"ל להרשב"א כשכתב ידן וינא
 מתקום אחר אינם נאמנים לומר תנאי הי' דכרינו ומשמע אפילו
 אם אומרים שמתחילה כתב שטר מכירה כהונן ואח"כ כשמתרו
 ליד הלוקח מסרו על תנאי מ"מ כיון שהשטר מכירה בטל על ידיה'
 אינם נאמנים כשכתב ידן וינא מתקום אחר וא"ה ננט כיון
 דעכ"פ הם בעמם מטלים הנט שהתמו באחרת שניתן על תנאי
 אינם נאמנים כשכתב ידן וינא מתקום אחר והרב הכ"ו לא ר"ל
 כן ואין כאן מקום להאריך בדבר שאין אנו צריכין לכדון שלפנינו:

ילמא הי' כוונתו שנתנה לאחר מיתה ואין נט לאחר מיתה
 מיהו יש לנדר כנ"ד שאמר בפירוש שרוצה ליקן נט כדי שלא
 תזקוק ליבוס הוי יכידים מוכיחות שכוונתו שאם ימות יהיה נט
 ואם לא ימות לא יהיה נט עיין לקמן בחסובה שהסבתי להרב
 מבילי גראד ושם פרשתי ובכרתי הדברים:

ועוד

תמה אכי מה שכתוב מכ"ת ולא הזכיר בפירוש
 ואם אמות וכו' משום דנה לומר פרעניות
 לנפשי' או משום טירת חליו לא סיים דכרו דומי' מאי דקאמר
 ר"ם שזרי בתעניתן כפ' האומר ואני אומר מגדו תנא דהא
 אהקין שמואל בניטי דש"מ אם לא מתי לא יהיה נט ואם
 מתי יהיה נט ואם לא מתי לא יהיה נט. אם לא מתי לא יהיה
 נט דלא מקדים אינם פרעניות לנפשי' ואם מתי יהיה נט ואם
 לא מתי לא יהיה נט משום דכתיבין הן קודם ללאו ותנאי כפול
 כמו שזכר בדף ע"ב ע"כ ומשמע דאם אמר לא מתי בלבד
 לא היתי מפרש דאם מתי שיהי' נט מהיום ואפילו לנ"ד
 דלא בעינן הן קודם ללאו וגם לא בעינן תנאי כפול אלא
 היתה מפרש דוקא אם מתי יהי' נט לאחר מיתה ואין כאן
 אומדנ' דמעכשיו קאמר משום דלרחוקא קא' אפי' דדוקא במסוכן
 כיון דאמר כתבו אע"ג דלא אמדנתו אדעתא למיתב קאמר' אבל
 ללמוד מדיוק דכרו שנתנה מעכשיו זה לא שמענו בכל הש"ס
 ובפרט דאין בעינן תנאי כפול והן קודם ללאו ולא אמרינן מכלל
 הן נשמע ללאו ולא מכלל ללאו נשמע הן וכן פסק הר"ם כל מקום
 שזכר תנאי בנמרא נריך תנאי כפול והן קודם ללאו כדון
 התנאים ויש דברים דלא בעינן אלא גלוי דעת אבל היכי דבעי
 תנאי בעי כפולות ואם לא כפל התנאי בטל והמעשה קיים עיין
 סם ונגט ש"מ שתיקן שמואל איך שיאמר כדאית' בש"ס שעת
 מיניה דבעינן תנאי כפול ולא אזלינן בתר אומדנ' וכוונתו:

וגם

נפלא חתי על מכ"ת שכתוב ו"ל וא"כ במאי דאמר
 כתוב נט על תנאי בודאי לא קפיד שיהי' התנאי
 כתוב בכוונת אלא לפי כוונתו שאם יהיה תהיה אבודה ביה
 וא"כ אף שאין תנאי כתוב נט ויש עדים שכתבו ע"ת אם
 לא נתקיים התנאי אסורה לעלמא כמו שפורש בכ"י בשם
 תשובת הרשב"א סוף סימן קמ"ה כו' עד וא"כ כנ"ד תנאי אם
 לא הי' נתקיים התנאי אשה זו אסורה לעלמא תמה אכי משמע
 מדכרוין אם נתקיים התנאי היתה מותרת לעלמא איך הנכיים מכ"ת
 ראשו בין הרים גדולים שנחלקו בו אבות עולם כאשר אפרש
 בעזרת ה' ובפירוש כתוב הלבוש ריש סי' קמ"ו הרונה לגרש את
 אשתו על תנאי לא יאמר לכתחילה לסופר או לעדים כתבו
 וחמתו נט לאשתי על תנאי כו' שכל שהוא זוכר שום תנאי
 קודם כתיבת הנט וכל שכן מוך הנט קודם כתיבת התורף הנט
 שהוא והרי את מותרת לכל אדם אין זה נט כריתית שהרי
 לא נכתב זה הנט לכורתה מכל וכל אלא על תנאי כך וכך
 ואע"פ שנתקיים התנאי אחר כך אין זה ספר כריתות בשעת
 כתיבה כו' אלא הרונה לגרש על תנאי כינא יעשה אותו
 אומר לסופר לכתוב שם ולעדים לחתום שם כו' ואח"כ כשגזרון
 לה הנט אומר לה הריזה גיטך ע"ת כך וכך וכן מותר לומר
 לעדים אחר החתימה או לשליחתנו לה נט זה לאשתי ע"ת
 כך וכך עכ"ל הרי להדי' דאם נזיה לכתוב על תנאי אפילו
 בטל פה אפילו אם נתקיים התנאי הנט בטל או ספק
 מגורשת לדעת הרמב"ם ומתשובת הרשב"א שכתב הבי"ב ס"ם
 קמ"ה אין שום ראיה דה"ל דגם הרשב"א ס"ל דאפילו בעל פה
 אם מתנה קודם כתיבת הנט בטל אף שנתקיים התנאי משום
 דלא הוי כריתות כלל אלא שהרשב"א השיב על שאלת השואל
 שהבעל אמר שנתן לה על תנאי וצטת נתינה שאם יכריח
 לא יהיה נט והיא מבחשתו שלא נתנה לה בשום תנאי והיא
 מגורשת ממנו לגמרי ועל זה השיב שאם יש עדים אחרים
 שהכתיב לה על תנאי אי"כ הנט בטל מעיקרא והוי ליה תרי
 זמרי וספק מגורשת אבל אם עדים אחרים מעידי שנתנה לה
 על תנאי בזה אינם מכחישים עדות ראשונים והנט הוא כשר
 אלא שתלוי בתנאי בשעת נתינה וכשלא נתקיים התנאי הרי
 היא אשת איש בלי שום ספק אבל יש לומר דמורה הרשב"א
 לאיך פוסקים דאפילו מתנה בעל פה קודם כתיבת התורף דאפילו
 מקיים התנאי הנט בטל משום דלאו כריתות מכלל הוא וכש"פ

ועתה

אשיב על עיקר דבריו במה שנהגה לפרש כוונת
 הש"ת במה דאמר לסופר אחת פלוני כתוב נט
 לאשתי ע"ת עד ג' חדשים אם אחי מחוליה בודאי כיון את
 ענמולינן נט לאשתי ע"ת שלא תהי' זקוקה ליבוס כו' והכי
 קאמר אם אחיה לא יהי' נט ואם אמות יהי' נט מעכשיו עד
 ג' חדשים כו' תמה אני מאוד על דבריו ואם אמנם שכתב
 ס"ל ס"ה הביא הכ"ו בשם המרשים ועסק כן בש"ע ו"ל
 כלל גדול בידינו בכל תנאי שאדם מתנה עם חבירו אין להלך
 אחר לשון הכתוב אלא אחר הכוונה ואני הבאיה ראי' מפרק
 האומר בקדושין דף ס' ע"ב דתנן ע"ת שאראך בית כור עפר
 הרי זו מקדשת ובמתי' תאנא לא נכתובה זו אלא לראות
 משלו הרי לפנינו דלא אזלינן בתר דיבורו אלא בתר כוונה
 מ"מ כד דייקין שפיר גבי נט לא אמרינן הכי דהא אפילו
 אם אמר בפירוש מהיום ולאחר מיתה אמרינן כפ' מי שאחוו
 דף ע"ב ע"א דנט ואינו נט ואם מתחוללת ולא מתיבמות משום
 דמספקא לן אי תנאי הוי מהיום אם אמות וכיון שמת נתקיים
 התנאי ובמא' שהוא נט משעת נתינה או חזרה הוי שחור בו
 ממאי דאמר מהיום ואמר אחר מיתה יהי' נט ואינו כלום דאין
 נט לאחר מיתה ואף שסתם ש"מ שנתנה כל גממתו וכוונתו שלא
 תזקוק ליבוס אפ"ה מספקא לן משום כיון דלרחוקא קא' אחי
 וקשה בעיניו לרחקה ולגרסה ולהני דדר ביה ממעכשיו וכמו
 שאמר בקדושין דף כ"ט ע"ב ובגטין דף ע"ד ע"א טעם זה דלרחוקא
 וא"כ אפילו אמר בפירוש מהיום ולאחר מיתה מספקא לן ק"ו כנ"ד
 שלא אמר בפירוש לשון מעכשיו או לשון מהיום הק' אמר על
 תנאי עד ג' חדשים אם אחי מחוליה זה ורנה מכ"ת לפרש כוונתו
 אם אחי לא יהי' נט ואם אמות יהי' נט מעכשיו מנ"ל לומר
 שכוונתו הי' מעכשיו דהא לא הזכיר תחילה שיהי' נט לא
 מהיום ולא מעכשיו דהא אפילו אם אמר בפירוש אם אחיה
 מחוליה לא יהי' נט ולא אמר אם אמות יהיה הנט מעכשיו
 לא הוינו מפרשים כוונתו שאם ימות יהיה הנט מעכשיו אף
 שנוכל לומר דמכלל ללאו נשמע הן ק"ו הני שלא אמר בפירוש
 אם אחי' של יהיה הנט אלא סתם אמר על תנאי עד ג' חדשים
 ודברים שכלב הן איך נפרש שהוא מפרש מעכשיו אם ימות

גט וככל התורה בעיניו סיהי' פיו ולכו סוים וכמו דמנן כפ' ג'
דפרומת המת כיון לומר פרומת ואמר מעשר כו' לא אמר כלום
עד סיהי' פיו ולכו שוין והביאו הש"ס מתינתן נפסחים דף ס"ג
דכל ספיו ולכו מחיטין זה את זה לא אמר כלום :

וגם

אם נפרס כוונתו כמו שפירש מכ"ת דהכי קאמר
אם אחיה לא יהיה גט ואם אמות יהי גט וא"כ
היו לאו קודם הן ובטל התנאי והמעשה קיים כמו שפסק הראש
בכל דבר הקר"ך תנאי נר"ך להיות הן קודם ללאו ואם לא עשה כן
התנאי בטל ומעשה קיים :

ועיקר

הנידון שלפנינו נראה לי שזו דומה למה
שכתב הטור ס"ס קמ"ו שפסק הראש"ס
הלכה למעשה בגט שהיה כתוב מעכשיו אם מתי מחולו זה קודם
התורף ולא נכפל אחר התורף חוד ובתובת אם לא מתיכו' והכשירו
מאוס ללא חשיבי תנאי מה שכתוב מעכשיו ואם מתי מחולו זה
אלא הוי כאומר מעכשיו ושעשה אחת קודם ליתתו והכי מפרש ליה
תלמודא נעשה כאומר מעת שחני בעולם כו' ואפילו את"ל תנאי
בכיון שלא נכפל ליתתו ל' דיבת דתנאה הוה גט קיים חף על פ"שאלא
בתקיים התנאי נהנה שאין כח תנאי קודם התורף כו' אלא קביעות
הזמן למתי יחלוט ע"כ וא"כ כג"ד חף חס כוונתו שחם ימיו יהי גט
ואם יחי' לא יהי' גט חין זה חשיב תנאי כיון דלא כפלי' ועוד
שחשמועות לשונו הלאו קודם לכן וא"כ אפילו אם כתוב בתובלת
השיב תנאי ק"ו כנידן דידן שיש לומר שלא נכתבין שיכתבו בתוכו
אלא אמר להם בעל פה שח"ח כן תכתבו ודומה לזה כתב הב"י בסו'
קמ"ה בשם תשובת הרשב"א ס' אל"ף דומה בגט שכתבו לומר
בתיבת כל התורף אם לא מתי מחולו זה לא יהי' גט כיון שלא הוכר
מחולו זה אם מתי חיוה שפק יס בזה כיון שמת מחולו חולי שחם
בתיבת הסתפק כיון שלא אמר מחולו זה אם מתי ונאמר שלא נכפל
התנאי כ"ש שהתנאי בטל לדעת ר' מאיר והגט קיים אלא אם
מת מחולו אחר והיה בזה לטור ענמה מיעוט ואומרת שתנאי
בטל מחמת שלא נכפל חין בדבריו כלום כו' הרי לפניך דאם מת
מחולו זה התנאי בטל ונט קיי' לבי' דכ"ע ונס כבר פשט' הוראה בכל
ישראל דקיי"ל כר"מ כמו שפסק הר"ח והביא קתת הב"י בסו'
קמ"ו שכל חמ"א שכתבו ונרפ"ת עושים מעשה להגדר תנאי פסול
אפילו בתנאי דמעכשיו וא"כ חזינו על כל כד ונידן נדדים ולא
מנאנו שח"א בדברי ש"ת תנאי ע"פ דת ודין תורתנו וככל נד שחמה
עונה חי אפשר לפרש אלא שנידנה מעת שהוא בעולם ואין כח
תנאי והוי גירושין גמורים וברחי' חס נתן הכעל בעגמו ואמר
בלשון זה קודם נתינה הוי גירושין במורין אלא בזה חני חוד
להחזיר כיון שנייה לסופר ולשליח חף דלא כפלי' לתנאי חס
השליח נתן שחם מ"מ עבר על דעת משלחו ומתחילה אמרתי דבר
זה מסכר' דפשו' ואח"כ מגחתי להדיא שהביא הב"י בסו' קמ"ד
בשם הרשב"א והר"ן דתנאי דהוי על ידי שליח לא מני השליח
לשנותו ואם שני בתנאי לה עשה כלום דכל מה שנייה לשלחו
אינו יכול לעבור אפילו שלא התנה בדיו התנאים ועי' בב"ש סו'
קמ"ד ס' ק"ח וא"כ כג"ד לפי משמעות השאלה נראה כן לסופר
ולעד' ונס לשליח כי השליח היה בשעת שנייה לכתבו ומסתמי'
על דעת זה עשה לשליח שיתן על תנאי ואם הסופר סיג' ח"כ לא
נייה הכעל לכתבו ואח"ל שהסופר כתב שחם על דברי
הכעל שאמר בעל פה ולא הוי כוונתו שיכתוב התנאי בגט מ"מ
השליח סינה ולא הזכיר התנאי בשעת נתינה לאשה ח"כ בטל
שליחתו ומכ"ת כתב שהשליח עשה כדון שהכעל לא נייה
לשליח שיתן על תנאי ומסתמות לשון השאלה לא משמע כן שהרי
השליח הוי בעת שנייה הכעל לכתוב על תנאי משמעות לשונו
שהקפיד על תנאי זה שח"סו לה על תנאי ונר"ך חקירה ודרישה
על זה שחם אחר גילוי דעת הש"ת למדהו שיעשה כדון ועכ"פ
שלא מסר ליד השליח שיתן על תנאי ח"כ לא סינה מדעת משלחו
והוי נראה לסמוך במקום עיניו שהגט כשר :

ועתה

חל עלינו ללמד עוד ספק מה שכתוב מכ"ת
ומה שלא הוי ספיו בעת נתינה אם יש לסמוך
על תשובת הרשב"א שהניח הב"י בסו' קכ"א דחין קפידה אלא
בשעת נתינה כבר כתבתי במה שכתוב בשאלה שדקנו את החולה
והוי מטורף ולא הוי ספיו בדעתו כלל ח"ך דישו שלא הוי ספיו אם
שלא היה יכול לדבר ולהשיב על דבריהם דזה הוי כמו שנסתפק
היה ראויה להסיר בדעת חף חס נשתטה לגמרי ולא הוי כו דעת
בלתיא אלא בשוטה וחסך ח"כ פסול הוא וכן אמר שהרשב"א
והר"ן

ס' קמ"ו ס"ב מסיים המחברו"ל וכן אם התנה על פה קודם
כתיבת התורף הרי זה ספק גירושין וכתב הלבוש דדבר זה תלו
ג"כ בפגומת אחרת חס יש ברירה לחין ברירה ורבו זוכי
הדעות הילכך נקטינן שאפילו התנה על פה קודם כתיבת
התורף הרי וקנס כן ספק גירושין וכתב הב"י ס' ק"ג ו"ל אפילו
אם נתקיים מ"מ בעת הכתיבה אינו יודע אם נתקיים לאהוי ספר
כריתות ומסיים נוגח תנאי דע"מ ונתקיים כשר לכל הפוסק' רק
לרש"י ורמב"ם פסול ונפקא מינה במקום עיניו יש לסמוך על
רוב הפוסקים וכן פסק הב"י עכ"ל הרי לפניך לדעת רש"י
ורמב"ם אפילו בעל פה שהתנה קודם כתיבת התורף ואפילו
נתקיים התנאי חין זה גט כריתות ולהרמב"ם הוי ספק מגורשת
וא"כ תמה חני על מכ"ת בתרי תמי' שכתב מכ"ת ו"ל וא"כ
כג"ד חס יש כאן עדים אחרים שאומרים שהכעל הכתיבו על
תנאי חס לא היה נתקיים התנאי אשה זו אסורה לעלמא וא"כ
ליכא לסמוקי בהא כיון דהכעל נייה לכתבו על תנאי ולא עשו
כי כ"ת נתקיים מחשבתו עכ"ל ותמה חני חדא מי הגיד לו
שהס' לא עשו כן דלררבה מסתמי חוקה שליח עושה שליחתו ועוד
חס' לא עשו למחמר הכעל פשיטא דהגט בטל מכל וכל חל"ה
דכ"ע שלא עשה הסופר והעד והשליח שליחתו של בעל והדעת' דהכי
שיכתבו ויחתמו בלא תנאי לא נייה להם הכעל ובטל השליחות
לגמרי נס היה שכתוב חס לא היה נתקיים התנאי אשה זו אסורה
תיפוק ל' אפילו נתקיים התנאי כיון שנייה לכתבו על תנאי
לפני תורף לא הוי גט כריתות כלל וגם מה שכתוב מכ"ת שח"מ
נתקיים מחשבתו כבר כתבתי על זה להרב מהור"ר לוי היכי
שנייה מדעת משלחו אפילו נתקיים מחשבתו הגט פסול גם מה
שכתוב מכ"ת דדוקא כשאמר אל תנאי אלא בימין חבל כשאמר
תנוהו בימין ונתנו בשמחל כשר דלא תלינן בקפידה כל זמן דלא
נשמע מלשנו דודאי קפיד' ה"ה הכי לא תלינן בקפידה עכ"ל
תמה חני חין לך קפידה גדולה מוה שהוא חפץ שחם יחי' לא יהי'
גט ביקשה עליו לרחק את אשתו וא"כ הוי תנאי קודם לתורף
שנייה לכתבו וזה פסול גמור חכן מה שכתוב מכ"ת ו"ל וא"כ
בעיקר הדין מחי' להוכיח התנאי קודם כבר כתב הב"י בסו' קמ"ו
סי' להכשיר במקום עיניו והתפלה על הרב מהר"א מורחיי
שפסול גט וכתב עליו שהפריז על מותיו בהא מודינא ל' חס
התנה בעל פה כך סי' להכשיר במקום עיניו וכן כתוב הב"י בסו'
קמ"ו ס' ק"ג חף דמלשון הכעל משמע שנייה לסופר ולעד'ם
לחתום משמע שנייה לכתוב תנאי זה בגט והם שינו מדעת הכעל
ובטל השליחות כאשר כתבנו למעלה :

אכן

בנין הגדול שפירש מכ"ת דברי הש"ת שאמר
לסופר אתה פלוני כתוב גט לאשתי על תנאי עד
ג' חדשים חס אחי מחולו זה ופי' מכ"ת שהכי קאמר' חס אחיה
לא יהיה גט ואם אמות יהי' גט מעכשיו עד ג' חדשים עכ"ל ואני
לא כן אחשב ולכתי' לא כן ידמה דהא יש לפלס ולדרוש לשון הדיוט
כמה שאמר כתוב גט לאשתי על תנאי עד ג' חדשים חס אחיה
מחולו זה דהכי קאמר חף שח"ה מתנוגה והולך חס אחי' עד ג'
חדשים ח"ה גט ואם ימאך החולה ואתנונה בחולו זה יותר מג'
חדשים לא יהי' גט כי עד ג' חדשים קיבל על עצמו טורח ומשח'
לישכבלא אשה אבל יותר מג' חדשים לא ניחא ליה להיות יושב
יחיד בלא אשה ואין לו מי שיטמשנו בחלו ואפשר שכוונתו שחם
ימות בתוך ג' חדשים לא יהי' גט כי לאפורש התנאי בדבריו רק
סחם ואמר על תנאי עד ג' חדשים ודבר זה נוגע באשתי
דפ' המתג' דף פ"ג ע"ב דכפי דבא מר' נחמן היום ח"ה את אשתי
ולמחר את אשתי ופי' רש"י נתן לה גט ואמר היום לכדו יהי' גירושין
ולמחר לא יהי' גירושין לשייר בניט וקאמר כתר דלבעי' הדר
פסטיא מסתברא כיון דפסקה פסקה ופי' התוספת דמגורשת לעולם
והרמב"ם כפ' מ"ה גירושין דין ט' כתוב דחין מגורשת והטור ח"ה
בס"ס קל"ו הביא מחלוקת הראש"ם והרמב"ם והכריע כש"ע דהוי
ספק מגורשת חף מ"מ נראה דהכי לא כפלי' לתנאי אלא אמר על
תנאי עד ג' חדשי' ולא אמר בפירוש חס אחי' אחר ג' חדשי' לא להוי
גט ח"כ התנאי בטל ומעשה קיים ואם כן חף חס ח"ה ח"ה אחר ג'
חדשים התנאי בטל ומעשה קיים :

ועוד

חני אומר חף חס כאנו לילך כתר כוונתו שרנה
לפטור אשתו מניכוס עכ"פ אמרי פיו ולשונו וסופר
כוונתו דמלשנו משמע על תנאי עד חדשים חס אחי' משמע חס
אחיה יהי' גט ובכתיבו הוי כדעתו שלא יהיה גט אלא חס ימות יהי'

והר"ן כתבו שגריך שיהי' בדעתו כשעת נתינה והביאו ראי' מירושלמי נקח לה את גיטתה ואמר לה לא יהי' גט אלא למחר ונעשה קורדייקום פלוגת' דרש לקיט' ר' יוחנן כלומר דלר"י גריך שיהי' בדעתו כשעה שהגט נומר והקשה הרשב"א על זה דהא אמרינן לקמן בפירוקן באומר מעת שאני בעולם דמשמע שאוכזרונה שיחול הגט אלא רגע אחרון שהוא בעולם ואומר רגע אי אפשר לבדוקו ומדברי רבותינו בעלי התוספת נראה לי שאין תקפידין אלא כשעת נתינה שלא כדברי הירשלמי והתוספת ונל"ע עכ"ל וכתיב הכ"י ולגירסת התוספת שפירשו פשיטא דתקפידים הם על שעת נתינה עכ"ל :

ואני

אומר אף שכתבו התוספות ריש פרק מי שאלחו דף ע"ב ע"ב בד"ה מי אמר ר"י הכי והא דאמר שמואל שחט בו שנים כו' וא"ת השתא למלמה לי' לאחוז קורדייקום תקשי לי' מתניתין דקתני מי שאלחו קורדייקום ואמר כתבו גט לאשתי לא אמר כלום והני בשים בו שנים ואמר כתבו הרי אלו יכתבו ויתנו ויש לומר דהא פשיטא לי' דכשעה שאמר כתבו אכתי דעתו נליתא ה"א אבל קודם שיכתבו ויתן יתחלש ויתקלקל ועל שעת נתינה נראה לו לדמות לאחוז קורדייקום וקשה לר"י דאמר אין כותבין ונותנים עד שיסתפה כו' והוכיחו התוספות כתיבה ונתינה וכן בד"ה התם דעתו נליתא כתבו וז"ל לא ידע ר"י עד מתי יתכן דעתו נליתא דליכא למימר בדקוהו כשעת נתינה דא"כ לא הו"ו פרוץ מילי לר' יוחנן ובגט שכיב מרע אומר ר"י דגריך ליהוה שלא יתקלקל בין כתיבה לנתינה כו' משמע דאנתינה נמי קפיד' אכל האמת וירא דרכו שכתלמידים אינו מוכרח דקפידין אשעת נתינה דהא ר' יוחנן לא הזכיר נתינה אלא אין כותבין אלא כשנשתפה משמע אכתיבה קפיד' אלא שחמת קושיות התוספות שהקשו דאמתי לא פריך משמואל דשחט בו שנים אמתינן נכח לומר כמו שפירשו התוספות דפשיטא ליה כשעה שאמר כתבו אכתי דעתו נליתא ה"א אבל חשש הוא דליתא קודם שיכתבו יתחלש ויתקלקל ועל שעת כתיבה נראה לו לדמות לאחוז קורדייקום וקשיא לר' יוחנן דאמר אין כותבין אבל לעולם אם נכתב כשהוא שטיי לא קפידין אנתינה ונותנים כל זמן שהנשמה נקרכו וכן הר"ש ר"י פרק מי שחחו לא הזכיר נתינה וז"ל והילכתא כר"י וגריך ליהוה כש"מ שכיבה ליתן גט שסתה' לדעתו מיושבת עליו אף כשעת כתיבה משום דחולה פעמים שדעתו מוטרת עליו ותיס חלים ועתים שוטת כו' וטוב ליהוה עכ"ל הרי שלא הזכיר אלא שעת כתיבה ולא כתבו שעת נתינה משום דאינו מוכרח מש"ם דילן דקפיד' ר' יוחנן אשעת נתינה אלא אכתיבה והטור כתוב לפיכך ש"מ שמנהו לכתיבו גט לאשמו גריך לדקדק שיהי' שפוי בדעתו כשעת כתיבה ובעל העיטור כתוב שאינו גריך אלא כיון שניהו לכתיבו כותבין אפילו אם שנתקראו"ה הר"ש ז"ל כתוב כשכרא ראשון וטעמא דכפל השיטור כתב הכ"י דמי לאחוז קורדייקום דדעתו שגיטתא הוא אבל ש"מ שאמר כתבו ונשתתק כותבין ונותנים עד שעת נטילת נשמה לדעתו נליתא ונחישתו הוא דקפיד' ולא מחויבין ליה בדוכותו שגיטתא וכתיב שמעט' כח לירו בש"מ שאמר כתבו גט ונשתתק מתוך חלוו והיה לו אם במדינת הים וכתבו ונתנו לה על פי וכתיב הכ"י וז"ל ואפשר היכי שלא בדקו ה"מ וכתבו גט על פי דבעד מודים התוספות והרא"ש דכשר שטוב לזר לכתחילה משמע ואפשר אפילו בנשתתק מתוך חלוו ולא בדקיהו מודים דכשר בדעבד איכא דלא אפשר כעובד דבעל העיטור והיכא שנכתב לכושריה מטרף כשעת ניהו או כשעת כתיבה וחתימה בטל הוא לכ"ע ונראה דה"ה ליהוה מטרף כשעת נתינה לדברי המגריכים לבדוקן כשעת נתינה מיהו מדברי התוספות שכתב הרשב"א שאינו גריך כ"ע עכ"ל ה"י ולפי דברי הכ"י גריבן אנו לומר דלא פליג הר"ש ע"ם בעל העיטור אלא לכתחילה אם גריך לדקדק שיהי' שפוי כשעת כתיבה או כשעת הנתינה לדברי המגריכי' שיהי' שפוי בדעתו אף כשעת נתינה דלבעל העיטור אינו גריך לדקדק לכתחילה אלא כיון שניהו לכתיבו כותבין אפילו בנשתתק ולהרא"ש גריבן לכתחילה לדקדק ומורה בדעבד אף בנשתתק כשר והיכא שנכתב שיהי' מטרף כמו החולים שמדברים ואינם יודעים מה מדברים לישפאריי' בל"ע דכל שהוא מדבר כן הרי הוא כשוטא אף בעל העיטור מודה דגט בטל ומיהו כבר הוכחנו שמתלמודא דירן אינו הכרח דס"ל לר' יוחנן דקפידין גם אשעת נתינה וכן מדברי

הרא"ש והטור אינו מוכרח לומר דס"ל דקפידין גם אשעת נתינה ותהאני על הלכוס שכתוב בס"י קכ"א ס"ג לפיכך ש"מ שמנהו לכתיבו גט לאשמו גריך לדקדק בו שיהי' שפוי כשעת כתיבה וכ"ש כשעת נתינה מדכתוב ונתן כו' משמע דשעת נתינה חמירי ליה טפי משעת כתיבה ולפי דברי הכ"י נראה דחמיר טפי שעת כתיבה משעת נתינה דהא לפי דברי הרשב"א לדעת התוספות קפידין אשעת כתיבה ולא על שעת נתינה וגריבן אנו לומר דכתב לדעת אותן הפוסקים דקפידין אשעת נתינה שלא יקשה אליבייהו ולמה לא נקט ר' יוחנן שעת נתינה ועל כדעתו לומר דכ"ש הוא משעת כתיבה דכתיב ונתן אך כבר כתבנו שה"ה הרשב"א קושית חזקה על הנך פוסקים מדאמרין לקמן בפירוקן באומר מעת שאני בעולם דמשמע שאינו רונה שיחול הגט אלא רגע אחרון שהוא בעולם ובאומר רגע א"ל לבדוקו וא"י מכשרין הגט מה שיש לספק שהוא בטל מן התורה וראיתי שהכ"ח כתב דאף מי שאלחו קורדייקום דקאמר ר"י אין כותבין אלא כששתפה משמע הלשון דאין איסור אלא מדרכין וכיון שהוא איסור דרכין היה ראוי לסמוך במקום עינון אהנך פוסקי' דלא קפידין אשעת נתינה ובהא נחתא ובהא סלקא אם הדבר ברור שהבעל לא ניהו לשלח ליתן הגט על פנאי אלא עשהו לשלח שימסור הגט לאשמו סתם ולא הזכיר סום פנאי וכן לגדר להמיר בדעבד במקום עינון :

וכבר

הספק שאין השלח יוכל לומר בפני נכתב ובפ"ג כבר הסכימו הרי"ף והרשב"א שיתקיים בחותמיו וכן פסק בס"י קמ"ב ולענין חשש גט יסן יפה כתב מכ"ת שנוכל לסמוך על תשובת הרשב"א שהניח הכ"י בס"י קמ"ח דאפילו בש"מ דעלמא אין גריבין עדים להיות מוזמנים אולם אלא כל שיש עמהם מי שאין לכה גם כה אין חישתין לה משום קדושין וכל שזה יונא וזה נכנס אין לחוס בדבר וא"כ כג"ד נמי אם הי' דבר כן אין חשש וכידבור דברך הנלפ"ע ככתבי נאם מאיר חותם פה ק"א ח"ס :

ועיין עוד כתוספה שהשכתי להרכ מהור"ר לוי מקבלי גראד בש"מ י"ב :

ה ברכות

דף ט"ו תוספות ר"ה

איר"י וא"ת לעולם אימא לך ר"י הוא ונתקשו התלמידים בכוננו' התוספות זה אומר בכה זה אמר בכה ולפי שראיתי שנכתבו בדברי התוספות כלל כן ככתבי אף של דעמי דברים פשוטים הס' דנראה דכך הוא כוונת התוספת דס"ד דפריך המקשה דמתניתין דברכות המזון אתי דלא כמתא לא ר' יהוד' ולא ר' יוסי אלא ע"כ דמתניתין דתרומה אתי כר' יהודה דס"ל בדעבד ינא ולא לכתחילה אבל לר' יוסי דס"ל דאף בדעבד לא ינא דברכת המזון אתי כר' יהודה ולא כר' יוסי על זה הקשו וז"ל הא כר' יוסי מנינו לאוקמי ספיר מתניתין דברכת המזון אפילו את"ל דמתניתין דתרומה לא אתי כר' יוסי משום דהתם תיקנו דכתיב כעין דאורייתא אבל גבי ברכת המזון שהיא דאורייתא ולא כתיב כ' שמע למה לנו לתקן שלא ינא ועל זה תירטו כיון שתיקנו דבגן שגריך להשמיע א"כ אי היה סבירי ליה לר"י דאף בדעבד לא ינא - בק"ש ובמנילה ח"כ ה"ה בברכת המזון וע"כ לא אתי' אלא כר' יהודה דאמר דווקא מחילה לא סא דעבדינא וברכת המזון אתי' כר' יהודה ולא כר' יוסי דלר' יוסי כל דתיקון דבגן כעין דאורייתא תיקון דלא ינא בדעבד וכל זה דבר ברור ופשיט באין גימגום וראיתי שקנת לומדים הוגי' דברי התוספות לכונה אחרת אבל דברים ברורים כמו שכתבתי נאם מאיר :

שאלה ו

מעשה

שהיה כן ה' פנוי למה נתעבדו והודיע טובו של עובדו מראובן הכהן שהי' רגיל חנלה בביתו וגם הוא הודה שממנו נתעבדה וחסן לקחתה ובאשר שלא נתמלא רגונו בסך הנדן כרח והלך לו ויהי ימלאו ימים ללדת ותלך את דינה ותלך למה וכתא מפני הכוונה והרחיקה כדור למדינת הים ואח"כ נישאת למה לשמעון הישראלי ושמעון מת ולא הניח אחריו זרע קיימא ותלך לוי אתי שמעון ואח"כ חזר

שיארות ותשובות ו

חור ראובן הכהן וחילל את כהונתו ונשא את אלה החלונה ולא
נשא אותם חכמי עירם לשבת עמהם על שחילל את כהונתו
ויקה ראובן הכהן את האשה לאה וכתם וילכו למסעיה למדינה
אחרת וסע לא נהג בעמנו שופע דין שהונתה רק הורה בדבר שהוא
כהן וחילל כהונתו בעבור שנשא חלונה והנה כעת נשפדנה דינה
במו שיהא בחוקת כשרות ליהודה הכהן וכאשר הגיע זמן נשואין
עמך התפקק וחמר שחכי ואמה אינם נאמנים על כהן
שנולד קודם שחילול את כהונתו וזמנה נולדה אחר שחלנה
ובתו חללה מדרכנו ככן יורינו מורינו ורפינו אם אבי ואמה נאמני
על ה להכשירה לכהונה אם לאו :

תשובה

תמה חכמי על התפקק בדבר שהוא ש"ם ערוך כפ"ק
דכחכות דף י"ג ראו מדברת וכו' היתה מעוברת
ואמר לה מה טיבו של עובר זה אחימי פלוני וכהן הוא ר"ג ור"א
אומרים נאמנות כו' ונמנה חדל להכשיר בה וחדל להכשיר
בבהה חף שלא היה לה חוקת כשרות ופי' רש"י אם עובר נקיבה
נשאה לכהונה ופסק הר"ם במ"ד דמכשיר בבהה ור"ב אפילו
אם אין לה בן ולא הורה לדברי' נאמנה על בנה להפיר לכהונה
ק"ו אם הוא מורה וכה"ה ארום וארוסה דאת לקמי דרב יוסף
היא אומרת מיניה והוא אומר אין מינאי ח"ר יוסף למאי נחיש
חדל דקאי מודה ועוד הא אומר רב יהודה אמר שמואל הלכה
בר"ג וכו' עד דמסיק הא לכחילה והא דעבד והא כמי בדעבד
דמי ופי' רש"י והא כמי בדעבד דמי דמי שנתעברה ואתה בא
לפסול העובר ולאוסרה על הארום ואם אי אתה נאמנה הרי
אתה מניח מעלה הרי להדי' שאפילו במקום ספק איסור
ברחה להסיר וכדברי הר"ם פסק בש"ע בח"ה סי' ו' וברמב"ם דין
בין דבנה שבה על החליצה וולדה חללה מדרכנו ולפי' הוא ספק
דרכנו אפילו לא אחרה אבי' ואמה כל ספק דרכנו אזלינן לקולא
וכן מוכח ביבמות דף כ"ד ע"ה קדמו וכנס' אין מוניאן תני שילא
אפילו שניהם כהנים מ"ט חלונה דרכנו היא וספק חלונה לא
גורו כהן רבנן ולפי' כיון דלא גורו רבנן על ספק חלונה ש"מ
אף לכחילה מותרת להכשיר לה דהא כל ספק רבנן לקולא כהן
ה"ה כפי' ק"ו סי' ו' דמסיק דרכנו לקולא מסי' דמסיקא
לא גורו היינו דווקא בדבר שעיקר איסורו דק מדרכנו שגורו אטו
דבר אחר בלתי חש איסור בגופו כגון בינת נכילה וניר דנים כו'
עכ"ל וכי הכי בספק בינת נכילה או אם הוא כינה שחטה
מותרת כגורו כ"ר סי' פ"ו וכתב הש"ך נ"ל דלא מבעי' בספק
אם זו כינה הוא מתרנגלות נכילה או מתרנגלות אחרת דמותר
בו' וא"כ ה"ג בולדה חיבה לספוקי אם היא נולדה לאחר חלונה
או קודם חלונה ולא היה חללה אפילו מירבנן אזלינן לקולא וכן
אפילו בחלונה נופא במקום ספק אזלינן לקולא כמו שכתב הש"ך
דאפילו ידענו בודאי מחילה מתרנגולת היא אלא שספק אם
התרנגולת היא נכילה או שחטה הכינה מותרת א"כ ה"ג גבי
חלונה אם ספק הוא אם הוא חלונה או לא מותרת לכהונה וכו'
גבי קריעה שזכר כפי' ש"ס סי' ל' בקטן שמת אפילו ביום שלשי'
אין קורעין עליו ולפי' שקריעה היא דרכנו וספיקא לקולא וכן
הרבה ספיקא דרכנו דאזלינן לקולא אפילו לכחילה ורש"י דנקט
ביבמות דף כ"ד ו"ל וחלונה דאסורה לכהן מדרכנו והכא דכל
חד אינו אלא ספק דשמא זה ייבוס את יבמתו גמורה לא גורו
רבנן לאסוקי מספק שמא הא לכחיל לה אסורה להנשא ר"ל דרש"י
קאי על מתניתן דגנים שקרטו שתי אחיות זה אינו יודע איזה
קידש זה אינו יודע איזה קידש וא"כ מתולדה אח ולזה אח זה
חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן לזה אחד ולזה שתיים היחיד חולץ
לשתייהן והגנים אחד חולץ ואחד מייבוס קדמו וכנסו אין מוניאן
מירבנן לזה שני אחים ולזה שני אחים וקדמו שני אחים של
ראשון חללו לא ייבמו השני אחים מקדושי שני אלא אחד חולץ
ואחד מייבוס קדמו וכנסו אין מוניאן מירבנן ועל זה תני שילי' אפי'
היה כהנים מ"ט חלונה דרכנו וספק חלונה לא גורו רבנן כיון
כל ספק איסור דרכנו ובאן אי אפשר לומר לכחילה שום דילמא
פגע באחיות וקידתו לכך נקט רש"י לא גורו רבנן לאסוקי מספק
דלא שייך לומר כהן לכחילה אבל לעולם אימא לך כל ספק
דאיכא ספק חלונה ולא שייך כ"י ספק וקוקה או ספק יבמה
לאוק אפילו לכחילה מותרת לכהונה ככל ספיקא דרכנו וכן משמע

לישני דש"ם דקאמר וספק חלונה לא גורו רבנן משמע דלא גורו
אפילו לכחילה מותרת לכהונה כיון דלא גורו מהי תימי לחלק
בין לכחילה ובין דעבר :

וכן

משמע מדברי הרמב"ם כפרק י"ו מהלכות איסורי
ביאה דין ו' ח"ל החלונה אסורה לכהן מדברי
סופרים כהן שנשא ספק חלונה אין מוניאן אותה מתחתיו
והיא כשירה וולדה כשר מפני שלא גורו על ספק חלונה אלא על
חלונה ודאי עד כאן לשונו ומדקנט והיא כשירה וולדה כשר
למה ליה למימר והיא כשירה הלא כבר כתב אין מוניאן מידו
אלא ע"כ דאחי לאריו' כמו דכתו כשירה לכהונה לכחילה כמו
שאמרו והנפוש שני' דכתה כשירה לכהונה ה"כ בספק חלונה
דכתה כשירה לכהונה וכו' הוא שבה עליה כהן לא נעשה
חללה כלל ואם מת הכהן מותרת לכחילה לכהונה כל היבא
דליבא למיחוש משום ספק אחות וקוקה ותחילה נקט הרמב"ם
מילתא דפסיקת' כהן שנשא ספק חלונה לשון דעבד סיבי דאי
אפשר לומר לכחילה כמתניתן דאיבא למיחוש משום אחות
זקוקה ואי אפשר לומר להסיר לכחילה וכסיפא נקט והיא
כשירה לא לאשמועינן היבא דאין חש איסור זיקה או משום
יבמה לשוק מותרת לכחילה להנשא לכהן וכן ספק חללה של
דבריהם למי מותרת לכחילה לכהן כדון כל ספק דרכנו וכן
משמע מדברי הרמב"ם בפ"י מהלכות איסורי ביאה ו"ל כבר
באתו שהחלונה אסורה לכהן מדבריו לפיכך כהן שבה על החלונה
הרי זה חללה וזרעה מכאן חללים והכל מדבריהם אבל כהן שבה
על אחת משניות היא כשירה וזרעה ממנה כשרים שאיסור
שניות איסור השהו בכל הוא ואינו מיוחד בכהנים כהן שבה על
ספק ונה כו' או שבה על ספק גרושה הרי זה ספק חללה וולדה
ספק חלל נמנה החללים שלשה חלל מן התורה חלל מדבריהם
וספק חלל וכל ספק חלל נותנים עליו חומרי כהנים וחומרי
ישראל אינו אובל בתרומה כו' ואם אבל או נטמא מכין אותו
מנות מדרות וה"ה בחלל של דבריהם עכ"ל ומדקנט בסוף דבריו
וה"ה בחלל של דבריהם לא נקט ספק חלל של דבריהם ש"מ דבספק
חלל של דבריהם אין נותנים עליו חומרי ישראל דהוי כהן גמור :

אבל

ראיתי בש"ע מה"ה סי' ו' ס"ח שכתב לפיכך אם
עבר ונשא ספק חלונה אין נרדף ליהוה וכתב הח"מ
ו"ל משמע אבל לכחילה גורו חף על ספק חלונה וכן כתוב
דש"י בסוף פ' ביבד דף כ"ד לא גורו רבנן לאסוקי מספק עכ"ל
ותמה אי שתי' הכרח מדברי רש"י לומר כן דהא רש"י קאי על
מתניתן והתם לא שייך חלל דעבר :

והטור

בס"י כתב ו"ל כהן הכח על ספק גרושה
או ספק חלונה הרי זה ספק חללה והולד
ספק חלל ונותנים עליו חומרי כהנים וחומרי ישראלים משמע
דס"ל דספק חללה הוי חף מספק חלונה דרכנו ומשמע דספק
חללה נמי אסורה חף בספק חללה דרכנו ונש"ע סי' ו' ד'
ספק המחבר כהן שבה על ספק זונה או על ספק גרושה והשמיט
ספק חלונה כתב הכית שמואל המחבר השמיט ספק חלונה משום
דמשמע ל' דהרמב"ם חולק על זה והכ"ח הרגיש בזה ו"ל כהן
הכא על ספק גרושה או על ספק חלונה הרי זה ספק חללה
תימא ספק רבינו דין זה בספס היפוך דעת הרמב"ם בפ"י ט'
מהלכות איסורי ביאה שלא הוכיר בספק חלונה דהולד ספק חלל
אלא אדרבה משמע דבריו שכתב ה"ה בחלל של דבריהם
משמע הא ספק חלל של דבריהם לא הוי חללה כלל אפילו מספק
משמע דדוקא בודאי חלל של דבריהם נותנים עליו חומרי
כהנים אבל לא בספק של דבריהם והכי נמי משמע בהדי' מהם
שכתב בפ"י מה"ה כ"ו ו"ל כהן שנשא ספק חלונה אין מוניאן
אותה מתחתיו והיא כשירה וולדה כשר מפני שלא גורו על ספק
חלונה לא על חלונה ודאי משמע מלשון זה דהוא כהן כשר לגמרי
ואינו אפילו ספק חלל דלא גורו על ספק חלונה ונ"ע ונראה
לישב הא דכתב הרמב"ם דאין מוניאן מתחתיו ספק חלונה והיא
כשירה וולדה כשר דלא גורו על ספק חלונה ולמדו מתניתן
דפרק כיצד קדמו וכנסו אין מוניאן מידן וסובר רבינו דוקא
בשנשא לא גורו רבנן מלהבויא מתחתם ולפיכך נס היא כשירה
וולדה כשר אבל כהן מדבר רבינו בכא עלי' בנות שכתב כהן
הכא וכו' התם דהוי זנות ודאי היא ספק חללה והולד ספק חלל
עכ"ל הכ"ח ו"ל ותמה אי שיקשה קשיא חוקה על הטור אבל
מירובן

שאלות ותשובות וזה ט

רובו הרי הוא כולו יבא כדרכו עד שיגא רוב ראשו ואז רוב ראשו
משיגא פדחתו ופי' רש"י מסורס דרך מרגלותיו הרי להדי' דרך
מרגלותיו כשיגא רובו וא"כ ממתיקא דלהלכות דקתני יבא רובו
אין נוגעין בו משמע דלמי לא שמועין חפילו דרך מרגלותיו איכא
רובו אסור ליגע בו ונר"ך להשיב א"כ ידוע כשיגא דרך מרגלותיו
שנייה ימותו א"כ מותר להגיל האשה כמעשה דשבע בן בכרי שכתב
רש"י בסנהדרין הנה ראשו מושלך אליך דדחו נפש מפני א"כ
משום דאפילו לא מסרו לו היה נהרג בעיר כשיחפסנה יוא"כ והן
כהרגי' עמו משמע הכי דשנייה ימותו מילין ודוחין נפש מפני
נפש ע"י כטו' בפרק ו' דלהלכות ועי' בי"ד ס"י ק"ו ונ"ע להשיב
בדין זה :

שאלה ט

משה משה לא פסוק טעמא וריחו לא נמר ופרח לרוח
ה"ה אהו' ידויו כנפשו המופלא בראכה
וכר אוריין כבוד מהור' משה ג"כ נר"ו : הנה כתבו קבלתי
ונתחלף בימי אורה ואחרתי להשיב מפני כבוד אורי' באחד סגנו
ולא הניח תפילין של ראש במנחו ועבר על מלות עשה דלהרמב"ם
דמנח תפילה של ראש בפני עצמו אך לזה כבר חלוק ונבר כוידו
דברים ונתחלף לו כדאמרינן בסוף יומא עבר על מלות עשה לא
זו עד שנחלף לו אבל חרד לבו על ברכה לבטלה לפי דעת הרמב"ם
עובר על לאו דלא תשא דאורייתא דלא כדברי התוספות סוף
ד"ה דאילו אלא מדרכנן ושאל האם נזכר נפשו רובה להחמיר
בתשובה אבל הוא מקביר ומרעיו ורובה לידע הלכות תשובה
ע"כ אומר אנו דמתחילה נריכין אנו לכרר' א"כ עבר כמה עשות
בזמנים הרבה דלמא אף דמתחרט מ"מ חייב להביא עולה וכי
היבא דעבד כשונג על חייב חטאת מחויב להתענות על שגגתו
ארכטי' יום כנגד קרבן חטאת כמו דלמא בי"ד ס"ם קס"ה
וכא"כ ס"ם ס"ל והעשיר יתן יותר מעט כשדונה לפדות התענית
ויפיון ע"י ע"כ א"כ ח"כ ס"מ ס"ק י"ב אי"כ נזכר לומר
בעולה מתכפרת על חייבי עשה שמחויב בתענית נגד העולה וכי
היבא דאם עבר עבירה שחייב חטאת מחייב לקבל תענית לנער
עמו ולא סגי' א"כ יאמר פ' חטאת ויאמר שאמיר' יהיו בנוקס
חטאת ה"כ בחייבי עשה וכמו ש"ס לחלק בחטאת א"כ נחייב
כמה חטאת ה"כ יתחב בעולה שחייב כמה עולת ויש לו לקבל
תעניתו ולסבול נער כמו בחטאת א"כ לכאורה נראה דבעולה
שכא על העשה כמו שפירש' בפרשת ויקרא ונראה לו א"כ על
כריתות ומיתות כ"ד או מית' בידי שמים או מלקות הרי עובדין
אומר הא אינו מרבה אלא על עשה ועל לאו שיתק לעשה ועי'
ביומא דף ל"ו ע"א מ"מ בומן שאין בה"מ קיס' אין נר"ך לקבל
נער נגד עולה דעולה דורן הוא דאמרינן ריש זבחים דף ע"ב
ואמר רבא עולה דורן הוא הכי דמי' אי' דליבא תשובה זבא רשעים
זו משם עד שמוחלים לו אלא ש"מ דורן הוא תניא עבר על מלות עשה ושכ' לא
אומר חטאת למה בא לפני עולה לפרקליט שנכנס דורן אחריו
וכיון דדורן הוא כבר נתכפר לו כפרה גמורה ואינו נר"ך לענות
נפשו כאילו היא דורן ורייחה מפני' היה קורא דף י"ו ע"א רב שסת
כי הוא יתיב בתענית כפר דמגלי אחר הכי רבון העולמים גלוי
לפניך בומן שבה"ה קייס אדם חוטא ומקרב קרבן ואין מקרינן
ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועבט' יושבתי בתענית ונתמטט
כו' למה לו למימר ואין מקרינן אלא חלבו ודמו הוי ליה למימר
הכי מקרינן קרבן ולכלול גם עולה ואין לומר שידע שלא עבר על
עשה הא אמרינן בגמרא ריש זבחים דף ו' אין לך אדם בישראל
שאינו מחויב עשה אלא ע"כ שאין נר"ך לסבול נער של עשה רק
בתשובה וכברטא כתכפר לו לגמרי ואף ש"ס לרבות כיון דעולה
כולה כלי' וגבי תענית לא נתמטט אלא חלבו ודם וכל הגוף קייס
מ"מ הדעת מברעת שאינו נר"ך עיניו נפש דאף דיני אדם חמור
מלות עשה מלא תעשה כמו דא"כ נכתובת דף פ"ו ע"א ובחולין
דף קל"ב ע"ב דקאמר כמה דברים אמורים במנות לא תעשה
אבל במנות עשה מכין אותו עד שמנא נפשו היינו דוקא קודם
שעבר על העשה ויש כידו לקיים אבל לאחר שעבר ק"ל דאין
מענישין אלא בעודן ר"ה כדאיתא במנחות מ"מ נראה דאף א"כ
יבא שחייב לנער עמו נגד העולה מ"מ אינו דומה לחטאת
שמחויב להביא על כל חטא שחטא לפי דינו בהלכות שגגות מ"מ
הא

תירונו הוא רחוק מאוד דמחין לנו לחלק בין זכות לשואין לענין
חלל דבר שלא נחנא ב"ש דכל איסור כהונה עוסי' חללה כיון
בביאת זנות ובין דרך נשואין ונס הרב הכי' בש"ע השמיטו ספק
חלל דרכנן וכבר כתבתי שאף בספק חלונה היתר הרמב"ם
לכתחילה ואין ראי' כלל מדברי רש"י דנקט לשון דעבד דקאי על
מתניתין והתם לא שייך למיתני לכתחילה ופשיט' בספק חללה
דרכנן שהסכים גם הכי' דכהן גמור יחשב וא"כ בנידון דידן יש
לסמוך אדברי הכי' וכן בספק חלונה משמע מפשיטת ה"ס דלא
גזרו אף לכתחילה היא מותרת כהונה ופשיט' בנידון דידן שא"כ
ואמה אומרים שגולה מקודם שנאמנים וליה דין נר"ך חש כלל
ומותרת בתה לכהונה בלי שום פיקפוק בעולם וכן אית' בש"ע
ס"ם ג' בהן כהנא על הפנו' ומודה שהוא נזכר הסן כהן לכל דבר
וכל ביהאי מילתא לומר משמאי בשוקו ובכרתי היום ויס' כ' ט"ו
אב תנ"ל פ"ק נחם מאיר חותם פה ק"ק א"ש :

ז תענית

דף ל' ע"ב תוספו ר"ה יום שהותרו שבעים
לכא זה בזה פי'
דהיינו י"ט נראה דקאי להו דקתני אחר רש"י ג"ל היו ימים
טובים לישראל כט' באב וכיום הכיפורים וקאמר ה"ס בשלמא
י"כ משום דלית בי' סליחה ומחילה יום שניתנה בו לחות
אחרונות חלל ט"ו באב מאי היא אחר רב יהודה אחר שמואל
יום שהותרו שבעים לכא זה בזה ויש לדקדק מאין חשיבות' דט"ו
באב יותר משאר י"ט בשלמא י"כ נראה דהוא י"ט מן החורה וגם
יש בו יתר שאת משאר ימים טובים דלית ביום הזה סליחה
וכפרה ויום שניתנה בו לחות אחרונות לכך שמחו בו יותר משאר
ימים טובים חלל ט"ו באב שאינו מן התורה וכי בשביל שהותרו
שבעים לכא זה בזה יהיה חשוב בעיניהם יותר משאר י"ט הכתוב'
ולכך כתבו התוספות דהתירן לא בא לומר דמשום זה הוא חשוב
יותר משאר י"ט אלא דהמקשה קשה שני קושיות אלא ט"ו
באב מאי היא ר"ל מה הוא למה קבעו ביום זה י"ט ומה נשתנה
יום זה משאר הימים ועוד למה שמחו בה יותר משאר ימים טובים
ועל זה תירץ רב יהוד' אמ' ר' שמואל יום שהותרו שבעים לכא
זה בזה ר"ל שרונה לתירן למה קבעו י"ט ביום זה וקאמר רב
יהוד' אמ' ר' שמואל כשביל שהותרו שבעים לכא זה בזה וזה שכתבו
התוספות פי' דהיינו י"ט ר"ל בשביל זה קבעו י"ט בא לתירן
ולא בא לתירן למה ה' חשוב יותר משאר י"ט והא דחשיב יותר בא
רב יוסף לתירן יום שהותר שבת בנימן לכא בקהל ור' יוחנן אומר בא
עוד טעם יום שכלו מתו מדבר ולזה נראה דאמר ה"ס אמר ר'
יוסף א"ר ר"י יום שהותר שבת בנימן ולא קאמר רב יוסף אחר
ס"מ דלא פליגי ר' יוסף על רב יהוד' אחר שמואל אלא שבה
הכוסף על דבריו וכן קאמר ה"ס אמר רבא אמר ר' י"ט
דכא להוסף ולומר דהטעם ראשון קבעו י"ט וחסבינן ושמתו
ביותר משום שהותר שבת בנימן וכמו מתו מדבר וק"ל דכר פשוט
הוא אלא שראיתי שנכתבו בו התלמודים גללכן כתבתי דבר
פשוט :

שאלה ח

נשאלתי אשה שהיתה מקשה לילד ויגא ולדה דרך
מרגלותיו אי שרי לחתוך הולד לאחרים
להגיל את האשה ;
תשובה דכרזה כבר הזכיר הרמב"ם כפ' א' מהלכו'
רובה וש"כ ע"כ מ"מ ס' תכ"ה ס' ב' ו"ל
לפיכך העוברה שהיא מקשה לילד מותר לחתוך העובר במעי'
מפני שהוא כרוך אחריו להורגה ואם הוכיא ראשו אין נוגעים בו
שאין דוחים נפש מפני נפש זה כטעמו של עולם עכ"ל והרב הכי'
העתיק ראשו משום דכסנהדרין דף ע"ב אית' יבא ראשו אין
נוגעין בו אבל גירסא שלנו במתניתין סוף פ"ו דלהלכות האשה
שהיא מקשה לילד מתכין את הילד ומזינן אותו אברים אברים
מפני שחייב קודמין לחייו יבא רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש
מפני נפש יכתב כדברטור' ומשיגא רוב ראשו שהוא משתנא
פדחתו אין נוגעים משמע משום דהוי כילד וכרוב הולד נמי חשיב
כילוד דתנן כפ' המפלה דף ק"ח ע"א יבא מחוקף או מסורס משיגא

שאלות ותשובות ט י

הא אמרינן ריש ונחיס דק' דחטאת על כל חטא וחטא בא לחטוי
 חדא חטאת והכא גבי עולה כיון דלוי נמי כמה עשה גבי אברהם
 ופי' רש"י דכתיב ונראה לי מלמד שנתראה להקב"ה אלמא כולין
 נתקפרו עכ"ל הרי לפניך שכולין נתקפרו א"כ על כמה עשות
 שפטר יצאה תשובה עולה דורן על כולין וסג"ל בכל דהו שמקבל
 עליו ובדבר ברכה לבטלה לדעת הרמב"ם והביא המג"א בא"ח
 סו' רט"ו שהרא"ש והתוספות הסכימו שהוא מדרכן ובר מכל
 דין כיון דלפי מהנינו אומר בכל פנים בשכמ"ל וזה תיקון שלא
 עבר על לא תשא כמו שהביא הכ"י בא"ח סו' ר"ו ו"ל בשם
 ירושלמי הדין דנסיב עיגולא ומברך עליו והוא לא אחי בידא
 זרין לברכה עלווי זמן תנאים א"ר תנחום גרין לומר בשכמ"ל
 שלא להכיר עם שמים לבטלה עכ"ל הרי להדי' שאם אומר
 בשכמ"ל אחר ברכה שאין נרכזה תיקון שלא הניח עם שמים
 לבטלה וכן תשמעו כל הפוסקים א"כ לא חטא כלל בהוכחת
 עם שמים לבטלה רק תשיבחו נרצה בהרטה ומורה ועוד ירוחם
 מן השמים והכא לטהר מסייעין לו כמבני ברהיטא היום יום כ"ו
 מנחם חג"ו לפ"ק נחם מואר :

שאלה יוד

מעשה

שפיה לכאן ש"ה בחי' ונח"י אשתו על סך
 חלף ושלש מאות זהו רייגס ונכתב בלאון
 זה תשמעו סטר עיסקא על החתומים דמע"ל על סך חלף ושלש
 מאות זהו רמ"ג ורמ"ג ואמר הלוי שלא רנה כל נוסח שנוהגים
 לכתיב בשטר עיסקא כי עלה בלבן פן ואולי ירנה המלוה חיה
 ח ויק' תיקף יותר כללכן לא כתב חלף הסך שאשת חתמה עמו
 ונעזרית על סך זה יותר חייוק ותוקף השטר עיסקא יכתוב
 המלוה כפי רגונו ומפני טירדת המלוה לא כתב והניחו בין
 שטרותי כי עלה בדעתי שכל יומא וימנא הוא לכתיב כל תיקף
 וחוק סטר עיסקא הניגים במד' נותינו ומנכ"ש סטר ה"ה כמוב
 ק"י תשר תכ"ו והלוי שכן חיים לכל חי ד' בסל"ו תכ"ו ונתעוררו
 על הלוי דיני דינים תנכרי' ומיורדים והיה מתירא המלוה
 לכתוב כל תוקף ועוד בשטר עיסקא הכ"ל כי פן ואולי יבוא הדבר
 לדני נכרי' ויאמרו שהוא כתב אחר ויפסד על ידי כך גלל כן
 לא כתוב המלוה שום דבר רק כתב בסוף הנייר ז"פ כד"ח טבת
 כדי שיהיה תוך זמנו וכוה לא היה חושש חף שהוא כתב אחר כי
 שם מלוה לפרעון עומד וכתלגלג הדבר שגא המלוה ויוראי
 סבור לדן לפני דיני ישראל והגיע המלוה בדברים הכ"ל לפני
 ב"ד וקנת מן הכ"ד רבו לחומר שיש לשחודין עיסקא בלי נאמנות
 ומביאר בח"מ ס"ק"ח ס"ד ו"ל הניגא על היורשים סהר עיסקא
 סחי' יס"ל דין מלוה והחכי אינו נוטל אפילו בשבועה סכין
 שאלו יס"ל הוי קיים הוי נאמן לומר החורתי במנו דנאמנו
 וטעינו להו והסדך הכריע ס"ק דאפילו נאכסי טעינו לה' ע"ס
 והמלוה טוען כיון שנהנו לכתוב שטרי עיסקא שפעשה ע"פ
 תיקון מהר"ם ומחר"ם תיקון שלא יהיה נאמן לומר נאכנסו חלף
 בעדים וגם ה"י בידו לכתוב כל דיני נאמנות וכל תוקף שטר
 עיסקא חלף שלא רנה לכתוב מטעם הנ"ל ודבר זה הניע לפני
 ב"ד קודם שהרא"ש להם השטר וגם אשת הלוי ואכיו הודו שלא
 החורר העיסקא וגם לא נאכנסו מידו כן וירינו את הדרך אשר
 ילך ואת המעשה אשר יעשו דייני ישראל בשטר עיסקא זה :

תשובה

הנה

דבר כיונה בזה הביא הרא"ש ככלל פ"ו והבי'
 הביא דבריו בקיבור סו' ר"ן ומוכר חני קנת
 להארך כדי שנדון דין אמת לאמתו כדון שלפנינו ו"ל בני דין
 שרובן מסר לשמעון לעסק בתוך ד' חדשים לפני מות שמעון
 ונפטר שמעון בלא נזוהא וכתיב עם שנראה לו שאין לדיון
 ואפטרופוס שיטעון שום טענה לזכות היתומים חדא מדבר זה
 גלי לכל בני הבית שעסק רובין שהיה ביד שמעון עד יום מותו
 ושקר וגלוי ומפ רסס כי האילא טענין לימתי כדמפרשינן לעיל
 כו' ועוד מטעם אחר הוי מילתא דלא שכיחי כלל דמקבל מעות
 להנאפו לחתנית שכר בשטרי חובות ופל משכנית שיפרעם בתוך
 ארבעה חדשים ואלו לא היה המלוה טובעים היה הלוי יכול
 לעכב כמו תוך זמנו כי הדבר ידוע שאי אפשר להלות חלף וזהו

ולנכותם תוך ארבעה חדשים הילכך הוי מילתא דלא שכיחי והארריך
 סס דלולינן כתר אומדנ' ובש"כ בני דין זה שאין לך ידיים מוכיחות
 ורגלים לדבר ואשתו וחמיתו וכל בית אביו יודעים שהוא אמת
 ומסיים וכל המחור לטעון שקר מפורסם ליתומים גירס רעה
 ליתומים להאכילם גזל כדאמרין ונחמי דאכלי דלאו דידהו
 לזולו כתר שבקייאו ובתחילת דבריו כתב וגם האפטרופוס של
 יתומים אסור לטעין ליתומים דכר שנראה לו שהוא שקר משום
 שנאמר מדבר שקר תרחק ועוד שנראה שיש חילוק בדבר דלא
 שכיחי כולה האי ואינו ניכר כל כך שהוא שקר שאם טען
 האפטרופוס טענתו טענה ואם לא טען האפטרופוס לדין
 אין לו לטעון בשביל היתומים ורא"י מפ' בתרא דכתובות דף ק"ט
 ע"ב דאמר לו אפטרופוס אי הוי אבוהן הוי טעון ואמר חרתי
 ולקחתי ממנו אחר חכוי האי דמוקי אפטרופוס נוקי כי האי
 יודע לחפוכי בזכות אביו ואחיי אחר מעיקרא ויל הב ליה אחר
 זכותא למה לא טען הוא ליחוס אלא כדפרישט לעיל עכ"ל הרא"ש
 ע"ס ותוספת ביאר ועפ"ו ככתב"ה כס"ר ר"ן סו' י"ב ו"ל
 חע"ג דאין כ"ר טוענין ליתומים מילתא דלא שכיחי חע"ג
 דאבוהן הוי מני למטען מ"ה אם טען אפטרופוס טענתו טענה
 ובכת הסמ"ע כלכד שלא יכוון לטעון טענה שידע כודאי שלא
 היה כך הענין עכ"ל . ונראה מה שכתב רמ"א בסו' ק"י
 בסו' ה' בשם הראב"ד י"א דממנין לפלוס אפטרופוס בין שיש חמס
 בטענותיו או לא חולי יתפסרו עמו לטובת היתומים לאלו לפימרי'
 דס"ל שרשות ביד אפטרופוס לטען טענות שקר חלף דק"ל
 חף שטעון מילתא דלא שכיחי רק דמ"ה אינו ידוע לו שהוא שקר
 חף דאין חמס בטענותיו שיכול להתברר שלא נדברו מ"ה ממנין
 אותו דחולי יתפסר עמו לטובת היתומים אבל כדבר שידע גם
 לאפטרופוס שהוא שקר אין חומרי' לאדם חטא כדי שזכה
 חכ דיוכן הוא תשמעו הרא"ש ויעשה כיון כנידון שלפניו שהסך
 חלף ושלש מאות זהו' שקיבל בתשרי חנו יודעים שקיבל לוקח
 יינות ואנו רואי' שקנה יינות כדרך מדינותינו שרוב משא יונאן
 בזה הזמן ביינות ובשאר סחורות שקונים בעה הזו כגון מיני
 עפכוס לעבוד עורות שקורין קבורין איד באתר שפרט יוד זמן
 מעט סך גדול כזה ואין ספק חש היה חובע המלוה שיפלו לו
 לא היה הכ"ד מח"ב ללוה לשלם סך גדול כזה ביומן מועט וגם
 נירוף הרא"ש אומדנ' שאם שאלו וחתמו ואחיו וכל בית אביו היה
 יודעים האמת שלא החזיר ובני דין נמי חשבו ואחיו וכל בית
 אביו יודעים מזה בלי ספק שלא החזיר וחף אם לא היה נכתב
 ז"פ שנראה שהוא תוך זמנו היה דמוי' לסמוך על אומדנ' שלא
 החזיר ביומן קנה כזה ועפ"ו הוי שנראה לעין כל ש"פ הוא
 נכתב שד' ומנו אינו נאמן לומר פרעתי ואם סו"ל נכתב ככתב
 ידו אחר למה יגרע כו' שח"ו הא כתוב הלבוס כס"ה מ"ה ו"ל
 גופו של חמרני כך הוא הלוי חותם שמו על נייר חלק מנד אחד
 ואינו כותבו כלום בלוחו נד ובנד השני חתמו ואחיו וכל בית
 כותב עליו בפני הלוי סכום המעות שחייב לו וז"פ וזה שמינה
 ח.ק.ב.ד. החתמה ולמטלה ממנו כדי שיהיה רשות למלוה שיכתוב
 למטלה כל שופרי דשטרי כגון נאמנות ומטבע ושאר ענינים
 כו' ולכך פוסקים על החמרני כל דין נאמנות ותקן וחזק כל
 השטרות כו' ואפילו הוא כתב יד המלוה ליתן לן בה ויבוסקים לו
 בכל מה שכתבו עליו שיהיה נאמן הואיל והאחינו הלוי לאת לו
 חתימת ידו על נייר חלק אמרינן כודאי בפניו ובידיעתו ככתבו
 והאמינו על כל שופרי דשטרי ומחלק עם דאם נכתב דבר אחר
 ז"פ לא מהימן ואם כתובים הרנה ענינים קידם ז"פ סך כך
 וכך ובתנאי כך וכך ולבסוף כתוב ז"פ ביום כך וכך מאמינים
 במלוה על הנ"ל ע"ס למסופ' ביאר ומדכתב דאמרין כודאי
 בפניו ובידיעתו ככותב ס"ה דאם אחר בידיעתו ככתבי חף שלא
 בפניו נאמן וכאן המלוה אומר שהוא טה לכותבו לכתוב כל תוקף
 וחיוק שלא יפסיד חתום ואל"כ למה יגרע כה ש"ו שנכתב ז"פ
 בכתבי ידו מלוה הלוא כפ רום כתוב הלבוס אפילו ככתב ידי
 המלוה כשר ואל"כ אן כה שום גרעיות נזיר שהחזיר העיסקא
 תוך זמנו מלכד אומדנ' דמוכח הנ"ל ספק גדול כזה שקיבל
 בעסקו אינו פורע בתוך ששה שבועות וגם אפילו לדעת הס"ך
 שטוענין להם נאכנסו נמי לא מנרעינן כה השטר כיון שהמלוה
 הכיע דבריו שהיו בידו לכתוב כל תוקף וז"ק סטר עיסקא כתיקון
 מהר"ם ומהר"ם תיקן שכל הקרן אינו נאמן לומר נאכנסו אלא
 בעדים והוי כאלו נכתב כן ולא גרע כה שטר עיסקא זה בשביל
 שלא

שלא נכתב בחיקון מהר"ם כפירושו דהא אית' בה"מ סי' רנו"ב
 שכח הטור בשם הרא"ש האיר"ג דלא כתיב בטורי כתבוהו בטוקא
 מסוס דנהינו למכתב בכל שטר מתנה הני הלכך כשנוה לכתוב
 שטר מתנה סתם דעתו היה שיכתבוהו כמתנה הסופרים הילכך
 היו כאלו אמר כתבוהו בטוקא וחתמוהו נכרא ולכל הפירושים
 בין לפי רב"י ובין לפי דר"ס ופרישה נשתנה שטר זה מן
 השטרות שהי' רגילין לכתוב כזמן התלמוד וכימי התלמוד הי' שטר
 זה פסול אבל עכשיו מפני המתנה הסתמא אמרינן שנוה לכתוב
 ע"פ המתנה וה"כ בזמנינו כאלו הארנות לכתוב שטר עייסקא
 ע"פ המיר תיקון מהר"ם וכן כותבין ורומי' יעלה מהם על גר התר
 בחיקון מהר"ם היו כאלו נכתב כמימי הוא זה שיתן לו עייסקא
 שהי' לו דין חני פקדון שהי' נאמן לומר החודמי או נאנסו
 כי בעי"ה חכמי' חמנה אבדו ופוקחיו דבר סכל הסופרים וכתב'
 שטר עייסקא בארנות אלו כתיקון מהר"ם א"כ מסתמ' אפילו
 לא נכתב כאלו נכתב דמי ופטרות שהמלוה הניע דבריו
 שהיה כידו לכפוב כל פוקח ועו שטרי עייסקא רק הי' מתירא
 מפני דיני נכרי' שלא יפסידו דהוי כאלו פתב כפירוש כתיקון
 מהר"ם וחינו נאמן לומר נאנסו בלא עדים וגם אם נאנסו
 מידו סך גדול כזה מסתמא היה קול ענות בגבולינו ויש לנו
 להסתפל בשלמותו של מלכות שמפני מורא מלכות לא נשמע סוס
 שוד גול בגבולינו ושלום בארמנונינו והוי לומי' דאמרו רבינו
 זיל באחד שאלוח עליה לקנות ארבע מאות גרביין וקנה לו
 ונמנה חומץ אמרו חכמים מנין גדול כזה שהחמץ קול יס לו הואיל
 ואפשר לביי' ראי' יביא ראי' עי' בה"מ סי' קפ"ו ה"כ כנידון
 דידן אם נאנסו מידו סך גדול כזה הי' לו קול א"כ אין טועני' להם
 שנאנסו והדין דין חמת לאמתו של תורי' שמחויבי' לשלם שטר עייסק'
 ה"כ ככשורי' לכלמא :

שאלה יא

נשאלתי מן הרבני הרי"ן הוציין כחורת ה' מוויין
 כבוד מהור"ר גרשון בן כבוד הרב מהור"ר משה
 פולין : יום א' ד"ה מנחם תצ"ולפק

המאיר

עיני חכמים בהלכה הילך ודולה ומקשה מבאר
 מ"ם חיים ה"ה הרב הגאון הגדול כבוד מהור"ר
 מאיר כר"י יאיר ויזרח עד כי יבוא ודאין מורה - מרוב טירכת אי
 הקיפוני כפרוני מכל גר נסתם פי רוח חיים חיי המדבר כלשון
 קנר' ולא רוב בתוארים כראוי לשבתותיו"כ וענותנותו דמר תרבוני
 והרשמי לשאלו דבר אחד או שנים ולכבוד לפני לפני כמה שעלה
 במחודתי בהלכות תפילין ובקשתי שאל ירע לבנו הטור להשיב על
 מכתבי א"ס ב"ס דברי א"ס לאו וחלילה לי להמרות פה קדשו כי
 בשאלתי בדברי הסופרים שכתבו לעבד הקלף לשמה לכתוב עליו ס"ת
 או תפילין ויש מתנגמתי' בדבר שאינו נכון לעשי' כן בכך יורני מה
 דעתו ובדבר זה נפשי בגדולים לאדוני חבי וקני הגאון מהור"ר
 גראן חשכו' בספרו עבודת הנרשוני סי' ס"ה זיל קרי' עייסקא
 שאינו נכון לעשות כן וכבר הורה וקן וחלילה לי לזרע זרעו ושמו
 בקרי' לשנות דבר קטן חתמה תורה היא ולתמוד חני כר"ך שלפע"ד
 דברים שח"ה לא ילאו מפי אותו נדיק כאשרמה דמסק' לי וגם
 מה שפסק אין רשאי לכתוב תפילין על הקלף המועד לס"ת בעלם
 ממנו דברי המחבר כש"ע כח"ה סי' ל"ב שפסק בלי חולק וז"ל כתי'
 ח' טוב להניח בשפתיו כו' שהוא מעבד לשם תפילין או לשם ס"ת
 אבל אם עבדו לשם מוזהר פסול כתב הכ"י אם עיבד לשם ס"ת
 מהני לכתוב תפילין דקדושת ס"ת חמיר מקדושת תפילין עכ"ל
 הרי להדיא דאם מעבד לשם ס"ת כשר לתפילין וכן מבואר בהדיא
 בב"י ובאחרונים וטעם בעיקר חף דס"ת חמיר מ"ה המנה לאו
 מילתא היא ומותר לשנות לקדושת קלה וכן משמע בר"ן ס"פ נגמור
 הדין ומה שרונה לפרש וקני הגאון דכוונתו הר"ן שלא לשנות חף
 לקדושת קלה ליתא וכן משמע עהדי' בה"מ סי' ת"כ סי' כהנא יע"ש
 ומה שכתב רח"י תגמר' דמנחות מהא דאמרינן ולמ"ד הזמ"ל מילת'
 מיירי בדאזני וכו' יע"ש ולפע"ד הוא ראי' לסתור דהא בהדיא כתב
 הר"ן דקנינה הוי גוף הקדושי' א"כ ממי משני הס"ם כדפתינו וגם
 מאי קאמר למ"ד הזמנה מילתא וכו' הלוא אפילו למ"ד לאו מילתא
 היא ובחדי' הוא גוף הקדושת' היא וא"כ לעולם אסור לשנות אליבא
 דכ"ע אם לא כדפתי' אלא דהי' דאזני אסור בגוף הקדושת' אלא

לשמש כחול משא"כ לקדושה קלה מותר לשנות וכן מוכח ברמב"ם
 בהלכות תפילין סי' ג' עכ"ל :

זאת

ועוד אחרת נשאלתי הכנרא כי ימינת לחודי' חף
 יתנה עגמו בתפילין וכבר יאלו הדברים מכתה
 גדולי' מתשוכת בית יעקב חות יאיר וחארי' שבות יעקב חלק א'
 ופסק להניח של ראש לכד יעויין סס רק בגוף הדין כר"ך ביאור מה
 שמתקשה תנ"א סי' ק"ך ועל רמ"א בתשובה סי' קכ"ב דנשמט מיניה
 תלמוד ערך במסכת' מנחות דף ל"ו ת"ר אין לו זרוע פטור מן
 התפילין וגם מוסף' בהפלאה על אור זרוע וגם על החוספות
 שפירשו לאחרים מיירי שנשאר לו זרוע והוא נגד ספרי וגם
 על רב אשי גופי' וכו' ומירון בדוחק כאשר כתב בעגמו וגם
 שאר המחברים ה"ל לא מירנו כל גורכס כאשר וראה המעיין ומה
 לי להאריך חתנם לפענ"ד נ"ל רמק' כל הקיסוי' וכו' בחדא מחתה
 מחתמינהו כהא גס יש להפליא על רב אלפס וגם הרמב"ם והרא"ש
 שהשמיטו הו' דאין לו זרוע כלל ומביא רק ת"ר ידך וזו שחאל
 וכו' ר"א אומר יד כהן זו יד כהן ת"ר איטר יד וכו' וכו' קשה לדברי
 המורכדים ל' דאחרים דסברי' ידכה לרבות גידי' ס"ל נמי דילפינן
 מני' דמניחי ביד שחאל ופרתי' ש"מ ובאו להוסיף על ת"ק דמרכה נמי
 בר"א ואיכא דלא יליף לדבריו מרזויה וליפניו ידכה זו שחאל וגם
 מאי בעית הכי תניא חידך וגם יש להפליא למה בכרייתא קמייתא
 גרסי ידך לרבות גידי' ובתניא חידך גרסי ידכה לרבות הגידי'
 ועיינתי בכמה דפוסים ולא מנחתי שום נוסחא אחריו' וגם הספרי'
 שכתב' המג"א הוא נמי במכילת' והובא בילקוט פ' נח וז"ל ר"י אומר
 מינו שהימין קרוי יד ואש"פ וכו' ומה ת"ל על ידך לרבות הגידי'
 שהי' נותן בימין הרי כהדי' דיליף מקרא דעל ידך בלא הי' לרבות
 הגידי' שמינו בימין לכך ל' לפרש הכי וכל"ה גרסינן להכין מאי
 מקשה המכילת' ומה ת"ל על ידך הלא איטרך קרא לגופי' דמחויב
 להניח אותו פרשה לאות עליך או גריכין לפרש הכי דשחאלא אי
 מפרש קרא כהדי' להניח על אזה יד ספיר איטרך לגופי' משא"כ
 אכ ידך משמע נמי ימין ולא ידעינן חיד' כיח רק ילפינן מסוס מן
 המפורש בפ' שני' א"כ אי הוי רק כתיב והי' לך לאות ולוכרון בין
 עיניך וכו' נמי הוי ידעינן מפרשה שני' ושפיר מקשה מה ת"ל
 על ידכה ח"ו דבאמת משמע סימין ולרבות בגידי' שנותן בימין
 ול"ל דבא' ללמד להניח בזרוע שחאל דיתא בשלמא כירכה איכא
 לתשמע זרוע דהיא רגו' משא"כ כבידך דמשמ' יד תשאיכ למ"ד דס"ל
 דידך משמע דוקא שחאל וא"כ ספיר כתיב באומותפרשה להניח על
 שחאל וקשה למה כתיב בשני' ידכה חלל ללמד על יד רגובה
 להניח על זרוע ול"ל דבא' ללמד להניח בימין דיד לא משמע
 כלל ימין ומסתה עולים דברי הגמ' ותו' כהונן כתיב דתני'
 ידכה כה' זו שחאל משמע ידך סתמא ימין נמי משמע וא"כ
 קשה בקושי' המכילתא מה ת"ל על ידך ולכך מפרש אחר' אמרי
 ידך לרבות הגידי' והיינו להניח בימין וכתב מכילתא דבידך
 ליכא למשמע רגובה וסייגו דעת ר' יבן החורס כה"ר חניא חידך
 אין לו זרוע שחאל פטור וא"כ ע"כ נ"ל דידך משמע דוקא שחאל
 ומסתה למה כתיב ידכה בפ' שני' ולכך קאמר אחר' חומרים
 ידכה לרבות גידי' דהיינו ב"ס לו זרוע מיירי להניח בזרוע דהוי
 יד רגובה וכפי' תו' וז"ל להניח בימין דיד לא משמע כלל ימין
 ולפי כרייתא זו ידך משמע שחאל ולא כרי' בן החורס והוי ספיר
 כתיב ורב אשי נמי דקמר הכא ידכה זו שחאל ס"ל כדעת
 מכילתא וקשי' מה ת"ל על ידך וקאמר בספרי דבא' ללמד להניח
 בימין ומסתה מתוך הא"י וגם האלפס והרמב"ם והרא"ש דהשמיטו
 דהא כל הפוסקים מביא' היאו כרייתא דת"ר באיטר יד וכו' וגם
 פסקינן כת"ק דידך שחאל משמע ולפ"י ליכא להוכיח מיירי דבא' לרבו'
 גידי' דמניח בזרוע דא"י וזו דוקא בעינן ולמה כתיב ידכה בפ'
 שני' לגלות דאיטר יד מניח ביד כהן דדי' וסולט כתיב ידיו
 מניח בשחאל כל אדם דידך סתמא משמע שחאל ולכך השמיטו ואי
 הוי גידי' הוי כהונס ואין מניח של די לגמרי ולכך פסק הא"י
 דגידי' חף ש"ס לו זרוע אינו מניח תפילין משא"כ לדעת התוספות
 דמסתפק' אם כותב בימין חיד' שמיני' מסוס דכתיב וקשרתם
 ובכתבתם כדעת ר' נתן ואיבי' ממילא ידעינן דאיטר מניח בשחאל דדי'
 וא"כ מה ת"ל ידכה ע"כ לרבות הגידי' דמניח בזרוע דהוי יד רגובה
 משא"כ לשאריו פוסקי' הסימטוהו כוליהוהו דר' נתן ואיטרך ידכה
 ללמד על איטר יד כ"ל ומעתי' לק"מ על תשוב' רמ"ה דהשוא' בוראי'
 ידעו וכתבו דלהוה כרייתא דאיטר יד ויליף מידך כדעת הפוסקי' ה"ל
 ליכא

שאלות

ותשובות יא

ליפא לחיף גידי כלל רק מכה סברה ח"ל דמניח על ידימין כמו חיטר ודוסיס דלא דמי' כלל בלאו היינו יד כהה כך כ"ל לתרן כל הממויה' והקושי' על הפוסקים והמקום יוליכני כדרך חמת הק' נרסון :

תשובה

אהרן

ידידי דע שאני טרוד מכל נד לימודי הכרחים דבר יום ביומו מ"מ לרוב הפנתרו לא יוכלתי להשיב פניו ואשיב מפני כבוד הנה יודע להיו למכ"ת שזקנו היה לנו כלב ארי' והיו מן חריפם ראשונים בימי הגאון מהור"ר העשיל ז"ל ומשנתו סבורה לו וח"ו להרהר אחריו שנעלם ממנו דין שפסק כש"ע וכאן השאל אחרו ומשפחה לא קטלי קני באגמא היו אלא העשיל שאל שאלה שלא רפה לסמוך על דברי ב"י שכתיב הב"י דאם עבד לשם מוזה נראה דודאי לא מהני לכתוב תפילין דקדושה ס"ת חמורה מקדושת תפילין כדחמרינן כפי מי שמתו כו' הנה הב"י מביא ראיה שקדושת ס"ת חמור' מקדושת תפילין ואינו מביא ראיה איך שזאת לשנות מקדושת חמורה לקדושת קלה והלכנו נדחק בזה ח"ל כ"ס' ז"ב ואין שייך כאן לומר מעלין בקודש ואין מור דין שצריך אין אום קדושה חלה בקלף שע"פ שנאחד לס"ת עד שכתוב ס"ת דק' להזמנה לאו מילתא היא אלא שאינו נרכיב שעיבד יהי' לשם קדושה והרי הוכן לקדושה וכשכותבין עליו תפילין חל עליו קדושת תפילין שהרי הוכן לקדושה ואין הורדה בקדושה שבקלף אלא חדרכה העלאת קדושה בקלף היא שהרי אינו עולה בהזמנה בעלמ' שאינו מילתא בזה לקדושת ממש של תפילין עכ"ל ובכ"ה מ"ב ס"ג כתב הלכנו וז"ל וקלף המעיבד לשם תפילין חסור לכתוב עליו דבר חול אשיג שאין כאן לא הזמנה לכדה שאני הזמנ' וזה שהיה לגוף הקדוש' ומשעה שגוף הוא הזמנה מעליות' לענין זה שלא להורידה כ"כ לדבר של חול עכ"ל והמעייין ומדקדק בדברים אלו יראה שבעל הלבוש דעה ליטב לתה השיב כאן אורידה מפני שהוא הזמנה לגוף הקדושה ומשעה שגוף הוא הזמנה ח"כ למה נסיר ליקח הקלף שנעבד לשם ס"ת לכך כתוב הוא הזמנה מעליות' לענין זה שלא להורידה כ"כ לדבר של חול ר"ל והיה הורד גדולה אבל קלף המעובד לשם ס"ת לא השיב הורדה לכתוב עליו תפילין כאשר כתוב הטעם בס"ל כ"כ פי"ח והמעייין בדבריו אין לו טעם ורח"ל כיון דאנן קיי"ל כל סיבא שזמין לגוף הקדושה ומשעה שגוף הוא הזמנה ח"כ בקלף המעבד לשם ס"ת שהוא נמי הזמנה שגוף הקדושה שזמין לגוף הקדושה דילמא חסור להוריד לקדושה קלה ודבריו אינם לא פטומי מילא ולא היה להשאל רא"י מפורשת מן הס"ת אי מותר אלו לא ושאל אפי' זקינו הגאון להורות לו הדרך אשר ילך בו וזה המשע' אשר יעשה כדוא"ה פה אל פה דבריו מן פסק ש"ע ואפילו אם שאל שאלה ככתב כתבון לכוונה הנ"ל כיון שאין להביא ראיה אפילו ראוי קטנה דשרי לשנות מקדושת חמורה לקדושת קלה ודברי הלכנו לא נקבל פשיטתו ושאל להגאון פאר הדור נכדור לו הדיון ולא הוצרכו פסק ש"ע כי ידע שלא נעלם מעיני הגאון פסק ש"ע אך רנה שהוא יברר לו הדיון לאחמה באיזה ראיה ונלל כן לא הוכיר פסק הש"ע ונס הגאון זקינו אשר גאורו נראה אור ידע פסק הש"ע ולא הוכירו ממש שהיה פשוט בעיני שנס השואל הוא יודע מקומו ולא שאל לו אלא לכדור כרא"י ע"פ ש"ס והוא השיב לו ע"פ הש"ס ותמה אני על מכ"ת שכתב שהראיה' לסתור ראני אומר שפתיחו דוכתב בקברו שפתיחו בדרו מללו וכדור כאשר ידבר חיש אל רעהו פנים אל פנים פנים מאירות ופנים מסכירות בהלכה דהא בפרק הקומץ דף ל"ז ע"ב פריך הס"ת איני וזה שלא ר' חנינא תמיה ר' יוחנן תפילין של יד עואן אותה תפילין של ראש ושל ראש עושין אותה של יד לפי שאין מורידין מקדושת חמורה לקדושת קלה ומשני ל"ק הא בעתיקא והא בחדתא ופריך מ"ר הזמנה מילתא היא דמתנהו עלייהו אשתיקא ע"כ הגמרא ולפי הנחתו כדברי דקנינה היו גוף הקדושה ונגוף הקדושה כ"ס מודי דהזמנה היא מאי משני הא בעתיקא והא בחדתא הא לפי הנחתו דקנינה כ"ס מודים דהיו הזמנה ואין לומר דסכריה ל"י דקדושה קלה לא היו הזמנה אלא לדברי חול ח"כ מאי מקשה ולמ"ד הזמנה מילתא היא דלמא למ"ד הזמנה מילתא נמי דוקא לשנוי דבר חיל אבל מקדושת חמורה לקדושת קלה מותר לשנות כי שיבא דס"ל לרבה כגוף הקדושה הזמנה מילתא ואפ"ה ס"ד דמותר לשנות מקדוש' חמור' לקדושה קלה ואינו חסור אלא לדברי חול ח"כ

דלמא אביי נמי ס"ל הכי והן דברי זקינו הגאון ז"ל אלא דסכריה ליה מ"ס הר"ן ר"ל הגי' אבל הזמנה דגוף דכדור עמו מהני כגוף עבוד עור הקנינה של תפילין ועבוד הקלף עמו אי עבדינן לשמה חסור לכתוב דבר חול ר"ל דוקי עיבוד קנינה מעיבוד הקלף שמשעת עיבוד חסור לכתוב הפרשות לשמה חסור לכתוב דבר חול דהוי חרפי לטיבות' מעשה כגוף הדבר והזמנ' חסור לשנות לדבר חול אבל מקנינה לקנינה דחשיב לעבוד לשם פרשות תפילין וחס"כ חשיב והזמין של ראש לא היו אלא הכנה והזמנ' בעלמא ולמ"ד הזמנה לאו מילתא לא חשיב הזמנ' ומותר לשנות בחדתא ופריך ולמ"ד הזמנה מילתא אפילו כלל גוף הדבר ח"כ ה"כ ח"ך בחדתא היא חסור לשנות ח"ך דלא נעשה כגוף הדבר מ"ת הזמין לשל ראש ואסור לשנותו ומשני דהתני' עליהו מעיקרא וא"כ כס"ת דהמין כגוף הקדוש' ועיבוד מעט' כב עבוד לשם ס"ת חסור לשנותו מקדוש' חמור' לקדושה קלה כשס' למ"ד הזמנה מילתא חסור לשנות מקדוש' חמור' לקדושה קלה דהיינו מתפילין של ראש לשל יד ח"ך שלא נעשית מעשה ח"כ מעשה והזמנה כגוף הקדושה כגוף קלף לס"ת דמותר כ"ע דהיו הזמנה חסור לשנות מקדוש' חמורה לקדושה קלה וזה שסיים זקינו הגאון ודוקא לומר שהזמנ' כגוף הדבר לא מהני חליבה דרבה כמו שמהני הזמנ' במשפטין חליבה דאביי עכ"ל וכן היא האמת לאחמה של תורה לחלק בכך כי לא מיניו ידיו ורגליו נבית המדרש בפשט הלכה דמנחות וא"כ מקנינה לקנינה אינו לא הכנה והזמנ' בעלמא בלי אום מעשה והיו בהזמנ' דמשפטין ח"כ כבעיבוד עור לס"ת דהיו מעשה רב כגוף הקדושה חמורה חסור לשנותו ע"פ תלמוד לקדישה קלה לתפילין וככל דברי אחרונים לא מנחתו ראיה' מפורש מתלמוד דמותר לשנות מקדושת חמורה לקדוש' קלה ודברי זקינו הגאון נראו שזה יחד שלא תמוט ולא תסוג להביא דברי ש"ע כיוון שהכ"י הכריע בן מדעת עמו כלי ראיה' מפורשת מן התלמוד וכן שמעתי מחותני הגאון חכם גבי בכל מקום שהדברי ש"ע אינם מסוגיות הס"ת אלא לקוחי' מאיזה תשובה אם היא מניחא ראיה' להיפך דברי' לא היה חושש בפסק ש"ע ולדעת דברי זקינו מבורר' מן הש"ס דאין מורידין מקדושת חמורה לקדוש' קלה :

וכדבר

גידה אפי' לו להניח ביד ימינה טרם כל אבאר שיטה דמנחה' כי מלכת' נרשא במדרכי שמעתיק דברי הש"ס וגרס נכ בדרימא קמייחא ידכה וז"ל ידכה כהה וז' שמאל אחר' מומרים ידכה לרבות הגיד' תניא אין לזרוע פטור מן התפילין אחר' מומרי' ידכה לרבות הגידים נראה לר' דחרי שמתנין מיד כהה ואתא לאסופי דגיד' איקרי יד כהה ות"ק סבירא ל' יד כהה לאפוקי גיד' דאין לו יד כהה א"ר חיטר כו' עכ"ל המרכיב ותחלה הפרש הכרי' תא לפי המוספות דהא במכילת' הובא בליקוט פי' כה וז"ל ר' יוסי החורס אימר מנינו שזמין קרוי יד וכו' ומת"ל על ידך לרבות הגידים שיהא נותן בימין עכ"ל ונראה לי הפרש דנאחמה לרבנן דס"ל דידיך הוא שמאל וא"כ איימר ידכה כה' אפי' ע"כ לאוהו דרשה כדבעינן למימר אבל לר' יוסי החורס דס"ל דידך משמע בין ימין ובין שמאל וע"כ יליך דתפילין בשמאל מידכה יד כהה א"כ קשה חליבה למה כתיב וידך בלא ה' הוה ליה למכתוב ידכה כפרש' שמע דעיקר אות היא כנד שמאל וע"כ ידך מיותר לאוהו דרשה וא"כ שפיר קאמר ר' יוסי החורס דס"ל דידך משמע בין ימין ובין שמאל וע"כ ילפינן תפילין בשמאל מידכה יד כהה א"כ קאמר ספיר בפר' הכי מה ת"ל על ידך דהוי' ליה למכתוב לאות על ידכה שהוא כדוא"ה שמאל וקמטני לרבות הגידים שיהי' נותן בימין וידך כולל גם ימין ואתא לרבות שלפעמים יניח ביד ימין ולכך לא כתיב וידך כה' וכל זה לר' יוסי החורס אבל לרבנן דס"ל ידך משמע דוקא שמאל וא"כ ע"כ הוא כהה כתיב אפי' ידך בלא דרשה וכוה כהה כגון דברי גמרא מה שמאל כנחא אם דרשינן ידך יד כהה דת"ק דריש ידך כהה זו שמאל דמייך לבד לא משמע שמאל וע"כ אפי' לדרשא גדרים יניח ביד ימין כדעת ר' יוסי החורס ואחר' מומרי' ידכה לרבות הגיד' דלא דרשי ידכה יד כהה אלא ילפינן שקמפילין ביד שמאל מדכתיב לאות על ידך דידך משמע שמאל דוקא וא"כ ידכה כהה מיותר ע"כ דרשה אפי' לרבות הגידים דהיינו יד רכונה ביותר שמחויב להניח בשמאל כקודר' ותני' איך ס"ל אין לזרוע פטור מן התפילין דס"ל נמי דידך משמע דוקא שמאל וידך אפי' לדנשא דגיד' ויש לו רוע שני' כנד שמאל על הקודר' אבל אין לזרוע כלל אין נריך קרא למטע דממילא

ממשט לידך משמע דוקא שמאל ולא חייבי תורה תפילין אלא דוקא ביד שמאל אבל אם אין לו זרוע ממילא פטור דאין לו חיוב כלל להניח ביד ימין ובלאו אחרים ואומרים ידכה לרבות הנדי' שיניח כנגד שמאל אבל אם אין לו זרוע פטור מלהניח כנגד ימין דקפדה תורה דוקא על כד שמאל וכיון לפני' לא פליגי ת"ק עם אחרים כדפירש התוס' לאמר אחר חלה ומר אחר חלה ולא פליגי קיימי לן כהך לישנא א"כ ממילא פסק הלכה אם אין לו זרוע כלל פטור ונן תפילין להניח ביד ימין דלא כר"י החורם ואם יש לו זרוע מניח כנגד שמאל * וכוה מיושב מה שהקשה התוס' ח"ו"ל גם הנני יוסף להפליח על התוספות ש"פ דאחרים מייירי שגשאר לו זרוע הלא ח"תא בשפרי פ' ואתחנן ר"י אומר מנינו שאף ימין קרוי ידכוו"א"כ מת"ל ידכה להניח הגידם שבו נותן בימין והיינו ממש דברי אחר' ואין לומר דהתוספ' ס"ל דאחר' לא סבירי לי כר"י דקשה מנ"ל הא עכ"ל ולפי דברינו ניחא בשלמא לר"י למידן שמאל מידך וע"כ לאות על ידך בלא"ה אחי לדרשה לרבות שגידם יניח ביד ימין שידך כולל נמי ימין אבל הך דרישא דת"ק עם אחרים יניח ב"ה אחי לדרשה לרבות הנדי' מידך לא משמע כלל ימין וע"כ ידכה אחי לדרשה לרבות הנדי' דהיינו שיש לו זרוע יניח כנגד שמאל אף שהיא כהה ורובה אבל אם אין לו זרוע כלל פטור מן התפילין דימין לא חייבי תורה כלל וכוה מיושב ג"כ הובא הרמ"ם והר"ף והרמב"ם הך דאין לו זרוע אלא נראה ברור ופשוט שהם הכיאו ת"ר ידך זו שמאל כו"ר"א ידכה ויד כהה ופסקו הם כרבנן דס"ל לידך משמע דוקא שמאל וממילא נשמע כיון דאין לו זרוע שאין לו להניח ביד ימין ויד' ע"כ מרבינו מידכה יד כהה ורובה שחייב להניח ביד שמאל ולכך השמיטו הך דינו דאין לו זרוע ותמה אני על התוס' שכתוב לבסוף דק"ל כת"ק דפוטרי מלינת בימין אך לפי' התוספ' דלא פליגי כשיש לו זרוע יניחו בימין בלא כרעה לא וכתבי להיבן דבריו זה דהא לפי' התוספת אם יש לו זרוע יניחו בשמאל דלא חייבי תורה כלל בימין תפילין וכל זה לפי' התוספות שלפנינו אבל מה שכתב המדרכי בשם ר"י דתפרי משמיכן מיד כהה ואפי' לאוסי גיד' אוקרי יד כהה ות"ק ס"ל יד בעי לאפוקי גיד' דאין לו יד כלל ע"כ דאחי לאפרושי כחא פליגי תניא חידך ת"ק עם אחרים ומפרש דת"ק ס"ל דשמאל לא ילפינן מידכה יד כהה אלא מלימודי אחרים ואפי' ידכה לדרשה דאם אין לו יד כלל דפטור מן התפילין להניח כנגד ימין שידך לעיכוב אחי דוקא כנגד שמאל דלא תמא דוקא כהחילה מניח כנגד שמאל אבל בדבעד יניח ביד ימין קמ"לן ידכה דאם אין לו יד פטור ואחרים ס"ל דתפרי שתענין יד כהה שהיא שמאל ואפי' שנידי' אוקרי יד כהה וע"כ כתנאי דאחרים קאי על קאי על תניא חידך ולא על כרייתא קמיתא דכרייתא קמיתא ס"ל לת"ק בפירוש מידכה כהה זו שמאל וניכיל לומר דאחרים לאוסי אחי וכ"ע ס"ל ידכה יד כהה ממעטין שמאל ולא אחר כתנאי אלא על תניא חידך כדמפרש ר"י במדרכי ולפי' מיושב מה שהקשו על ח"ו שכתוב שנידי' פטור אפי' שגשאר לו זרוע משום דאפשר שהי' מפרש כפי' ר"י דפליגי ת"ק עם אחרים ואין לנו דברי לרבות נדי' כלל וכלא רבוי' ממילא פטור גידים אף שיש לו זרוע אלא ת"ק אחי לא שמועינן דאם אין לו זרוע כלל הוי אחיבה שיניח כנגד ימין קמ"לן דפטור ויכא שיש לו זרוע דאפשר לקיים כנגד השמאל נמי פטור לת"ק דאינו מרבה גיד' כלל וכוה מיושב נגס תמיה' על המדרכי ממה דחוק' שנדחק מעכ"ת ממילא הם מיושבי' לפי דברינו ואי לי פנאי להשיב על טענותיו והמשכ' ליבין והטוב יבחר :

שאלה יב

מה שהשבתי לחרב מהור"ר לוי ירושלמי אב"ד מבבלי גראר :

הנה

מתחלה כתבתי חכ"ת שאמר השכ"מ בפירוש רוגה אחי ליתן גט לאשתו כדי שלא תהיה זקוקה ליבוס ואמר לסיפר אתה פלוגי כתב גט לאשתי פלוגית על תנאי על ג' חדשים אם אחי מחולי זה ואתה פלוגי ופלוגי תתמו הגט ואתה פלוגי תהיה שליח לחסור הגט ליד אשתי פלוגית וכתב כמה גיטין וטעה ונפסם שביעי ינא הגט כשר אבל לא נכתב בהמלכות החולה ונתנו הגט הנ"ל ע"י שליח גט פשוט בלי שום תנאי ואין לנו יודעים כי החולה היה שפוי בדעתו בעת כתיבת וחתימת

הגט אם לאו אבל בעת כתיבת הגט ליד האשה ידענו כדורר בדריקה שדקדקו לחולה והיה מטורף ולא היה שפוי בדעתו כלל וגם השליח לא נמנה עם הסופר לא כחילת הכתיבה ולא בסוף ולא בשעת חתימת עדי' עכ"ל חכ"ת * ועלה כדעתי מחילה שכיון שדברי ש"מ חתומים וסתומים מכל כד שאינו סוה אחרתי בלבי שלא כתבתי אלא גילוי דעתו של ש"מ אבל אח"כ פירוש דבריו בשעת כתיבה ועשה כדפ' ודין תורתנו כי בודאי לאקטלי' קני באנמי הוי מסדרי הגט הנ"ל וכיון דשלומו הוא דעיות השכתי למכ"ת כהחילה דהגט בטל לגמרי ובכתי' אפי' כדפסר ספיקות ופי' דבריו לכד להקל במקום עיגון אבל דבר זה אף שנתיקיים ומשכחו מ"מ בשעת כתיבה שינה משליחתו ולא הוי גט כלל ואחר זה נחודם ניסן העבר כתב אלי הרבני מהור"ר פרך מפ"ב והפסיד כי מאוד להשיב על שאלתו וכתב שיש חמשה ספיקות אחד במאי דהזכיר התנאי קודם כתיבת הגט וכיותר לשון השכ"מ הוא שלא כהוגן ב' במאי דלא הזכיר השליח התנאי בשעת כתיב' ג' שלא היה השליח בשעת כתיבה וחתימה א"כ אינו יוכל לומר בפני נכתב ובפני נחתם ד' שלא היה שפוי בשעת כתיבה ה' מה שאמר הרב שתוכל להיות עם בעלה ויש לספק משום גט יסן כיון שיהיה מחינת עמו וכתב הר"פ בדבריו ח"ו"ל על דברי ספק השני שהשליח לא הזכיר התנאי השליח עשה כהוגן הוחיל והבעל לא ניהו להזכירו עכ"ל וגם רנה לפדס דברי השכ"מ דהכי קאמר אם אחי לא יהיה גט ואם אחות יהיה גט מעכשו עד שלשה חדשים ומדבריו למדתי שלא עשו שום תיקון אחר כתיבות הגט הזה רק דברים כהווייתן בלי שיכוי אלא כך אמר השכ"מ אתה הסופר תכתוב גט לאשתי על תנאי על שלשה חדשים אם אחי מחולי זה וא"כ אף שנפרש שתנאי בטל ומעשה קיים מ"מ גריך אנו לדון שלא היה שפוי בשעת כתיבה ועל זה כתבתי שגריך לחקור במה שכתב חכ"ת בתחילת זכרון עדות ח"ו"ל אבל בעת כתיבת הגט מיד השליח ליד האשה ידענו כדורר בדריקה שדקדקו לחולה והי' מטורף ולא היה שפוי בדעתו כלל עכ"ל כתבתי שגריך חקיר' חכם באיום בדריקה ידעו שהי' מטורף ולא היה שפוי מדעתו כלל כ"י ש לומר ששאלוהו כמה שאלות ולא השיבם זה קרוי נשתתק ויש להקל בו והרב הכ"י כתב היכי שנחתנו כשהיה מטורף כמו חוליה שמדברים ואינם יודעים מה מדברים דוספא' דר"ב על דכל שהוא מדבר כן הרי הוא כשומע משמע דוקא בעינין זה אבל אם אינו משיב לשאלו דבר דינו כנשתתק ויש להקל במקום עיגון כאשר נבאר בעזרת ה' באריכות ומקורב בלאו או שני כתובי' הנאים כאחד כתב מן מכ"ת וכתבתן העדים ח"ו"ל בשעה שגט אינו ח"מ עם הרב שלנו אלל החולה למסור הגט התחיל הרב לכדך עם החולה בעסק הגט כאשר שגט אכלו למסור הגט לאשתו ולא השיב לו שום דבר וגם אינו מנחם מעגל ח"מ לדבר עמו רשע אחי בני בלשון ספרד כי בא לכאן אלגסיר למסור הגט לאשתי כמו שרופ לא השיב לי שום דבר רק היה כאיש חילס שאינו יוכל לדבר זה היה ולא יותר ינא משם הרב הנ"ל לחדר אחר למסור הגט עד כאן לאונוחתם שמו מעגליל בן מהור"ר ברוך ודוד כנכנסתי ושמאל הרי שפירשו דבריהם בדריקה שדקדקו וידעו שהיה מטורף כשגיל שלא השיב להם דבר על שאלותיהם :

וגם

מכ"ת הנכתב יום ד' ט"ו אלול תכ"ו סמוך לפת ערב הלכתו עם ארבע אנשים החתומי' בזכרון עדות עם עוד כמה אנשים לבית השכ"מ וישכתי כנגד החולה ומנחתיו מושכב על ערס דוי כאבן דומם ויראתי לנגוע בו כי חליומו היתה תפונה וכבר מאוד עד שהרופא התייאש אותו ועמד החכם דניאל אלל החולה ונעק סמוך לאזנו כמה פעמים ישראל ישראל ולא עזבוהו ולקח ידו של חולה להגביה ולנענע כדוגמת המעשה אשר כתב הרב ר' חיים שכתי בתשובתו ס"ל ב' ואין קול ואין עונה ואין קשב ואחרתי לאנשים אשר עמי כיון שאינו שומע ואינו מדבר ואינו מנענע שום אבר מאבריו ואש' בערה בנפשו ולא היה בו שום חוש מחושים אחרתי א"ל ליתן גט ע"פ הדין ובתוך הדברי' אחרתי אם לא ויעיל לא יויק כו' עכ"ל חכ"ת * והנה דברי חכ"ת אינו סותר לדברי העדים שכתבו יום ד' ט"ו אלול כי חכ"ת מפרש יותר וחיאת בח"מ ס"י ב"ט וכן אינו סותר עיקר דבריו הראשונים כגון שדברים סתומים וסובלים ביאר אחד משני ענינים אחד קרוב ואחד רחוק כל שאנו וכולים לכון דברי העד כתי שלא תהיה עדות ומכוחה יש לנו לכון דבריו כשם שיש לנו לתרן דברי שניעדים הנראים מחושים זה אף זה כדי שיהיה

שאלות ותשובות יב

עדות מכוונת נחמא למדנו שני דברים דיס לנו לתר דברו שני עדים הנרמזים במחשיתן שתייה עדותן מכוונת כמו כן בדברי עד טנחו למפרס דכרו ואינו סופר עיקר דברים ראשונים מחריגין וכן מעתה אין למכ"ת להפרעם על העדים כי לא נחשדו ישראל על עדות שקר ועדותם נחמנה מאוד :

אך

טרם שנכר ע"פ דת ודין תורתינו עדות הכ"ל נריבן אנו לכרר דברי השכיב מרע שאמר אתה פלוני תכחוכב נט לאשתי על תנאי על ג' חדשים אם אחיה מחולי זה ודבר זה תחוס וסתם כי יש לפרשו בכמה אופנים כאלה הארכתי בתשובתי שהשכתי להרעני מהור"ר ערן שפאט היה בעיניו שהכי קאמר אם תתי יחי' גט מעכשיו ואם לא תתי ואחי' אחר ג' חדשים לא יהיה גט ואני תמהתי עליו דהא אפילו אם אמר בפירוש מהיום ולאחר מיתה אמרינן בפרק מי שחזו דף ע"ב דגט ואינו גט ואם מת חוללת ולא מתיבמות ועיין ס"ק וקל חומר הכי שלא אמר מעכשיו ואם שסתם שכיב מרע מגרש בשביל שלא תוקק ליבוס והארכתי בזה וגם בדוני תנאי כפול ועלה בדעתי אחרי העיון כנידון דין שפירס דכרו לפני זה בפירוש שרונה לגרש את אשתו כדי שלא תוקק ליבוס כמבואר בנביית עדות אמרינן שסתמא הכי נכחון שאם ימות יהיה גט אף שלא פירוש בהדי' המבואר בח"מ סי' ס"א ד"ס מי שאומר שתנאי שאלם מתנה עם חבירו אין הולכין אחר לשון הכתב אלא אחר הכוונה וה"ל לענין איסור וכן הדין בנדרים כמ"ס ב"ד סי' ר"ח והולכין אחר כוונה ולא אחר הלשון וכן גבי קדושין תנן בפרק האומר דף ס"ב ע"ב על מה שרארץ בית כור עפר הרינו מקודשת ובגמרא תנא לך נכחוונה זו אלא לראות משלו הרי לפנינו דלא אוליגן בתר דיבורו אלא בתר כוונתה משום דאומדנא דמוכח הוא שלא נתרנית אלא שיראה לה משלו ולא שיראה בית כור עפר מאחרים והכי כמי נריבן אנו לחלק דאף בסתם ש"מ שגרס ואמר מהיום אם תתי דמספקא לן חי תנאי הוי חי חזרה הוי מ"מ כנידון דין שאמר מחילה בפירוש שרונה בשביל שלא תוקק ליבוס אנו מפרשים דכרו לפי כוונתו שאם ימות שאם ימות מוק"ג חדשים יחי' הגט לאתמך ואם יחי' ג' חדשים לא יהיה גט וכוה אמרינן ידים מוכיחות הוין ידים והכריע הרא"ש בפ"ק דקדושין עיקר הגירס' ידים שאינם מוכיחו' לא הוי ידים ואם אמר הרי את מקודשת ולא אמר לי אף גיטא לא בני ואם ה' מדבר עמה על עסקי קדושין לקדש לו ונאן לה הכסף ואמר הרי את מקודשת ולא אמר לי מסתברא שמדבר עמה תחילה תקדש לו והוי הוכחה טפי ממניר עובר לפניו ומודה בכל דהוי ידים מוכיחות וכן פסק בש"ע סי' כ"ו ס"ד א"כ ה"ג כנידון דין כיון שפירש מחילה דכרו שרונה לגרש כדי שלא תוקק ליבוס אנו מפרשים דכרו שסתמא כך היה כוונתו שאם ימות יהיה גט מעכשיו ואם לא ימות ויחי' ג' חדשים לא יהי' גט ואף שיש לפרש דכרו בענין אחר מ"מ הולכין אחר הכוונה באומדנא דמוכח כיון שפירש תחילה שרונה ליתן גט לאשתו כדי לפוטרה מיובוס ואף דלא כפלי לתנאי פשיטא שתנאי בטל ומעשה קיים והוי גט וכדברים אלו יבאנו נמי מספק כתב הגאון מהר"א ראוב"ן סי' כ"ד מקוסטנטינ' וז"ל ואנכי רואה נוסח השאלה שאמר לסופר לכתוב גט אחד לאשתי על תנאי על ג' חדשים לא יוכלתי להלוס כוונתו כי כל גט ש"מ הוא כתנאי אם אמות ואם לא אמות ואינו מחשב חדשים ואם כוונתו היה שלא תגרש אלא לאחר ג' חדשים א"כ זו אינו תנאי כמו שכתב הרמב"ם ז"ל ואינו נריך כפל התנאי ושאר משפטי התנאי עכ"ל נכחון לדברי הרמב"ם בפ"ט מהלכות גירושין והניחו הטור בס"מ קמ"ד דאם מת הכעל מקודם אינו מגרשת הנה גט אנו כתבתי באריכות שיש לפרש כמה פירוטים שהם סתומים והארכתי בזה בתשובה למהר"פ אך אחרי העיון חלקי אמרה נפשי כיון שפירש תחילה שרונה לגרש כדי לפטור את אשתו מיובוס הוי ידים מוכיחות למיזל בתר כוונתו שסתמא נכחון שאם ימות יהיה גט ואם לא ימות לא יהיה גט כמו גבי נדרים וקדושין דאוליגן בתר כוונה היכי שמוכח כוונתו ולדעתי רא"ו ראי' לאומרה בכ"י מדרשא דיתב' כולה רבנן :

הסופר הגט רק שיהי' על תנאי על פה על ג' חדשים ולא שיכתוב שתנאי בגט וכבר כתב הכ"י בס"י קמ"ו ז"ל ולענין הגט הנכתב על תנאי בעל פה ראיתי הלכה למעשה כו' עד ונראה לי שהכרוז על מדותיו מאחר שרבו המתירין כדאי הם לסמוך עליהם בדעבד מיהא וכל שכן בשעת הרחק ואפילו הי' מידו דלמרייתא כ"ס דכר זה שהוא דרבנן לדעת רוב המפרשים וכן הכריע הכ"י בס"י קמ"ו ס"ק ג' דכחוקים עינן יש לסמוך על רוב הפוסקים דמכשרים ואם כן אנו לומר שגיהו לסופר לכתוב תנאי זה מפורש בגט א"כ יש תמי' קיימת על הרב המסדר הגט איך מפר גט זה לאשתו דאף אם נימא שתנאי בטל ומעשה קיים מ"מ הסופר שינה מדעת הכעל וזה פסול מדאורייתא ודבר זה אמרתי מסכת לבי ואח"כ מחלתי להדיא בכ"ה בס"י קמ"ד בשם הרשב"א והר"ן דתנאי דהוי ע"י שליח לא מני' השליח לשנותו ואם שינה התנאי לא עשה כלום דכל מה שגיהו לשלוחו אינו יכול לעבור אפילו שלא התנה בדרך התנאי ועיין בכ"ס ס"י קמ"ד ס"ק ח"כ אם היה מגוה לסופר לכתוב תנאי בגט הוא שלוחו של בעל הגט ושינה מדעתו ובטל הגט מן התורה ואם הדבר ברור אצל המסדר הגט שלא היה ניהו מדעת התנאי בגט אלא בעל פה אמר ש"פ אופן זה מגוה לכתוב על תנאי על ג' חדשים אם יחיה מחולי זה וכבר כתבנו שאנו מפרשים מכא ידים מכוונות שכן היה כוונתו אם ימות במוך שלש חדשים יהיה הגט מעכשיו ואם לא ימות ויחי' ג' חדשים לא יהיה גט וא"כ לא שינה הסופר מדעת הכעל אלא כתב גט סתם וסמך על תנאי שהתנה הכעל בעל פה וכן העדים חתמו על תנאי זה וכן השליח לא שינה דהשליח והעדים היו נמנעו כשאר לסופר אתה סופר כתוב גט לאשתי על תנאי על ג' חדשים ותנאי זה התנה בעל פה והם עדים בדבר שעל תנאי זה ניהו לכתוב אבל לא ניהו לשליח שיאמר כך בשעת מסירת הגט כן ויחך שכתבנו אפילו אם לא התנה כדון התנאי נריך השליח שלא לשנות הנר מילי היכי שגיהו לשליח שיאמר התנאי דכרו ע"פ שאין התנאי ע"פ דין מ"מ נריך השליח לאומרו אבל כנידון דין שלא ניהו לשליח שיאמר כן אלא אמר בעל פה לפני עדים לסופר שיכתוב על תנאי זה והם ידים עד ש דכר אבל לשליח לא ניהו שיאמר כן דהא אפילו גבי שבעות פסק הרמב"ם כמ"ק דפליג אדר"ש ור"א ונריך לומר ולא לך ולא לך כיון או קאי דיבר ראשון אדבר אחרון א"כ כשאר אתה הסופר תכתוב גט לאשתי על תנאי לא ניהו רק לסופר והתנה בעל פה לפני העדים והשליח כדי שידעו שגל תנאי זה נכתוב ולשליח אמר סתם אתה תהי' שליח למסור הגט הוה אשר נותי לסופר לכתוב על תנאי הנ"ל וא"כ לא שינה השליח בשליחתו כלל כי עשה שליחתו וסמך על תנאי שהתנה הס"מ בעל פה לפני עדים ולא הי' כוונתו שהשליח יאמר כן בשעת מסירה אלא אמר לסופר שיכתוב גט והתנה בעל פה התנאי וכבר כתבנו שהרב הכ"י והאחרונים התירו במקום עינן אם נקטים התנאי :

וברבר

הספק שבעת הכתיבה לא ידעו שהיה שפוי דעתו ובעת הכתיבה ידעו כדברו שלא הי' שפוי הנה לא ראיתי שום שינוי בכל בניות עדות שלא לי הר"פ הנכתב באייר תנ"ה ונחתם עליו מנחם במהור"ר כרוך סג"ל ודניאל מסוסייא וזה לשונם אבל בעת הכתיבה ידענו ודאי ע"י דביקה שדקנכוו אוחו והיה מטורף ולא היה שפוי בדעתו כלל וזה הלשון ממש כתב מכ"ת בלי שום חסרון אלא שחקרתי ודרשתי באיזה דביקה ידעו שהיה מטורף וזה יש שנוי קצת בתה שכתבו תחילה ואחרו שהכריקה היה בשעת הכתיבה ששאלו אוחו ואחרו לו שגא החכם למסור גט לאשתי כמו שגוית ולא הסיב שום דבר כאשר העתקתי לעיל לשונם ואין זה חזר ומניד אלא מפרשי' דברים ראשונים וע"י שלא הסיב להם חשבו בדעתם שזה אינו שפוי בדעתו כלל ומכ"ת בעמנו נמי כתב בענין זה אלא שינה קצת שהרופאי התיישבו אוחו ועמד חכם דניאל אלל החולה ונפק סמוך לאוחו כמה פעמים ישראל ישראל ולא ענהו ולקח ידו של חולה להגביה ולנענע ואין קול ואין עונה וזה עולה לכוונת עדים שלא הסיב להם שום דבר רק מכ"ת הוסיף שבעת סמוך לאוחו וגם שלקח ידו של חולה להגביה ולנענע ואין קול ואין עונה וט"ס מכ"ת דוגמת המעשה אשר כתב הרב ר' חיים שפתי בתשובתו סי' ל"ב :

והנה

נריך אני להאריך קצת ולכרר דאי זה ברור שלא היה שפוי בדעתו דהא הטור בס"מ קכ"א כתב בסתם

ועכשיו

נאמר לנו עוד ספק מה שהוכר הש"מ ואמר אתה הסופר כתוב גט לאשתי על תנאי על ג' חדשים אם אחי' מחולי זה אם נאמר שכוונתו היה שיכתוב

שאלות ותשובות יב יג יד טו

בדוק לא תלין לקולא כיון דהרגשה לאורייתא וכן משמע קמח מדברי הט"ו ק"ס ק"כ"ג וכן בוראמי הלכה למטה :

שאלה יד

היום יום א' י"ד מרחשון ת"י * בא לפני הוראה באווא שביה מונח במע"י כמוטל חופית והיה דומה לבינה קרושה וחכמתי השלחופית ומגלתי שהיה כולה מלא בנות קטנות וגדולות ארוכי' וקצרות וכבר דיברו בכ"ד וזה האחרונים הט"ו כ"ס ג"א בשם הב"ח שהדעת מוכרעת מתוך שכתובה שומנם לא ה' כח בטבע האווא להביא גידול הנוגות לחץ וגדלו בפנים וכן הכסיר מר"ח אשכנזי וכן כתב הפרי חדש וספר לחם הפנים והסכימו כולם להסיר חוץ משפכות שארית יוסף שפיקפק בדבר ולא היה לפני תשובה זו אך תמה אני על טעם המתירין כי אין זה אלא דברי נביאות אדרבה נראה לומר שהאוואות מקרי' בנות וזולעים הנוגות ובסוף הנוגות חדים כמו קץ ונוקבו בנימעים ויוגאים לחץ לתוך חלל הגוף וע"י הליחה נקדם עליהם עוד למעלה ומתוך שהררתי חפסתי בתוך העור קץ קטן כחני ורת ארוה ושמתתי כעל כל הון שהלכתי ה' משני' ואחר זה בא לי' שאלה כיונא בזה מבני הרב מהר"י אב"ד דק"ק נעשוויני שמחא בתוך בני מעים של אוואו שקרין טרופס דערס נוגות ארוכות ונוגות קטנות חפסתי ומרוב גדולה נתקפה ממש באופן ובדאש הפני היה מבעט ויוגא כמחט עבה ונסתפק בדבר מאוד ואני אומר בטח מה שכתבו האחרונים מתוך שכתובה שומנם לא היה כח בטבע האוואות להביא גידול הנוגות לחץ וכבר זה בדיו מלב ואין הדעת סובלתו ובשעת הדבר ולא נאמר ואיפכא מסתברא שכלבו הנוגות וניקבו בני מעים וינאו לחלל הגוף ויבס כדון קץ הנמצא בחלל הגוף אלא חס נכתבו מונחים בתוך המעים דלא ינאו לחץ לחלל הגוף בזה יש להסיר מידו דהוי מחט שממלא מונח בתוך המעים דנוכרתן אבל חס מוגא' הנוגות בחלל הגוף בזה יש להסיר דכין קץ הנמצא בחלל הגוף ומה שכתבו האחרונים שממת שומנם גידול בפנים דבר זה אין לו שחר אלא תולין כמנזי וזה מנזי שהאוואות מקרי' בנות וכלבו הנוגות וניקבו בני מעים וינאו לחלל הגוף ורואי להסיר ופי' יבחי בדך אמת :

שאלה טו

נשאלתי

באחד שסבר נכרי' להשיך יבנות שלו מן המרתף ולהשיבם על עגלה והנכרי' מושבי החכיות אומנים ונקיאים במלכתם להוסיב כל חכיות על תיקנו ואידע כשגלגלו החכיות ונתפק המנופה לנד החץ ונפלה המנופה והפק מפי החכיות והתחיל היין לקלח מן החכיות לארץ והינה הנכרי' ידו למסות פי החכיות ונאו הנכרי' אומנים וסייעו והנכרי' החכיות עד שכל פי החכיות למעלה וישל עגלתם ורואכל זה ונשאלתי אם י"ז זה מותר בשתי' אולא :

תשובה

דבר

זה כבר האריכו ראשונים וגם אחרונים והב"ח ב"ד ס' ק"ד ס"ס ד' ו"ל כתב המרדכי פי' ר"י דכותי' בנזן הזה לא בקיע כטיב ע' ויללו בני ניסוך כינהו כל מנען נקרא מנע שלא בכונה בו' וגרסה דה"ה אפילו חס נגע בידו חס לא כיון ליגע אלא למרידה או להגיל את היין כשאין סם ישראל דכמותי שידע כטיב ע' לא היה אסור בהנאה אלא בשתי' השתא דכותי' אינם יודעים כטיב ע' שרי אפילו בשתי' כמ"כ הרמב"ם ומביאו רבינו בתחילת סימן זה גבי ישתעאליס וכן כתב מהרמ"ח בספר דרכי משה ופסק כך בהגה' ס"ע כו' וכן באגה ידו על הנקב אפילו תחוב בו אשכנז או ברוח ארוכה היכי דלא היה שם ישראל להגיל הכל מותר בהנאה אפילו בידע כטיב ע' דכעבידת' הוא טרוד להגיל את היין בדככת הראב"ד והרשב"א והשתא דכותי' בומן הוב במודד ביד או אגח ידו עליהו ולא היה שם ישראל שרי אפילו בשתי' ועל זה יש לסמוך הלכה למעשה ומי שרובה להחמיר יחמוד לעבמו ולא יפסיד ממון של ישראל שלא כדון וכת"ה ס' ר"ד כתב דמי' חילקו ב"י רבוונא בומן

משמע כן כלל דמילתא בכל הספיקות כידון דיון אין אני רואה להחמיר במקום עיגון חץ מספק זה דילמא היה כוונתו בעל שיכתוב הסופר תנאי זה בנט דלאו כ"ע דיני גמורי דאין רשאין לכחוק תנאי' בנט וכיון דהסופר עבר על גוויו הכעל שינה משליחתו ובטל הנט אך תמה אני אך מסר מכ"ט גט זה ליד שליח ודמתי למכ"ט לכף זכות מסתמא דיבר מכ"ט עם הש"מ והבינו הדבר אך שיהיה התנאי ויודע כוונתו שלא נזיה לכחוק התנאי בנט כלל וגלל כן נתן לשליח וכבר כתבתי ברשיות ברורות שאם אמנם שהתנאי סמוס מפרטי' אנו כוונתו שמתמחא אחר שאם ימות יהיה גט מעכשיו ואם לא ימות ויחי' ג' חדשים לא יהיה גט ומ"מ אני מבטל דעתי נגד כ"ד רבה עיר ואם בישראל ק"ק קושטנטיני' ובתנאי ברוב ענוה וברוב דקדקס שיענו בדברי להשיב לי על טענותי' וראייתכו ותורה היא וללמוד אני גידך - כ"ד ר"ט מאיר בהר"ר יונק ונ"ל חותם פה ק"ק א"ש :

תשובה

גח שהשיב לי הרב טהור"ר לוי על תשובתי הג"ל * יום ד' כ"ח תשרי תצ"ו רפ"ק :

תא

הוי חילא חילנא דכרכא חקל תפוחין ריחין וכוונתו סמא דחיי לעלמא דין ולעלמא דאתי וכות הרבים תלי בו מרכין תורה בישראל ושמעתי' מדרין בעלמא מחזיר עטרה ליוסנה דלא שפכתה המורה מישראל הלוא הוא אמ"ן קגאון המפורסם בירושלם ע"ה פ"ה אב"ד ור"מ ור"ג כמהור"ר מאיר גר"ו :

אחרי

דרישות ופרישות שלוחו דמר באמי להודיע שנייה מיום ערב סוכה האיר על פני ביום ג' ח"מ דסוכת ולא יוכלתי להשתעשע בדבריו המתוקים והנעימים עד היום הזה וראיתי שח"מ ומאר"ך ומרחיב ומעמיק בשרימות דהאי איתתא ובסוף דברי קדשו כתבוה לשינו דילמא היה כוונתו שיכתוב הסופר התנאי בנט דלאו כ"ע דיני גמורי דאין רשאים לכחוק תנאי' בנט וכיון דהסופר עבר על גוויו של בעל שינה משליחתו של בעל ובטל הנט וא"כ אך מסר גט הזה ליד השליח ודמתי למכ"ט לכף זכות מסתמא דיבר מכ"ט עם הש"מ והבינו הדבר אך שיהיה התנאי לידע כוונתו שלא נזיה לכחוק התנאי בנט כלל וגלל כן נתן לשליח עכ"ל - הנהמה שדן אותי מר לכ"ו החקים ב"ה ידינהו ג"כ לכ"ו וקיים בי רבינו ושפתם דקד סוין וכו' עכ"פ מעשה שהיה לא כך היה כנוכר בזכרון עדות שבא' חלי כל ליה לשאול דת מה לעשות ונתיי שילכו לבית הש"מ הסופר ושני עדים וזינה לסופר לכחוק ולעדים לחתום ולא יזתר ולא נמלתי כלל עם הש"מ עד עת נפית בנט כי חמרתי בעת הנפילה ליתן בתנאי כתיקון חו"ל עם כל זה אני מבטיח לאמ"ן להעתיק דבריו הנעימים מתב אשכנז לספדרי' ואשלים לרבי וחכמי קושטנטיני' שישתעשו ויעיינו בדבריו החומרי' כ"ד והיכו נאמן כפוף ופאטו המתאזה לשמוע דברי חכמים נכחת הקטן לוי ירושלמי :

שאלה יג

מעשה

באשה שהרגישה שנפחה מקורה וכדקה ענמה בעד שאינו בדוק ומנאה טפתדם כחרדל גראה דטמאה דהא באם כדקה ולא מנאה כתב בתרומת הדשן ס' רמ"ו דיש לטמאה והביא בש"ע ס' קפ"ח וריש ס' ק"ף מטעמ' כיון דהרגשה לאורייתא הוי בלמ"ד וסמות לאורייתא דאפילו כדקה אחר ותו ומנאה טהורה טמאה וא"כ ה"ה חס כדקה בעד שאינו בדוק דאף חס נימא דס זה היה מקודם א"כ לא גרע מאס כדקה ולא מנאה דטמאה ועוד אפילו חס היה בדיניו להקל בכדקה ולא מנאה מ"מ הכי שמנאה טיפת דס גרע טפי ולא תלין לקולא דהא ריש שרק הרוחה כמס באשה שהיא עושה נרכי' וראיה דס ר"מ אומר חס עומדת טמאה ואם יושבת טהורה ופריך היכי דמ"י דהרגשה יושבת אמאי טהורה כו' הרי להדיא בלא הרגשה תלין דהס דאתי מחמת מכה שיש לה במקום מי רגלים שאין דרך דס נדה לכאף עם מי רגלים חפ"ה חס הרגישה לא תלין לקולא ח"כ ה"ה חס הרגישה וכדקה ענמה בעד שאינו

בזמן הזה כחמה זוכתה לא דייקין כולה האי להחמיר ומסיים
 וא"כ כמנעו כסלל נכתוב חלה למדידה או להגלה שרי חפילו
 בשתי' כיון הזה עכ"ל ואף שהט"ו בסי' קכ"ד ס"ק ל"א חולק
 וס"ל דלא מהני טריטח להמיר בשתי' מ"מ מסיים ו"ל מ"מ
 כיון שכבר הורה זקן מוחז"ל להקל בשתי' בהגלות היו"ע שהניח
 ידו על הנקב ויש לתת ע"כ כיון דאין כאן מנע ככל היו"ע חלה
 שמונע מגלגלת אין כאן חלה חיסור כמו של נכרי' כמו שכתב
 הר"ן כפי' ר"י בשם הרמב"ן בעובדא דרב פפא כו' אבל אם הניח
 אגבע כנקב ועובד כל השוליים חע"פ שמונע כדי להגיל כיון
 שיש מנע מחם בפנים כמו שכתבו כל הפוסקים אסור חפילו
 לדין בשתי' עכ"ל והט"ו כפי' ס"ק מ"ט כתב על דברי
 רמ"א וי"א דחפילו מדדו בידו אינו אסור בהנאה החפילו וכתלכחו
 הוא עוסק וכתיב ע"כ אינו אסור בהנאה ולדין שרי אף
 בשתי' נמקום הפסד וכן פסק הב"ח ס"ס ק"ו וכו"מ קטנ"ג נמקום
 הפסד כתב הע"ו הפסד מרובה ולי נראה חפילו הפסד מועט
 וכן משמע מדבריו בדרכי משה ובסי' קטן ע"א כתב בשם מהר"ל
 ס"ל"ח דמנע נכרי' ככונה ע"י דבר אחר בזמן הזה אין להתיר
 חלה נמקום הפסד מרובה וגם כספר אפי' נכרי' דף ע"ט ע"ב
 הביא דברי הרב רמ"א וכתב עלה ואין להקל בזה רק בהפסד
 מרובה ולכאורה דבריו סותרים לתה שכתב בס"ק מ"ט וע"כ
 נריבין חנו' לחלק דבס"י"ט מיירי לענין המיר הנאה לדין דש"ס
 ושם הכריע חפילו בהפסד מועט אבל בסי' ק"ד רונה להתיר
 חפילו בשתי' בזמן הזה אינו מתיר חלה בהפסד מרובה עכ"פ
 נמנח חנו' למידן היכי שלא היה ישראל עומד עם הקלו האחרונים
 בזמן הזה חפילו בשתי' נמקום הפסד מרובה חלה נידון דין
 ששכרו הנכרי' להמיר חביות יין מן המרתף על עגלה והם
 אומנים בזה ע"י תחבולות לנגלל החביות להוסי' על העגלה
 וא רע שנתהפך המנופה למטה וכפלה המנופה מפי החביות
 והתחיל היין לקלח מן החביות לארץ והניח הנכרי' ידו לסמוס פי
 החביות אף שהי' ישראל עומד עם שרי ודומה מחם לזה כתב
 הט"ו בס"ק כ"ה שאלה נכרי' שתקון חביות לחוקו ומתוך הכחמו
 בחביות נפתח סדק אחד והיה היין מקלח דרך סם וסמם אוחו
 בידיהמיר בשתי' ואף ישראל עם משום שהוא כהול על ממונו
 ע"כ נזרזי הוא יותר להגיל יינו דמנח מעשיו נחלקקל ובידיהם
 חייב לשלם אין לנו הוכחה לכך חלה להגלה ומותר לדין חפילו
 ינטרך לשלם הסויק על כן קדם והגיל וספיר קרינן ביה טירדא
 ומסיים ח"כ' דהאי מילתא חדתתא ולא נזכר בפירוש בפוסקים
 אבל ברורה היא ולית בי' ספיקא בסי' ע"א דשמיא עכ"ל וא"כ
 כד"א אף שהי' ישראל באוחו מטמיה מ"מ אין להם שיבות באוחו
 יין כי לא קיאי' בתלכחה זו והנכרי' המגלגלי' החביות יראו
 לנפשם חלה ינטרכו לשלם הסויק ועכ"פ יפסיד משכרו וא"כ
 ביכר הדבר שלא נכתוב לכך חלה להגלה ומותר לדין חפילו
 בשתי' ונראה להקל אף שלא נמקום הפסד מרובה כשתימת
 רמ"א ס"ס כ"ד :

וראיתי

בט"ו ס"ק כ"ה וז"ל וראיתי בלבוש שכתוב
 כפי"ג נבי נקב שאין אומנת להניח יד על
 הנקב ישראל יכול לטעות נ"כ אבל לעיל נבי חביות שנסדקה
 שיש בו אומנת חפילו יש ישראל וקדם הנכרי' לח אסור כו' ולא
 דק כלל ונמשך לו הטעות מחמת שראה שסידר רמ"א חילוק זה
 כאן ולא נס"פ כ"ג אבל באמת קאי על כתיב הב"י בשם הרשב"א
 לחלק נבי חביות ולא עיין חפילו בבי' וכתוב עוד שהנכרי'
 עשה כן למנוח חן כיגם כוה לח דק דסברא זו לא סבירי ליה
 לא להראב"ד ולא להרא"ש עכ"ל :

ואני

אומר שחכמים העביר עליו הדרך ולא דיקדק יפה
 בדברי הלבוש כי זה לשון הלבוש אבל לעיל נבי
 חביות שנסדקה וזה הנכרי' וכרזה או חבקה שיש בו אומנת
 לטעות חפילו יש כאן ישראל וקדם הנכרי' לח אסור בהנאה
 דלא אמרינן לנסך קא תכוון כיון שקדם חלה אמרינן שהוא סמך
 על אומנתו וחייב שחא ישראל לא יוכל להגיל כ"כ במהירה
 עד שנספך היין והנכרי' להגלות שכרו או למנוח חן קא תכוון
 ועדי הוא טרוד בתלכחתו עכ"ל ולא לחינם כתב שחא ישראל
 לא יוכל להגילו מהירה חלה נראה דדברי הלבוש הם דברי
 הרשב"א באמת הראב"ד רנה לתרן חא דאיתא בפ"ר ישמעאל נבי
 האי חביות דאשתקל' ברוח מיניה אידי נכרי' ואנח דיה עלה
 אמר רב עשה כל דלדי' ברוח אסור ומשמע חפילו בהנאה

והקשה הראב"ד אחי' אסרינן ליה בהנאה והלוא כיון להגלת
 יין דטרוד ולא מונסך מידי דהוי אמדוד בידו ועל זה מירוק
 הראב"ד דמיירי המס שהיו עם יהודים ואי לאו דכיון לנסך
 אחי' קדים איהו הרכה מגילין היה ליון חון ממנו וכתב הראב"ש
 ולא נראה לי דאומר למנוח חן או להסתכר נכתוב וכתב הראב"ש
 דמטיק לא קשיא דאין לנו לדמות הטידות זו לזו כו' הרי
 דהראב"ד מחולק עם הראב"ש דס"ל להראב"ד היכי דיני הרכה
 מגילין לא תלינן שמוסה למנוח חן או להסתכר דאין כאן לא
 שכרו ולא יין כיון שמתלעדו היה יכולין להגיל ומסתמח כיון
 לנסך וכתב הכ"י שהרשב"א כת"ה כתב בדברי הראב"ד וז"ל כהאי
 עובדא דחביות כו' ומיהו מותר בהנאה דמעשיו מוכיחים הוכחה
 גמורה שאינו מכוון חלה להגלת יין דאלו לא חנקה היה הכל
 נספך לארץ והוי ליה כמודרו בקנה ואין דומה לעובדא דרב פפא
 דחביות דאישתק לברוא ואמר רב פפא עד ברוח אסור כלומר
 אסורה בהנאה דהתם שאינו מוכח גמור שמתכוון להגלת היין
 כגון דאיכא ישראל דאפשר להגיל על ידו והכא מיירי בשתי' חלה
 להגיל מהרה ביד ישראל עד שלא יספך היין עכ"ל ומדלא כתב
 דקינור והכא מיירי שאין עם ישראל והאריך כלשונו וכתב והכא
 כשאי אפשר להגיל מהירה ביד ישראל עד שלא יספך היין ע"כ
 וגמרת הראב"ש דהתם נבי ברוח אין נרדף אומנת כלל והיה
 אפשר להגיל מהר ע"י ישראל אבל נבי חביות שפקע אף שהיה
 ישראל עם כיון שנרדף אומנת ולא היה יכולין להגיל מהירה
 כמו הנכרי' שהוא בקי באומנת ומיהו הדבר שלא יספך היין יש
 לומר שמתכוון בשביל למנוח חן או בשביל שכרו ולא נכתוב לנסך
 כלל וכן הן דברי הלבוש בנתינת טעם לשבח ואף שמתחילק הראב"ש
 עם הראב"ד וס"ל דחפילו נמקום שיש מגילין מתלעדו נוכח לומר
 שחמוח חן נכתוב או בשביל שכרו ודחה סברת הראב"ד לגמרי
 דלא סבירי ליה כן מ"מ דאין נפקא מיניה בהגלתו ס"ל להראב"ד
 דנכתוב לניסוך אבל היכי דאיכא נפקות' בהגלתו שמיירי הנכרי'
 לתקן כדי שלא יבוא הדבר לדין הפסד שהישראל אינו בקי באומנת
 זה כ"ע מודים דתלינן להקל לומר שלא נכתוב חלה בשביל שכרו
 או למנוח חן כיון שנריבין להגלתו וזה מוגל הלבוש מהשנות
 הט"ו ודברי הט"ו הם דברי שפתיים אך למחסור והט"ו כפי' קטן
 כ"ה השיג נ"כ על הלבוש וכתב ולא נהירא כדמוכח מדברי
 הראב"ד והרשב"א והרא"ש דאין לחלק וכבר כתבנו שדברי הלבוש
 הם דברי הרשב"א דוק ושכתב שדבריו נרורים ואמתם לאמתו
 של תורה :

והדרך

למילתא קמיית' נידון דין ששכרו הנכרי'
 להניח חביות גדולות מן המרתף על עגלה
 והם אומנים ובקיא' בתלכחה זו פשיטא שהם שייבים מישראל ס'
 שהיה עומדים עם כהן עובד' דשאלת הט"ו וגם ככאן שאי אפשר
 לישראל להמר כל כך לסמוס פי החביות כמו הנכרי' שהי' אוחו
 ומגלגל החביות והיין היה נשפך הרכה בודאי להגלת יין נכתוב
 ולדין נכריים לאו ע"ה"ס מותר היין אף בשתי' וחפילו חם
 הכניס ידו לסמוס כיון שהנכרי' היה אוחו בחביות וקרוב יותר
 לחיות מישראל הוי מחם כדיונו ללבוש ומותר לדין אף בשתי'
 הנראה לפט"ד כתבתי נאם מאיר :

שאלה טז

אור

ישראל וקדושו נזר חלקיו על ראשו לישראל ורח
 אור שמוסה"ה הרב הגאון אור יקרות וקיעאון
 משטיע נפש שוקקה ומנוח מים לנחמן המאור הגדול למחשבת
 מספ"ע בר וכלי מילת עטרת תפארת ישראל ומחויק כמעט
 מפענח נפשות ומגלירוי עמוד המורח ונר המערב מימיו לא ידכחו
 בעת יורב עגנה נגף ופה עניף מפינן סלע כפטיש חוק מתגונן
 אור למראה הבוק קדושים שמו נודע כשער בת רבים יערוך
 במטר ונוול כרביבים כבוד מהור"ר מאיר נר"ו יאיר ויפ"ז כאור
 השחר יבקוע ויחוק נעוריו כנשר לסקל המסילה ולעשות הטקוב
 למישור חמן :

אדמהו

אכניה אף שתמונת חוד תפארתו לא זכיתי
 לראות ולא שופתו עיני התפוסף כנילו
 ולהשתמש במטונו אשכ"כ שמעתי בקנה הקנה קנין עולם
 בספרי הקדושים שנתפסו ויגא טבעם כעולם אשר האיר עיני
 עברים ומשמדין בקרן אורה וכל החכמה הפליא ענה הגדיל תוסיף
 באור

שאלות ותשובות מז

הקטן יוסף בא"ה מהור"ר יעשי' וז' מקראטטין נכד הגאון
החסיד מהור"ר אפרים רעדס שהיה אב"ד ור"מ דק"ק ליסא
מגורד פה פ"ב

תשובה

אמרתי

להשיב מפני הכבוד אשר הפניו כי מכת
להסביר לי פנים כהא דק"ל במוציא
כפה"ג אם מנטרפ"י המים להסלים שיפור היין לכרך אחריו
מעין ג' או כריך דוקא שיפור מן היין לחוד ואם לאו אין מברכין
עליו לאחר מעין ג' אלא כורא נפשות כו' ומהא דמרינן בשבט
ריס פ' המוציא יין דמוציא הכוס רובע רביעית כדי שימוצו ויעמוד
על רביעית ליכא למשמע דמנטרפין המים לשיפור לכרך אחריו
מעין ג' דמלינו למיחרף אף שבה"מ טעונה כוס יין כיון דמברכין
עליו כפה"ג הו' ליה יין אף שאין מברכין אחריו מעין ג' והמים
זאתי מהיה לשיפור שפור רביעית לכרכה המון דשיעורא לא
כפיכה אלא להכמים פיקנו לכוס על כה"מ כריך רביעית והם
אחרו דהמים משלמין שיפור רביעית ולעולם אין מברכין אחריו
מעין ג' עכ"ל מכת"פ - תמה אני מה דלא חלק בכרכה ראשונה
ולכרכה אחרונה דהא מוציא הכוס רובע רביעית ומוצו
ומעמידו על רביעית הו' חלקים מים וחלק רביעי יין א"כ תמה
לפסך אם נכפכו המים לטעם יין א"כ ראוי לכרך גם כרכה
אחרונה מעין ג' ואם אין כהא טעם יין א"כ תיקנו רבנן לכרך
עליו כפה"ג כיון דג' חלקים מים הם ואם בירך על המים
כפה"ג לא יכא ועוד מידי דהא חוין למקום דנזכר בס"ד ר"ב דאי
משך המים והדלילו מן הגמוקים הו' ליה יין ומכרך כפה"ג
ולאחריו מעין ג' ואף דהמים הו' יול פעמים יותר מן הגמוקים
אפ"ה מברכין עליו כפה"ג ולאחריו מעין ג' כיון דנכנס טעם מן
הגמוקים במים נכפכו המים ליין וכמו דמרינן בברך המוכר
את הפירות דף כ"ז ע"ב גבי שמרי יין אי דרמא תלתא ואמי
ארבע חרמא מעליה הו' הרי דקרא ליה חרמא מעליה אף שבכל
רביעיית ים ג' חלקים מים וחלק רביעי יין אפ"ה קרי ליה חרמא
מעליה וא"כ ביינות שלנו שאינם חוקים מ"מ נראה דמסערין
בשיפור שמונין יין באותו מקום כלכל שלא יהיה היין אחד
מששהבמים כי אז ודאי נכפכו כלכל כה"מ כפה"ג ר"ז ע"ה א"כ
פשיטא במק' שרוב הוא יין והמי' השלימי' לרביעית דהפכו המים
ליין ומברכין כפה"ג תחילה ואחריו מעין ג' וכן משמע בביר
דף ל"ח קה"א ש"ב עשר רביעית וחלה מנייהו פסח דמחר רב יהוד'
א' שמואל ארבעה כוסות הללו כריך שיטתו כו' כדי רביעית ע"פ
רש"י בדי שימוצו ויעמוד כל רובע כדי רביעית ובגון דדרי על
חד תלת מיהא א"כ משמע בין ככלכל ראשונה ובין ככרכה אחרונה
הו' יין גמור ומה שמכ"מ רונה לדמות למה שכפס המג"א ריש
סי' ר"י חנינות מפת וחלי זית מדבר אחר שמברכו אחריו ככ"ר
ר"י וז' אינו אלא כעובל ל"ד' הו' לא דהא קה"א והאי לחודא קה"א
אלא דמ"מ נהנה מן העולם שיפור אכילה שהו' בכיות לכך
מכרך אחריו כורא נפשות והבינמי אם שפה תחילה פחות מרכיבי'
יין ואח"כ שפה מים והסלים לרוב ע"פ מפרך לאחריו ככ"ר אבל
בנידון דיון שיערב תחילה המים ונא הפכו המים היין לפי ערך
המוצו באותו מקום אין חילוק בין כרכה ראשונה לאחרונה
ומכרך גם לאחריו מעין ג' ומה שכפס גמי המג"א לענין כרכה
כריך כוית בכדי אכילת פרס אין ענין לכאן דבכל איסורים דכתיב
ב' אכילה אם שפה יותר בכדי אכילת פרס לא מיקרי אכילה
א"כ ה"ה לענין כרכה דכתיב ואכלת אבל ככ"ר שנתפכו המים
לטעם יין כ"ע מודי' דאין חילוק בין כרכה ראשונה לכרכה
אחרונה ולדעמי' לא נסתפק אדם מעולם בדבר זה ופשוט נעוני
כנעתי' כבוח' דאין חילוק בין כרכה ראשונה לאחרונה

כאור תורתו שנתפיים כאור החמה לכן גם אני הנעיר והפוט חילך
לי חל הרמור ואל נבטת הלכונה ללקוט אורות לדרוש ולמור
דבר הלכה לאשר שנתפית' מדרך בעלמא ומשנתו הפוזרת
להסביר לי פנים ולרוות נחוני כדן הכריך עכ"פ הא דקית' כמזינה
מכ"כין כפה"ג אם מנטרפ"י המים להסלים שיפור היין לכרך
אחריו מעין ג' או כריך דוקא שיפור מן היין לחוד ואם לאו אין
מברכין אחריו אלא כורא נפשות כה"מ המג"א ריש סימן ר"י
ל' ענין פתודכר אחד וא"כ למ"ה המג"א סס להלכ' דלענין כרכה נמי
כריך כוית ככד אכילת פרס וכ"כ סי' ר"ח ס"ק ט"ו ומינה
למסק הרמב"ם והוכח כה"מ סי' מרי"ב דכשת' כריך ככדי שתי'
רביעית ליכא למשכחי כרכה מעון ג' כמזינה לשיטת הרמב"ם
דס"ל דשיפור כרכה אחרונה כשת' כרכינית וכיון שיש בו מים
הרי זה כשת' רביעית היין יותר מכדי שיפור רביעית ומהא
דמרינן בשבט דיש המוציא יין דמוציא הכוס רובע רביעית כדי
שימוצו ויעמוד על רביעית ליכא למשמע דמנטרפ"י המים
לשיפור לכרך אחריו מעין ג' דמנינו למיחרף אף דכרכה המון
טעון כוס יין כיון דמברכין עליו כפה"ג ס"ל יין אף שאין מברכין
אחריו מעין ג' והמים מהכו מהיה להסלים שיפור רביעית לכרכה
המון דשפור' לא כתיב אלא דהכמים תיקנו לכוס של יין דכרכה
כמוון כריך רביעית והם אחרו דהמים משלמין שיפור רביעית
ולעולם אין מברכין אחריו מעין ג' אמנם נראה לי להוכיח מהא
דמרינן בס' כינר מברכין ד"ל לר"ג דמברכין ג' כרכות עליו'
מינים ומקום הפוספות אי כרכה המון טעונה כוס א"כ
מומנים ומקום המים וזמנו לעולם ואם איתא לאין מנטרפין
הרי אין מברכין עליו אלא כ"כ דהא שיפור יין לכוס של כרכה
רובע רביעית וליכא שיפור לכרכה מעין ג' אלא ע"כ פשיטא
לחוד דמנטרפין ועדין נסתפק לבי אחמי' ינטרפ' המים לשיפור
היין ואין לומר דלא כלל מהפך שאכלו לענין כרכה דא"כ קמה
קטניות שיעירב קמה דגן למאי דקי' ל' כי ד' דקמה הו' לח כלל
ואינו עמד בחקיקו ס"מ נמי שנתפך קמה קטניות להיות
קמה דגן ולכרך מעין ג' אפילו ליכא כוית בכדי אכילת פרס
בדגן ואין קי' ל' הכי אלא ס"ל להרמב"ם והרשב"א ז"ל בקמה
אורו לחוד שחייבים גוררים חותמו וחי' ש"ה דס"ל דה"ה הו' גורר
על הראשונים אני מנטער לידע טעם הלכר אחמי' החטים
גוררים האורו ואיך ארמה לו גרירות יין למים וגם נפלאתי על
מג"א שכתב שם בסיום דבריו דכשת' מינים אפילו ליכא כוית
ככדי אכילת פרס מכרך על המחיה ואין אלו אלא דברי נביאות
וחס' כ' לא חלוקה דלא נזכר התם דמירי' נליכא כוית ככ"ה ע'
אלא דליכא רוב משאר מינים ולעולם עד אכילת כוית ככ"ה ע'
ובנידון דיון אפשר לי לומר דמסתבר' להולתוספות כיון דגטעלי
אינם אדעתא דמוצי' דהא אשכחן כסוף פ' ג' שאכלו לר"ה אין
מברכין על היין עד שיפן לתוכו מים שמוצי' להם כהפך המים
ואכתי' לא נפשוט בעין ד"ל ביינות שלנו שאינם חוקים ולא
נעטי' אינמי' אדעתא דמוצי' י"ל שלא נהפך וא"כ ליכא למשכחי
כרכה מעין ג' כמזינה לשיטת הרמב"ם כדכתיב' חונס' אני
נבתי' נעמי' לכרך כרכה אחרונה כרוב רביעית דהיינו מלא
לוגמי' כדמסיק הט"ו בראות כדורות וכן כתב מעדני' מלך
והבי' ברה"ש רוב רביעית והוא טעון דמוצי' כה"מ למוצי'
דמעין סס וכן מסתבר' לע"ד דהא חוין לענין אכילה יס"כ
קילין מברכה ככרכה חנו"כ עד כככותב' והוא יותר מכיות
וכמ"ש הרא"ש דמסתמא דנחשב טפי הנאה לכרך אחר' מחובל'
ד"ב א"כ אין סברא לומר כשת' דבי"כ חייב כמלא לוגמיו
וכרכה רביעית חלה מחורתא לע"ד כמ"ש הט"ו והמעדני' מלך
ובמס' ת' תחמי' שאל יבעוס עלי' לחסנני לעזות ה"ו שהעמסתי
כרכים שאולי הם צפתי יתרכי' הכרח' לא יגונה כי וראתי מאוד
שלא אטול לדי מעילה כי אף בכרכה אחרונה מעל כדאשמע
בש"ס הרא"ש מק' דכשה' א שכע' מכרך כו' ועתה שכחתי' הנה
שהוא מק' נולד לי הספק ולא הרגשתי' עד עתה לשאיל פי מורינו
ואנכי יוד עני' תמי' ואם אחזיק במנהג שנהגתי' לכרך כרכה כמלא
לוגמיו ומקוה שניתנו וירכיני' ויסיב לי דבר כרור ע"י אחר
מתלמדיו ואל יסתכל בשפלות ערך השואל רק לגודל כורך
השאלה - כ"ד נפש שוקקה ונפש רעבה לשמוע דבר ה' חפי
זקן ויושב בישיבה אה' ה' תחנכו למעלה למעלה דכה כחפך
האזהב חבתי' ישראל ואסקופה הנדרסת להם ומשתוקק לכרך
בשעפתי' משכיותם ולחפוט בניקוי' סלעס ולהסתמא כמלא

ומה

שהתפלא מכת"פ על מג"א שכתב בס"ד ר"ח סי' ו'
ס"ק ט"ו דכשת' מינין אפילו ליכא כוית כה"מ
מכרך עליו כה"מ ועל המחיה אפילו ליכא כוית אכילת פרס וכתיב
מכ"מ עליו שאין אלו אלא דברי נביאות דמסי' ב' לא מוכח מידי
ולא נזכר התם דמירי' דליכא כוית כדי אכילת פרס אלא דאיכא
רוב משאר מינים ולעולם עד דאיכא בכדי אכילת פרס עכ"ל
ונפלאתי עליו דהאיך סתם הש"ע לעיל סי' ג' סתם אם עירב
עמהם דכ' כרכה יותר מהם או מינים אחרים כרכה יותר מהם
מכרך

הכ"י משיני אריות שהשינו עליו יעוין מס וגם לכאורה יש ליטב קושיות הכ"י על הר"י נרפעי ד"ל דסבר הר"י נרפעי דברכה מעין שלשה הוי לדורייטא שלל כדעת הרמב"ם ספד שהו מדבנן כגזכר בטור סימן ר"ט וכס"ע סימן קפ"ד וח"כ בכל ספק חוליקן לחומרא אבל לאחר העיון לא ניגיל מהשנות הכ"י דהא התוספות בפרק י"ב דף ע"ט ובפרק היסן דף כ"ו ע"ב דברכה אחרונה כו"ט לר"מ וכתיבה לרבי יהודה קרא אסמכתא בעלמא דמדאורייתא שבעה גמורה בעינן וח"כ אין כאן ספק לדורייטא והדרה קושיות הר"י לדוכתא הא"ך החמיר הר"י נרפעי במקום דקי"ל ספק ברכות להקל ותמה חגי על הלכות שכתב סוף סימן קפ"ד דמן המורה חינו חיב אלא כשחל כדי שביעה זהו כתיבה כדכתיב ואכלת ושבעת ותמחני דהא התוספות מביאי דליות ברורות דכתיבה לר"י חינו אלא מדבנן דמן המורה שביעה גמורה בעינן והדרן למילתא קמייטא דמי שיש לו יין לפניו שיסתה לר"ך לזהר שלא יסתה פחות מרביעית או שיסתה רביעית שלם ואם לא שמה רביעית שלם מי שגונה לברך מבנים עמנו לספק ברכ"י וק"ל ספק ברכות להקל הנראה לפע"ד כתבתי וספר מעדני הוולך לא היה לפני לעיין בו :

שאלה יז

מהרב המופלא מהור"ר לוי אב"ד רק"ק ביליגראד :

קדם רבינו סבכל בצול במקרא ובמשנה והלכה ואגדה שמוסכת לנו של אדם הגדול בענקים נחל נובע מקור חמה תורה התומה ניתנה לו בפתגם מחזיר עטרה ליושנה חס דועניו מתלמידיו של הילל הגאון הפורסם נ"י פ"ה ע"ה אב"ד ור"מ ור"ג אמ"ו מהור"ר מאיר נרו :

ועתה

באתי לשאול שאלה אחת קטנה מאת אדמו"ר ואל יחר לאדוני על טירחתי שאני מטריתו תמיד בשאלת כי השעה נרביה לכך ראובן השיא בתולדות וכתב לבתו שח"י כנהוג ככתוב בנזכר תיקון סטורות בכל אופן המועיל ופתה שמת ראובן ואשתו והכיח בתהניל ושני בנים זכרים והבת תועבת הבנים הנ"ל שיחננה לו או אלק ר"ט או חגי חלק זכר וראובן הניח אחריו קרקעות ומטלטלים והבנים חומרים שכיין שחבינו ראובן חייב לבעלי חובותיו ו"ל לא נגבה מקרקעות א"כ נשלם ממטלטלים כל החובות שחייב חבינו כדי שיאשרו הקרקעות ולא יהיה לכת חלק בהם כמפורש בס"פ ח"ה סימן קי"ג ס"ג בהנה והבת חומרת לו יהיה כדברכס הלוא זמן שטרי מוקדם לכל הסטורות כולם והבנים חומרים אין דין קדימה במטלטלים כמפורש בטור ח"מ ובס"ע ס"ק ד"ע מה אני שאל א"ך מתפרע הבת שח"ו שלה מן האחים הנ"ל מורה היא וללמוד אני לר"ך וקאוס שח"ו לא ישיב פני ריקס וישיב לי משוכה להורות בזה חק ומשפט תורתנו הקדושה ולי אחוה קידה קמי' דרבי לכל יהיה לו למשא ואין להאריך יותר וולת תפילה לאל חי שיאריך ימים ושנים דגני ברכה לראש נדיק עוד ינוכן נשיכה :

תשובה

אמרת

להשיב מפני הכבוד בקצרה ביאין תמש בדברי הבת ואין הבנים נרובן לטענה שאין קדימה במטלטלים דאף אם יהיה קדימה במטלטלים מ"מ לא שייך קדימה בטור חגי זכר שגוהג עכסיו נגניו כי שטר ח"ו דינו כירושא וכן כתב בפירוש רמ"א בח"מ ס"ה רפ"א ח"ל הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחגי חלק זכר דינו כירושא דעלמא ונ"מ וכמוכה קודמין לתמנה זו כו' ומיהו בראשילי דמה שגוהגין עכסיו לכתוב שטר חגי זכר לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חגי זכר דפטור מן החוב כר"ך ליתן לה בכל אשר לו דעיקר הוא החוב ולכן לר"ך לקיים תנאו וכתב הסמ"ע ס"ק י"ד לר"ך ליתן בכל אשר לו ומיהו ג"כ דינו כירושא שגוהגין מחילה ב"ח וכמוכה מנכסיו כנ"ל כיון דפטור מהחוב בחלק חגי זכר עכ"ל ח"כ אין שייך קדימה כשא"ו ויהי פשוט וברור לדעתי כדעתי בכתיבתא כ"ד היום יוס ה"ו חלול תנ"ה לפ"ק * נחו' מאיר חומס פה ק ק ח"ט :

מברך במ"מ ולכסוף על המחיה היה לו לפרס דמירי דאויב כו"ט כח"פ לא הוה כר"ך לאשמועינן דין אס עירב קמח דוחן ושאר מיני קטניות עם קמח דחמשת מינים אלא נראה דכסיון ב' פיירי אפילו ליכא כו"ט בכדי אכילת פרס והטעם כתב הכ"י מלחמא שמואל בפרק כיגד מברכין דף ל"ז כל שיש בו מחמשת מינים מברך עליו במ"מ אע"ג דרוב הוא שאר מינים והמיעוט הוא מחמשה מינים אפ"ה כיון דהוא עיקר שנתן בו קמח בתפיל לתת בו טעם ומירי דלטעמא עביר לא כטיל עכ"ל ומתלי טעמא מוסס דכל מירי דלטעמא עביר לא כטיל ש"מ אפילו ליכא כו"ט בכדי אכילת פרס אפ"ה לא כטיל ומברכין במ"מ חלל כסיון ט' מיירי שעירב קמח של ה' מינים בשאר מיני קמחים להשביע ולא לטעמא לכך דינו שיהיה כו"ט ככ"פ ומה שכתב חכ"ת שנהג עמנו לברך ברכה אחרונה ברוב רביעית דהיינו תלל לוגמיו דלמסקי ה"טו ברחויות ברורות וכתב שכן מסתברא דהא חזינן דלענין אכילה ר"כ קול מברכה דבי"כ חינו חייב עד ככותבת ויותר מכותב וכמו שכתב הר"ם דמסתבר דנחשב הגהה לברך אחר' מחיוב דר"כ א"כ אין סברא לומר בשפיה דבי"כ חייב במלא לוגמיו ובברכה רביעית אלא מחוורתא כמ"ס ה"טו ומעדני חלק עכ"ל וביקש מנני להודיע אם יחזיק במנהג שנהג לברך ברכה אחרונה במלא לוגמיו ע"כ אמרתי להשיב לו מה שכתב חכ"ת שה"טו מסיק ברחויות ברורות ואני חומר שהם רחיות רעות וכסל טוור ונפל טוור ומוכרח אני להאריך קצת מה שכתב ה"טו סימן קי"ו ו"ל וקשה מה שכתב הטור ס"י תע"ב בכוס של פסח שאין נר"ך לשמות כל הכוס שהוא רביעית אלא רובו וכס"י ת"פ כתב בכוס רביעי שמתברך אחריו והא' לחד דעה חינו חייב בברכה אחרונה כי אם ברביעית וכו' תמה חגי אם קשיא כוז ראוי להעלו' על הספר ומכס"כ להכריח ממנה איוה דין דכס"י תע"ב כתב הטור ע"פ הדין שאין נר"ך לשמות כל הכוס אלא ברוב גמי סגי וכסיון ת"פ מיירי לכתחילה שהוא שותה כל הרביעית וכן כתב הכ"י בס"פ ח"ה מה שכתב הטור ע"פ רביעית או רובו וכסיון תע"ב כתב חכ"י בכתב חזקוניך כולה אלא רובו ומפרט דכדי קמח ר"כ רביעית לכתחילה וחייב בברכה אחרונה חליבה דכ"ע עוד כתב ה"טו ו"ל ותו קשיא לי דתמאי לא סגי במלא לוגמיו לברכה אחרונה וכי עדיף היה מכוס של ברכת המזון דהוא נלמד ג"כ מברכת עכ"ל ותמה חגי מי הגיד לו שנלמד מברכת דהא מפרש הכ"י בס"י ק"ך דהטעם דשתיים שתיים אין מנטרפים דלא מקרי שתי' של הגהה בפחות ממלא לוגמיו ואין בעינן שיהיה אחד מהם משתיים כים של ברכה הרי להדיא דשתיים תלל לוגמיו משום הגהה היא אבל ברכה אחרונה דלמד מואכלת ושבעת דשביעה זו שתי' ואין שביעה פחות מכתיבה ולא מהני תלל לוגמיו פחות מכתיבה הוא חף שנהגה מ"מ לא הניב לכלל שביעה ודברי הר"ם מה שכתב בפסקיו ומה שכתב כדאבותיו כללו' ס"י י"ד עולים לסגנון אחד שכתב דנר"ך חסד ליוהר שיסתה פחות מכותב כדי להוניה נפשו מספק דר"י ומעולם לא נתכוון הר"ם שלל יחוס לספק דר"י ומה שמיני רחיה עוד מתימן תפ"ו כבר כתבתי שאין זה דלתי להעמוד הדין על רחיה רעוע כוז ושפיר תמה הכ"י על ר"י נרפעי שכתב שיש להחמיר לברך אחריו אפילו סתה פחות ממלא לוגמיו וכתב הכ"י ו"ל ואני חומר שזו היא חומרא במקום שאחרו ספק ברכות להקל עכ"ל וכל דברי ה"טו ח"ינם מוכרחים וגם רחיותי שנהג להשיב על הלכות שפירש מקום ספק דלעיל דעכ"פ כו"ט בעינן אלא דהספק אי כו"ט בלא כמו שיש ביבש כו"ט דיבש ומחילא הוא פחות מרביעית או דילמא נס בלא משערין כאלו הוא קרוני ויבש ומחילא הוי בלא רביעית כדאמרין בריש פרק המיניא יין וכתב ה"טו ולא ידענא מה חשוב בזה להביא רחיה ממקום הסותר אותה שאמר שם חגי דילמא ב"ט שהוא עב דווקא הוא כך אבל כיון דקלוש יש בכותב יותר מכדי רביעית עכ"ל * ונפלאתי עליו איך רנה לדחות דברי הלכות בגילתא דח"ת' דהא אמרינן שם תני יבש כו"ט דברי דרבי נתן אמר רב יוסף פחות מרביעית או דילמא דבר אחד וזהו חגי דילמא לא היה כו' ח"כ לא בעי חגי אלא לדחות דברי רבי יוסף אבל גוף הדרייתא דתנא יבש כו"ט דברי רבי נתן כדקיימא קימת וסבר כו"ט וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מהלכות שבת יין כדי רובע רביעית ח"כ דברי הלכות ברירין כטעמא וכבר כתבתי כיונה קוה בתוספת בחלק שני סימן ט"ו והנלתי להרב

שאלות ותשובות יח יט כ

שאלה יח

גיסין

דף ל"ט ע"ב דפניו ר"ם אומר משום ר"ע יכול יהיה כסף גומר בה כדרך שהשטר גומר בה ת"ל והכדה לא נפדטה אורעה כל הפרשה ללא חופשה לגמר לך שטר גומר בה ואין כסף גומר בה ופירש רש"י מדלא כתבי כסיפא לא ימותו כי לא נפדטה או חופשה כו' והכי קאמר קרא והפדה לא נפדטה פדויה ואינו פדויה הנחרפת לאיש כגון שפחה כנענית חניה שפחה ווחניה בת חורין המאורסת לעבד עכרי כו' והקשו התלמידים איך קאמר והפדה לא נפדטה פדויה ואינו פדויה דהיינו חני שפחה וחני בת חורין דהא שפחה פדי כסף או כסוה כסף ולר"ע אין כסף גומר כלל ואיך היא חני בת חורי ונבי מי שחני עבד וחני בן חורין לקמן דף מ"א פליגי רבי ורבנן מי שחחרר חני עבדו דרבה סבר דמחלוקות בשטר אבל בכסף ד"ה ורבי יוסף סבירי ליה דפליגי בכסף אבל בשטר דברי הכל לא קנה ומוקי רבינא חליבא דר' יוסף מתניתין מי שחני עבד כעבד של שני שותפים וא"כ לר"ם חליבא דר"ע דס"ל דאין כסף גומר בה כלל וא"כ איך קאמר פדויה ואינו פדויה שהיא חני שפחה וחני בת חורין הא אינו נפדה כלל אפילו כולה בכסף ונראה לי דהכי פירושא מדכתבי כי לא חופשה ולא כתיב או לא נפדטה דע"כ דהפדה לא נפדטה בחני שפחה וחני בת חורין מיירי דהיינו שקיבל חני הכסף וגם כתב לה שטר על החני כדניה והא דכתיב אחריו או חופשה לא ניתן לה ר"ל חופשה כולה לא ניתן לה אלא חני שכתב לה שטר על החני ומדלא כתיב כי לא נפדטה ר"ל לא נפדטה כולה אלא מקנתה ש"מ דאפילו נפדטה כולה ולא נכתב לה שטר הוי שפחה גמורה ועיקר קפידא כי לא חופשה ר"ל שלא נשחררה כולה ימותו ששטר גומר בתולה כסף כלל אפילו אם נתן כל הכסף ועי' בכריתות דף י"א ח"א ע"א דסבירי ליה לר"ע דהפדה לא נפדטה דמיירי בחני שפחה וחני בת חורין אלא רבי שמעון דרש חליבא דר"ע אורעה כל הפרשה ללא חופשה ופי' הר"ם בפרשת קדושים עירה כמו המערה מכילי אל כלי שמעך הכתוב כל כח השיחרור והשחרור הנאמר בפרש"י שפחה חרופה בשטר ואמר כי לא חופשה שכל זמן שלא חופשה בשטר לא וימתו עכ"ל ואני אומר שהוא מלשון גט המעודה דלמרינן בניטין דף ד' ע"ב לא נרובי דנוערה ר"ל שהיא משוך למטה ולמעלה וכך פירושא והפדה לא נפדטה או רעה כל הפרשה ללא חופשה רעה לימר כאלו נכתב והפדה לא נפדטה וגם לא חופשה החני חלה החני נפדטה וחופשה וחייבי באשם ולא ימותו כי לא חופשה כולה אבל לא קאמר כי לא נפדטה כולה דס"מ דאפילו נפדטה כולה אינו יונקת לחירות אלא שטר גומר בה הנראה לפי עניות דעתי כתבתי :

שאלה יט

באחר

שאל כל עוק ואחכ תנאו בו אחד מ"ח טריפות אסור לך כפרה כתבתי בספרי בחלק שני מש"ת סימן מ"א דאין נריך כפרה והנאמתי ראי' מתוספות דכונה דף ד"ה בדי"ה אורח ארעה יעוין סם ועכשו ראי' שהיא משנה שלימה בפסחים פרק אלו דברים דף ע"א ע"ב שחטו ונמנא בעל מוס חייב שחטו ונמנא טריפה כסתר פטור מחטאת מוס דהוי אונם הרי בפירוש אימנא טריפה כסתר פטור מקרבן חטאת משום דהוי אונם אי"כ ה"ה לענין חכילה דפטור ואין נריך כפרה דאונם דחמנא פטרי' וזה ראי' ברורה שאין להשיב עליה :

שאלה כ

מוינא מהמופלא מהור"ר עזריאל בהן

מי

ואיר לך מאיר עינים רובן בין המשפטים ומחויק בעני החיים ה"ה חת"ו הרב הגדול מופלא ומופלב גאון תפארת ישראל בבוד מהור"ר מאיר גר"ן ואיר באור הכהיר :

אני

אני השאל בשאלת תלמוד לרב שנמנא בס"ת היא ויו' משם של ארבע נדבקים באמנע וגם הכרע' דהיא היה נוגעת בגנה ולא היה נראה כחית ומפני שקנת רואים היה נראה להם כחית אמרנו עכ"פ יגדר הסופר הדבק שבין ה"א לוי' אולי יוכר לעין כל כבודו אח"כ אם נראה כחית או לא ומתוך הגדר הגדר הסופר נפרד הכרע' דהיא מננה ומעשה כפל הספק אם היה הדבקים מליו ומתוך שיעקס הסופר סביבו ועוקץ סביבו היה חמוך קנת היה נפרדים באחת ופסול משום חק תוכות אף להגראה להם כחית ומעשה אין לה תקנה או שמה לא היה הדבקים כלל מליו רק מדבר אחר שהיה דביק עליו ודין גרמא שנפרדים באחת ולמדנו רבינו מה דינה של אמו פ"ת * ועוד שאלה אחת קטנה לפי הטעם ש"ע בסו"ר פ"ט ס"ג שכתב ס"ת שכלו ממנו יריעות אפילו אחת נריך להחליף שלם לשי שאי אפשר שיה' אותם שחליף דומות לגמרי לחירות לכך נריך להחליף שלם יריעות וכו' אם נפסלה היריע' מדבקות השם נריך להחליף שלם יריעות וכו' לא נמנא כלום ושאלתי פי' הסופרים ואמרו שלא נהנו יורינו רבינו ויאיר עינינו בתורת תורת אמת ומשפט נדק אשר הוא ידה ומי כמוהו מורה דברי תלמידו המתחבק בעפר רגלו ומתאוה לשמות מימיו וזורה היא וללמוד אני נריך עזריאל הכהן :

תשובה

אמרתי

להשיב מפני הכבוד דבר שאלתו שנמנא בס"ת ה"א ויו' משם של ד' נדבק באמנע וגם הכרע' דהיא נוגעת בגנה ולא היה נראה כחית ומפני שקנת רואים היה נראה להם כחית אמרנו עכ"פ יגדר הסופר הדבק שבין ה"א לוי' אולי יוכר לעין כל כבודו אח"כ אם נראה כחית או לא ומתוך הגדר הגדר הסופר נפרד הכרע' דהיא מננה ומעשה כפל הספק אם היה הדבקים מליו ומתוך שיעקס הסופר סביבו ועוקץ סביבו היה רחוק קנת ה' נפרדים באחת ומשום חק תוכות אף להגראה להם כחית אין לה תקנה או שמה לא היה הדבקים כלל מדיוק מדבר אחר שהיה דבק עליו ודין גרמא שנפרדים באחת וכסתפק מכ"ת מה דינו של ס"ת :

הנה

בדוראי לא נשת מוכרו מה שפסק בש"ע ב"ד סו"ר ע"א ח"א שכתב רמ"ה של סם שנגע ברעה בגנה אם נוגע ממש עד שנראה כחית מותר למחוק או לגרור הרגל ולתקנה אבל אם נוגעת רק מעט יש לספק בדבר אם מותר עכ"ל וכפך הלבוש שמחמת ספק ושלפך היריעה וספק של מכ"ת דלמא לא היה דבק כלל פדיו רק מדבר אחר שהיה דבק עליו ע"כ אני מודיע לו דעתי שכל ימי היתי מחמ'י על זה שעלה בלעת הפוסקים שגרר כזה הוי כחק תוכו וכן מה שכתבו בח"ח סימן ל"ב ס"י י"ו שאם טעה וכחך דלית במקום ריש אין תקנה למחוק הפג ולמקן האות משום דהוי כחק תוכו וקשיא לי מהא דליתא בסוף פרק הבונה תנא הגיה אות אחת חייב ופרד' הש"ס כתב אות אחת פטור הגיה אות אחת חייב אמר רב שפת הכי בחתי עסקין כגון שנטלו לגנו של חית ועשאו שני זוינן רבא אמר כגון שנטלו לתנו של דלית ועשאו ריש ופי' רש"י ובדבר מועט חייב הואיל וזה תיקון הספר ואם ליתא דהוי כחק תוכו אין זה תיקון אלא קילקול הספר ודוחק לומר שלא מיירי הש"ס בס"ת אלא בשאר ספרים שלומדים בו אינוקות של בית רבן והנה הפסטי כספרים ומנאמתי במדבר ריש הקומץ דאם כתב וליקב בנ' מקומות כדק שלל ויכל להפרידה אח"כ דהוי כחק תוכו ואינו נראה אלא הוי כשאר טעות ויכול לתקן ורמ"י דחמרינן בהבונה דסקל' לגנו של חית ועשאו שני זוינן חייב ומדבריו היינו חק תוכו וא"כ איך חשיב ליה כתב גבי שכת אלא נראה כיון שהוא מתעסק בהפדת אותיות אינו חק תוכו עכ"ל ובעמוד ב' לסוף עמוד ג' כתב ח"ל ואם הודבקה וקוף כרעיהו לנגיהן לא ידע ר' אם ויכל להפרידו כסכין ולעיל פי' דהוי כחק יריכות ושיר וכן מנאמתי שחור בו ר"ג ממה שפירש לעיל דהוי כחק תוכו ואומר ר"י שאם הדביק אות של סם יכול למחוק דאפילו אזהרה למחוק השם לא הוי דהא תיקון הוא עכ"ל והם סקים הסכימו דאין חס נדבקי אותיות השם לגרר ולמקן כיון שהיא ת. נכתב כתיקון חכל

ונכונה לסתור דברי הס"ך ומי יתן לי אכר כיונה אעופה ואשכונה
בגלו כל החכמה לשמוע דברי עתיק יומין מפיו הקדוש הנטיעם
כחם מורות ולשון של אורית המהוירי כוונה הרקיע דברי תלמידו
המתעבק בעפר רגלו ומתאזה לשמות מבורכא מים חיים :

תשובה שהשבתי שנית

כתבו

קבלתי ובאתי להשיב שנית מדברי סופרים
על ראשון ראשון שהביא דעת הגאונים
ראשונים שפסקו ללא כמדרכי ודוחק לומר דאשתמיטת'
לכל בני גאונים גמרי' דהכונה כו' הנה גם חכמי דעתיה מדברי הר"ן
והרשב"א ומתירונם וזה לך האות שכתבתי בספרי בחלק ראשון שלה
ס' דף ע"ט ע"א כד"ה ועוד יש לי תמי' כו' אלא שלא רציתי
להאריך כיהשליח היה נחזק לדרכו גלל כן קנאתי ולא כתבתי
אלא שמהנתי כמדרכי בהוכחתו בפירוש וזה לא הכאתי בספרי
הראשון ואעתיק לך בקיצור דברי שכתבתי על דברי הר"ן וז"ל
ולי נראה לחון מכאן ראיה לדגבי שכת ליכא קפידא בין חק תוכות
לחק יריכות כל היכי דהוי מלאכה מחשבת מחייב שהרי אפילו
נחוק ע"מ לכתוב חייב אבל במיד דכתיבן כתיבה כי האי גוונא
אין לנו ואנו כתבתי וז"ל ואני בער ולא מבין במאי דקאמר כל
היכא דהוי מלאכה מחשבת מחייב"כ לדבריו הכותב בשמאל
נמי לחייב משום דהוי מלאכה מחשבת אלא ע"כ משום כיון דאין
דרך כתיבה בכך בטל דעתו ומחשבתו וכן במוחק ע"מ לכתוב
שתי אותיות חייב כי זה תיקונו כמו קורע ע"מ לחפור אבל
במה שכתב ואינו מתקן הספר בכך אף שמתנון לזה ת"מ יהיה
פטור דלא תיקון מידו כו' יעויין סס באריכות ואין ספק לי
שהר"ם חזר מדעתו הראשונה ובטל דעתו מחמת הכי קושיות לא
יחא ליה בתירונו של הר"ן ואין ספק לי למי שלומד תורה לשמה
יודע לדברי אף שגדולי ראשונים אמרו מ"מ האמת עד לעמנו
שנרא' דברי המדרכי והוא היה גידול בדורו מגדולי אחרונים
גם הר"ג חזר בו ושכנגד חלוק על הר"ן ומסתבר' טעמי' ולאן
קטלי קני באגמיהו וגם מדברי רש"י נמי משמע כוותיה הנדקט
למיקון הספר הכריך לזה ש"מ דאי לאו הספר מתקין זה לא
מחייב ומה שהביא מב"ב שכתב הר"ב ב"ח סימן ל"ב וז"ל
וכן כתוב הרשב"א בתשובה רגל הגוף הדבור גוררין הרגל וכן כתוב
בתשובה להרמב"ן ס' ר"ל והקשה מב"ב דברי הרשב"א בחירושו
לדברי הרשב"א בתשובה וכתב מב"ב ע"כ לריך לומר שחזר
הרשב"א בתשובה ממה שכתב בחירושו כי היכי דלא תיקצי דברי
עלמנו אהדיד וכה"ג מנינו ככמה דוכת' והנה דתשובה הרשב"א
ותשובה להרמב"ן דאדורא אחת היא כמו שכתב הכ"י בהקדמה שלו
כלמקום שכתב תשובה להרמב"ן הן דברי הרשב"א אבל מב"ב
החליט זה שדבריו בתשובה עיקר ואני אומר איפכא דהא כתב
הכ"י בח"מ ס' ע"כ דומה לזה בדברי הר"ם גמי מלה על
המשכון אי הוי שומר שבר או לא שדבריו בפסקיו סותרים
לדבריו בתשובה דנקטינן בדברי הר"ם בפסקיו נגד דבריו בתשובה
ונראה לי טעמו משום שכתב בחירושו כי היכי דלא תיקצי דברי
הרשב"א בתשובה ולכך נקטינן כוות' א"כ"ל בדברי הרשב"א
ר"ח גבי ארבעים סאה שהמשיכו לתוך בלי הקשה ג"כ דברי
הר"ם בפסקיו דברי הר"ם בתשובה וכתב הכ"י ואפשר לומר
דהתם לאו כלל כיויל לכל מקום שדבריו בתשובה סותרים לדבריו
בפסקי' דנקטינן דבריו בפסקי' עיקר אלא כהיה תשוב' דוקא שהי'
יודע שדבריו בפסקיו היו אחרוני' לה שכבר השיב ארזות תשוב' כשכתב
אזוה דין בפסקיו עכ"ל וראיתי בתשובה חדשה זרע אברהם בחלק
א"ה סימן י"א שכתב סימן ק"ו כתב בשם הר"י בן הר"ם
בשאלו רואה פסקיו עם תשובתו סותרים זה לזה הולך אחר
הפסקים וכן הרש"ך וכן מהר"ט וגם ספר גבורת אנשים סימן
ס' ובטור א"ה ס' קנ"ד גבי ניטמו בעיניו פסק הטור כהר"ם
בפסקיו ולא כתבונתיו ועכ"פ בדין הרשב"א עכ"פ מ"י ספק
לא ינאנו שחזר מדבריו בתשובה וכבר כתבנו שתיירונם מה שרגל
לחזן הוכחת המדרכי והרשב"א והר"ם לא נסירין ולא בדין ולא
כהירן ולא שירין ולא קיימן וא"כ אפילו היה יחיד לגבייהו
כיון דמסתבר' טעמי' נחשב עכ"פ לספק בפרט שהר"ם וגם הרשב"א
ס"ל כן וכן משמע מדברי הר"ם ראי לדרך לספק וגם הרשב"א
בתשובה לא כתב בפירוש דלא מהני גזירה להפיר הרגל אלא

חס רגלי ה' והקוף נדבק בנג היו הגרודה להפריד כחק
תוכות והסורכו לחחוק כל הרגל ואם אירע בן נשם אם היה
נראה כחית לכל אדם היה מותר לחחוק כל הרגל ללא קדוש
בקדושת השם כלל אלא עכשיו שקנת היה נראה להם כחית
ולקנת ל"ה היה נראה כחית אלא נגיעה בעלמא וזה הוא
הספק שכתב רמ"א בס' רע"ו ומכ"מ כתב שיש עוד ספק דילמא
לא היה נגיעה כלל בדיו אלא בדבר אחר א"כ לדעתי הוא
ספק ספיקא דילמא לא היה הנגיעה בדיו ואת"ל דהיה הנגיעה
בדיו דילמא הילכתא כדעת המדרכי דזה לא חשיב כחק תוכות
ואף שלא נכתב בתיקון מחילה וראייתו גדולה מש"ס ערוך
בפרק הבונה דמחקי' לגנו של חית ועשאוה שני זייגין דהוי
תיקון ש"מ דלא הוי כחק תוכות ומנינו ס"כ כהאי גוונא בפוסקים
גבי גלדיה ע"י כ"י וכה' דמחמירין דאם נוגעת הרגל רק מעט
לסלק היריעה מ"מ בנידון דידן דיש ספק אם היה הנגיעה
כלל בדיו יש להקל ובפרטות שהיה נראה לסלק שלש יריעות
כמו שזכר בס' ר"פ ומה שהסופרים לא נהגו לסלק שלש
יריעות אם מלאו טעות אין למידן מהם כי הדבה סופרים
בדורינו שאינם בני תורה ועוק חזי מאי דבר אס כריבן להחליף
היריעה כל האורים שיש להחליף שלש היריעות בין לחוש ליריע'
הקדושות שלא לגנוס יש לסמוך להתיר ס"מ כזה ראה זקדס
הנראה לפע"ד כתבתי * היום יוס' א' א' שבת תה"ה לפק: נאם
מאיר :

חזר השואל והשיב על דבריו למאיר

כשמש בזהרים רובך בין המשפטים ומחוק
בעץ החיים ה"ה א"מ הגאון תפארת ישראל
המופלא בהפאלאות חכמים חכם לבו אמר כח דתורה עדיף וכרי לבו
כחולס יתפננ על רוב שלום כבוד מהור"ר מאיר נרו * ואיר יורה
עד גבול בנימן כללח :

נתמלא

כל הבית אורה בראותי כל יקר דבריו הנ"ל
ובקרא' שנים ושלא לשתות ערבה עלי הדברים
מפני ומדרכונם כי הם חיוסדים על אדני פזוקרים מפנינים
אע"כ לא אשתוק מקמי רבי אפילו לדבר זה ואדון לפניו
בקרע כתלמיד הנריך לגמרא ולסבדא דרב ואל יסי' נראה
לפניו כעלה ביותר כי תורה היא וללמוד אני נריך וראשון מחילה
נאמר שמה אדמ' על זה שגלה דעת הפוסקים שאם נדבקו
רגל ה"ה בגנה או שרעה לעשות ריש ועשה דלית הוי חוק תוכות
מש"ס דשבת סוף פרק הבונה והוא מדברי המדרכי ריש הקומץ
וכן הן הדברים הנאמרים בר"ן סוף פרק הבונה בשם חידושי
רשב"א אבל לא כן דעת הר"ן שכתב על דברי הרשב"א וז"ל
ולי נראה דאין מכאן ראיה דגבי שכת ליכא קפידא בין חק תוכות
לחק יריכות כל היכא דהוי מלאכה מחשבת מחייב שהרי אפילו
מחק על מנת לכתוב חייב אבל במיד דכתיבן דכתיב דליהו כתיבה
כה"ג אין וכו' עכ"ל וסבדא כבונה היא וזכך עלה כחלה במחשבת
לתוך תמי' דאדמ' אבל מסתפי התי לומר סבדא דנפשו ע"כ
שמחשתי לי און בדברי הר"ן ובא"ה סימן ל"ב הביא הכ"י המדרכי
הנ"ל וזה לשונכתב המדרכי בהקומץ דלא מהני אם מפרידה בסכין
ואחר כך כתב שחזר בו הר"ן והסגיר והגאון מהר"י קלון כתב דלא
למהני וכדברי הר"ן הראשונים וכן כתוב האגור וכן כתוב הרשב"א
בתשובה רגל הקוף הדבור גוררין הרגל וחזרין וכותבין וכן כתוב
בתשובה הרמב"ן וכת"ה עכ"ל ואני הנעתי לרואה עוד בהגהות
נויימנית וכר"ם ובש"ט גבורי' בשם הגאונים אחרים שכתבו דעת
כל הגאונים הנ"ל הרי כל הפוסקי' ראשונים ואחרוני' נראה שיטה
קיימת חזן ממדרכי וא"כ הוא יחיד לגבייהו ויחא לפרט הגמרא
דסוף פ' הבונה כדמפרש הר"ן תלמוד דאשתמיטת' לכל הגאונים
הנ"ל גמרא דהבונה וגדולה מזה דהא הר"ן בשם חידושי הרשב"א
כתב דסכירי ליה כדעת המדרכי ובי' כתב בשם תשובה להרשב"א
סכירי ליה ככל הני גאונים דלעיל א"כ ע"כ נריך לומר שחזר
הרשב"א בתשובה ממה שכתב בחירושו כי היכי דלא תיקצי דברי
עלמנו אהדיד וכהאי גוונא מנינו בכמה דוכתא ומה שרובה אדמ' ו'
להכשי' מטעם ספק ספיקא וכיון שהוא פלוגתא דרבותא ואמת
שס"מ מה מנינו גבי דרוסה סוף סימן נ"ו בהגה' של רמ"א אבל
הס"ך שלא היה נראה וכתב שאין להתיר ספק ספיקא כוורק
בדרוסה כיון שיש בלאו הכי נדדים להתיר ולא במקום אחר ובודאי
בלתי ספק אכלי הואיל שינא מפי א"מ' שיש לוראיה בורה

בס"ת
גוס
חפני
סופר
חס
רעמי
חמוך
רדיס
ועתה
מדבר
מדונו
זטנה
יעות
חליף
ן אף
כש"ע
רבינו
ומי
שמות
נחמא
גוס
זקנת
הדבק
ת אן
הנפל
עיקן
ווכות
יקים
אחת
בי"ד
שנגע
גנור
חס
וספק
אחר
היתי
תובו
דלית
אכת
אות
כטלו
לתנו
ל וזה
אלא
שאר
פרים
הדי
קבו
של
אין
ספק
וד' ג'
חס
וכן
אומר
חוקק
א חס
חכל

שאלות ותשובות כ בא

שהכל וכן כתב הרב ר"י גיאות וכן כתב רב האי גאון והרמב"ם
כדעת הגאונים שאין מקדשין עליו וכן הביא הר"ם בפרק המוכר
פירות בשם רב נחמן גאון שאף בורא פרי הגפן אין מוכרין עליו
וא"כ למה לא חש רבינו והרב הכ"ז לגאונים עמודי עולם כאלו
לאזניא נפשו מפלוגתא ולכרך על היון מבושל שהכל דיוגא
אלוהא דכ"ע :

ועוד

כיון דעיקר פלוגתייהו משום דרש"י ושאר גאונים
סבירי ליה דנשתנה לגריעותא והתוספות ס"ל
דנשתנה למעלותא ויש סתירה לדבריהם מהא דפ"ג דתירומת
דאין תירומין תן מבושל על שאינו מבושל משום דאין תירומין מן
הרע על היפה אלמא מבושל היו רע ובתב הר"ם שבירושלמי
פריך מההיא מתניתין אמתניתין דסוף תרומות דתנן אין מביטין
יון של תרומה מפני שתמעוטו ור' יהודה תמיר מפני שמשיכו
אלמא דכ"ע עליוהי עליה דאפילו רבנן לא קאמרי אלמא מפני
שממעוטו אבל מודו שמעלי עילוי בכך ומשני כאן בבהן כאן בבבלי
ורנה הר"ם לפירושא דאמר אבל לא מבושל על שאינו מבושל היינו
בבעלים לפי שהן תירומין לפי המדה שהיה מן היון קודם שביטלו
הההן ספק יותר ברבוי היון בלא ביטול לכך חשיב ליה רע לגבי
כהן וגם יש אנשים שאינן יכולים לשמות ויון מבושל לפי שמחמת
חוקו כואב לו בראשו הילכך חשיב רע לכהן אם אין דרכו לשמותו
עד כאן לשון הר"ם אבל אין פירושו מוכרח שראוי בתוספות
י"ט שמפרש הקדירושלמי דמשני מן תנינן בבעלים נריבן לתרום
מן היפה והכל בכהן לכהן התירו לבשל שמשיכו דמתקיים לו
אבל בבעלים נריבן לתרום מן היפה דשאינו מבושל ויהי לשת"י
ולא חיישינן במתקיים הרי להדיא שמפרש שיון מבושל אינו יפה
לשת"י כמו שאינו מבושל וע"כ נריבן אנו לפרש הא דתימא
בירושלמי בערבי פסחים וטקלים דיוגאין ביון מבושל דס"ל
דאף דנשתנה לגריעותא מוכרין עליו כה"ג ואנן כבירי לן בתלמודא
דיון דכל שנשתנה לגריעותא נשתנה ברכתו והתוספות בפרק
ביבא מברכין דף ל"ח ע"ב ד"ה משכחת ליה כמותי וכתיב
דיון מבושל טוב כמו חי ומשמש זה מברכין עליו מבושל כה"ג
אבל כבר כתבנו שפסטי' דמתניתין דפ"ג דתירומת משמע שנשתנה
לגריעותא והדרה קושיון לדוכתא על רבינו הטור והכ"ז למה
לא כתבו שמתקום פלוגתא לכרך שהכל כמו שהכריע הכ"ז
בברכת נוקר :

ונראה

לי לומר דשאני הכי דתיקונו היו קילקולא
דאי היה מוכר שהכל עליו מבושל אחא
לקלקולא בברכה אחרונה לכרך בורא נפשות ולרוב פוסקים
מחויב לכרך על הגפן ברכה אחת מעין שלש ולפי שנראה להרב
הכ"ז רוב הדעות דמברכין עליו מבושל כה"ג הניחו על הדין
שהלכה כרבים כדי שלא יבוא לידו קילקול בברכה אחרונה
משא"כ בנוקר ובדוחן ובאורז שאין חילוק בברכה אחרונה אלמא
בברכה ראשונה לכך הכריעו לכרך שהכל דיוגא לכל הדעות :

אבל

אכתי לא נייחא דעתן למשנת חסידים וכמו שר'
ירמיה לא אכל פולת כל יומי משום דנשתפק
בברכה אחרונה דאלו בברכה ראשונה היה יכול לכרך שהכל ובכתבו
הפוסקים והס"ע דגריעני חטי לא יאכל אלמא בתוך הסעודה
משום ספק בברכה אחרונה ה"כ ביון מבושל אלמא ש"מ נראה לי
לחלק בשלמא גבי גריעני חוטי יש לומר דלא תיקונו רבנן כלל
ברכה מעין ג' על הדמה ועל פרי הדמה וא"כ אינו יוגא בברכה
שלא תיקונו רבנן אבל גבי גפן דתיקונו רבנן ברכה מעין ג' א"כ
בדעבד יוגא אף להנך פוסקים דסבירי להו דמברכין עליו מן
מבושל שהכל מ"מ בדעבד חודו הן לענין ברכה ראשונה הן לענין
ברכה אחרונה על הגפן דיוגא בדעבד תירי דהוה א"כ בך על
ענבים כה"ג דיוגא וכן בברכה אחרונה על הגפן דיוגא בדעבד
בנוכר כה"ג ס"י ר"ח ס"י ט"ו ה"כ דכאותיה אף היותר טוב לכרך
מחילה על דבר שנכתבו שהכל ויתחייב בברכה אחרונה בורא
נפשות וגם יכרך על היון מבושל מחילה כה"ג ולכאן על הגפן
ואז יוגא לכל הדעות לכשתילא כן נראה לי לישב דברי הכ"ז :

ונברר

שנשאל מ"מ בתולה בוגרת שנשאת ולא
פסקה לרמות דם מביאה ראשונה ואילך תמיד
היא רואה דם בקינוח בעד שאחר תשמיש וזה כמו ארבע יודעים
שלא פסקה ויש לה תמיד בעד בשמיים וכואב לה וזו אף לדעת
רמ"א

מחשבות דבריו וליף וי"ל דהוא גופי קמ"ל אף שמחדש הנקודה
לגמרי דאין נריך למחוק הנגזר פשיטא ליה דאם הינו מחוק
כלל מן גוף האות חלה מפריד דכשר וכלזה ראוי לומר שלא
יסתרו דבריו בתשובה לדבריו בחידושו ומה שכתב חכ"מ שהס"ד
כס"ס נ"ו חולק דלא אמרינן ספק ספיקא כזה בשאר איסורים
גם אכתי דעתי שהרי בתפתי שמנינו ספק כזה בכי האי גוונא
וקבעו הכ"ז כה"ע ורמ"א הסכים ע"כ וי"א שפסטי' אחרונים
חולקים עליהם מ"מ בשעת הדחק כדי הם רמ"א וכ"י לסמוך
עליהם וכן מחשתי בתשובה אחת שנשאל לירי מקוסטנטיני
והכתיב בספרי בחלק שני שאלה קנ"ב דף ג"ו ע"ב בשם ספר
שארית יהודה וי"ל כיון דהוה פלוגתא חי קברו נכרי' מטמא ס' אז
לא ואפילו לדעת ר"ת ליכא חלה איסור דרבנן ומספקא לן אם
במקום מנהו כוונתו חלה ס"ס ומותר ומפרש ואזל ס"ס
ומותר ומותר ואזל ס"ס שמא אין ספק קבר ואח"כ יש ספק קבר
שמא היכחא כהרמב"ם אפילו לדעת הר"ם מותרים מס"ס
עכ"ל ואף שזה ברור כל בעלי הוראה דלא ספקינן א"ס כזה
באיסורי דאורייתא מ"מ במילי דרבנן ובשעת הדחק סמכינן
א"ס וכבר אמרו חו"ל דאפילו גבי טהרות כדוהו ר"א לסמוך
עליו בשעת הדחק והנך גאונים שהבאתי שדעתם להכשיר כדלי
הם לסמוך בשעת הדחק מלה נריך גניזה ג' יריעות הכתבים
בקדושה יש לחוש טפי מהפסד טהרות ומילי דרבנן הוא דמתי
איסור תורה שייך כאן דאפילו מי שאין לו אלמא ס"מ אחת אינו
מפויג לכתוב אחרת דעבדיו בדורינו הכריעו הס"ד ב"ד ס"י ע"ד
דאינו עניה כלל לכאן ס"מ אלמא לכאן חמתי תורה ומשנה
וגמרא ופרושיהן ואם משום ברכה ועוד משום לא תשא כבר
הארכתי בתשובתי חלק ראשון סוף ס"י ס"ו דברכה שאינו ברכה
הוה מדרבנן וגם בשעת הדחק התירו לקרות בנכור בס"מ פסול
ולכרך עליו בנוכר בדברי רמ"א ב"ח ס"י קמ"ג ס"ה דאין כאן
איסור דאורייתא על כן אני אומר בטח כל כי האי מילתא לימדו
משמתי בשוקי וכברא דבנידון דידן נמו אמרינן ספק ספיקא
כיון ולסמוך בשעת הדחק על הכך גאונים דמכשירי לגמרי ומסתברא
טעמייהו הנראה לפע"ד כתבתי היסוד יוס ג' ט"ו שטת מ"ה לפק
נאם מאיר חונה פה ק"ח א"ש :

שאלה בא

ארי

עלה ונתעלה במעלות התורה כתיבת פתוחי' שפרי
נדק ושערי אורה ה"ה בר אבהן ובר אוריין הרב
הגדול כבוד מסוד"ר ליב אב"ד דק"מ ד"ר ינו :

הנה

פתחו קבלתי ובאתי להשיב על ראשון ראשון
מחילה נאמר על אודת יין מבושל שכתבתי שיש
לפקפק בברכתו מפרש שית' דהא בכוסם חטים כתב הר"ם
שיראה לו שיכרך לאחריו בורא נפשות ולא ברכה מעין ג' אע"ג
דמיטה כמיב בקרא ביון דאין אכילתה חשובה כל כך לא חשיבי
ברכה לכרך עליו מעין ג' וכן כתב כה"ג ור"ת הנהיה במחזור שלו
דמכרך לאחר' בורא נפשות ומס"ס ונכון להחמיר שלא לאכול
חטין או סלקות בעינייהו אם לא בתוך הסעודה משום ספק
ברכה אחרונה ואמרינן בירושלמי דפירוק דרבי נחמי' בעי הדין
דאכיל סולת מהו מוכר בסופו אמר ר' יוסי ולפני לא אכיל סולת
ר' ירמיה מ'ומה לפי שהיה מסופק בברכה אחרונה שאם היה
מסופק בברכה ראשונה היה יכול לכרך שהנ"ב דתנן על כולם
אם אמר שהנ"ב יבא אבל בברכה אחרונה אין לו לכרך אלמא
ברכה שנכתבה עכ"ל ומשעם זה כתב הט"ז כה"ג ר"ח בדוחן ואורז
דכתב הרי"ף שעל דוחן מפרך שהכל והס"ג על הפוסקים שכתבו
שירא שמים לא יאכל דוחן ואורז אלמא בתוך הסעודה כיון שאין
הספק אלמא בברכה ראשונה א"כ יכרך שהכל וכן בנוקר כה"ג
ר"ג שכתב הטור בשם הרמב"ם שכל הגאונים כתבו שמכרך
עליהם פורא פרי הדמה ויש אומרים בורא פרי העץ והרמב"ם
רנה לומר שמברכין עליו שהכל ובתב הטור שאפשר להשיב על
דבריו ובתב הכ"ז מה שכתב הטור ואפשר להשיב על דבריו דברי
טעם הם ואע"פ כן כיון דפלוגתא היא לכרך שהכל עדיף דעל
כולם אם אחר שהכל יוגא עכ"ל הרי שאף לענין עיקר הדין היה
לכרך בורא פרי האדמה אפ"ה חש הכ"ז לפלוגתא ובתב שראוי
לכרך שהכל להוכיח נפשו מפלוגתא וא"כ ביון מבושל כמובנה הטור
שרבו הדעות הרב רבי' שמש"י ורש"י סבירי להו דמברכין עליו

ד"ר ב"ר ס"ס ק פ"ז לא היתה בכלל רואה מחמת תשמיש אלא
 ים להסתפק אם טהורה היא לבעלה אם נדמה זה לשאר המכה
 שחולה בה הדמים וטהור' היא לבעלה או נימא כיון דעיקר הפיריה
 לקיימה מחת בעלה משום דכל ראיות מחוקקין בדם בתולים
 ובעיקר דין בתולה שנסתת אין לה הפיר דמים אלא כועל בעילת
 מגוה ופורס והוית ככדה גמורה לכל דבריה ולא עדיפא הכי דמים
 דתלינן בבתולים מעיקר דם בתולים וכן משמע לשון הרמב"ם
 בפרק י"ח מהלכות איסורי ביאה כו' אמנם יש לומר כיון דאיסור
 דרכנן כמו שכתב הרמ"ם ריש פ' התינוקות יש לן לומר לא גזרו
 חכמים אלא במילתא דשכיחי דהיינו הכי שהדמים מגוים בכל
 הכולות קטנה לפי קטנה וגדולה לפי גדולה כפי שיעורין
 הפגוים במחציתן ריש פ' התינוקות לא הגיע זמנה לראות עד
 שחיתה המכה כפ"ר ושמאל ובהגיע זמנה לראות ולא ראתה
 ד' לילות ובכבר ראתה כל הלילה כו' אבל אחר אותן זמנים שאינם
 שכיח ברוב בתולות שימנא בהם עוד דם בתולים לא גזרו ואם
 נמנא חיה בתולה שאחר אותו זמן יש לה עוד דם בתולים אוקמהו
 ארין דכרייתא דתולין במכה ואין לך מכה גדולה מזו כמ"ש
 הרמ"ם וטהורה היא לבעלה עכ"ל מכ"ת :

ומה

מאוד תמוהים דבריו כלפינו לייח דהא לדינא
 דש"ס דבגורת שראתה אין לה אלא בעילת מגוה
 ובלא ראיה לילה אחת ומפרס הר"ן לפי שהבגורת נתמעטו
 בתוליה הילכך ודאי בלילה אחת כלו כולם אבל ראתה כיון דשכיחי
 בה דם טפי אין נותנים לה אלא בעילת מגוה עכ"ל הרי להדיא
 דבגורת שראתה אף לפי המשנה אחר בעילת מגוה טמאה משום
 נדה וא"כ ק"ו מה בתחילת ביאה דודאי ראוי לפלות בדם בתולים
 ואין חשש כלל דילמא דם נדות כמו שכתב הרמ"ם שו"ל נראה לי
 טעם חומרא זו לא בשביל שחשש גזירת שפא יא דם מן המקור עם
 דם בתולים ואפילו באשה גדולה למה נחוש הא אמרינן לקמן
 דאפילו אשה שהחזיקה רואה דם מחמת תשמיש אם יש לה מכה
 תולה במכתה ולא חיישין שמה יא דם המקור עם דם מכתה
 ואין לך מכה גדולה מזו שבעלה וינא ממנה דם בתולים אלא
 טעם חומרא זו משום דבעילת מגוה לכל מסורה כו' הר"ה לדיא
 בביאה ראשונה הסבירא ודעת מוכרעת שהוא דם בתולים ואין ספק
 כלל לומר שהוא דם מן המקור ואפילו הכי נמנו דבותיכו ואמרו
 אין לה אלא בעילת מגוה ופורס וגזרו אפילו התינוקות שלא זמנה
 לראות כמו שכתב הרמ"ם שו"כ אף יעלה על דעת אנושי להקל
 בבגורת שראתה ואחר כמה ימים ראתה דם מחמת תשמיש של
 דינ' דגמרא היתה אסורה עד שתמנה ו' נקיים משום דשכיחי
 דמים ובלילה אחת כלו כל בתולים וכל מה שראתה אח"כ מחמת
 תשמיש טמאה אף לפי המשנה וכהי דאנן מקלינן שלא לאסרה
 על בעלה כל זמן שראתה מחמת תשמיש אבל מ"ת אפילו לדינא
 דמשנה טמאה משום נדה אף יעלה על דעת לטהרה לבעלה בלי
 טבילה ובאמת אף להפיר שלא לגרסה אין לנו ראיה ברורה מהש"ס
 וכבר שדו ב' נגנא ה"ט' וכתב שאין עם להגיע זמנה לראות
 וכל סכן אם ראתה בבית אביה קודם הנישואין שאין שפירה אפי'
 לדון המשנה רק בעילת מגוה וממילא אח"כ כלו בתוליה וא"כ
 מנא לן שתייה עוד אח"כ בתולה כל שאין ידים מוכיחות לזה
 ובתבטעם זה כתב הכ"י דמסתפינ' להקל להפיר אלא אח"כ
 שיהיה ידים מוכיחות שהוא דם בתולים ועפ"ז כתב רמ"א דוקא
 שאין להגדר כלל אבל אם יש להגדר ידים מוכיחות דתלינן בדם
 בתולים ועל כל פנים הדעת והחוש מברעת שבכיעלה שניה
 בבגורת שראתה או לא ראתה לאחר לילה ראשונה יש חיים ויפר
 לומר דם נדות היא מביאה ראשונה וכיון דגזרו דבותיכו לטמאות
 הדם בבאה ראשונה ק"ו וכן בנו של ק"ו בבאה שניה נהי דלא
 אסרינן אשה על בעלה משום תקנות נכות ישראל אבל לטהרה
 לגמרי לבעלה בלזו' נקיים לא עלה על שום פוטק בעולם ולא
 דמילתא דאשה נאמנת לומר מכה יש לי באותו מקום כודא
 דם מכה הוא אבל הכי אפילו לדינא דש"ס לא היו בבירור דם
 בתולים וכביאה ראשונה היו בבירור דם בתולים ואף יעלה על
 דעת לומר בבאה ראשונה גזרו לטמא דם בתולים וכביאה שניה
 ושלשית לא גזרו להפיר ספק כרת וזה מוקנה מן הדעת והיה
 נראה לי לומר הא דכתב הר"ן הא דאמרינן עברה לילה אחת בלא
 תשמיש וראתה טמאה דמסתמא כיון שעברה לילה אחת בלא
 תשמיש אותה ראה שראתה אח"כ בדם נדה מחוקקין מיהו
 בלשמישה אח"כ וראתה מחמת תשמיש תולין בבתולים כל ראייה

שראתה באותו יום והיינו דאמרינן בפ' התינוקות מעשה ונקח לה
 רבי ארבעה לילות מתוך י"ב חודש עכ"ל ומפרס גם דברי הרמב"ם
 כן וכראה לי ברור דדוקא בימי נערות קאמר דהא רבי נתן לה
 ארבעה לילות מתוך י"ב חודש מסיק חכמים דהייב לה אחת בימי
 קטנות ושלשה בימי נערות וליכא הכי נערות כלל וכיון דכלו
 בתולים יש לומר בזה המדה רב דלא תלינן אח"כ בדם בתולים -
 וראיתי בתשובת הפ"ח סאלה פ"ג דף ס"א ע"ב עמוד ד' וי"ל
 ואפילו כמה שנים היתה רואה תמיד מחמת תשמיש תלינן ליה
 בדם בתולים אע"ג דעיקר מילתא דרב גידל ואינו אלא בקטנה
 שלא הגיעה זמנה לראות היינו דוקא לענין שפיה מותרת לבעלה
 אע"פ שהדם שותה עד שחיתה המכה התם הוא דקאמר דוקא
 בקטנה שלא הגיע זמנה לראות מותרת לבעלה כו' אבל בנערה
 אינו מותרת אפילו לא חיתה המכה אלא כפי שיעור שכתבה לה
 חכמים אבל מ"ל מלידן מדברי רב גידל דכל היכא שראתה מחמת
 תשמיש מדור בידוע שלא חיתה המכה וא"כ אפילו היא בגורת
 תלינן בדם מכת בתולים לענין זה שלא תתגרש ושאינו נריכה
 בדיקת שופרת כו' עכ"ל הרי להדי' דדוקא שלא תתגרש תל כן בדם
 בתולים אבל להפיר לבעלה לא עלה על שום פוסק ראשון ואחרון
 להפיר לבעלה והב"ח כתב של דעת הרמב"ן והראב"ד אף היכא
 שחולה במכה אינו מותרת לבעלה ולא מהני לתלות במכה אלא
 שלא תתגרש אבל לא לטהרה לבעלה ומיהו למעשה כבר הסכימו
 אחרונים דאף בזמן הזה תולה במכתה ומותר לבעול על דם
 המכה ומה שכתב הרמב"ם בפ"א וכל זמן שראתה דם מחמת
 מכה הרי היא טמאה לח קאי אלא אמכות בתולים שהזכיר לפני
 זה אבל במכה אחרת טהורה לבעלה עכ"ל הכ"ח בתשובה משמע
 מה שכל זמן שראתה מחמת מכת בתולים אפילו בזמנים מחולפים
 הרי היא טמאה משום גזירת חכמים שטימאו דם בתולים וכבר
 כתבנו שבבגורת ויתרי להסתפק בדם נדה בבאה שניה מ"ה

ונפלאתי

מאוד עלתשובת הב"ח שכתב בסוף עמוד
 ד' ו' ליעוד דמאחר דאיכא למיתלי בדם
 בתולים אע"פ שאינו ודאי א"כ יש להפיר אותה שלא תתגרש
 מטעם ספק ספיקא חדא שמה לא בא הדם אלא מדם מכת
 בתולים ואפילו שלא מחמת מכת בתולים שמה לא בא אלא מן
 הנדדים ולא מן המקור עכ"ל ותמה אני דזה חד ספק הוא מה
 לי אש בא מן הנדדים מחמת מכה אחרת או מחמת מכת דם
 בתולים דנימא מן הנדדים קא אתי וכך הו' ליה לומר חדא שמה
 בא מן הנדדים ואח"ל מן המקור שמה מכה יש לה במקור כלל
 דמילתא דאפילו להפיר אשה שלא תתגרש שלא תהיה דינה כאשה
 הרואה מחמת תשמיש יש לנו כמה פיקפוקים על הפיריה וכמו
 שכתב ה"ט' והרב הכ"ע בעמנו והנה דלא להסיק עלה דוקא שלא
 תתגרש אבל לטהרה לבעלה לא עלה על שום פוסק ראשון ואחרון
 ומי יכניס ראשו לחלק בגזירת חכמים ותמה אני על מכ"ת שרצה
 לחלק שלא גזרו אלא במילתא דשכיחי וכי' אבל אחר אותן ימים
 שאינו שכיח ברוב הכולות שימנא בהם עוד דם בתולים לא
 גזרו ואם נמנא חיה בתולה שאחר אותו זמן יש לה עוד דם בתולים
 אוקמי ארין דכרייתא דתולין במכה עד כאן לשון מכ"ת אמתא
 טובא אטו מי ידעינן שאחר אותו זמן יש לה עוד דם בתולים
 אדרבה דיותר יש לנו לומר שכבר כלו בתוליה אלא דמתלי תלינן
 שלא תתגרש ואף יעלה על דעתו להפיר לבעלה בלי שבעה
 נקיים דהא ליכא מילתא דלא שכיח מבטל ולא מנא דם היה לנו
 לומר דלא גזרו חכמי' בענין זה ואפי' אנו מטמאים אותה מטעם
 דמאראתה דם בתולים וחפיהו ש"ס ק"ו כאן שראתה בודאי להק
 להסתפק בדם נדה נהי דאנו מקלינן לנדה שלא תתגרש ותלינן
 שראתה בודאי דם בתולים אף נטבר אותה לבעלה בלא ו' נקיים
 ופשוט וכבר דהו' בכלל גזירת רבותינו שטימאו לדם בתולים
 וממילא אין אנו כרינן להאריך בפילופיו ולספור דבריו כי
 דחיים הם מעיקרא דדינא וסתירת זקנים בנין הוא שלא לוח
 מפסק הלכה שהיא טמאה לבעלה עד שתמנה ו' נקיים ודי לנו
 להקל

שאלות ותשובות כב

להקל שלא תחננה הנראה לפי עניות דעתי כתבתי היום יום א' ח'
טבת תת"ק לפ"ק • נאם מאיר כהר"ר יצחק ז"ל חתום פה
ק"ק ח"ט :

שאלה כב

מהרב עק"ק קראקא וזה לשונו

ברבר

האשה פלונית שינה קול ענות פה ק"ק חמטלניק
בהיות בעל כמדינה אחרת שהיא הרה לזנוגים
ובריסה בין שיני' ומחמת כוונת ברהם האשה הנ"ל ולא שאלו
את פיה איך היא המעשה ובהיום בה לפני בעלה ונכיות כ"ד
בידומהמדינות שלעוים כי שם מנח אכידתו ושאלו הכ"ד בחרם
ובשבעה כאשר מבוחר באריכות כב"ד הא יום ושאלו הכ"ד
בחרם ומוכן הדברים ה' שנעשה לה באונס כעת השינה כדרך
ומחמת עיפות הדרך טמפתה שינה ולא הרנישה כעת שבה עליה
אדם והפניר כי בעלה לעיין בשריותא להסיר לו לדור עם השמו
הנ"ל כי הוא מאמין לדבריה שנעשה באונס ומעיד עליה שלא
דחה שום דבר מכוונת מיום חתונתה רק תמיד היתה מהנשים
הכשירות וגם עתה לא יראה מחוקתה והמעשה נעשה באונס כן
הוא תוכן דבריו של הבעל ותוכן הכ"ד והש"ב הרכ הנ"ל הנה
בדלתי מן הראוי הרה לעיין הטיב וללמד בזכות האשה הנ"ל
למנוח נדרים וגדי נדרים הסיר כמבואר בש"ע סי' קט"ו האשה
שחמרה לבעלה טמאה אני וחורה ואמרה אמתלא לדבריה לה
אמרה כן נחמנת מכ"ש כהני שלא אמרה לבעלה טמאה אני ולא
לשום אדם אף שיש לחלק דשאני הכי שכריסה בין שיני' ואינו נריכה
לומר טמאה אני אך כהיום שהיא אומרת שנעשה באונס מן הראוי
להאמין לה ואף אם היה הוה ביאה כרנון כי לא שני בלאו הכי
שלא תרניס כהנכח"ל ורע הורה כחן שהרי נעברה מביאה זו ח"ב
מוברח"ל אינו לומר שהיה יורה כחן ואיך לא תרניס אך אשינא
אף אם תרניס לכסוף יורה אלכסה כמבואר בנמורה והעיקר הוא
שהבעל מאמין לדבריה ומחפה עליה ומבואר בש"ע סי' קע"ח
כהנ"ל שהכל תלוי בנאמנות הבעל ואף שיש לו הרהר דברים לפלפל
בענין דיניה כהנ"ל סי' הנ"ל וכעת אין פנאי ואין הזמן גורם
לעיין בזה אך סוף דבר שתלוי הכל בבעל וכגוף הדבר אני מסופק
אם זה מקרי אונס כי לפי דברי מהר"ם מינץ לא מיקרי אונס רק
בשדה וכל שלא ינא שם אונס בעיר אינו מקרי אונס דרך כלל
דיו זה נריך עיון גדול בש"ס ובפוסקים קמאי ובתראי ומאפס
הפנאי והטירדות ורשות אחרים עלי אי אפשר לעיין בהם על
שעה חדה ולטייל בהם ארוכות וקצרות ללמד לאיסור ולהסיר
כמראה חופן לכל נד וענפי אמונה שישים הבעל למדבר פניו לילך
אל ההורים ומורים על כסא הוראה סמוך למדינה הנ"ל והם
יעיינו בשריותא דאפתא הנ"ל אם יהיה לה הסיר לפי דעתו ואין
לסמוך על דעתי כלל כי לא ירדתי לעומקא דדינא לא לאיסור
ולא להסיר ולא יאשימו עלי אשמה חלילה שאני חושך עכמי מן
הדין זה שנראה בעיני הדין מרומה ומרמה כפי האשה כמה שאמר'
שנאנסה בשניה חלילה לי לעשות כן מאתי היה ראוי לפתוח בדבר
הלכה ולהניע דברי לפני גדולי פדור אם יסכימו עמי כדרכי
תמיד אך הכרח לא ישגיח ולא יגונה הטירדה הנדולה המוטל
עלי וע"י כתובות הר"ם מלובלין סי' פ"א ומתהר"ל ל"ג ותשובות
הגרשוני"ג והכ"ס סי' פ"ח ושם מבואר כל מה שנוגע לענין
זה יאמרו חכמים ויוסיפו לקח כאשר יורו המורים המאורות
הגדולים המפורסמי' בהוראה על פיהם ינאו הווג הנ"ל ועל פיהם
יבואו ולא לנטות ימין ושמאל ודי בזה כ"ד הטרור על התורה
ועל עבודה היום יום ו' לסדר הואיל משה באר את התורה בשבעים
לשון ה' איך תכ"ג לפ"ק פה ק"ק חמטלניק נאם הקטן שמואל
שמעלני חונה בק"ק קראקא והגלילי ע"א :

תשובה

יען

שהבעל הנ"ל למד פה בישיבתי ובעובדי מדינת
פולין בשנת תת"ק קודם ר"ה דרך מדינות שלעו'
בהיותו במליו הפיג אותי תלמידי הנ"ל ככה והתחנן לפני לעיין
בדבר זה אם יש תרופה למכתו כי קשה עליו לפרוש מאשת נעוריו
ולעשות פירוד בין הדבוקים ומסר לידי תשובה הנ"ל ואמרתי
דבר זה נריך תלמוד ואם אוכה אי"ה לבוא לשלום לבית מנוחתי

מקום חסוד' אמות של הלכה אראה לעיין כדברי הרב פכ"ל
ובכוחי לכתי קראתי ושינתי כדברי הרב הנ"ל ומה מאוד תמוהים
לי דבריו שמתחילה רנה ללמד להסיר מהא דאיתא בש"ע סימן
קט"ו באשה שאמרה לבעלה טמאה אני וחורה ואמרה טמאה
אני ובמנה אמתלא לדבריה למה אמרה מחילה טמאה אני
לנאמנת ופשיטא הכא דמתעולס לא אמרה טמאה אני לנאמנת
חוזר וטען דשאני הכא שכרי כריב' בין שיני' הופתמה אני דקרי
ליות מאי קרי ליה ויותר תמוהים דבריו לאחר שכתב נזויה בעמנו
וכתב דשאני הכי שכריסה בין שיני' אך כהיום אומרת שנעשה
באונס מן הראוי להאמין לה עכ"ל לא ידעתי מאין הרגלים מחוזה
טעם מנח להאמין לה כיון שכתב שכריסה בין שיני' והבעל ה'
במרחק' הכל יודעים שזינתה א"כ מהיכי יתיי להאמין לה בלא
מנו וגם מהפסיים וכתב והעיקר שהבעל מאמין לה לדברים
ומחפה עליה ומבואר בש"ע סי' קע"ח כהנ"ל שהכל תלוי בנאמנות
הבעל עכ"ל בפלמתי חומר שזינתה לו זה לזה לשימין קע"ח כהנ"ל
דהתם מיירי סעד אחד חומר שזינתה לו היה חומר שזינתה בזה
מחלק רמ"א אף לדעת דס"ל דנאמנת לומר שחמין לדברי העד
או לדבריה מ"מ בזמן הזה שיש חרס ר"ג שלא לגרם בעל כרחה
אינו יוכל לומר שחמין לדבריה אבל כ"ד שהכל יודעים שזינתה
א"כ אין הדבר תלוי בנאמנת הבעל כלל להאמין לה לקולא להסיר
איסור דאורייתא ויותר לא הכנתי לשוננו שכתב והעיקר שהבעל
מאמין לדבריה ומחפה עליה הנותר לי שני ספרי אהדרי דלי
מאמין לה אינו מחפה עליה ולי מחפה עליה משמע שלא כדת
א"כ אינו מאמין לה וגם מה שמראה מקום מתשיב' עבודת הגרשוני
והכ"ס אין ענינם לכאן דהם לא דיברו אלא חס הבעל מאמין
לדברי העד אי לדבריה לחומרה שבטמאה אבל לקולא להאמין לה
במקום שאין לה מגו לא שמתנו מהם דבר וגם מתשובת מהר"ם
לובלין סי' ס' לא יעמתי שום רמז ורמזיה מזה ואם באנו לומר
שנכתבו מה שכתבם דרוכ בני ורוב מנין של הפוסקים סבירי
להו דאין האשה נאסרת מלא בעידי טומאה חמש ולא בעידי
ביעור לא ידעתי ביה שום נד הסיר דהא ככתובת דף ט' אמרינן
דאף דאין האשה נאסרת על בעלה בעד אחד אלא בשני עדים
דפתח פתוח בשני עדים דמי ופי' רש"י שהרי דבר ברור לו שנבעלה
ובנידון דין נמי ברור שהרי היה במקום רחוק ודבר ברור לו שלא
באה בניעויה וכדאי וינתה ואי' נאמן לה שנאנסה כיון דכריסה
בין שיני' בלא מגו :

וגם

מה שכתב הרב ו"ל ובגוף הדבר אני מפקפק אם
זה מקרי אונס כי לפי דברי הרב מהר"ם מינץ
בתשובה לא מיקרי אונס רק בשדה כו' לא ידעתי מה היה נריך
לדבריה מהר"ם מינץ ולא הביא מה שכתב הטור א"ה סי' קע"ז
בשם הרמב"ם וו"ל כל הנבעלת בשדה היא בחוקת אונסה כו'
וכל הנבעלת בעיר הרי היא בחוקת מופתה מפני שלא נעקה עד
שיעידו שהיתה אנוסה והשיג עליו הראב"ד וכתב וחוקה זו
אינו יודע מה תועלת יבשה אם יש עדים יבואו ויעידו ואם אין
עדים כו' כלל גדול בדין המוביח מחבירו עליו הראיה ובעל מגדול
עורוכה ליישב קושיות הראב"ד ועיין סס' אף בנידון שלפנינו
אין נפקותא כלל בזה כיון דאין אנו יודעים באיזה מקום נעשה
המעשה בעיר או בשדה כי אם על פי האשה א"כ נאמנת כמנו
שהיתה אומרת בשדה נאנסה וכל זה אם לא היה מצודר לן
שנאמנה כי אם על פיה איתה נאמנת לומר שהיה בעיר ונאנסה
אבל בנידון שלפנינו שכרסה בין שיני' וילדה והמליטה ולד א"כ
ידעו הכל שנבעלה א"כ איך יש להאמינה שנאנסה בלא מגו
ומשמע מתוך דברי רמ"א כשי' קע"ח סי' ג' באשה שניאמרה
בדרך ובאה ואמרה נת חרתי ונאנסתי ר"א דנאמנת במנו משמע
בלא מגו אינו נאמנת כלל דמליטא לא תנאמי בדבר הרב הנ"ל
שום סעד וסמך להסיר ומתוך כתבו ניכר שהיה טרוד כאשר
כתב בעמנו גלל כן לא פנע ולא ננע בשום ענין מה שניריך
לנידון שלפנינו :

ועתה

אדון בקראקא לפני חכמי קראקא ואברר כשמש
ת"ל הנידון שלפנינו וחחילה זריכן אנו לברר
שני דברים אם אונס שינה היו אונס ואם אשה נאמנת לומר אונס'
אני במקום שאין לה מגו ופתח דברינו יאיר דאם נבעלה בשניה
לא נאנסה על בעלה אלא בפרק שני דכריות מן כל ערוות
אחד עד ואחד ישו פטור והביאו הטור א"ה בס"ד' וכתב
הרב הכ"ס בסוף פתיק הנ"ל וו"ל א"ש שרובו אינו נוהג בזמן
הזה

שאלות ותשובות כב כג כד כה

המחולכת כפי הדד ש"מ דאי לאו טיפה מחולכת לא היה חשיב משקה החלב הזה כיון שכל למוך האוכל חובל גמור הוא דפי' רש"י שם על הא דפריך וכו' לא חייב כפר פי' רש"י דאי לאו חלב לא טמא הוא דחלב אין בו תורת משקה דמשקה הבא לחיובל כאוכל דמי עכ"ל ואין לחלק דהתם לא ירד לתורת משקה שהי' כלוע חבל בדבש שירד לתורת משקה טוב אינו נעשה אוכל זה אינו מדיד דהוי אדבש שנקרש או שחבב עליו לאוכלין כהסך המשקה שהיה מחיילה לאוכל הכי נמי דכוותיה כיון שבחבו המך האוכל חשיב כאוכל ואינו מכשיר ולא חשיב טיבילו דמשקה כן נראה לי ברור לקיים פסק המג"א וכן פי' רש"י ביומא דף פ' ע"ב ד"ה חכשורא אוכלת משקה הבא לתקן האוכל אוכלת הוא :

שאלה כד

תמורה

דף ט"ז ע"ב תוספות ד"ה כיונא פי' רש"י לא חייבת הבה קאי הכי תניא בת"כ על ההיא דדריש האי קרא כו' ורחימי בש"ס חדשים דפוס פ"ט דמיון הנהגה נבי עילה ויורד ויקרא ה' השנייעה עולה וטעו המנהיגים טעות גדול דלא נבי עולה ויורד מיתניא חלב נבי פר לויס דפרשת בהעלותך וכן הוא ש"ס ערוך בהוריות וכבר תמה מהרש"א שם על פי' רש"י בתמורה ועי' ברש"י בחומש שם ונריך להגיה ואת השנייעה חטאת כו' וזה הוא השת"מ :

שאלה כה

בח"מ

פי' ל"ז בש"ע כינר כודקים הדבר אומרים להם כ"ד כשראייתם דבר זה באתם כדי להעיד או כדי לראות בלבד כל מי שאומר להעיד באתי מפרשים אותו כו' ואם ה' כל העדים כשרים אחד שנתכוון להעיד ואחד שלא נתכוון להעיד וראה הדבר וכיני עדותו חותכין הדין ע"פ עדותו וכתב הש"ך ס"ק ד' כל מי שאומר להעיד באתי כו' כדרכי משת' וכת"ע בשם תשובת הרשב"א סי' אלף קפ"ט דאם הראו בעמיהם בטעת ראייה שכוונתו להעיד כגון שהתרו בו כל העדות נפסול בשנילן עכ"ל ולא יניסו כמכוון כשם תשובת הרשב"א שהוא משנה ערובה ומיתמי בזמן שהתרו בהן כו' וכן הוא כפי' רש"י ושאר מפרשים גם לא הוי לה להכניס דין זה בהתראה להשייב רק דביני נפשות ודיני נפשות לא שייב האידנא עכ"ל ורחימי בספר חדש הנקרא בשם פטרות נבי שכתב על דברי הש"ך ח"ל ולי נראה ד פה כתבו הרשב"א וד"מ ושמע"ד ויו' ונעלם מעיני הש"ך מה שכתב הר"ן ח"ל פתקיים ערות כשאר ואפילו התרו בהן ואמרו לאסחודי אחינן איניס נפסליס הכשרים בשביל הפסולים ורבי פליג ואמר לא שנו חלל בזמן שהתרו בהם ונלו דעתן העדים אם באו לראות או להעיד כדמפרש בנמרה ואמרו לאסחודי אחינן וכני האי אפילו כדיני ממונות פסול ויש מפרשים בזמן שהתרו בהם כשהתרו כל העדים כו' עכ"ל נמנה לפי' רש"י רש"י שפירש שהתרו בעדים מהני לנבי דיני ממונות וזה פי' של הרשב"א כפי' ראשון והא"ת כתבו ש"ס וכו' בן זון חיה ברור עכ"ל העטרת נבי והנה בקראי הדברים האלה עמתי ונעיר שנטל עטרה לעמתי להשיג על הש"ך ודמי ההוא מרבנן כמאן דלא גמיר איניס שמעתי ומהנהגתו שהני' בדברי הרשב"א ניכר שלמד פי' זר בדברי הר"ן והוכרח להעלות פילי בקופי דמחטא ולדעתי חוץ לכבודו שלא הכין דברי הר"ן על כבודו ודברי הר"ן הם לקומי מדברי התוספ' דבמתיבתא מן רבי אומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות אימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן מה יעשו שני אחים שראו באחד שהרג את הנפש ובנמרה היכי אמרינן להו למיחוי אחינן או לאסחודי אחינן כו' ע"י ריש פ"ק למכות דף ו' ע"א ובאן כל בר ביה רב שאל מאי פריך המקשה היכי אמרינן להו הליא זה הבורח כמג' אימתי בזמן שהתרו בהן ח"כ שאלין אחתם אם התרו או לא התרו והתוספ' הרגישו בזה ובכתבו ב"ה היכי אמרינן להו ק"י אידי ממונות בשלמא חריני נכשות לא קשה היכי אמרינן כו' דניחוי אנתם התרו בקרב או פסול חס לאו חלל פריך חריני ממונות לביב התראה עכ"ל הרי שפירשו התוספות פי' זה אפילו לחלן דמפרש בדברי רבא הכי אמרינן להו לעדי קרובי' ופסולים שאלין וכו' לאסחודי כתבו התוספות בשם רבינו חיים כהן דאמרינן לעד ס כשרים לאסחודי אחינן ע"ס הפסולים ונריך

דף י"ב כ"ב דקאמר דער כאן לא קאמר רש"י חלל דאיכא מנו ופי' רש"י כגון משארסחני נאכסתי הוי טענה מוכת ען אמי דלא פסלה נפשה מכהו' וקאמרי נאכסתי וקא מיפסלה נפשה דאשת ישראל שנאנסה אסורה לכהן ש"מ קושטא קאמרי כו' עכ"ל ונריך חבו לומר דהר"ש מביא ספיר ראייה מהתם לנידון רבינו יונה משום באמת טענות מוכת ען אמי אינו מנו גמור חלל טענה טובה כמו שכתבו התוספות כדף י"ג כד"ה רב אחי דמנו דמוכת ען אינו מנו חלל טענה מעולה כיומר וק"ל כרשב"ג דאליס כרי דידה כנידוף מנו כל דהו ולכך נאמנת וע"כ התם נריך אנו למנו כל דהו משום דחוקת ממון מסייע לרוב דרגון ואינטרך לאלומי כרי דידה משום מנוכל דהו לדחות חוקה דממון ורוב דרגון אבל להכשיר העובר א"ע"ס שאין לה מנו דטענה טובה כלל וכן גבי פתח פתוח דכשני עדים דמי דברי לו שזינתה מחתיו וחד ספ קא הייה אסורה לו נאמנת היא לומר שנאנסה להתיר ולהניח מדי ספק אפילו בלא מנו כל דהו לדברי הר"ש גבי פתח פתוח אין לה מנו טענה טובה מוכת ען דמוכת ען פתחה סתום כמו שכתבו לעיל לדעת הר"ש וע"כ נריך אנו לומר אף בלא מנו נאמנת דאליס טענות כרי שלה א"כ בנידון דיון נמי אף שרור לבעל שזינתה מחתיו אף אינו יודע אם באונס אם כרגון נאמנת בטענות כרי שלה שבאונס סיבה נעשה לה ונריך אנו לומר דהנך גאונים שהביא המרדכי דלא התירו את האשה שאמרה נבעלת' ונאכסתי חלל מתח כמנויים לומר דסכרי לכו שפלה מחיילה על דעתי הר"ש לדחות דברי רבינו יונה חבל לכסוף שכתב לקיים דברי מלמידי רבינו יונה והתירה גבי פתח פתוח אפילו כד ספיקא אפילו בלא מנו הכי נמי בנידון דיון אפילו בלא מנו מהימנא בטענות כרי שלה ויש לתמוה על הרב רמ"א שסתימן קפ"ח הניח בהנהיג ד"ה דהמרדכי דמשתע דלכ"ע אין להתיר לאשה לומר שנאנסה בלא מנו ובסימן ס"ח כתב ד"ה דריבנו יונה משמע דס"ל גבי פתח פתוח אף דהוי דבר ברור לגבי בעל שזינתה ואייה אנפשיה חתיכה דאיסורא כיון שפוח אינו יודע אם באונס אם כרגון אליס טענות כרי דילה להתיר ענמה לבעלה לומר שנאנסה אף בלא מנו ובנידון דיון נמי דלכל העולם אינו ברור שזינתה ד"ל שהבעל נאה עליה בכנעה כמו שכתבו חלל להבעל הוא ברור שלא באה עליה אף אינו יודע אם באונס אם כרגון ח"כ אליס טענות כרי שלה ונאמנת לומר שבאיניס סיבה כח אחר עליה וכבר כתבו שזינה הוי ככלל אונס ועדיף אפילו משוגג וכן משמע בח"מ סימן תכ"ח סי' ד' ולפי דברי הבעל שחמין לדבריה וגם מעולם נשתע מעליה שום שמץ פסול ולא ראה ממה שזם דברי כיעור ח"ל מבעיה שאין כ"ד חייבין להניחה מעלה חלל אפילו על הבעל אין חיוב להניח כיון שהיא אומרת כרי ששזינה בא עליה אדם אחר והבעל חמין לדבריה מנוקה הבעל משון זה ורשאי לקיימה וכל זה כמנו לפי הנראה לפי עניות דעתי אבל חלילה לסמוך על דעתי עד שייסמיתו עמי גדולי הדור הרבנים או כ"ד מומחה דייגי טלה דק"ק קראקא - היום יום ד' ק' כסליו תנ"ד לפ"ק ;

כאם מחיר חותם פה ק"ק ח"ש ;
והרב המורד הגדול מהר"ר יונה דרשן מפראג האריך מאוד בדיון זה ולכסוף כמד שלא להתיר כפירוש הבעל לרוב עמו וגם לא יבוסו הנ"ד אותו להניח' ונפטי אריכות הדברים והולאת הדפוס לא הכתי דבריו ואחר זה שזעתי שהב"ד רק"ק קראקא הסכימו עמי והתירו לה בעל שידור ע"ס אשתו ;

שאלה כג

א"ח

סימן קנ"ט מחולקים הת"ד עם מג"א במקרה של דבש חס נריך ליטול ידיו והביא מג"א ראיות שאין נריך ליטול ומג"ד כותב שנריך ליטול ידיו ולענין דבש שנקרש אין מביא שום סתירה דלא להוי חובל והראיה שהביאו מג"א מדבש הוב מכורתינו מטמא טומאת משקין חייב עליו לאוכלין מטמא כלל מכורתינו וטמא טומאת משקין חייב עליו לאוכלין כדוריים כלל וכדברי שפתים וכבר השיג עליו בספר הלכה ברורה ס"ק ה' ולי נראה להביא ראי' מוכרתת שאין להשיב עליה דאמרינן בשב"ד קמ"ד ע"כ דמשקה הבא לאוכל כאוכל דמי ופריך מוב שחולק את העו החלב טמא ואי אמרת משקה הבא לאוכל' חובל הוא כמתי' אימכר ומשני כדאמר ר' יוחנן כטיפה

שאלות ותשובות בה כו כו מז

מסוחרת וכפ"ק דכריתות נמי תנן וכן שפחה דמביא קרבן ונאפל ומיהו קימה היבא מתרביא שפחה מקרא דאשה כיון דלייטרך לגיורת ומסוחרת ונראה דשאינה מסוחרת אחי' לה להמאשה כדמשמע בכריתות ותמה אנה דתתם משמע אפכא דקתני תתם במתניתין דף ו' ע"ב וכן שפחה שהפילה מביא קרבן ופריך שפחה מנ"ל דת"ר בני ישראל חז"ל אלא בני ישראל גיורת ושפחה מנין ת"ל אשה מאי וכן שפחה ס"ד אמינא כי אמרינן כל המנות שהאשה חייבת בה עבד חייב בה הני מילי נדבר שפחה בין האישי ובין האשה אבל יולדות דכנשים אימא כאלה ליתא אימא לא תחייב שפחה אהכי תני שפחה ש"מ דאי לא ריבויי דהאשה הוי אמינא דלא יליף לה לה מאשה וא"כ הדרה קוסיות המוספות לדוכתא ואין לומר דהכי פירושה דתנא דמתניתין קמ"ל דלא כדסקלא אדעתא אלא האמת אף דאינו שיה כנשים כמו כנשים אפי"ה ילפינן לה לה מאשה א"כ קשה מאי פריך שפחה מנ"ל דילמא משום דילפינן לה לה מאשה אלא ע"כ נריכין אנו לומר כיון דיש לומר כיון דלא הוסיפו באיש כמו באשה לא ילפינן הך ג"ש לה לה מאשה ולכך פריך ספיר מנ"ל ח"כ הדרה קוסיות המוספות לדוכתא ואוב דחייבין דקדו' נוכרי מה שהיה ס"ה ש"ס אבל נבי שמן המשחה כתיב כי נור אלהיו עליו שמן משחה קריה רחמנא דאפי"ג דאימא עליו לא אימאיל ונרשם ב"ש חדשים במדבר וטעום נמור הוא כי שם נבי נזיר כתיב ולא נזכר שמן אלא כנ"ל כי גזר שמן משחת אלהיו עליו ויקרא כ"כ והוא הנכון ואמת :

שאלה כו

נשאלתי מהרב המופלא מהור"ר לוי אב"ד מפ"י גראד :

שוחט

א. ז"ל שדק בהמה והלך מכית המכטמים ושאלו אופו על הבהמה ששחט וכדן אם היה כשירה ואמר לפני עדים שכסירה היא ואח"כ מלא אחריו סירכה גדולה ונטרפה על ידי סירכה זו ושאל השואל מה דינו של השוחט הזה ועל הכלים אחר זה הביא השוחט עדים כשכח לבית בעל הבית שאלה המשרתת להשוחט אם יהיה להם בשר כשר לבשל לפני בעל הבית וכני ביתו והשיב בו"ה אל אפשר ווערט כשר ווערין ומענה כפה השוחט שהיה רוכה לבדוק ולמטך הסירכה ככהונ רונה לתוך דבריו ונפל מחלוקות בין הלומדים יש היה רוניס להעביר השוחט הזה ולהטריף הכלים מה שביטלו אחר מעשה זה ונורה אחר הכשיר להשוחט ועלה אם המחלוקות עד לב שמיים והשנתי להם דבר כאשר עס לכני :

אחרי

ויואת תשובה אחרונה שהשבתי וזה לשוני : שכל דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותי' שלום אחרתי להשתוק מה שכתבנו של שלמ' פי' גיד הנסה סי' ס"ז על הר"י הלוי שפג בטרופה שנמנה אחריו סירכה והיה בזכות יעוין שם בס"י ופסק בא לידו מאריך רוסיא כש"ך שהיה שוחט ובורק שמכר נד אחד שלפניו בחזקת כסירה ומכחו בו במיגר החוה סירכה חוקה שהיא טריפה לפי מהנינו אבל עדיין לא חבלוהו וכשבע שמכחו זה בא לידו לפי שמכר ג"כ חלק אחר של טריפה ונתחלפו לו הכסירה בטרופה והיה אכס"ס כשאלו לפסול אותו מחוקתו שלא יהיה עוד טכח והשיב להם שנאתן לומר שונג הית' דמוקמינן נכרא אחוקתי' והביא רא'י' על זה ובתב לבסוף אפילו תימא דלא מהימן לקולא להחזיק אותו בכשרות מ"מ הכא איבא הוכחה דלא במרד ובמעל פשה שהסירכה היתה גדולה כרוחב יד ואם היה רוגס לנגוב דעת החקוק ודעת הכריות ולמכור טריפה היו לוי' לנתק ולהפריד כל הסירכות מן הנלעשות שלא יהיה ניכר ונרגס וכבר ידוע מן התלמוד דסמינן ארומדג' דמוכח אפילו במילתא דאיסור' והאריך שם ומסיים דאין מקום לפוסלו מאחר דאיבא שגגה אבל מ"מ אם רוגיס הקהל או אף יחידים להחמיר על עמנן שלא לאכול מבדיקתו מאן תמי בדידיה ורק שיהיה דעתן לשם שמים ולא לעשות אגודות על גב מחלוקות והאריך שם מאוד יעוין שם :

ועתה

התכוננו וראו מאן נזר ומאן נזר רבן של כל בני הגולה ומהר"ם מריבורג שה' קדמון וגדול הדור שלימדו זכו' שלא להעבירו ויקר שאין נח בנו להעמיד משפט :

וגרינן אנו לומר שגם הפסולים התרו בהם וזה פירוש הר"ן ובהם שכתוב תתקיים העדות בשאר ואפילו התרה בהם ואמרו לאסורדי ר"ל שני מיני ערות בהם כדני נפשות ואמרו לאסורדי כדני מחונות וזה שפסיים ורבי פליג ואמר לא שנו אלא כוונן שהתירו כהן וגלו דעתן העדים אם כאלו לראות או להעיד כדמפורס בגמר' ולי' שני דמתניתין וס"ה קט דהיינו כדני נפשו' התרא' וכדני מחונ' להעיד או לראות ומסיים כדמפורס בגמרא ואמרו לאסורדי קא חתינן וכני האי גוונא אפי' כדני מחונות פסול ר"ל דאפילו כדני מחונות דלא שייך התרא' מ"מ אם אמרו הקרובי' לאסורדי קא חתינן אבל התרא' כדני מחונות לא עליה על דעת אדם מעולם שכדני מחונות נריך התרא' ונס כפלא תמה שכתב העשרת נבי ולי נראה שיפה כתבו הרשב"א וד"מ והסמ"ע תמה אנה כמה שכת' שיפה כתב הרשב"א חטו הס"ך התפלא על הרשב"א הלוא הרשב"א השיב על פה שכתב בא' שקידוהי' במסיבה קרובי' והשיב הרשב"א על עולם אין הכשרים בפסולים מחמת קרובי' אלא באחד משני ענינים או שהי' מומנים מחמת זה או שנתכוונו הם להעיד שגלו דעתם כך כגון כדני נפשות שהתרו הפסולי' נס הם בעובדי עביר' וכדני מחונות ג"כ כשכודקין אותם עכשיו ואמרינן להו השתא למיחוי איתיתן או לאסורדי איתיתן כו' הרי להדי' שהרשב"א לא כתב שהתרו אלא כדני נפשות וכדני מחונות אמרינן אי למיחוי איתיתן או לאסורדי והס"ך לא התפלא אלא על ר"מ והסמ"ע למה הביאו דינו דהרשב"א כמה שמפורס במתניתין ונס לא שייך כדני מחונ' התראה והרשב"א הוכרח להשיב על שאלתו לענין קדושתן דהוי כמו דיני נפשו' כמו שכתבו המוספ' ויותר אנה תמה על הגהות בדברי הרשב"א כמה שכתב כגון שהתרו בו ג"ל בהן ועי' הגהותיו וכדן מחסנתו מתוך מעשה שלמד פי' וז' ורחוק בדברי הר"ן ואין אנו נריכין להגהתו דמתניתין דתני איתמי בזמן שהתרו בהן קאי על נפשו' דלמלא ולכך נקט לשון רבי' ומי שהשתוק לשון הרשב"א לא דיקדק בזה והיותר נראה לומר שבד"מ היה כתוב כו' וטעו המדפיסי' והדפיסו בו ונדע דהא כתשובת הרשב"א לא כתוב חיתת בו או כהן אלא השיב כדני נפשות שהתרו פסולין נס הם בעובדי עביר' וע"כ כדלמחר שכתבו בספריהם וכו' וטעו המדפיסי' והדפיסו בו כמקום וכו' ונראה שהשתוק בספריהם דינו דהרשב"א חדא לא חמושינן שהרשב"א פסק כדברי דלא בעינן שיתרו הכשרים כמעמד פסולים דלא כהרב ר' חיים כהן ולכך הביאו רישא דפסק' דהרשב"א ונס רמזו כתיבת וכו' שאף כדני מחונות הדין כן דלא בעינן שהי' הכשרי' במעמד יחד אלא שילין הפסולין אם לראות באלו להעיד ודבר זה נוח ומתקבל להסיר תמיה' הש"ך מדרכי משה והסמ"ע וק"ו וראיתי בש"ך שכתב וז"ל והילכך כיון שאין חותכין הדין ע"פ קרוב ופסול כשלא נתכוון להעיד אין חותכין הדין נס על פי' עדות הכשרים אבל אם כולם כשרים חותכים הדין נס על פי' אותן שלא נתכוונו להעיד וכן מבואר יותר בלשון הרמב"ם עלמז פ"ה מה' עדות דין ה' וז"ל אומרים להם להעיד באתם או לראות כל מ' שאומר לראות מפרישים אותו וכל מי שאומר להעיד מפרישים אותו אם נתמחו באלו שנתכוונו להעיד קרוב או פסול עדות כולם בטילה כד"ה כשהיה כהן קרוב או פסול אבל אם כולם כשרים אחד שנתכוון להעיד או שלא נתכוון להעיד חותכין הדין על פי' וכן הביא דברי הרמב"ם בש"ע ותימה לי איך אפשר להכשיר באותן שלא נתכוונו להעיד דהא ש"ס ערוך היא בכריתות דף י"ב ע"ב אחר אפי' מודה ר' מאיר לחכמים שאם אמרו לו שנים יודע אתה בעדות פלוני והוא אחר לא ידעתי פטור דאי בעי אחר לא נתכוונתי לפדות הרי בעדי' דאם אחר לא נתכוונתי לפדות דאין עדותו חתם וכן כתבו המוספות יסניס ד"ה לא נתכוונתי להעיד מכאן א"ר וכן דן הלכה למעשה דעדים ששמעו הדבר מפי בעלי המעשה אף לא נתכוונו להעיד ולא הוכחו להם לשם עדות אין בעדותן כלום אם בחים אחר זמן להעיד כד' הרי להדי' אם לא יתרו אותם לעדים ונס דסומכין על אותן עדים שלא נתכוונו חתם וא"ך פסק הרמב"ם דסומכין על אותן עדים שלא נתכוונו להעיד כיון דלאו בר הגדה הוא וכתבו המוספות שם דילפינן מדכתיב והוא עד משמע שמתכוון דוקא ובאמת הר"ם וגם הר"י לא הביאו דין זה ותמה אנה על כל החארוכים שלא הביאו דבר זה כי הוא ש"ס ערוך כלי פלוגתא וז"ע :

שאלה כו

דף ע"ד ע"כ מוספות ד"ה אית פפריס דגרמי

במות

שאלות ותשובות כח כט

ילדה וכדון הוא דמותר בהנחה ומאי לקבר מדרבנן ופי' רש"י
 וכדון הוא דמותר בהנחה לחולין גמורין ומסוס חולין בעורה
 נמי ליכא למימר דלא אסרה התורה אלא שחיטה אבל מליקה
 לא אבל רבנן גזרו דאסור בהנחה שמה יאמרו נהנין מחטאת
 עוף ספק עכ"ל וכדומה לזה פי' רש"י בפ"ק דף ז' ע"ב וז"ל
 אבל חטאת לא מני לאתגווי דאין חטאת נדבה ומחייב בספק
 ואינו נאכל דשמה לאו בת קרבן היא ומליקה כנבילה בעלמא
 ומסוס חולין על המזבח לא חיבת לן דבין דאין למזבח אלא דמה
 לא חייב אפילה עכ"ל ובדרבנן דאין חטאת נדבה דכריתות משנה ד'
 ומסוס חולין בעורה לא חיבת לן כיון דאין למזבח אלא דמה
 לא חייב אפילה .

י"ש

לי תימיה רבה על פי' זה דהא כבוד דף כ"ט
 ע"א דמשני ה"ש קאסבר ד' יוסי בר יהודה
 אין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעורה לאו דלורייא ופרין
 וסבר ד' יוסי הכי והתניא ר' יוסי בר יהודה אומר מנין לחטאת
 עוף שהיא בחיה על הספק שאינו נאכלת תלמוד לומר והזכ
 את וזכו לזכר ונקיבה חקיקה נקיבה לזכר ומה זכר מביא
 על הספק חף נקיבה מביא לזכר על הספק כול' זה מה זכר מביא
 קרבן ונאכל ופי' רש"י מה זכר מביא קרבן על הספק ונאכל
 שהרי חסם תלוי נאכל חף נקיבה שמביא קרבן מן העוף על
 הספק דהא נאכל וקאמר ה"ש אחר לא חס אחרת בזכר סכן
 חיבור אחר פי' שמביא חסם תלוי בהמה וע"י שחיטה נהרה רק
 יש חיבור חולין בעורה תאמר נכקב' שפני חיבורין לחו חיבור נביל'
 וחולין בעורה וקאמר ה"ש מתיקף לה רב אהא בר' דרב חיקלח
 דילמא מחייב עליה חסום דמתחוי כתרין חיבורין מדרבנן ע"כ הרי'
 לפנינו כהדי' דאפילו במליקה חס היינו מחייבין לחכול היינו מתירין
 לחיבור חולין בעורה פי' דיש חיבור חולין בעורה חף במליקה
 ודוחק לומר דהאי חס אחרת ר' יוסי בר יהודה קאמר ורבנן פליגי
 עליה וס"ל דלפי' מן המקיף דמותר אפי' לאכול וע"כ תפוס דסבירי
 לכו דאין בו אלא חיבור אחד לחו נבילה ואין כח חיבור
 חולין בעורה במליקה והא לתרבינן בכל מקום חטאת עוף הכא על
 הספק אינו נאכל היינו מדרבנן דא"כ חיד אחר ר' יוחנן סם
 בכריתות כהנה שביחה חטאת עוף על הספק לידה ומשמלקה
 נודע טילדה וסבירי ליה לר' יוחנן דאסור נבילה גזירה שמה
 יאמרו חטאת עוף הכא על הספק נאכלת מיעוק ליה דהוי גזירה
 גזירה וע"י בתוספות דגזיר ובספר שריד הרב הגדול מהור"ר יוחנן
 בעל חורח מישור ובפסחים דף כ"ב ע"א ברש"י משמע דכל ספק
 למייתנין חטאת עוף ואין בו משום חולין בעורה ואסורה באכילה
 ואין הכרעה חס אסורה מדרבנן או מדרבנן ויומר נראה לומר
 דהכי קאמר לא חס אחרת בזכר סכן חיבור אחד התירו התורה
 ר"ל חולין בעור' אבל בחטאת עוף שביחה על הספק ולהפיר באכיל'
 כריבן אנו לומר שהתירו התורה שני חיבורי חולין בעורה ונס
 נבילה אבל חס אסור באכילה רק שביחה חטאת עוף על הספק
 חף שפוטו חיבור בהנחה חולין בעורה מ"מ גזירת המזבח הוא כמו
 גבי חסם תלוי אלא דהתם נאכל ובחטאת עוף הכא על הספק
 אינו נאכל והשתא נראה פי' רש"י הא דקאמרה חס משמלקה נודע
 שלא ילדה תקבר דבשעת מליקה התירו התורה ואין כח חולין
 בעורה ומותר בהנחה דאינו נאכל חולין ששחיטה בעורה במליקה
 לא באכיל' אסור' וכן משמע מפ' רש"י בפסחים לחולין בעור' דאמב'
 שרי' בחטאת עוף הכא על הספק ותמני על הרמב"ם שכתב
 בפ' ח' מהלכות מחוסרי כפרה שחטאת עוף הכא על הספק אינו
 נאכלת ובשרפת שמה אינו חייבת חטאת וכמנחת חטאת זו חולין
 שנשחטו בעורה סהן אסורין בהנחה כמו שבארנו בהלכות שחיטה
 וטובי קשיא לי דהא חטאת עוף הכא על הספק יפליגן מקי' וע"כ
 גזירת המזבח הוא שאין כח חיבור חולין בעורה ועוד לחולין בעורה
 היא נקבורה כמו דתנן בסוף מסכת' תמורה דחייב חולין שנשחטו
 בעורה בכלל הנקב' וכן פסק הרמב"ם בפ' מהלכות שחיט' שחולין
 בעורה נרדף קבורה וחטאת עוף הכא על הספק תשרף כתב
 הכרטנור' הטעם דאין חולין נאכלים במליקה ותשרף דהוי כשאר
 קדשים פסולים וע"י בתוספות י"ט ויומר תמ' לי' חיד כתב הרמב"ם
 שמה אינו חייבת ונמנחת חטאת זו חולין שנשחטו בעורה סהן
 אסורין בהנחה' הלוא כתב בפ' מהלכות שחיט' דהנודע ומעקר בעורה
 הרי זה מותר בהנחה א"כ חס חולין הוא הוי מליקה כמו בחירה
 ומותר בהנחה אלא נראה ברור דחטאת עוף הכא על הספק כיון
 דאינו נאכל הוי בקדשים פסולים וטעון שריפה וכ"ע ליכא דברי
 הרמב"ם .

דעת על תלו ואכן יתמי דיתמי מה נענין כתיביו שבטו"ה נברו
 פעלי זרוע וידיהם רמה וכיוצא בזה כתב מהרש"ל סם ט"ס
 ל"ז אלא ימנא גירוף אליו ומשפחתו או מרפיו להחזיקו שלא
 יכע לבו לשמוע ובגידון דין נמי יש לחוש לזה ובפרטות שאף
 לדברי העדים שחמרו ששאלו אותם על הכהמה ואמר שהיה כשירה
 ואח"כ נכחו אחריו סירבה גדולה חיבטי הוי אמר שונג היתי
 ומחמת מהירות כאשר מניו הוא תכסול כזה ויש לו הוכחה ואומדנ'
 דחס היה רונה להכשיל כמזיל היה לו לחתוך ולנתק הסירפה בענין
 שלא היה מרנישים כלל א"כ לדעת הרמ"ם מרוב כורג לא מעברין
 ליה בפעם הראשונה ופשיטא הכי דאיכא אומדנ' כמו שכתב מהרש"ל
 ונס הוא מביא עליהם כשעה ששאלה אותו המשרת כשכח מן
 המנחמים ואמר לה שפסטר שיהיה לה כסר כסר ואפשר שפאחרט
 על מה שהסיב להעדים הראשונים ורנה לכדוק כדתודין מורתינו
 ובפרטות שהיה יכול לומר שונג היתי ומתינו כיוצא בזה דתנן
 בפרק ט' דכריתות פנים אחר הכל והוא אומר לא אכלתי וסבירי
 חכמים שאין העדים נאמנים לחייבו בקרבן דחי כעימני למימר
 מיד היתי ה"כ דכותי' דחי פני היה אומר שונג היתי א"כ
 אין נע"א חשול על פיהם אמנם בחשר שהרב העיר העבירו מחומתו
 למגדל מילתא ומפניו גדולי ראשונים העבירו הפוחט על שלשים
 יום ונעשה הפוחט שלא כהיגון חס לא קיבל עליו גזרת הרב וב"ד הוי'
 ראוי לאסור הכלים מה שבישלו אחר האכרמו ואכלו משחיטתו אך
 מקורב קבלתי כתב ונאמר סם שהפוחט מתכנל ונשבע שלא שחט
 צהשך העבדו וקיבל עונשו כן הכני אומר כי תורתינו הקדושה
 דרבי דרבי נועם וכל נחכיה שלום חס אמת הדבר שנשבע בפועל
 שלא עבר על דעת כ"ד וקיבל גזירתו ראוי לסמוך על זה
 להפיר הכלים ודומה לזה הביא ה"ש בסיוק"ט ס"ק ד"ב
 בשם מהרש"ל מי שהי' חשוד על סם י"ג דם כמו בדורות הללו מותר
 להאמין עליו כן נשך כשנשבע עליו רק שיפרוט לו ששנועה
 ופשיטא הכי ד"ל שאינו נחמד כלל וא"כ חס האמת אהו שנשבע
 בפועל סקיים גזירת כ"ד חזר לכשרתו כיון שקיבל עליו הדין
 אחינו הוא ונס הכלים מותרים ומכאן ואילך השומע ימנע
 והחלי' ידל כלבד שיכוון לשם שמים ולא למחלוקת כאשר כתב
 מהרש"ל והנראה לפע"ד כתבתי ושלוס על דייגי ישראל * נאם
 מאיר חותם פה ק"ק א"ש :

שאלה כח

כתב הרמב"ם בפ"ג מהלכות חיבורי מובח דין ה' וז"ל
 הנדמה חט"פ שאינו כלאים הרי הוא פסול למזבח
 כינר רחל טילדה כמין עו ועו טילדה כמין כבש חט"פ שיש בו
 חקנת סומנים הואיל והוא דומה למין אחר פסול כבעל מום ופ'
 שני מהלכות בכורות כתב ג"כ דין ה' וז"ל רחל טילדה כמין
 עו או עו טילדה כמין רחל פטור מן הכבורה ובי"ט' ט"ו' ופסק
 בן כש"ע ומה' אני למה השמיט דין רחל בת רחל בת עו
 דס"ל לחכמים דזיל בתר אהו דאמו והאי נדמה הוא ופסק
 הרא"ש בחכמים דפליגי אדרי' תאיר וכמו כן דחל בת עו
 בת רחל דר"מ סבירי ליה חזר שיות למקומן והכמים סבירי
 ליה לא חזרו שיות למקומן ופסק הרא"ש בחכמים ובשאר קדשים
 אפילו ר"מ מודה דבעינן שפיר מששת ימי בראשית והוא ס"ס
 ערוך בבלורות דף י"ז ע"א ולא ידעתי למה לא הביא הרמב"ם דין
 זה לא בהלכות חיבורי מובח ולא בהלכות בכורות והטור הביא
 דין זה והרב' סב"י רנה ליתן טעם למה השמיטו הרמב"ם וטעמו
 רחוק דהא מדקאמר ר' יוחנן ומורה ר' מאיר בעטיר התשתלח
 דבעינן בן שפיר מששת ימי בראשית ס"מ דהכי חוקמתי' הילכתא
 גינהו ולא פליגי רב אשי דמוקי' באוקמת' אחרונה על גוף הדין
 ונייתר תנה חני' למה לא הביא המחבר כש"ע דעת הראש' כסם
 י"ג ונס על רמ"א יש לתמוה שדרבו תמיד להביא דעת הראש' ש
 שאלו נגדרי' אחריו ובאן סתם דכריתות וכל אחרונים לא הרנישו
 בזה ונ"ע :

שאלה כט

כריתות דף כ"ז ע"ב בפסקא חטאת עוף הכא על
 הספק חס משמלקה נודע מקבר אחר רב
 וכיפה חי הכי אמאי תקבר אלא מתניתן בנודע לה שלא
 הרמב"ם .

שאלות ותשובות כ"ר רב מח

הרמב"ם דמאי אור' מסוס דהוי חולין שנשחטה בעורה תיפוק ליה כיון דלוינו נחללות דילמא קודם הס וקודם שאינו נאכל אסור בהנאה וכו' פי' בדאי' הברטנור' פי' דכריתות משנה ה' ומ"ט רש"י לטיל דחטאת הבא על ספק אינו נאכל ומסוס חולין בעורה לא חיכתת לן כיון דאין לחובה חלא דמה לא חשיבי אכילה הנה ר' יוחנן ס"ל כפ' איתו ואתו ככו דף פ"ה ע"ב דאכילת מוכח חשיב אכילה וילין מדכתיב ואם החכול יאכל מבשר וכו' שלמיו בשמי אכילות הכתיב מדכר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מוכח ובחמת לא ידעתי מי דחקו להש"י לפי' זה דהא ילפינן בהקישא מאשם תלוי דמביא על הספק והתירה התורה להכניס לעורה אף שהוא ספק ה"ה בעולת עוף הבא על הספק גזירת הכתוב הוא שאין בו מסוס חולין בעורה חלא דאסור באכילה דשחח חולין הוא והוי נכילה :

שאלה ל

מגילה דף ט"ז

תוספות ד"ה ודחי עשרת אלפים ככר כספה שמעתי שעשרת אלפים ככר עולין חזי שקל לכל אחד מהישראל שהיושר חלף כשיבאו ממגרים ואמר שיתן לאחסורו כל פדיונם דוק ותשכח עכ"ל בדבור זה לא נחאו כל אנשי חיל יריהם וראיתי בספר חדש הנקרא ברית שלום פרשת כי תשא שמפרש דברי תוספות חלף דילג תיבת שעשרת אלפים ככר עולין חזי שקל לכל אחד מישראל ומתבאר מהר"ר שמואל קאיידינכר בספרו על התורה פי' תרומה מפרש ג"כ פי' תוספות וגם שמעתי שגם בתשובת שערי אפרים נדחק בפי' ד"ה הנ"ל ואני אומר שזכני ה' לעמוד על אמיתיות כוונת התוספת דאיתא בכבורות דף כ"ה ע"ה אחר רבי חנינא כל כסף האמור בתורה שסם סלע דנכתיב ליתרון דכחובין קנטרין חוץ מתכספו של עפרון ופי' רש"י ליתרון מנין דהוא כ"ה סלעים קנטרין מאה סלעים ככל שקל עכ"ל רש"י ז"ל נמנח כסף דאסתר שהיא ככלל כחובים כדאיתא בפרק השותפין נמנח היה בכל שקל מאה סלעים ופי' דכבורות דף ה' פי' רש"י דשקל דאורייתא הוי סלע וכן פי' רש"י בחומש פי' פקודי הככר שנים מנה ומנה של קודם כפול היה הרי הככר ק"ך מנה והתנה כ"ה סלעים הרי ככר של קודם שלשת אלפים שקלים עכ"ל נמנח לת"ר חלף שלשה מאות אלפים שקל ועלו למאה ככר וכימי אסתר היה השקל מאה סלעים ח"כ הוכרחו ליתן מאה פעמים מאה ככר שהם עשרת אלפים ככר שהם מאה ככר של וינאי מגרים ומגיע חזי שקל לכל אחד מישראל וכתיבו תוספות ספיר שעשרה אלפי ככר עולין חזי שקל לכל אחד מישראל שהיה ת"ר חלף ואמר שיתן לאחסורו כל פדיונם דוק ותשכח דהיינו לפי דבריו דכתובי' הוי קנטרין והגורכו לחמה פעמים מאה ככר שהם עשרת אלפים ככר וזה ברור וזאת לחמתו של תורה ומקום הכינוי לי אבותי להגדרת וזנב אביא מה שפי' התרגום על עשרת אלפים ככר כסף חשקל ע"ה עושה המלמכה ופי' התרגום ויהי מתייבב על ידיו דעבדי מטבעי ויש לקרקק למח הוכרח ליתן דוקא ע"ה עושה מטבע מאיכפ"ק מתייבב עובדי מטבע או שיתן כסף כסף כמסקל הזה חלא כראה דתנן שם בכבור' וכולם נפדן בכסף ובזה כסף חוץ משקלם ופי' רש"י שקלים הבאים כל שנה באדר אין מביאין סם חלא מטבע של חזי שקל עכ"ל - ולפי' יוחא דהא חזן היה רובה ליתן כל דמי פדיונם שנתנו ישראל ת"ר חלף חזי שקל שהיה עולה בזמנו עשרת אלפים ככר כסף וכל כלי הכסף ונסך כסף אין מביאין לשקלים ולכך אמר ע"ה עושה המלמכה שיעשה מטבעות כפי השקלים שנתנו הם מטבעות וזה אפשר שלפי שבהדר שמיטעין על השקלים ולכך נמכוון ליתן תמורתם ג"כ באדר וק"ל :

שאלה לא

על

דבר שביקש מנ"ת להודיע דעמיא יש להפסיק בשיר הקדמות מילין שנהנו במדינ' אלו לקרות פס קמן החודש השלישי ואח"כ מתחילין לשורר הקדמות הנני מודיע למנ"ת בודאי לא נשבת מוכרו מה שכתב הט"ו בא"ח סימן תנ"ד וזה לשונו ויש לתמוה הרבה אף דנאשים להפסיק בקריאה דהא אפילו לספר בר"ת אסור כמ"ס כסיתין קמ"ו כמ"ב כשכח הזה

שאינו מענין הקריאה כלל עכ"ל • דע לך כי נהי ר"ג ביתי חורפי שרנה רב אחד לנהוג כדעת הט"ו ולא הניחו הקהל לשנות מנהגם ואני ג"כ כל ימי לא הנהגתי כמותו וכל המסנהירו על התמונה ומה שמתה הט"ו דהא אפילו לספר בר"ת אסור כו' יש סמירה גדולה לדבריו דהתם הטעם שלא ישמע קריאת התורה מהש"ך אבל הכי שגם הש"ך מפסיק ומתחיל לשורר ואח"כ קורא בתורה והכל שומעים הקריאה מהש"ך אין ענין כלל להתם והמפורסם אין נריכין רא' שמנהג זה נפסד משנים קדמוניות לכני אמתו וגאוני חרץ והלבוש מביא מנהג זה לדעתה הפסק בהקדמות יותר ה' לו לתמוה על שאנו מפסיקים בקרובן שכתב הטור ח"ה בס' ס"ח שמתוהו על המנהג הזה שכפירוש אמרו במקום שאמרו לקרר אינו ראשי להאריך ועוד שנינו כל המשנה מוטבע שטבעו חכמים בכרכות לא יבא ידיו חובתו אפי' אין חזי מבטלין מנהגינו ק"ו בקריאת הקדמות שאין בהפסקה נגד הש"פ כיון שקורא פסוק ראשון אחר הכרכה ואינו מפסיק בין הכרכה ובין הקריאה אין כאן חשש בכרכה לכטלה דדומה כמו שמכרך על המזון המוכיח והתחיל ללבוש דמותר להפסיק ולדבר באמת אכילה הכי נמי כיון שהקדמות הוא סיר ושנה גדול שקיימו וקיבלו עליהם דורות ראשונים שהיה חשיב בעיניהם מוכר קדושתו ונהגו להפסיק באמת הקריאה והש"ך משורר ואח"כ מתחיל לתחילת הקריאה והכל שומעים הקריאה מהש"ך אין כל דינו לכטל ולהתחכם על הראשונים לא עשו כדון ומתהגן כח ישראל תורה היא וכבר אמרו כינא בזה ביבמות דף ק"ב ובמנחות דף ל"ב והא רב אית ליה מהנהגה והאידינא נהג עלמא כסתומות דאמר רבה אמר רב כהנא אם יבוא אליהו ויאמר אין חולקין בסגל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסגל הרי אפילו לאליהו אין שומעין לכטל המנהג ומתנה עיקר הלכה ק"ו בהקדמות לשורר שיר הקדוש הוא שאין כאן עקירת הלכה כאשר כתבנו על כן אין לכטל המנהג ולדעתי המכטל פוגע בכבוד הראשונים וכן כתוב המנהגים כיצב פתגם ובאשריך הר עברים בהפטור' שמחת תורה ושם חל תעשה עדיף שלא לכטל מנהג הראשונים :

שאלה לב

ער

דבר הקלף שאחר עיבוד הסיד מושחן אותו כנגע לכן ועל ידי זה מתקנים הקלף שהיה חלק ומוסיר ובהיר בלבושיו מחוד והכתב מיושר מחוד כי נוה לכתוב עליו וקנת סופרים הוניחו לנו על זה ואמרו שאסור לכתוב על קלף זה מפני שאינו כותב על הקלף רק על אותו כגע הלכן ומפסיק בין הקלף לכתוב ואני אומר שקנאת סופרים הוא זה והכל יסנה פיהם חדא דהא לפי דינו דגמיר היה מעבדים הקלף ע"י עפנים וכתבו תוספות בפרק המוכיח יין דף ע"ט ע"ב כד"ה קלף ואם נאמר קלפים שלנו דלא עפנים היכי מתכארי ואומר ר"ת דתיקון שלנו חשיב בעינינו וכו' וס"ת כשר בלא עפנין והיינו בתיקון טוב כשלנו ואף דמשמע בפ"ק דגיטין דלוי לא עפינין יכול להודיף ופסול ואכן סהדי דקלפים שלנו אין יכולין להודיף אלמא שסיב כעיסוף עכ"ל הרי להדיא שלא היו נוהגים לעבוד כסיד חלא בעפנים ע"י אומנים הבק אים נמלכת עיבוד הטיב ומיקנו עיבוד כסיד וע"י זה הקלף לכן ויפה יותר מעיבוד עפנים וא"כ בזמנינו שהמניחו האומנים לתקן אחר הסיד כנגע לכן שפי' זה הקלף חלק ולכן ובהיר ביותר זה הוא תקונו של קלף ולדעתי מניה חן המוכרח לכתוב על קלף זה לקיים זה אולי ונאנו ומה שאומרים הסופרים שהנגע הזה הוי הפסק בין הכתב לקלף וגם ליה לא דיברו נכונה דאמרין בפ"ב דגיטין דף ע"ה אחר רב חסדא גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולתם לשמה באנו למחלוקות ר' יהודה ורבנן דתניא הרי שהיה גרף לכתוב את השם ובתכוון לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בה דלת מעביר עליו קולמוס ומקדשו דברי ר' יהודה וחכמים אומרים אין הששמן המוכרח הרי אף לר' יהודה דכתב התחתון נכתוב עכ"פ שלא לשמה והוי כאלו נפל במקום זה נגע שחור אפילו הכי שמדויק לקלף ואח"כ מעביר עליו קולמוס חשיב כתב עליון כתב ולא הוי הפסק בין הקלף שכתב תחילה שלא לשמה ובין כתב של עכשיו הנכתב לשמה חלמא כיון דדיו ראשון מדויק לקלף לא חשיב הפסק הוא הדיו כנגע לכן שמיפסיק הקלף ע"י זה דלא חשיב הפסק = דאמרין נסובה בפ' לולב הגזול דף ל"ז ע"ה אחר לכו רבא להני דמגדלי הושענה דבי ריש גלותא בי

שאלות ותשובות לב לג לד

מדרכנו וא"כ כשגורו רבנן לשרף התרומה אין פגורם בלי עפ"ו מחמת הסן שנקבר עמו ואם נימא סימנא אדם ענש כשעורה פתח בית הפרס ויוציא ענש זה לתוך ויגע בו אדם אחר וישרפו התרומה לזה גם כן אינו חשש כיון שענש זה נעשה כחמתן שן א"כ מת"ג אם יכירו שהיא כדמותן לא ישרפו עליו תרומה דאן פל מת אינו מטמא כדאיתא בהלכות ובגדה ובגדיו ואם לא יכירו שהיא תמונתן א"כ לא גרע טענה בשאר שיניי שנקברים עמו ואם המנא ימנא א"כ ענש כשעורה שורפין עליו תרומה ולא חיישינן שמא תשינו הוא ואינו ניכר כורת הסן מחמת שנקרב קבת ועוד חפילו שהוא ענש משאר ענמות כיון שנתערבו ברוב תולין הכל ברוב ושורפין עליו התרומה כמו דאית' בנייה דף ל"ח ע"פ גבי שיטה שנתערבה כבילה ולדין שיטה כבילה בטל והוי טומאה ודאית' לשרוף הטהרות וא"כ אין חשש זה כשיקברו הסן תוחבת עמו וישרף משלל יקברו עמו מחמת דהא שינוי נתי נתערבו וא"פ"ה שורפין עליו חשש נגע בענש כשעורה ואינו ניכר שהוא סן ואם ניכר שהוא סן לא ישרפו וכשן תוחבת נתי לא יבוא מכשול אם יכירו שהוא סן לא ישרפו ואם לא יכירו א"כ ראוי לשרוף ע"פ הדין ולא יבוא מזה מכשול טעם דאית' שלא יפן עכ"פ לכתחילה כדי שיתערב ואף גבי חסור להפער קודם זמן איסורו לדעת ר"י כנזכר בטור א"ח ס' תמ"ו מ"ח המס יבוא ודאי האיסור בפסח אבל הכי מי יומר שיבא ליד ומכשול עון יחששא רחוקה כוונת מודים דמותר לערב לכתחילה וא"כ אין בו איסור שריפת תרומה טהרה ומה שכתב מ"כ"ת למה לנו להניח ענש כבילה לתוך פ"ו לדעתו אין עס כבילה על ענמות שאנו משתמשים בכלים של ענמות ואין בו חשש איסור או מילום דאין בענמות בנותן טעם וכמו שאמרנו בסוף חסכת' ידים משנה ו' ענמות החמור טהורים ונראה לי דיותר טוב לקבור עמו משלל יקברו עמו ויכול לבוא ליד חקלה להניח תמונה הנראה לפע"ד כתבתי ואף שהוא דבר שאינו לרוב אהבנו השבתי לו - כ"ד היום יום ה' כ"ג טבת תנ"ו נאם מאיר חומס פה ק"ק א"ש :

שאלה לד

באיסור

חדש נחשבו הראשונים וגם אחרונים אין מנינו ידיו ורגליו להקל והגאון הט"ז גידד להפיר דאנו סומכין בשעת הדחק על מ"ק דפליג אדרבי אלעזר וסבירי ליה דחדש אינו נוהג בחוץ לארץ וא"ע"ס שסתם התנא כמסת' ערלה כר"מ מ"מ שעתה הדק שאנו ורבינו בסופס' י"ט בפרק שביעי דממורה משנה ה' חתן בפסח ישרוף פ"ה הרב מתניתן ר' יהודה היא ואינו הלכה דק"ל דבדברי המכבדים ח"ן סדר כ"כ הר"ש פ"ב בפסחים ששם נשנה הא דר' יהודה ושכחמים חולקים עליו ומיהו קס"ח לי דהר"ש פ"ב אהר"ש פ"ב שפ"ק דקדושין דבדברי סדרי פסק כסתם יחדיו ואף שהסתם נשנה בסדר המוקדם ונריך לי עיון עכ"ל * ואני אומר דאין כחן קושיא בדולאי הכלל מה שאמרנו בפרק החולץ דף מ"ב ע"ב מחלוקות וא"כ סתם הלכה כסתם סתם וא"כ מחלוקות אין הלכה כסתם ואמרנו בפ"ק דע"ו דף ו' ע"א דס"ל לרב דבדברי המכבדים ח"ן סדר ואף שחלוקות נשנה ברישא וא"כ סתם י"ל דסתם נשנה ברישא ח"ן זה בדולאי שהסתם נשנה ברישא ח"ל דיכול להיות כך ולא בדוקא סתם רבי נחלוקות ברישא וא"כ סתם ד' לדסתם נשנה ברישא ובכל מקום חולין לחומרא ולפ"ו בחדש ספק הר"ש פ"ב ובר"ק לחומרא דילמא הך דקדושין נשנה ברישא ואף ששנה דברי מ"ק בסתם לא חולין בפר"ו דיסלומר דהך סתמא דמסת' ערלה כר"מ נשנה אחר זה והלכה כסתם דערלה וא"כ בחתן בפסח דפליגי ר' יהודה וכתבתי בפסחים וסתם כסדר קדשים בממורה דאלו הנשרפים חתן בפסח ומפקינן דילמא נשנה כסדר והלכה כסתם או דילמא נשנות שלא כסדר והך דממורה נשנות תחילה וא"כ נשנה פליגא דר' וכתבתי בפסחים ואינו הלכה כסתם ופסקי הר"ש לחומרא ככתבתי משום דכל הנשרפין חתן מותר ולפי דברי רבנן חתן חתן הנקברים ואמרנו חסור כדאיתא ברמב"ם ס' תמ"ה ופסק לחומרא וכוונתו נתיישב לי קושיא הכ"מ על הרמב"ם בפרק שביעי מהלכות דונא שכתב הרמב"ם הרוב שנמנא כו' ונאין חתמה זקנים מ"כ הגדול סבירושלים וכתב הכסף משנה שכתבתי בפ"ט דסוטה שלשה מ"ד הגדול סבירושלים היו ונאין ר' יהודה אומר חתמה ויש לתמוה למה פסק כר' יהודה ח"ע"ג

גדולתו השפעה כ"י ריש גלותא שירי ביה ביתי כי היכי דלא ניהו ביה חנינה רבא חמר כל לנאחו אינו חוכן וא"כ הכי נמי כיון דהאי נבע לבן הוי לנאחו חת הקלף אינו חנינה כלל ולדעתו הטילו מוס בקדשי שמים ומנוה להדר אחר קלף כזה לקי"ס זה אלי ואנוה ועיין בראש ריש ג' ט"ו דין י"א שכתוב שם בימי חכמי התלמוד היה לפס מיקון אחר כלל עפנים הרי כל מה שאנו עושים לתיקון הקלף זה הוא מיקונו וכל מה שאנו יכולים להדר הקלף שיהיה חלק ולכן ביותר למנוה יחשב לקיים זה אלי ואנוה כן בראה להלכה ולמעשה - נאם מאיר חומס פה ק"ק א"ש :

שאלה לג

יום ד' ט"ו שבט תצ"ו פה ווינא

אל

ארו כלבנון קנקן מלא חדש וישן יסני שלווה עד ביאת יבין ה"ה הרב המאור הגאון המופלא ומופלג כ"י פ"ה ע"ה כבוד מהור"ר מאיר גר"ו * יאיר אשנו סלה :

כמה

פעמים חשקה נפשי לכתוב חליו ולשאול חורה מסיו בשאלת תלמוד לרב אך חמרתי אקבנא וטרם הליכתי לביתי וא"י ארצה לראות פניו ופה אל פה אדברנו אך זה יבוא מהמעשה שכל לדינו שנקבר בה ביום ח' העבר אחד מהולכי תמים והיה בחוץ פ"ו סן תוחבת מחיה ענש כבילה ונשאל הדבר אם ליקח מסיו וקבל ה"י יכול ליקח או להניח כמות שהוא לקבור עמו ובעמדי במעמד קברו חמרתי לפוס הריטא בראה לי לפע"ד ליקח מחוץ פ"ו ולשרוף כמו כו"ה המס כסדרת הכ"ח ס"ה ש"ט כשערות א"פ שאינם קלועים וקשורים דהא במתי' הנקברים בארץ טהרה דחיים להפסד טהרות דאם המנא מתנא בשרה שנחרש בה קבר ענש כשעורה מענש הכ"ל ולא ניכר טעם חשן דאינו מטמא כדאיתא בפ"ג חסכת' אהלות והנוגע בו עשה טהרות שרפין עליה הטהרות וא"כ בארץ ישראל אין נקברים עמו מחיי טעמא שאמרנו ואף אהבנו יושבים בארץ ככרי' א"פ"כ ראוי לנהיג כן כמו שאנו נוטלים לידים ככביל סדך תרומה ועוד למה לנו להניח ענש כבילה בחוץ פ"ו דהא ח"ן קוברין רשע אבל נדיק אך רבים אומרים שיניח לו כמו שהיה בחייו שחא לא ניהא ליה בהאי לקחיה ולמה לא לקח בענמות בעת חליו גלל כן הניחו הדבר כשב ואל מעשה ובקשת ממ"ו סירובי דעתו הרמה נחיה ולא נמות והתורה מפיו לא ימוס ודיני טהרת תורה נדף יחש בימיו יתקדש ואלים נגחי אהובו גלמן בימו משה במהור"א בינכבוד וכו' :

תשובה

משה

משה לא פסיק טעמו וריחו לא נמר ויפרח נדיק כחמר ה"ה יד די הרבני המופלא המושלם ביראה ובחכמה כבוד מהור"ר משה בינכבוד גר"ו * הגה כתבו קבלתי ונקרתי ענין ושלש דלות רחמי שחלה קטנה ששאל מ"כ"ת במת שמלאו בו סן תוחבות מא זה ענש כבילה וקודם קבורה נשפתקו אם ליקח הסן מפיו ולשרפו כמי נוי המת ולא לקברו עם המת דחיישינן להפסד טהרות ואם המנא מתנא השדה שנחרש בו קבר ענש כשעורה מהתנא הכ"ל ולא יהיה ניכר שכל מן הסן דאינו מטמא כדאיתא בפ"ק דמסכ' אהלות והנוגע בו עשה טהרות ושורפין עליו טהרות ובארץ ישראל אינו נקברים עמו והאי טעמא שאמרנו עכ"ל * ונפלאותי על מ"כ"ת לחוש חששה רחוקה כוונתו שיריש קבר זה דהא כחבו המוספות בפ"ק דמועד קטן דף ה' ע"ב ד"ה מנפח אדם דכית הפרס דלא ה"י רבילין לקבור המתים בעומק כי השאח כוחן הוא וא"כ כוחן הוא דאפילו אם יחריש השדה עומק המחרישה ג' טפחים לא יעלה המת ונקברו ודבר שאינו ס"ח"ה הוא וכיונא כחבו המוספות עס דר"ה שאינו מטמא באוהל דלא הגריבו לגיין ככביל הסיט דהסיט מילתא דלא שכיחי הוא ויותר תמי' לי אם באנו לחוש שילך אדם לשדה ונשחרש בה קבר דהוי מקום בית הפרס שהוא מענה מלה חמה ח"כ חף שלל יגיע בענש כשעורה נמי שרפין עליו תרומה כדאיתא בפ"ק דשבת דף ט"ו ע"ב על ששה ספיקות שורפין עליו התרומה וכתבתי המוספות כד"ה על ספק בית הפרס דמיידי בשדה שנחרש בה קבר דטהור מלאו וימא ולא חיישינן לענש כשעורה ולא הוי אלא

שאלות ותשובות לר' רה

מט

א"ג דגמור' אמרינן דת"ק ר' שמעון מ"מ ביה דסתין לן תנא
 כותיה הכי הו' ליה למפסק ואפשר כיון דכפרק קמח דסנהדרין
 טויה במחלוקות הו' ליה סתם וסתם מחלוקות דכתיב סדרי
 יא סדר למשנה ואין הלכה כסתם והדרין לכללן דר"ש ור' יהודה
 הלכה כר' יהודה עכ"ל והכי נדרי' התוספות י"ט ריש פרק
 חשיבי דטויה והמנ"א בא"ח ס' תפ"ט ואני אומר דלינו
 מוכרח מדברי הרמב"ם לומר דכתיב ליה דכתיב סדרי' סדר
 דים לומר דרמב"ם גמי סבירי ליה כהנך פוסקים דאף כתיב
 סדרי' אין סדר אלא דאין ברור לנו איהו משנה נשנה מחילה ולכך
 פסק כר' יהודה דבעינן חמשה ואנן סבירי לן דכתיב מסכתות
 אף כתיב סדרי' אין סדר ואין אנו יכולים לסמוך על הכלל מחלוקות
 ואח"כ סתם לפסקו כסתם דים לומר שלא נשנה כפד' וכיון
 דמפסקא לן אזלינן בכל מקום עכ"פ לחומרא ועי' בגמ' בא"ח
 ס' תמ"ה שמתה על דברי הרמב"ם שפסק שאסרו אסור ואפי"ה
 פסק שנותר לא שורפו וסוף הלכות פסולי מוקדשין פסק דכל
 הנקברים לא ישרפו שאף שהוא מחמיר בדריפתן הרי מיקל באסורן
 שאפר הנקברים אסור וכתיב המנ"א דאפשר דהכי קאמר לא
 ישרפו לנהוג בודין נשרפין להיות נהנה מאסורן אבל אם רוצה
 לשורפו שלא לנהוג באסורן שרי ולא נורין שמתא יהנה באסורן
 כאבמהרי"ל שורפו וקובר פחמין עכ"ל - ואני אומר שתירוק
 זה מוכרחים אנו לומר דכתיב הראש' שכתב ריש פ' כל שעה ו"ל
 אבל בחזק בפסח ק"ל כרבנן דאמרי מפרד וזורה לרוח והו'
 בכלל כל הנקברים שאסורן אסור וכל סכן נחלים ואח"כ כתב
 רש"י פסק כר' יהודה תמוס דסתם לן תנא כותיה כפרק
 בתרא דתמורה וחשיב חזק בכלל הנשרפין וכן פסק בספר המכות
 וכן פסק הרב ברנלוני והגאונים פסקו כחכמים וכן כתב בעל
 העיטור ז"ל וכן כתב הרב רבינו יונה ז"ל ואי תמוס סתמא
 דתמורה יש לומר כתיב מסכתות אין סדר וא"כ הלכה כרבי'ם
 ואם רצה להחמיר ולשורפם ושריפה תמורה כדאיתא בגיטין תמורה
 ואם רצה להחמיר על ענמו לשרוף את הנקברים רשאי עכ"ל
 ובסוף תמורה איתא במשנה ר"י אומר אם רצה להחמיר על ענמו
 לשרוף את הנקברים רשאי אמרו לו אינו מותר לשנות ועל כרחק
 גרין אנו לומר הו' דכתב הרמ"ם אם רצה להחמיר על ענמו
 לשרוף את הנקברים רשאי היינו כמו שפי' אהנ"א בדברי הרמב"ם
 שאם רצה לשורפו שלא לנהוג מאסורן שרי ולא נורין שמתא יהנה
 עכ"פ לדעת הגאונים מחמירין שגריף לשורפו שלא לנהוג מאסורן
 והילכתא כרבנן דחזקן הו' מהנקברים שאסורן אסור וס"ל דאפילו
 כתיב סדרי' אין סדר ועכ"פ רש"י וספר התלית והרב אלברנלוני
 סבירי להו' דכתיב סדרי' יא סדר למשנה וא"כ כדעת גמי הו'
 סתם ואח"כ מחלוקות ואין הלכה כסתם והדרין לכללן דהילכתא
 כת"ק דפליג אדר"א :

שאלה לה

יורה דעה

סימן פ"ד כתב הכ"י כנס הגהות שערי
 דור' ו"ל שמעתי שעה מעשה בחיטים
 שהתלשו להשליכו לנהר דונאי ולא למכור לנכרי' פן יאפה פת
 וימכרו לישראל עכ"ל - ויש לדקדק למה הפסיד מחון של
 ישראל ולא להחמיר למכור קבא קבא לנכרי' כדאמרינן לענין חטים
 בפסח אלא ע"כ דלא דמי כלל להביא דהתם דבר התיר הוא
 ודעת דהא התם בפסחים דף מ"ע"ב כההיא חרוב דחייט' דטבעה
 בחיטתא שרי רבא לזביני לנכרי' וזאתה לרנא מנגד שאבד בו
 כלאים ולא ימכור לנכרי' משום דהדרי' ומוזולן שראל דדר אמר
 רבא לזביננהו קבא קבא לישראל כי היכי דבליא קמי' פסחא ומעשה
 בזה איתא בע"ז דף ס"ה ע"ב בחטים שנפל עליהם י"ג התיר
 רבא למטחינהו ולאפסינהו ולזבונני לנכרי' ואם איתא דיש התיר
 למכור לנכרי' דבר איסור קבא קבא למה לא פסק רבא בהך
 עובדא דחייט' דנפלי עלייהו י"ן נסך למכור קבא קבא לנכרי'
 כדעסק בעובד' דחייט' דטבעי בחיטתא ולמה ל' לטריח בטחינה
 ובחייט' אלא ע"כ דהתם התירא הו' ושרי לישראל למכור קבא
 קבא אבל דבר איסור לא שרי למכור לנכרי' משום שמתא ימכור
 לישראל א"כ מה לי הרכה או מעט דהכי שמתא ימכור לישראל
 שייך אפילו בדבר מועט ושפיר פסק בחטים שהתלשו לשלוק
 לנהר דיכאי ולא לטחון ולמכור לנכרי' פן יאפה פת וימכרו
 לישראל ונ"ל במקומו היה נוהגין התיר לחבול פת נכרי' ולכך
 תני שמתא ימכרו לישראל ונעשה תמה אני על הכי תרי' אשלי
 דברני' ה"ו ודודי ה"ש"ך שכתבו שמתא למכור דבר האיסור מחמת
 תלעים לנכרי' קבא כדרך שאמרו לטען חטים שנפלו עליהם
 מים בפסח ולפי מה שכתבו גרין אנו לחלק בין דבר שהי' מותר
 בעת המכירה ובין דבר האסור דאפילו קבא קבא אסור למכור
 ועי' בטור ובנ"י ס"ס קל"ד בשם הרמב"ם א' במקום שנהגים התיר
 כפת נכרי' אין לחטים שנפל עליהם י"ג שום התיר אלא שורטין
 או מוליכין לים המלח ומדמכ שחין להחטים שום התיר אלא
 שורטין ש"מ דאין להם התיר למכור קבא קבא ובי"ד ס' קל"ד ס"ה
 התיר רמ"א למכור מים אסורים קבא קבא וכבר כתבנו ראי'
 בדורה שאין הלכה כן אחר כתבו זאת מגלתי להדיא בדברי' בגמ' א'
 בא"ח ס' תכ"ו דכבר אסור לא מהני קבא קבא למכור לנכרי'
 ושמתא כעל כל הון שנוכחי לדעת הגדול וכן מגלתי בפרי
 חדש כדברי' :

ועוד

קשיא ליעל הט"ו סעודה נקמה שהתלשו שלא לעשות
 י"ן

ד' דה' פו' טן' ירו' נמו' לא' קב' דוב' ל"ח טל' ברו' גמי' יכר' לא' ו"כ יאן' זמן' בוא' שא' שור' גס' ז"ס זות' זות' ברו' גמי' ז"ס

שאלות ותשובות לה לו

ויין שרף חף שאינו מתכוון לבטל האיסור רק להניח הורע מן הקמח מ"מ אסור מטעם אחר דהא אפילו לנכרים אסור למכור רק קנה קנה מטעם שמה ימכרנו לישאל הכי נמי אם יהיה לישאל סוס היתר יבוא לאוכלו כשהוא כעין ע"כ וקשה ליה דהא תלמוד ערוך הוא בדינו שהיתר רבא לטחון החטים ולאפות פת ולמכור לנכרי' הרי דלא ח"ש דילמא יבוא הישראל לאכול הכי נמי דכו היה ועוד דאנן קיימא לן להלכה כהך פוסקא דאורחא חיים דמותר למכור פת איסור לנכרי ע"י שיחודך לשנים והביאנו הרמ"א ב"ד סי' ק"ב ובסי' ק"ל ד א"כ ה"ל לו להורות למכור פת ולמכור לנכרים בחתיכות וגם רש"ל היתר בהנך חטים להאכיל לעבדו ולשפחתו רק שלא ישהה זמן מרובה שלא יבוא לידי תקלה כמו בביעי דספק טריפה כסי' פ"ו דמותר לשהות ד' א"ו וסוף דהט"ו חולק עליו ובתב דלא דמי כלל להך דהתם כעלים גדולי מיניה ולא חיישינן למכסול משא"כ כאן טיפשה ממנו פת ושמה יתערב פתו עם שאר פת כיון שהיא נאכל כביתו אי אפשר ליוהר שלא יתערב עם פת אחר ע"כ ל' ומ"מ נראה היכי שרונה לאפות פת ולחמץ לשנים אין כאן בית מיתוס כלל דבזמן מועט לא חיישינן לתקלה וגם מותר לעשות מחטים אלו חלב ח"ט שהם נימוחים ונשרי' ונקפים כגבינה לכבוס בהם בגדים ודומה למאי דאמרינן בס"ס בשליקתא ומאיסת' דלא חיישינן לתקלה ואיניעה לפניך דברי רש"י ותוספות דאמרינן בפסחים דף ל"ג ע"ב אחר ליה אבי ומי חיישינן לתקלה והא תניא מדליקין בפת ובסמון של מרומה ח"ל פת דוריק ליה בין העניים שמן דרמיליה בכלי מאוס אחר רב הונא לא שנו אלא פת חבל חטים לא שמה יבוא לידי תקלה ור"י אומר אפילו ח"ט ואמאי ח"ט דילמא אתי לידי תקלה בלאחר רב אבי בשליקתא ומאיסת' הכי נמי בשליקתא ומאיסת' ופי' רש"י מדליקין בפת וסמון והא בודאי בחדא שעת' לא מדליק שמן כולה אלא לזמן מרובה ולא חיישינן דילמא איכל מיניה בשליקתא ומאיסת' לאחר שנטמאו שלקן ואח"כ זורקן לבין העניים וכן נמשכות ורב הונא חייב דילמא איכל להו מקמיא דשלקנכו או כשעה ששלקן א"כ לפי' רש"י מותר למאס הקמח או דבר אחר ולהשהות אכלו לזמן לכהמתו והתוספות כתבו וז"ל וקשה לי קנת נראה דוקא כשהן כבר מאוסות מותר להשהותם אכל למאס אסור ע"כ ל' חף שכתבו התוספות דלמאי אסור מ"מ נראה לי מדכתבוקנת נראה לא כתבו כן לפסק דין גמור דהאמת יורה דרכו שטובת הש"ס מוכתה כפי' רש"י דאי כפי' התוספות אמאי פליגי רב הונא על ר' יוחנן דהא בפת מודה ליה רב הונא דוריק ליה בין העניים ק"ו כאן דכבר נמאס אלא ע"כ כפי' רש"י וטעמא דרב הונא דחייב דילמא איכל מקמי' דשלקניהו או כשעה ששלקן ועוד דהא מהך טובת דע"ו דהיתר רבא לטחון חטים ולאפניהו ולמכור לנכרי' ש"ס דכזמן מועט לא חיישינן לתקלה וא"כ לפי' רש"י מותר למאס ולהשהות אפילו לזמן מרובה :

שאלה לו

ערכין

דף י"א ע"א מתניתן האשה שיבאה ליהרונ אין ממתינן לה עד שמולד ופרך פשיטא נופח היא ומשניס"ד אמרינן הואיל וכתב באשר יסית עליו בעל האשה ממונה דבעל הוא ולא ליפסדי' מיניה קח משמע לן ופרך וחימת הכי נמי אמר רבי אבהו אמר ר' יוחנן אמר קרא ומתוכם שניהם לרבות את הולד ופרך והא מצעי' ליה עד שיהיה שניהם שיש דברי ר' יאשיהו כי קאמרין גמס ופי' רש"י דלא היה היה קטנה והיא גדול או הוא קטן דלאו בר עונשין והיא גדולה וכת עונשין אין הגדול נהרג ע"כ ל' - ויש לדקדק דהא סתם מתניתן בגדה דף מ"ד ע"ב דלא כר' יאשיהו דתנן בת ג' שנים ויום אחד נח עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה ממתין עליה והיא פטורה וכן בן חטטה שנים ויום אחד אם נח על אחת מכל העריות האמורות בתורה ממתין על ידה והוא פטור ובאמת פליגי ר' יאשיהו ור' יונתן כפ' ד' מיתות דף ס"ו ע"ב דאמרינן כתנאי ומתו גם שניהם עד שיהיו שניהם שנים דברי ר' יאשיהו ר' יונתן אומר ומת האיש אשר שכב עמה לגדו ואידך ההוא ומתו גם שניהם מאי עביד ליה אחר רבא למטוטי מעשה חודים ואידך מעשה חודים לאו כלום הוא וק"מ ל' מחלוקת בכרייתא וסתם בתניתן הלכה כסתם כדאיתא ביבמות דף ח' כ"ג א"כ דילמא סתמא דמתניתן דעירכין אולו בסתמא דמתניתן נדה דלא כר' יאשיהו וס"ל לפתח דידן דמעשה חודים לא כלום הוא ואייתר ליה גם שניהם לרבות אחי הולד ופי' ע"כ לומר כיון דגם הוא מותר נחא ליה לחוקמי' כר' יונתן דע"כ א"כ ע"כ א"כ ע"כ ע"כ למטוטי מעשה חודים ולרבות את הולד וליף גמס :

שאלה לו

אורח חיים

סי' תקנ"ח כתב רמ"א מילה שהיא מר"ח עד חטטה באב כוהנים שהמהל ובתל ברית ואבי הבן לזכרים נגדי שבת ונשאלתי אם מותרים לנלח וקנים והנה כסי' תכ"ג כתב רמ"א מי שהוה בעל ברית או מל בנו מותר להסתפר בספירה לכבוד המילה וא"כ לא מצעי' בשבועה שלא חל חטטה באב בתוכו דלא אסרי מהדרין הש"ס אלא מכה מנהגה וא"כ כי היכי דבימי הספירה דאסור בתספורות מנד מנהגא מותרים בעל הכרית והמהל להסתפר א"כ הכי נמי כיון דר"ט שלו הוא יאין איסור תספרת אלא מנד מנהגא דהא בסוף תענית פסק הש"ס הלכה כרשב"ג לקולא דאין אסור לספר ולכנס אלא אותו שבת שחל תשעה באב בלבד ולא מר"ח ואינו אסור מר"ח אלא מנד המנהג ובי היכי דהתם בספירה מותר לנלח היה הכי אלא נראה דאפילו בשבוע שחל תשעה באב בתוכו נראה נמי דמותר דהא לבישת לנכים נמי מנד הרין הוא אסור אפ"ה כמנהל וסנדק מותרים ללבוש לנכים הכי נמי מותרים בחספרות ומיהו מנינו שיש חילוק בין תספרות וכן ללבוש לנכים דהא תנן שבת שחל תשעה באב להיות בתוכו אסורים מלספר ומלכבס ובחמשי מותרים מפני כבוד שבת וכתב הגה"ה אשרי ולספר אסור אפילו בחמשי הרי חף דלכנס מותר אבל לספר אסור הכי נמי חף דמותר ללבוש לנכים מ"מ אסור לספר בשבוע שחל

ויין שרף חף שאינו מתכוון לבטל האיסור רק להניח הורע מן הקמח מ"מ אסור מטעם אחר דהא אפילו לנכרים אסור למכור רק קנה קנה מטעם שמה ימכרנו לישאל הכי נמי אם יהיה לישאל סוס היתר יבוא לאוכלו כשהוא כעין ע"כ וקשה ליה דהא תלמוד ערוך הוא בדינו שהיתר רבא לטחון החטים ולאפות פת ולמכור לנכרי' הרי דלא ח"ש דילמא יבוא הישראל לאכול הכי נמי דכו היה ועוד דאנן קיימא לן להלכה כהך פוסקא דאורחא חיים דמותר למכור פת איסור לנכרי ע"י שיחודך לשנים והביאנו הרמ"א ב"ד סי' ק"ב ובסי' ק"ל ד א"כ ה"ל לו להורות למכור פת ולמכור לנכרים בחתיכות וגם רש"ל היתר בהנך חטים להאכיל לעבדו ולשפחתו רק שלא ישהה זמן מרובה שלא יבוא לידי תקלה כמו בביעי דספק טריפה כסי' פ"ו דמותר לשהות ד' א"ו וסוף דהט"ו חולק עליו ובתב דלא דמי כלל להך דהתם כעלים גדולי מיניה ולא חיישינן למכסול משא"כ כאן טיפשה ממנו פת ושמה יתערב פתו עם שאר פת כיון שהיא נאכל כביתו אי אפשר ליוהר שלא יתערב עם פת אחר ע"כ ל' ומ"מ נראה היכי שרונה לאפות פת ולחמץ לשנים אין כאן בית מיתוס כלל דבזמן מועט לא חיישינן לתקלה וגם מותר לעשות מחטים אלו חלב ח"ט שהם נימוחים ונשרי' ונקפים כגבינה לכבוס בהם בגדים ודומה למאי דאמרינן בס"ס בשליקתא ומאיסת' דלא חיישינן לתקלה ואיניעה לפניך דברי רש"י ותוספות דאמרינן בפסחים דף ל"ג ע"ב אחר ליה אבי ומי חיישינן לתקלה והא תניא מדליקין בפת ובסמון של מרומה ח"ל פת דוריק ליה בין העניים שמן דרמיליה בכלי מאוס אחר רב הונא לא שנו אלא פת חבל חטים לא שמה יבוא לידי תקלה ור"י אומר אפילו ח"ט ואמאי ח"ט דילמא אתי לידי תקלה בלאחר רב אבי בשליקתא ומאיסת' הכי נמי בשליקתא ומאיסת' ופי' רש"י מדליקין בפת וסמון והא בודאי בחדא שעת' לא מדליק שמן כולה אלא לזמן מרובה ולא חיישינן דילמא איכל מיניה בשליקתא ומאיסת' לאחר שנטמאו שלקן ואח"כ זורקן לבין העניים וכן נמשכות ורב הונא חייב דילמא איכל להו מקמיא דשלקנכו או כשעה ששלקן א"כ לפי' רש"י מותר למאס הקמח או דבר אחר ולהשהות אכלו לזמן לכהמתו והתוספות כתבו וז"ל וקשה לי קנת נראה דוקא כשהן כבר מאוסות מותר להשהותם אכל למאס אסור ע"כ ל' חף שכתבו התוספות דלמאי אסור מ"מ נראה לי מדכתבוקנת נראה לא כתבו כן לפסק דין גמור דהאמת יורה דרכו שטובת הש"ס מוכתה כפי' רש"י דאי כפי' התוספות אמאי פליגי רב הונא על ר' יוחנן דהא בפת מודה ליה רב הונא דוריק ליה בין העניים ק"ו כאן דכבר נמאס אלא ע"כ כפי' רש"י וטעמא דרב הונא דחייב דילמא איכל מקמי' דשלקניהו או כשעה ששלקן ועוד דהא מהך טובת דע"ו דהיתר רבא לטחון חטים ולאפניהו ולמכור לנכרי' ש"ס דכזמן מועט לא חיישינן לתקלה וא"כ לפי' רש"י מותר למאס ולהשהות אפילו לזמן מרובה :

נתברר

אנלינו שני הוראי' בדבר איסור כמו פירות דוחן וזוחו שנהוהו כן המיל' בין אין לנו היתר למכור לנכרי קנה קנה הוראה שניה דמותר לאפות פת מהני חטים שנתלעו או תקמה שהתלעו ולמכור לנכרים ע"י שיחודך כל לחתיכות וגם לעשות ויין שרף נראה לי דמותר לעשות מקמח זה מאחר שבעת שהקמח מתחן אינו ראוי לאכול וראיתי קנת טובים בדברי הט"ו ורונים לתמוד ממנו שלא היתר המ"ס אלא מטעם שהוא ויעה חלילה לומר כן דמה בכך שהוא ויעה הלוט טעם כעיקר הוא דאורייתא ודומה ליה ככתבו התוספות בפסחים דף כ"ד ע"ב גד"ה אלא הכי משום ויעה בעלמא הוא וזה לשינם יתיה אחאי אחר דיעה בעלמא הוא והא טעם כעיקר דאורייתא וא"כ הכי נמי קשה קוש א' זו אלא ע"כ הא דנקט הט"ו להוציא ממנו ויעה כתבו כוה דלכאורה היה לנו לשיטתו שמה יתערבו גוף המי' לבין והוא כר' ואינו בטילה לזה אחר דאינו עולה אלא ויעה ואי כשכיל הטעם טעם לפנס הוא כנ"ל ברור ונכון וכיון דאין כאן כשכיל מכתל איסור לכחילה כמו שהורה באורחא חיים כנמלים ככלי של דבש שחמם הדבש עד שיהיה כיתוך ויתנגנו וישארו הנמלים למעלה ואין כאן חשם מכתל איסור דאין כוונתנו אלא לתקן הדבש וכן כתוב בת"ה דרובה להיתר חטים תלעלים כששופכין החטים לתוך האפרכתם כל התולעים שיש נקב לפניו שיוכלים לגחל רוחשים וברחי' לתוך שאין זה דבר ברור שאף אם יטמנו התולעים כטללים כששים

שאלות ותשובות לזרח לט

נ

שאל ט' באב בתוכו וראיתי בספר באר הטיב בא"ח וזה לשונו
 מדלל בתכ שחזרים לגלח משמע דחסור וכתיב אלי ווט' שורה
 לווקינו דאכל תוך שלשים לא יתקן ניפרטיו אם יש מוהל אחר
 בעיר וכן לא יגלה תוך שלשים ע"כ ורמ"א כתב ב"ד סי'
 ש"ג הוא הדיו דמותר לגלח ונ"ע עכ"ל ונראה לי שבעל באר
 הטיב הכין מה שכתב רמ"א ב"ד סי' ס"ג ה"ה דמותר לגלח
 שקפיעל שער ראשו ווקינו ולכך הכיחו ככ"ע אבל אינו הדבר
 כן דמה שכתב רמ"א דים מקילין אפילו בתוך שלשה אם אין
 מוהל אחר בעיר ומותר לו לתקן ניפרטיו ולגלח לכורך המילה לגלח
 קאי על ניפרטיו רנה לומר שמתר לטעם אפילו בחספרים דהא
 כתבו הפוסקים דבגוסטורא חסור פי' בחספרים קמ"ל דבשביל
 גורף מנוה אפילו בגוסטורא ר"ל בחספרים מותר לגלח
 הניפרטיו והלשון מוכרח כן דאין קאמר לגלח לגורף המילה מה
 גורף המילה שיד בנינוח הראש והזקן אלא ע"כ כדאמרן
 דלפרטיו קאי וכן בדברי משה לא הוכיח כלל לגלח וכן בלבוש
 וזה ברור אלא נראה שחף שלא התיר לגלח תוך שלשים במילה
 מ"א לבני תשעה באב יש לומר דקיל כמו שכתב הרמ"א כפ'
 בשלשה פרקים דבמילי דחידד אקילו טפי באכילות וסינה ועוד
 קולא חריטא איכא בפשעה באב במקום שנהנו שאסור לספר
 ולכנס כנון שבה שאל תשעה באב בתוכו דקתני בחמשי מותר
 מפני כבוד שבת ובאכילות במקום שאסור לספר ולכנס לא התירו
 מפני כבוד שבת לפי זה חף שכתב בהנהו' אשרי דלספר אסור
 אפילו בחמשי מוכרחים אנו לומר כמו שכתב המג"א כשימין
 תק"ג סי' קט' י"ד הא דכתב גהו' אשרי דלספרות אסור אפילו
 לכבוד שבת הטעם דבלחו הכי אין גילויים לספר בכל שבע
 עכ"ל וא"כ בסנדק שרגילים לספר וקנים ביום זה נראה כמו
 שהתירו לו ללבוש בגדי שבת חף שמד"כ אסורים וע"כ התירו
 מפני ש"ט שלו הכינמי יש להתיר לגלח וקנים ודיוק של באר
 הטיב ליתא דא"כ דוק לאידך נראה הוי ליה לאשמועינן אבל לגלח
 אסור ומתמ' סמוך רמ"א דמתילת נשמע דהוה הרין לגלח
 מותר דמאי שאל זה מזה וראיתי להוכיח מה שכתב הט"ז מה שכתב
 רמ"א ב"ד סי' ש"ג דאכל יוכל להכניס החתן כדרך ארנינו
 שפני הנשים מכניסין החתן תחת החופה וכתב הט"ז וז"ל ונראה
 לי דלא התירו אלא להכניס אבל לא להכניסו ולאכול שם שלא
 קנה שנהנו להקל בזה עכ"ל - ולי נראה שאותן שנהנו להקל
 יש להם על מה שסמכו דבב"א הרמ"א נפרק החילוק בשם ר"י
 הלוי דלא אסרינן אלא בבית השמחה של רשות דאמרינן בחסבי
 שמחות על כל המתיב אסור לבנים לבת השמחה עד שלשים
 יום על אביו ועל אמו עד י"ב חודש אלא אם כן היה סעודה של
 מנוה עכ"ל ובהי דאכן מחמירין שלא לילך לשמחת נישואין מ"א
 הסוברים שמהו כהנו בארנינו חשיבו להו מנוה רבה ואלכולין סגו
 וחושבים שמה עיקר המתעסקים בגורבי חתן וכלה ולכך נהנו
 להקל - ועוד נשאלתי חשה אם מותרת לגלח מר"ח עד
 התענית ונראה לי ג"כ כיון דבאבל נופח פסק הרי"ף והרמב"ם
 דאשה מותרת לגלח אחר ז' נראה להקל באכילות וסינה במילי
 דחידד ולסמוך במילי דרבנן על הרי"ף והרמב"ם דמותר ג"כ
 לאשה לגלח מר"ח עד התענית הנל"ד כתבתי :

שאלה לט

חושן משפט סי' ח' כתב הסמ"ע ס"ק ז' דנראה
 כשמדליק גרות בלילה ויכול לראות
 ולהכיר בני אדם מותר לדון בלילה אפילו בשחילת דין וכבר הסיג
 עליו הש"ך ולי נראה דתלמוד ערוך הוא דע"כ כיון דליפנין
 דין מדכתיב והיה ביום הנחילו ע"כ ממעטינן לילה אפילו לאור
 סני דהא בפ"ק דמועד קטן דף ח' פליגי אביי ורבא דרבא יליף
 דאין רואין נגעים בלילה מדכתיב כנגע נראה לי לילא לאורי
 ואייתר ליה כיום הראותו ללמוד שי"ס שאשה רואה בוויש"ס
 שאין אשה רואה בוכ"י ואכ"י סבר אי מהתם מנגע בתים הוי
 אמרינן טומאה דלחו דגופא אבל טומאה דניפא אפילו לאורו
 נמי קמ"ל וכיום הראותו בו עכ"ל הש"ס ואם איתא בלילה לאור
 הכר לא נתמעט מכיום א"כ למה אין רואין נגע אדם בלילה
 לאור הכר אלא ע"כ מכיום נתמעט לילה לגמרי אפילו לאור הכר
 וזה פשוט וברור וע"כ דבר זה לא נאמר לא להלכה ולא למעשה
 שלא בדברי הסמ"ע שכתב שנראה להלכה ולא למעשה וגם ראיתי
 להוכיח מה שכתב הסמ"ע בח"מ סימן ז' סק"ו סומא באחד מעיניו
 בפרישה כתבתי הטעם בשם הרמ"א כיון דכל עולם גומרים
 בלילה וסומא באחת מעיניו חוי טפי ביום משום הכיין אפילו
 בשחילת הרין וכשתי עיניו פסול כיון דלכ"ע אסור לדון ולזה
 בימא לילה הוא ובע"ס יליף דסומא כשתי עיניו פסול מדאיתקיש
 דינים לנגעים לא דק דהא בפ' אחד דיני מנוונות דף ל"ד ע"כ
 קאמר דהאי משנה יחיד' היא וזית הילכת' כוונת' ומאן דמסיק
 מההיא הקיפא ס"ל דאפילו סומא באחד מעיניו פסול ע"ס ועוד
 נדחק בעיר שושן בה כסירה בסומא באחד מעיניו ופלי תניא
 בדלא תניא ובכתבתי בהפני"ע עכ"ל ונוראת נפלאתי על הסמ"ע
 מה שכתב בשם הרמ"א כיון דכל העולם גומרין בלילה ומעולם
 לא כתב הרמ"א טעם זה וליסני דכ"י אטעי שכתב הכ"י וז"ל
 הרמ"א והרי"ף ו' בפ' אחד דיני מנוונות דסומא באחד מעיניו
 כשר לדון דיני מנוונות כו' עד דהא כולא אינשי לא מטי לחמוי
 בלילה כדחוי סומא באחד מעיניו ביום וקתני דגומרין בלילה
 דין הוא דסומא באחד מעיניו שדן ביום לכתחילה עכ"ל וכן פסק
 הרמב"ם בפ"ב מהלכות סנהדרין והכי נקטינן עכ"ל הכ"י
 והמעין יראה עין בעין אף שהרמ"א כביד' גוף הדיו דסומא באחד
 מעיניו כשר בדברי הרי"ף מ"מ בסוף סינה את טעמו ולא כתב
 טעמו של הרי"ף אלא סייסר' יוחנן סתמא אחרניא אשכח דתנן
 דיני ממונ' דנין ביום וגומרים בלילה אלא לא מקשינן ריביש
 לנגעים

שאלה לט
 חושן משפט
 סי' ח' כתב הסמ"ע ס"ק ז' דנראה
 כשמדליק גרות בלילה ויכול לראות
 ולהכיר בני אדם מותר לדון בלילה אפילו בשחילת דין וכבר הסיג
 עליו הש"ך ולי נראה דתלמוד ערוך הוא דע"כ כיון דליפנין
 דין מדכתיב והיה ביום הנחילו ע"כ ממעטינן לילה אפילו לאור
 סני דהא בפ"ק דמועד קטן דף ח' פליגי אביי ורבא דרבא יליף
 דאין רואין נגעים בלילה מדכתיב כנגע נראה לי לילא לאורי
 ואייתר ליה כיום הראותו ללמוד שי"ס שאשה רואה בוויש"ס
 שאין אשה רואה בוכ"י ואכ"י סבר אי מהתם מנגע בתים הוי
 אמרינן טומאה דלחו דגופא אבל טומאה דניפא אפילו לאורו
 נמי קמ"ל וכיום הראותו בו עכ"ל הש"ס ואם איתא בלילה לאור
 הכר לא נתמעט מכיום א"כ למה אין רואין נגע אדם בלילה
 לאור הכר אלא ע"כ מכיום נתמעט לילה לגמרי אפילו לאור הכר
 וזה פשוט וברור וע"כ דבר זה לא נאמר לא להלכה ולא למעשה
 שלא בדברי הסמ"ע שכתב שנראה להלכה ולא למעשה וגם ראיתי
 להוכיח מה שכתב הסמ"ע בח"מ סימן ז' סק"ו סומא באחד מעיניו
 בפרישה כתבתי הטעם בשם הרמ"א כיון דכל עולם גומרים
 בלילה וסומא באחת מעיניו חוי טפי ביום משום הכיין אפילו
 בשחילת הרין וכשתי עיניו פסול כיון דלכ"ע אסור לדון ולזה
 בימא לילה הוא ובע"ס יליף דסומא כשתי עיניו פסול מדאיתקיש
 דינים לנגעים לא דק דהא בפ' אחד דיני מנוונות דף ל"ד ע"כ
 קאמר דהאי משנה יחיד' היא וזית הילכת' כוונת' ומאן דמסיק
 מההיא הקיפא ס"ל דאפילו סומא באחד מעיניו פסול ע"ס ועוד
 נדחק בעיר שושן בה כסירה בסומא באחד מעיניו ופלי תניא
 בדלא תניא ובכתבתי בהפני"ע עכ"ל ונוראת נפלאתי על הסמ"ע
 מה שכתב בשם הרמ"א כיון דכל העולם גומרין בלילה ומעולם
 לא כתב הרמ"א טעם זה וליסני דכ"י אטעי שכתב הכ"י וז"ל
 הרמ"א והרי"ף ו' בפ' אחד דיני מנוונות דסומא באחד מעיניו
 כשר לדון דיני מנוונות כו' עד דהא כולא אינשי לא מטי לחמוי
 בלילה כדחוי סומא באחד מעיניו ביום וקתני דגומרין בלילה
 דין הוא דסומא באחד מעיניו שדן ביום לכתחילה עכ"ל וכן פסק
 הרמב"ם בפ"ב מהלכות סנהדרין והכי נקטינן עכ"ל הכ"י
 והמעין יראה עין בעין אף שהרמ"א כביד' גוף הדיו דסומא באחד
 מעיניו כשר בדברי הרי"ף מ"מ בסוף סינה את טעמו ולא כתב
 טעמו של הרי"ף אלא סייסר' יוחנן סתמא אחרניא אשכח דתנן
 דיני ממונ' דנין ביום וגומרים בלילה אלא לא מקשינן ריביש
 לנגעים

שאלה רח

אורח חיים סי' רי"א כתב המג"א בסי' קטן י"ג
 הים לפני יין ותבשיל ושעורים וזית
 גריף עיין מה יעשה דהא יין קודם לזית ושעורים קודמים ליין וזית
 קודם לשעורים כמו שכתבתי סי' ר' עכ"ל - ונראה לי דדבר זה
 איכא למיפסח מהך אבעי' דמכע' לן בפ' כל התדיר דף ל' ע"כ
 דקאמר הש"ס אבעי' להו חטאת עוף ועולת בהמה ומעשר איוה
 מהס ק דס תקדים חטאת עוף אכל מעשר דקדש ליה משום
 דקתני במתניתין מעשר בהמה קודם לחטאת עוף משום דהוי מוס
 זבח ליקדם מעשר איכא עולת בהמה דקדמה לה דעולת בהמה
 הוי קדשי קדשים תקדם עולת בהמה איכא חטאת עוף דקדמה
 לה הכי ערמניה מן זבח ערוף כמערכת אמרי' עייל' ביה עולת
 בהמה בחטאת עוף ואנכתי' ממעשר ופי' רש"י עייל' ביה חשיבות
 דעולת בהמה שבה עמה וזה חשוכה ממעשר שהיא קדשי קדשים
 וכליל ויגוירת הכתוב חטאת קדמת ופי' שהוא מן זבח ואנכתי'
 ממעשר לכטל חשיבות שס מן זבח דהא בעולה נמי איתא

שאלות ותשובות לט"מ

שאלה מ

מהרב המופלא כבוד מהור"ר לוי ירושלמי אב"ד
דק"ק ביילגראד: כ"ו בסליו הצ"ל לפ"ק:

המאיר

לרחן ארן קמח ובתראי עדיף ענין וסופרים
סוספר כל חתימות שכתורה ודורסן חידי לחתי
מדרשא חכיו וידידי יודי ה' נאה דורש ונאה מקיים למד ולימד
לאחרונה שלשלת היחס ריש כלה וריש גלות נר ישראל ע"ה פ"ה
אב"ד הגאון המפורסם כמפור"ר מאיר נר"ו: יאר
ננה סלה ועד:

אחרי

דרשות החיים והשלום נוכחתי שאשקך כתב
חלי אמו"ר בענין ענוגה אחת שנשלח חלו
נביות עדות מידר' יוסף מלמד לחמר שלא ידעתי מענין הנ"ל
והשתא אירע מעשה שהלך מכאן יהודי אחד לכפר טימך לרחון
בחמין וחזר לכאן ופניו כנדרוף שני רינים ככל הכתוב פה
בנביות עדות באשר עיני דמר לנוכח יביטו כל דברי העד וכה
לפני אכריהאסה הענוגה והשתכן לפני לשלוח העדות ליד אדמו"ר
לכונם חכי בחתי לבקש אמו"ר טימך מועד לעיניו דברי העד חס
אפשר למכוח התיר לענוגה הלו חס לאו כ"י בעדות הלו להקל
ולחמור ונתתי חל לבי לסלסל ולעפלל בה לדעת המקילי ודעת
המחמירי כדנין לפני חכמים וחזרתי כי ואתרתי הלו אדמו"ר
נהירין ליה שכלי דענוגי ושבלי דרקיט כשבלי דנהרדעא
וכהשקפה ראשונה יסקיף חס וס לה התיר חס לאו ואני מתתין
למשכחו הרמה שתנחת מהירה ולכרי החלתי כ"ד אהו"ר נאמן
כפוף ופשוט לוי ירושלמי: והשבת לו באשר שנהירי' בנביות עדות
בשנה דאישתקד יש בו שינוים ממה שנאמר בנביות זה שלא
הוכיח הנכרי לח שמואל שס עירו ובנביות עדות זה נאמר שס
עירו וכיון שהניד טוב אינו חוזר ומניד והשיבלי זה לשלוח אחרתיו
הטהורות מיום כ"ך טבת העבר האירו חל עבר פני וסמתי בעל
כלהין בראותי מעשה ידיו הנקיות וספתיו ובררו מללו בענין
החיס שנאמר ב"כ והמעשה שהיה כך היה כ"ב רק מה שאמר
הנכרי לישי דיום שבת קודש רנה לומר ביום ששבתים בו
היהודים כי כן אמר בעירוש ביום השבתי ששבתים היהודים וגם
חקתי ודרשתי ומלאתי שזה העד יוסף נח"ס אינו מן העד' ראשונה
ואינו בכלל כיון שהניד וכו' וגם לא נאמר באומותן שום יהודי
מהעיר הוזה כי חס יוסף בר שמעון הנאמר ולוי אחיה קודם קמח'
דרכי להכניס ראשו ורובו בנידון דין כי מנייה רנה היא והמעשה
שהיה בשנת תל"ב ביום לוס כיפורים - כ"ד נאמן כפוף ופשוט
לוי ירושלמי:

וזה הוא גביות ערות:

במותב

תלפא כחלא הינא נחמו כ"ד חומים מטה
כד חתי לקדמי הר"ר יוסף הספרדי ואמר לנו
בתורת עדות בענוש חס לא יגידו' ואמר כלשון ספרדי והשתקנו
מלשון ספרדיית ללשון אשכנזי כלי חסרון ויתרון וזה לשונו - חיד
בין גיוועין במרחץ ככפר טימך ובחזרתי חסם ביום עש"ק יו"ד
חלול חכ"ו בשדה האט דער פורמאן גיוועלט חוים שפאן אוב'
האט וועלין פוטרין איד האב אכיר ניט וועלין לייזן ווייל סמוך
לשבת קודש איז גיוועזן * אהר דער פורמאן האט דאך חוים
גיטפאנג וכיני ביני זיינן גיקושן שני נכרים ושאלו לי בשלומי
אוב' ביזא מיר גיזפנט אוב' מיך גיפרענט פון וואגין מיך בין
והסבתי מביילי גראד וגם חני סאלתו חותם פון וואגין ז'א זיינן
והזיכו שם מכפר יאסטריגון ושאלו חומי וואש האט עטן פאר
מיט דעם פורמאן ואחרתי איד האב עש ניט וועלין לייזן דאס
ערזאל חוים שפאן אוב' ער האט דאך חוים גיטפאן ואמרו לי
טושט רעכט דאו ניט וויילטס היז חוים האלטן דען דער ווען
ח'יו מסוכן כ"זה חמשה או ששה שנים בלא יהודי אחד מכילי
גראד בכפר שלנו אוב' דארטין נבליבן אינר שבת לחמרתו יבא
חמס לילך לטימך והרגו חותו ווייל איד האב דאס גיטפאן האב
איד ז'א גיטפאן דאס ז'א מיר וואגין דער גילין המעשה איד היה
והשיבו מה איכפת לך מה שעבר עבר שכבר עברו ח' או ח' שנים
והחזרתי להפסיר בהם שיאמרו לי הדבר על מכונן מפני שאני
הולך תמיד באלו הדרכים ואדע לשמור חס נפשי אמרו לי מה
נאמר לך מחילת המעשה כך היה סיהודי אחד היה בלעורטי' של
שימיק אוב' האט גיטיקט חמס חוין שליח נכרי וסמו שינהוט יור'
שילך

לנגעים הילכך סומא באחד מעיניו כשר טכיל הראש וכשנדקדק
פטטמו של הר"ק והראש"ש יש חילוק גדול בניהם דהא חיבת
למירקמי הכרית להר"ק ליתן טעם משום דסומא באחד מעיניו
חיו טפי ביום מפ"ע פליפולח קאמר כפסטי"ד למחור' לסתמא
אחרונה חשכה וע"כ כיון דנותרין כלילה חלמא לא מקשינן
ריבים לנגעים וכמו שכתב הראש"ש בחמת חלל נראה ברור
והר"ק רנה לישתמיהת המוספות שס כד"ה סתמא אחרונה
אשכח וכו' ובכחו המוספות תימא דילמא טעמא דמתניין דהכי
טעום דכתיב ושפטו את העם בכל שם אבל לפנין סומא מקשינן
ריבים לנגעים עכ"ל והניחו קושיא זו בתימא ולפי דברי הר"ק
קושיא תשיקרא ליתא כיון דכבר ילפינן מוספטו את העם בכל
שם לילה לגמר דין א"כ סומא באחד מעיניו לא יגרע כחו מגמר
דין כלילה ולזה כתב הר"ק דהא כולה אינסי לא מטי למחוי
כלילה כדחיי סומא באחד מעיניו ביום וקמני דנותרין כלילה
וכיון דנותרין כלילה דין סו' לסומא באחד מעיניו שדין ביום
לכתחילה עכ"ל ואחר לומר דכר זה מנחמי כדרי' כסברא זו
בדברי מהרש"א והסו' דעת רש"י לדעת הר"ק וכתבומיהו קנת
קשה למי' רש"י כיון דלילה וסומא שוין אכתי אמיא הכשיר ר'
יוחנן אפילו לרבנן כסומא דמשמע אפילו בתחילת דין כיון דכלילה
אין דנים תחילת דין וע"כ בר"ק קנת ישוב זה ולדברי המוספות
תימא שפיר טפי כיון דלית להו לרבנן הקיטא א"כ כסומא אפילו
בתחילת דין כשר עכ"ל מהרש"א ואין ספק שגם הראש"ש לא רנה
לפרש כפי' הר"ק שהיה נראה בעיניו שהוא קנת דוחק למה
מכשירין כסומא תחילת דין ע"כ מפרש כפי' המוספות דלית להו
לרבנן דה הקיטא כלל והכתיב נפקות' גדולה בין טעמו של
הר"ק ובין טעמו של הראש"ש דלטעם הר"ק ח' כ"י סומא דרבנן
כמי אית להו דה הקיטא א"כ סומא כשתי עיניו פסול מדאוריית'
בודאי מכה הקיטא אך סומא באחד מעיניו כשר מלימוד
מוספטו את העם בכל שם ולטעם הראש"ש דלית ליה הקיטא א"כ
י"ל דסומא כשתי עיניו פסיל מנד דלדידיה יום כלילה יחשב
ויס לומר לאידך גיסא כיון דיום הוא לכ"ע אף סומא כשתי
עיניו נמי כשר ביום וכמו שכתבו המוספות בחמת כנדה למ"ד
דלית ליה הקיטא דאף סומא כשתי עיניו כשר ביום והלכנס למד
בב"י כטעם הר"ק ולפי' אף רבנן ס"ל דה הקיטא דסומא כשתי
עיניו פסול ביום מטעם דאישתקד ריבים לנגעים חלל דקשיא
ליה על סומא באחד מעיניו למה יכסיר לכתחילה והסתבר טעמא
דרי' כיון דחשיב סומא באחד מעיניו כמוגמר דין דלכ"ע כלילה
וע"כ ח' לאו דכשר לתחילת דין כינד יבוא לגמר דין בלא תחילת
דין הר' לפנינו שדברי עיר שסן ברורין בטעמו ע"פ שיטת הר"ק
ותלי תניא בתניא ובחיים השיב עליו והסת"ע ורחמי' ככפר
מורת חיים שהקשה על פי' הר"ק וזה לשונו וקשה לפירושו
דא"כ וכיום הראותו בו דדרשינן מנייה דחין רואין נגעים כלילה
למה לי תיפוק ליה מדכתיב לכל מראה עיני הכהן לירוש
מיניה פרט לסומא אפילו כסומא באחד מעיניו קאמר לכך יולף לה
מדכתיב לכל מראה עיני הכהן לשון רבים ולא יולף לה מראה
הכהן את הנגע וכיון דאפילו סומא באחד מעיניו אינו רואה את
הנגעים כלשון דחין רואין הנגעים כלילה כיון דכולה אינסי
לא חוי כלילה כדחיי סומא באחד מעיניו ביום וא"כ ביום הראותו
למה לי לכך נראה דלילה מילתא אחרית' וסומא מילתא אחרית'
עכ"ל - והנה מכה קושיא הנ"ל רנה לדחות טעמא של
הר"ק ונטלס ממנו ס"ס ערוך כפ"ק דמועד קטן דבין לאכרי
ועין לרבא ח' לחו דמעטינן לילה סו' מוקמינן קרא דלכל מראה
עיני הכהן במסתבר למעט לילה ולהכשיר סומא באחד מעיניו
ולכך אינרך ביום למעט לילה ומכל מראה עיני הכהן ממעטינן
סומא באחד מעיניו ומיוו דוכים ילפנין ישיזים שאתה רואה
בו דנותרין לחתן שבעת ימי התשעה ולרבא ילפינן מלי ולא לאורי
למעט לילה דאי לאו הכי תיעוט סו' נמי מוקמינן לכל מראה
שיע הכהן במסתבר למעט לילה וכיום לרבא מותר לרבות ים
יום שאי אתה רואה והיינו מכשירין סומא

באחד מעיניו וזה ברור שכבוד

הרב בעל תורת חיים במקומו

מונה וכאן לא דק

ודברי הר"ק

ברורים

פס"ד:

שילך לבילי גראד ויביא עמו יהודי אחד מבילי גראד מי שאלתו
 חכריו וכן היה שהלך השליח הכ"ל לבילי גראד אבל חכריו של
 זה שהיה בלורעטי ומחרו לידו יהודי אחד שילכו ללורעטי אולי
 ויביא יוקומין חין אונור דארף חין גוועוין ע"ק בין השמשות
 לא האט דער יהודי ניט גוועלט ווייטר ווייל שבת חיות אולי גיואגט
 להשליח הכ"ל ווך מיר חין ארט וואו איך זאל שבת בלייבן
 אולי ווארום חין ללורעטי אולי זאגט לאותו יהודי דש איך וועלט
 ביום א' נו חים קומן וכן עשה השליח הכ"ל והכניס להיהודי לבית
 זקן אחד נכרי שהוא ראש הכפר והשליח הלך ללורעטי וביום א'
 כשיא היהודי מן הכפר שהיה שם ביום שבת קודש כאשר ולא בא
 ללורעטי ביום א' וימים ג' כשראה השליח שלא בא היהודי חזר לכפר
 לבית האופט ואמר לשופט היכן הוא היהודי דער שבת איך לאן
 גבליבן והשיב ער חין אמתול פון היא אריוו אחר השליח הכ"ל
 א' ווארום חין ער ניט ללורעטי והשיב איך ווייס ניט ווארום
 ער חין באן גיווען ביום שבת אולי האט דעם גנבין טאג גנעטין
 אין ווייני ביכר אולי גיקס גינעטין אולי גיקס גיטרונקן אפילו
 טובאק ניט גיטרונקן ואמתול ביום א' קס באשמורת הבוקר ורכב
 על סוסו והלך ללורעטי השם ווייס מה נעשה ממנו ואנחנו לא
 ידענו אחר כחור השליח והודיע הדברים האלה להיהודי אשר הוא
 בלורעטי ומיד כתב היהודי הלו לבילי גראד לחכריו דש זיל זאלין
 קומן אולי זאלין וזוכין דעם יהודי וועלכין זיל גיקט האבין ואח"כ
 באו שני יהודים אחרים אמת זאלין וואו דער יהודי חין אופט
 גיבטן ער זאל זיך דעם אמת זאלין וואו דער יהודי חין אופט
 זיל האבין מיט חים גיקט ואמר השליח מעשה שהיה
 באורך כנוכר לעיל וכשמעם כן הלכו היהודים הכ"ל לשררה ולקח
 מהשררה שני בעלי מלחמות והלכו בעלי מלחמות עם השליח הכ"ל
 לכפר ואסטר מן הכ"ל לבית השופט הכ"ל ותפסו את השופט ואת
 בנו הגדול ונתנסו בבית הסוהר במקום אשר השררה שם והיו אסורים
 זמן רב בבית הסוהר ומת השופט בבית הסוהר וכנו הגדול
 ברח מהתפיסה ובה אכלנו לכפר אסטריון הכ"ל אולי ויביא מיר
 האבין חים גיווען שאלנו לו ויביא שמו כגול גווארן ואמר בפירוש
 ער חין איין וועק גילאפין מבית התפיסה וגם שאלנו לו אוב
 אמת חיות אז ער האט דעם יהודי ממות גיוועוין הודע ולא
 בוש אולי גיואגט דאש חין אמת איך האב דעם יהודי גיהרגט
 אכיר איך האב גימיינט דש ער פיל געלט בייך ויך האט אבר
 האב ניט מער אכלו גיפונדן כי חם ששה עשר טוקאטין ועוד
 שאלנו לו וואו האטט חים גיהרגט והשיב איך האב חים גיהרגט
 אכל הכפר אולי האב חים חין וואשר גיווארפין ואמרתי חני
 המעיר לככר' הללו שספרו לי המעשה הכ"ל קומט עטן מיט מיר
 לחזק ארשווי אולי דער גילט המעשה לפני היהודים אשר שם
 ווערט עטן חין מתנה הגונה ביקומן והשיבו דאש טונן מיר ניט
 פן יתפסו אותנו באלה הדברים ויורגו אותנו ותכף ומיד קמו לו
 הנכרי והלכו מאח' ולא רחיתם עוד כל הכ"ל העיר בפנינו אכחנו
 כ"ר ח"ת הר"ר יוסף דיניס הכ"ל בתורת עדות וכאנחנו כל דבריו
 ובאלו על הצדק ט"ו כסליו תנ"ו לפ"ק פה ק"ק בילי גראד - לוי
 בן הר"ר יצחק ז"ל ה"ה מירושלים קודש מו"ב ונאם משה בן הר"ר
 אברהם ז"ל מטריביטש: ונא' הקטן יוסף בהר"ר מרדכי ז"ל מנ"ש;

תשובה

שהשבתי על השאלה הנ"ל:

לוי

מחוק קידה יושב על כסא הוראה בתוך ישרים ועדה
 כיוול ככיוול רבה וממלא המדה מדת חכמים כן הוא
 אה' וידעי הרב המופלא כבוד מהור"ר לוי ירושלמי כר"ו;

אמרתי

להשיב מפני כבוד כבוד חכמים ינחלו טוב משלחן
 גבוה שוכתי ויגעתי ומנחתי דאחי לירי בעסק
 עגונה היושבת שכולה ונלמדה זה כמה שנים ואם אמנם שסכנוני
 טרדות עיינים גדר מזה ונדר מזה בשעורין דרבנן ללמוד וללמד מ"ת
 לרוב אהבתינו אמרתי להפסיק באמצע הפרק ולעיון בשריות'היהיה
 אשה קצות רוח ומרת נפש ואקלר ועולה מלשון אשכנז ללשון
 הקודש מנוף העדות שהעיר הר"ר יוסף נאים הספרדי שפוס'ו
 ע"ק ו"ר חלוף תנ"ו שחזר לביתו ורנה העגלן ליתן מספוא כשדה
 והעגלן לא רנה ונעקתי עליו שלא יעשה בן כי הוא סמוך לשבת

שאלות ותשובות מ

זכרה

יש לי תימה רבה על תשובת משאלת בנימן סימן
 ת"ד"ו"ה דבוספתא אימת חבל אמרו אחד יגת
 מעיר פלוני ומפספסין באותו עיר אם לא יגת חבל הוא תכשא
 אשתו כתב בתשובה ה"ל דבוספתא זו לא מיתוקמי אלא באמרו
 שאחד הדר בעיר פלוני יגת מהעיר חבל אמרו סתם אחד יגת
 מהעיר פלוני אינו מועיל חיפוש כלל דאם לא בן האי עובדא דיחזק
 ריש גלותא שאמרו דחז"ל מקורטבא לחספמיה ופלוני ביה אביי
 ורבא חי חיישינן לתרי יבחק ריש גלותא או לא ולמה לא בדקו
 בקורטבא חי עבר דרך קורטבא חיש אחר ששמו יבחק ריש גלותא וכמאי
 פלוני אביי ורבא וכי לא היו יודעין הך תוספתא חלה לא מיתוקמי
 האי תוספתא חלה באמרו חיש אחד הדר בעיר פלוני יגת דכהאי
 גוינה ליכא לספוקי כלל רק באיש אחד הדר באותו עיר ולפיכך
 מחפסין באותו העיר שטריו ידוע לחכמי העיר כל הדריס באותו עיר
 חבל אם אמרו יגת חיש אחד מעיר פלוני סתם שיכול להיות שאיש
 אחד עבר דרך סם וא"כ לספוקי בכל העולם כולה ולא שייך
 חיפוש כלל ונורמא' נפלאות עליו חזקא ח' ליה וכו' לא ידע אביי ורבא
 האי תוספתא ליקוי' ליתרמאיותו של אביי גופ' כהאי גיטא דאנדולמי
 דשני כדדיק' נהרדע' ולמה לא מהני בדיקת עיר קורטבא וע"כ כדריבן
 חזו לומר כיון שהכותב הגט אמר שהוא מנהרדע' חמרינן שסתמ'
 היה דר בנהרדע' ולא חיישינן דילמא אחד בסוף עולם עבר
 דרך נהרדעא וקרא עמנו על סם נהרדעא משא"כ בעיר קורטבא
 דהעדים העירו שיבחק ריש גלותא חיי קאזיל עמהס מקורטבא ולא
 העירו שאמר להם שהיה מקורטבא סיבא עמהס מעיר קורטבא'
 ולכך לא מהני בדיקת העיר קורטבא שיכול להיות שאיש אחד עבר
 דרך סם ויגת עמהס וא"כ היה לו לחלק בין אם אמר שהוא
 מעיר פלוני ובין לא אמר ולא היה לו לכתוב דהאי תוספתא מיייר
 חלה באמרו חיש אחד הדר בעיר פלוני משמע שהעדים אמרו
 שמכירי' שהוא דר סם הלוא כבר הוכחנו דמכירי' חז"ל אמרו
 שהוא מעיר פלוני משתמא חמרינן שהוא דר סם והודה בארנו
 ולכך מהכי חיפוש וא"כ כדריבן דין שאמר הנכרי יה די אחד
 מבילי גראד משמע שידע הנכרי שהוא ה' מבילי גראד ח"כ מסתמ'
 או שהיהודי אמר שהוא מבילי גראד או הנכרי ידע שהיה מבילי
 גראד ח"כ חמרינן הוא היה דר כבילי גראד ומתני חיפוש בער
 שלא יגת באותו זמן חלה זה האיש הנאבד ח"כ שלא הוכיר
 שמו מהני ח"כ דלא אמר יגת עמי כי הוכי דהקני לחכות
 מהר"ס באמרו אחד יגת עמנו מעיר פלוני ומת דמשינן אשתו
 ח"כ שלא הזכיר שמוע"כ וזוכרתיס חזו לומר ח"כ דעדים חייס
 מזכירי' שידעו שהוא דר סם רק על פיו שהיה אומר להם שהוא
 מעיר פלוני וא"כ אינו מעלה ואינו מוריד שאמר העד שיבא
 עמי חלה כיון שאמר שאיש יהודי זה אמר לו שהוא מעיר פלוני
 מחפסין באותו עיר אם לא נאבד חלה זה באותו עת וזמן מסירין
 אשתו להנשא והכי נמי כדריבן דין דהכני חיפוש אם לא יגת
 באותו זמן חלה זה הנאבד שאמר הנכרי שנהרג שמכירין עליו

כל העולם מבני ליה ופי' רש"י אם איתא דחיישינן יבדוק כל העולם
 שמה אנדרולמי אחר היה בנהרדעא והלך לו ס' מ' לרבא ח"כ דבדקו
 בנהרדע' לא היה נכחא אנדרולמי אחר ת"מ חיישינן סתם אחר
 שהיה בנהרדעא והלך לו וכא סם לסורא וקרא שמו אנדרולמי
 נהרדעא וגם אביי ס' ס' ס' כוונתו גבי האי גיטא דאשתכח בסורא
 וכתב ביה הכי כסורא מתא אנה ענן בר חייא נהרדעא פטרית
 פלוניא אנתאי ובדקו רבנן מסורא ועל נהרדעי ולא היו ענן בר
 חייא אחרונה לבר מענן בר חייא מחנרא דהוי בנהרדעא וסתמ'
 סהדי וזמור דהוא יומא כי אכתוב להאי גיטא ענן בר חייא גנן
 הו אמר אביי ח"כ לירי דחמי' חיישינן הכי לא חיישינן להא קאמרי
 סהדי דבנהרדע' הוי מאי בעי כסור' ס' מ' ראי לאו סהדי דחמרי
 דענן בר חייא מחנרא גנן הוי חיישינן ח"כ דהאי ענן בר
 חייא מחנרא גנן הוי חיישינן ח"כ דהאי ענן בר
 חייא מחנרא הוי ובגיטא הוי כתיב ענן בר חייא נהרדעא ס' מ'
 דמנהרדע' הוי חלה ע"כ חיישינן דילמא ענן בר חייא מחנרא
 עבר דרך נהרדעא וקרא עמנו על סם נהרדעי ח"כ כדריבן דין
 גמי נחוש סתם איגס אחריו עבר דרך בילי גראד וקרא עמנו
 על סם עיר בילי גראד ח"כ לא מהני חיפוש מיהו זה אפשר
 לדחות דהא ע"כ איכא למידק דקאי אביי אדאביי דהא בעובד'
 דיבחק ריש גלותא לית ליה האי סכרא דחזקאי פלה רבא
 ליבדוק כ"ע"סגו ליה ככ"קת נהרדעא שלא היה סם אנדרולמי
 אחר כעיר ולא חיישינן שמה אנדרולמי אחר בסוף עולם ח"כ בעיר
 וקרא עמנו על סם עיר וא"כ למה חלה טעמא גבי ענן בר
 חייא מחנרא משום דחמרי עדים גנן הוי ולכך לא חיישינן תיפוק
 ליה דלא חיישינן משום דבדיקין בנהרדע' ולא הוי חלה ענן בר
 חייא שהיה דר בנהרדע' תו לא חיישינן דילמא ענן בר חייא
 מחנרא היה בנהרדעא וקרא עמנו על סם נהרדעא וע"כ כדריבן
 חזו לומר הך דקאמר הש"ס ולא הוי ענן בר חייא אחרונה
 לבר מענן בר חייא מחנרא דהוי בנהרדע' ר"ל דהוי דר סם
 בקביעות והא דשלחו ובדקו מנהרדע' ועד סור' לידע שמה אחד
 שהיה שמו כך והיה דר בנהרדע' ולכך חי לאו דהוי מהסדי
 דכחותו זמן הנכתב גנט היה ענן בר חייא תגרי' גנן הוי
 חיישינן ח"כ דחיי' לילמא כיון דהוחזקו שני בני בשמות שויס
 דילמא אחד חז"ל לעלמא ואחר ששמו בשמו כתב האי גיטא על שמו
 חבל חילא ח"כ דר סם בקביעות לא חיישינן דילמא אחר מעלמא
 ששמו בשמו היה סם בדרך חקראי וקרא עמנו על סם המקום
 שהוא וכן כתב הר"ן בהד"י גבי ענן בר חייא מחנרא דרבא
 סבר שיש לנו לחוש לה כיון דתרווייהו מנהרדעא ועקר חל
 מונייהו וסת' לסור' וכתב סם גיטא חיישינן דילמא האי דהוי
 מחנרא ע"כ"ל משמע שהיה דר ענן בר חייא מחנרא בקביעות
 סם ומת מחנרא נפלאותי על הר"ן שכתב גבי עובד' דיבחק
 מקורטבא וזה לשונו חיישינן שמה יבחק ריש גלותא אחר כח
 מחקום אחר לקורטבא ויבא והלך לחספמיה ומת סם ואביי סבר
 דחוספין משום דשירות חלויות היה ולפיכך יבדוק כל עולם שמה
 יבחק ריש גלותא אחרים בסוף עולם ורבא סבר כיון שהעדים שראו
 שמה בחספמיה ראו אשתו יבחק של קורטבא יגת עמה וכו' לחספמיה
 לא חיישינן שמה אחר שבה לקורטבא והוי הוא שבה עמהס לחספמיה
 נאחזו של קורטבא חז"ל לעלמא וכו' ומה אני ח"כ כתב לחייב ויבדוק
 כל עולם שמה יבחק אחר יס בסוף עולם הא ראייתו של אביי
 מהאי גיטא ראייתא בנהרדעא דשלא ליה תבדוק נהרדעי כולה
 ורבא הקשה לו אם איתא יבדוק כ"ע"ס דאביי לא חייס לבדיקת
 כל עולם אלא שני בבדיקות העיר שלא היו דריס סם כקבע
 שני בני ששמותיהם שויס וכבדיקות העיר סג' דלא חייס דילמא
 אחד בסוף העולם ששמו בן ה' עובד דרך העיר הו וקרא עמנו על
 סם העיר לא חיישינן ח"כ דשכיחי ייירי כיון דלא הוחזק שני שמות
 שויס הדריס כעיר הו לא חיישינן דחתי אחר מעלמא וקרא
 עמנו על סם העיר כי הוכי דשני לחייב כהאי גיטא דאנדולמי
 כבדיקת העיר נהרדעא דיר עינן כעירי' שלא היה סם אנדרולמי
 אחר ולא חייס לאנדולמי אחר שהיה בסוף עולם וקרא עמנו
 על סם נהרדעא חלה דנריך בדיקה בעיר כדי לידע בכיבור
 שלא היה סם אנדרולמי אחר חבל תן הסתם חלה בדיקה
 חיישינן וכן גבי יבחק ריש גלותא דפלוני אביי ורבא חלה להמיר
 מן העולם בלא בדיקה בעיר קורטבא חבל אם בדקו בעיר קורטבא
 ולא נאחז חלה אחד שהיה שמו יבחק ריש גלותא גס לחייב לא
 חיישינן שהיה אחד בסוף עולם ששמו יבחק ריש גלותא מקורטבא :

ג

תמה אני על תשובת משאלת בנימן שכתב על ההיא
 תוספת' ה"ל דאם אמרו יגת איש אחד מעיר
 פלוני סתם שיוכל להיות שאיש אחד עבר דרך סם וכן כתב
 הרמ"ס בתשובה במכלוף בן מלול ו"ל תמהו וכו' הוסיפו שומרים
 על הדרכים או סגרו טערי קורטבא' שלא יגת אדם משם עכ"ל *
 ונפלאותי עליו אדרבה משם חיפכה מסתברא שהרי הכי' הניחא ההיא
 תשובת הרמ"ס על עד שהעיר שמכלוף בן מלול נהרג קרב לפתא
 ניכר מתוך עדותו של העד שהכיר אותו איש הנקרא במכלוף בן מלול
 בטביעת עין ח"כ לא ידע אם הוא בעלה של האשה זו וגם לא העיד
 על סם מקומות לחפשי לה ת דכיון שידוע שהיה סם בעלה של
 האשה במכלוף בן מלול ואין במכלוף בן מלול אחר בעיר איתת' סרי'
 שריא להנשא וראיה מעובד' דיבחק ריש גלותא והוא דמה לבירון
 זה שהרי המעיר' לא העידו כי אם על שמו חבל לא העידו את
 מקומו וסת' אשתו חלה כך היה סם האיש שנפטר בבאן סאלו
 העירו עדות גמורה שידעו שהיה בעלה של אותו אשה חלה לאו אמר
 אביי חיישינן לתרי יבחק חלה ודאי הויה עובד' הוי דלא הוחזק שני
 יבחק ובשכיחי שירתי והילכת' כרבא ה"ל כן כדריבן זה חפ"א ח' שכיחי
 שירי אם לא הוחזק מכלוף בן מלול אחר איתת' שריא להנשא
 ועל זה כתב שיש מי שחולק על הרמ"ס דלא דמי להיא דיבחק ר"ב
 דשאני האם דקאמרי דחז"ל מקורטבא לחספמיה' ובאותו פ' לא היה מי
 שהלך מקורטבא לחספמיה' והיה הרמ"ס למו סרי' לספור דבריו מפני
 שיש

שם לחלק דשאני הם מפני שכחותו ערק לא היה מי שהלך
 מקורטבא לאספמיה וילתו מתהני וכי הוסיבו שומרים על הדרכים או
 סגרו שערי קורטבא שלא יבא אדם משם עכ"ל הרי שהחולק על
 הרא"ה"י רוצה לחלק דשאני גבי יבחק ריש גלות' שהעידו שאלו
 מקורטב' לאספמיה ולכן אם לא הוחזקו שני יבחק ר"ג לא חיישינן
 אף שהשיירות מנויות משא"כ נדדון הרא"ה"ם במכלוף בן מלול שלא
 העידו שם עירו ויש לחוש אף שאנו יודעים שבעלה היה שם יש
 לחוש לתרי מכלוף בן מלול אף בלא הוחזק דילמא אחד מסוף
 העולם ששמו ושם אביו כשמו ובה לשם על זה השיב הרא"ה"ם דאין
 הקפידה שמעידון שיבא מן העיר עמה' דאם בלבו לחוש היכי שמי
 מעידים על שם עירו אלא על שמו ושם אביו ואף שאנו יודעים
 שבעל האשה ששמו בן היה שם חיישינן שמא אחר בסוף עולם כה
 לשם א"כ בהיה יבחק ריש גלותא נמי ניהוש דילמא אחר היה
 ששמו כשם זה ויגא מן קורטב' דליכא למימר דשאני הכי מפני
 שכחותו ערק לא היה מי שהלך מקורטבא לאספמיה וכי סגרו שערי
 קורטב' או השיבו שומרים על הדרכים שלא יבא אדם משם אלא
 ע"כ מסוס כיון דלא הוחזקו שני יבחק ריש גלותא לא חיישינן
 לאחר כרבא וא"כ דינו דהרא"ה"ם אחת במכלוף בן מלול אף שלא
 ידעו שהיה בעלה של האשה וגם לא העידו על שם מקומו כיון
 שידוע שבעלה של האשה היה שם מכלוף בן מלול ואין מכלוף
 בן מלול אחר בעיר איתתא שרי להגשא וכמו כן אם אינו מוכר
 שמו אלא שם עירו שאמר פלוני יבא מעיר פלונית עמי ולא
 נובע' אם אחר כפידוש שאמר לו שהוא מעיר פלונית אפילו בסתם
 שיבא עמי מעיר פלוני מהני ח"פ עכ"פ אם בלבו וזמן לא יבא
 אדם אלא זה הנאכד איתתא שרי' וכך הוגעה של בריתא זו דשלתו
 מאספמיה' שיש אחד ששמו יבחק ריש גלותא שכא מקורטב' דהיינו
 עדים שהיו שיבא עמהם מקורטב' לאספמיה' אבל לא הכירו שהוא
 בעל האשה הו"א וגם אביו קורטב' לא ידעו שזה יבחק ר"ג
 יבא עם העדים אלו לאספמיה' ובה פליגי אביו ורבא דלאביו חיישינן
 למרי יבחק ולרבא לא חייש כיון שלא הוחזקו שם מרי יבחק ר"ג
 וכל זה מן הסתם אבל אי בדקינן ולא נמנא שם בקורטבא
 כי אם זה יבחק ריש גלותא אף אביו מודה דמהני וחיפוש כי
 היכי דלמור ר' יהודה נשיאיה תבדיק נהרדע' ובלא בדיקה חיישינן
 דילמא נהרדע' אחר היה אבל חיפוש ובדיקה מהני אפילו לאביו ורבא
 אפילו חיפוש אינו נריך כיון שלא הוחזק שנים ששימותיהם שיש
 ולדין לא קשי' לן כלל מאי דקשי' לבעל תשובת משנת בנימין דלמאי
 פליגי אביו רבא ולמה לא בדקו לקורטבא אי עבר דרך קורטבא
 איש אחר ששמו יבחק ר"ג ואני אומר דפלוני בסתם ורבא קמ"ל
 בכח דהתירא איבא דרבא דאפילו בדקה אינו נריך כיון שלא
 הוחזקו שניהם ששימותיהם שיש וא"כ היכי שאמר העדים שמו
 שיבא עמהם מעיר פלונית ומת שם בזה פליגי אביו ורבא דרבא
 חייש לאחד בסוף העולם כיון שלא הוחזקו שניהם ששימותיהם
 שיש ואינו נריך חיפוש ואביו אפילו מוכר שם עירו אלא שמו בלבד
 כי האי דמכלוף בן מלול נריך אנו לידע שזה הוא בעלה ולא נמנא
 שם איש אחר ששמו מכלוף בן מלול מהני בדקה זו להפיר
 לאשה וכמו כן היכי שלא אמרו שמו אלא שם עירו לא מבעיא
 שאמר זה האיש אחר להם שהוא מן העיר הוא שיבא עמהם
 אפילו בסתם שהעידו שאיש יהודי אחד יבא עמנו מהעיר פלונית
 ונהרג מהני ח"פ שיש העיר אם לא יבא איש יהודי מן העיר בלבו
 זמן אלא זה הנאכד אשתו שרי והשתא אפי' היה חוספת' והיה
 תשובת מהר"ם כתשובת מיימנו' כפסטרן דכתב בתוספת' אין משידון
 עד שמוכרין שמו ושם עירו אבל אמרו אחד יבא מעיר פלונית
 מפשפסין בלבו אם לא יבא אלא הוא תנשא אשתו ויש חילוק
 בין האומר שמו ושם עירו אפילו חיפוש אינו נריך אבל אם
 לא אמר שמו רק שם עירו אפילו לרבא דלא חייש הכי חייש
 ומהני חיפוש וכן היה תשובת מיימנו' נמי מיירי אף שלא העידו
 בפירוש אחד הד בעיר פלוני אלא אמר היהודי מעיר פלוני בסתם
 יבדק שלא יבא מחוץ העיר שם יהודי הדר שם שלא חזר כי אם
 זה דאפילו לרבא דלא חייש לתרי יבחק הכי חייש כיון שלא
 סוכר שמו ולכן נריך חיפוש נמנא פסקן של דברים אם העיר
 אחד על שמו ועל שם עירו ולא מבעיא' אם אמר שאמר איש
 יהודי שהוא מעיר פלונית ומת שם דאין נריך חיפוש לרבא כיון
 דלא הוחזקו שניהם ששימותיהם' שיש אף ששכחו שיירות לא חיישינן
 לתרי יבחק ואפילו אם אומרים איש אחד ששמו כך יבא עמי מעיר
 פלוני ומת לרבא אין נריך חיפוש ומשיחין את אשתו כיון שלא

ועתה

כריכו חנו לדון אם זה הוא מסל' ת דמה שאמר
 המאורע ח"כ נא ע"י חקירת ישראל שהפכיר
 בו שפרש לו הענין כבר כתב הר"ף והרא"ה שהטור כמעשה דבני לוז
 שהלכו לנודע עיר החמרים שמעין מהא דהיכי דמתחיל הנכרי
 מסל' ת ואע"ג דהדרינן ומגל' בן למילת' מיני' ספיר לא נביק מתורת
 מסל' ת לא נאמן ומשיחין על פיו וכן פסק בש"ע בא"ה סי' י"א ס"ט
 ואמתי שמספר הנכרי ששאלו לכן השופט שרכבש איש יהודי אם
 האמת שהרג ליהודי הוא שהי' אגלו בשטח דהיינו ב"פ יהודה ולא
 בוש ואמר שהשליך אותו לנהר אע"פ שאומר הנכרי שהנכרי השכי
 לא הגיד לפי תומו אלא ע"י שאלה מ"מ הא כתב רמ"א יס' אומרים
 הא דאמרינן דאם שאלו את הנכרי תחילה לא מקרי מסל' ת היינו
 דווקא אם שאלו ישראל אבל אם שאלו הנכרי' אותו ומיגיד מקרי
 מסל' ת ובלבד ששאלו אותו שלא בפני ישראל וכתב הכ"ס ס"ק מ"ח
 אף דלמחר הכי' ה"ר' חולק על זה נריך לומר לרמ"א דהר"ן אינו
 חולק על תרומת הדטן והא דלא אמר' בתשובה השופט לאו משום
 שהנכרי' היה מגיד לפני השופט מחמת שאלת השופט לאו משום
 דסבירי ליה אם הנכרי' שאל לנכרי' לא הוי מסל' ת אלא שאלת
 השופט שאני דשאל אותו שיגיד לשם עדות עכ"ל ובאמת מסתברא
 טעמא דתרומת הדטן כפי' רל"ט הביאו הכ"י מסוס דכשלאין
 את הנכרי והנכרי משיב לא חשיב מסל' ת היינו כששאלו אותו ישראל
 משום דמרגיש שיש להם נפקות' בדבר ומשקר אבל אם שאלו אותו
 נכרי שלא בפני ישראל והוא משיב חשיב ספיר מסל' ת עכ"ל ולפי
 זה נאמן הנכרי השני האומר הרגתיו כמו שכתב בהנהגות מדרכי
 דקדושת' הביאו הכ"י נכרי המסל' ת ואמר הרגתי פלוני נאמן ושרי
 איתת' לאיניסובי וכן כתוב בתשובת מיימני דשייכי לסדר נשים ופ"י
 בה וליכא למיפסלא משום דילמא למירחא חיותי ליהודי הוא קאמר
 הכי כיון דלא מוכח איתתא מתוך דבריו ולא מקמי הכי ולא
 לבתר הכי דלמירתי איתמי אחר הכי עכ"ל והיא בלבו תשובה
 שהבאתי לעיל אם אינו אומר שמו אלא יהודי מעיר פלוני והאריך
 שם במיימני' החדשים דף קט"ו דין ט' ופשיטא הכי דלא אמר לישראל
 הרגתי' לא לנכרי דפשיט' דלא אמרינן למירמ' איתמי אחר ונאמן
 במאי שאמר הרגתיו ואין נריך לומר קברתי דהא אפילו לדעת
 הרמב"ם לאו דוקא קברתי' אלא כל שנתעסק כשילטול ממקו' לחקו'
 בדרך המת' ולא ה' גודל כנף ופונה פה ומפננף בה' עני' ודבר
 זה הביא הכ"י בשם הר"ב'ס והסכימו עמו כל החארוני'ם
 והנכרי הוק' אחר שילכו לנהר ומסתמא טילטולא הרגיש שום
 חיות

שאלות ותשובות מ מא

קנאלי ושיש זה חללו חמס כל המחבר לקרקע הרי הוא חרקה
 וזה כאשר יגיע עשייתו להיות דבק בחרץ הנה היא לא תקבל טומאה
 והיא שם שעתיק בזה הלשון הואיל ועיקר עשייתו להיות דבק
 בחרץ דהתם חיבו כלי רחוי לשמש כלום חלה להיות דבק בחרץ
 ואין שם כלי עליו בחלוש הילכך בטל הוא לגבי קרקע ואין ענין
 לאבוק שאמרינן לפי שהוא כלי ורחוי להשמש קוד' היותו קבוע וא"כ
 זכינו לדון בההוא עובדא דנשאל קדמנא דמרחשת הואיל דהיכא שם
 כלי עליו בחלוש אע"פ שניקבו ונחמבר בחרץ לא יבא מתורת כלי
 ואף שנקבוי בכדי טהרתו אין לו תקנה כזה דחיישינן שמא לא
 יקבוי בכדי טהרתו כדאמרינן בשבת דף ט"ו ע"ב אחר חביי
 חיישינן לא יקבוי בכדי טהרתו ואין רחיה ממה שכתב ב"ד סימן
 ר"א ס"ו הלוקח כלי גדול כגון חביות גדולה או עריבה גדולה ונקבה
 נקב המטהרה וקבעו בחרץ ועשה מקוה הרי זה כשר דהתם מירידי
 בשל עץ חבל בשל מתכות לא והטעם בשל מתכות חיישינן ובשל עץ
 לא חיישינן כתב התוספות י"ט במסכת' כלים משנה י"א בפרק י"א
 דכלי מתכות חיירי דמיהס יקרים חס על ייהו טפי ושייך למגזר
 בהם שמא לא יקנה בכדי טהרתו ואדרבה חס נראה רחיה להיפך
 דאי ס"ד דכלי מתכות נמי ריני הכי חמאי נקט הלוקח כלי גדול
 כגון חביות גדולה דמסתמא אל עץ הן הוי ליה למימר דבואל טפי
 חפילו בכלים של מתכות חלה נראה כדאמרינן ונס החי תקנה
 דלעיל לעשות בנין בקרקעיתו של מרחשת כדי לבטל גזירות מרחשות
 לא ברירא ליה ולא אומר בו לא חיסור ולא התיר עד שיבאו דבריו
 הטוראים מכל סיג חלי באשר שרירי ליה שכיילי דנהר דעה וזכירה
 ואת כל היקר רחשה עינו ואף שיש עדיין לאלקי' מילין לעיין במסכ'א
 ובחס' בפ' ב' בהל' סוגיא דהווינו על ידי דבר טהרה בעינן מ"מ
 חשים יד לפי שלא לטרוח אותו נתיק רק דמה שבהכרח ולא יגונה
 וכו' השתחוה ואקוד נחם כרץ שלים לטרוח

תשובה

גיבור יהיה בחרץ נכח מזהב חרוץ ביתו כבית פרץ ס"ה
 אהו' ידידי החרץ והשנון וית רענן כבוד מהור' ר'
 פרץ כתבו הנכתב ד' כסליו חל"ה קבלתי וקריתי ושינתי ורואיתי
 שנשאל חכ"מ מי שרובה לעשות מקוה באשכנז ע"י המסכה מי
 גשמים הנקיים לעוקה אחת וזאתי שאלו העוקה מחוקת המים
 ומאכז מימיו בחרץ וע"כ רובה לעשות מרחשת גדולה המחוקת
 חרבעים סאה או יותר ולקבוע בחרץ במקום העוקה ולנקוב בכדי
 טהרתו ולעשות במקום הנקב כעין בנין כסיד ועפר ונדרות כדי
 להחזיק מי גשמים הנמשכין לתוכה ולהיות שאין רשאין לטבול על
 גבי דבר המקבל טומאה כמו שפורש ב"ד ס"ה קנ"ה ס"ה ל"א רוכין
 לעשות בנין של חכמים ע"כ קרקעיתו של המרחשת לנמוך עליו
 בשעת הטבילה אם יש לה התיר בעינין זה או לא עכ"ל והרעה פנים
 לכל נד ונסוף דבריו כתב וז"ל ואין ראי' ממה שכתב ב"ד ס"ה ר"א
 ס"ה הלוקח כלי גדול כגון חביות גדולה או עריבה גדולה ונקבו
 נקב המטהרה וקבעו בחרץ ועשה מקוה הרי זה כשר דהתם מירידי
 עץ חבל של מתכות לא והטעם בשל מתכות חיישינן ובשל עץ לא
 חיישינן כתב התוספות י"ט במסכת' כלים פרק י"א משנה ח' דכלי
 מתכות דמיהן יקרו חיישינן עלייהו טפי ושייך למגזר בהם שמא
 לא יקבוי בכדי טהרתו עכ"ל :

הנה

היה לפני חכ"מ דרך כבוש וסלילה והלך בנידי
 דרכים להמניא חומתה מה שלא נזכר בראשונים
 ואחרונים ראשון לפי דעת חכ"מ כלי מתכו' אף שניקב בכדי טהרתו
 טמא מדרכנו והוי בכלל גזירת י"ח דבר ודבר זה אינו מתקבל ועולה
 על דעת חכמי' בשלמא התם גזרו דבנן לחזור לטומאה ישינה ואף
 לאבי דס"ל דשמא לא יקבוי בכדי טהרתו משום דהתם דרינה
 לעשות כלים חדשים ולהשתמש בו ביום ולא ידקק אנב מהירות ולא
 יקבוי בכדי טהרתו ודוקא בכלי מתכות גזרו לפי הטעם חיירי
 דמיהס יקרים חיים עלייהו טפי חבל היכי דאינו עושהו כלי חדש
 חלה נשאר נקוב בכדי טהרתו לא גזרו דבנן כלל ורחוי ליה דהם
 חיתא כשבת דף ט"ו ע"ב טעמא דגזרו דבנן שיחורו לטומאה ישינה
 משום מעשה בשל גיין המלכה שעתמה משנה לכנה ונטמא ז' כל
 הכלים ושנתנו ונתנה לנורף וריתכן ועשה מהן כלים חדשים וזמרו
 חכמים יחורו לטומאתן ישינה מ"מ כ' אחר אבי גזירה שמא לא
 יקבוי בכדי טהרתו רבא אחר שמא יאמרו טבילה בת יומא יזילה
 בלא ערב שמש מאי בינייהו איבא בינייהו דרנפנו מירקף ואם חיתא
 לטעמא

סיוות בו זביון שלא אחר כפני ישראל חסבי הכל מסל' תואם ידוע
 שחאיתו זמן כ"ב לא נסע סוס חיש מכילי גראג ללורעטי חלה
 זה אברהם ברוסף ובאחד סמכין על הנכרי' מסל' מ שנהרג
 ומשיחין את אשתו כל זה נראה לי ברור וכיון כס' ד מ"ח לא חסמוך
 עליו עד שיסביתו עמי רבני עיר דק"ק בילי גראד להחיר לאשת כמ'
 אברהם יוסף הנ"ל גם דעתי מסכמת עמהם שתנשא לכל חיש
 דיכביון כ"ד הטורד בלימודי היום יוס' ג' נ' סכט מנ"ו לפ"ק נחם
 מאיר חותם פה ק"ח"ט :

שאלה מא

למאיר

ובא קרא יוס' ידרשון אליו עיני כל מאיר ומנהיר
 ככוכבי' דשביט שבטי ישורן הולכין לנוגה ורחו
 אור ישורן ואור מקיף חילו לאורייא תקיף בחורפי' רמי דיקולא
 וזקיף מעמד תלמידים הרבה ובעיני פקיחין עליהם יסקיף ה"ה
 אהו' המאור הגדול נר ישראל עמוד הימיני פ"ה חכ"ד ור"מ הגאון
 הגדול במהור' ר מאיר נר' יאיר ויורה בכל נח לנכח :

ראשית

דבר יראת חלקי' ענותנותו גרמה לי לגשת אל
 היכל קדשו כאשר היותו כאן נטלתי רשות
 והרמנא לדבר אליו לזמן הנידך לשאלו שאלה קדמויה ונענה לי
 ראשו כחם פז ועל כן אדבר נגדו ולא חבוש לשאלו הוד רוס כבוד
 מעלתו כאשאל בדבר חלקי' בדיני מקוואות בשאלה שאלה זו קדמנא
 מי שרובה לעשות מקוה באשכנז ע"י המסכה מי גשמים הנקיים
 לעוקה אחת ואחרי שאין העוקה מחוקת המים ומאכז מימיו בחרץ
 ונבל כן רובה לעשות מרחשת גדולה המחוקת חרבעים סאה ולקבוע
 בחרץ במקום העוקה ולנקוב המרחשת בכדי טהרתה ולעשות במקום
 הנקב כעין בנין כסיד ועפר ונדרות כדי להחזיק המי גשמים
 הנמשכים לתוכה ולהיות רשאים לטבול ע"כ דבר המקבל טומאה
 כמו שפורש ב"ד ס"ה קנ"ה ס"ה ל"א רוכין לעשות בנין של חכמים
 ע"כ קרקעיתו של מרחשת לעמוד עליו בשעת טבילה וזהו יהיה
 מקוה כשר לטבול בו גדה לזולת אם יש לה התיר בענין זה או לא
 והנה חדין לפניו כתלמיד לפני רבו אחרי דתנו התם במסכת'
 פ' ו' משנה יוד האבק שבמרחץ כוונן שהוא באמנע פוסל מן הנד
 אינו פוסל מפני שהוא במקוה שמוך למקוה ופי' הרב מברטנור'
 שם האבק שבמרחץ כלי של מתכות משוקע באמנע ויש דו נקב
 דכשנאמרומי אמנעו הטיבולות פותחין הנקב שנאמרומי
 וינחין המים שנאמרומי ומושיבין לתוכה מים אחרים נקיים וסיתמין
 הנקב והמים הנמשכים לאמנעו הם כשרים לטבילה כוונן שהוא
 באמנע פוסל לפי שכל המים גרורים על גבי ומים הגרורים על
 גבי כלים פסולים ובתוספי' י"ט שם וזה לשונו לפי שהאבק כלי קודם
 היותו קבוע בחרץ ואע"פ שנתחבר לא יבא מתורת כלי להיותו קבוע
 לחרץ וזה הוא אומרים עליו בתוספתא שלא נעשה חלה לשמש עם
 הקרקע הרמב"ם בנפוס ח' ו' ונ"ע דמשנה ט' פרק ח' דכלים עוד
 שם פרק' משנה ד' פ' הרב והרמב"ם דמשמש עם הקרקע טהור
 אע"ל והנה נראה לתרץ קושיות דאיתא התם פ' ח' משנה ט' פורכה
 אם יש לה לבנו טומאה ופי' הרב התם פורכה חנור גדול של חרם
 פתחו בגדו בעין שלנו וטהור משום דמשמש עם הקרקע דקדמני
 בתוספתא עכ"ל והנה נראה דמשם אין כאן קושיא לכאן דעוד כאן
 לא קאמרינן התם דמשמש עם הקרקע טהור פירוש הואיל ועיקר
 תשמישו עם דבר שאין מקבל טומאה היינו בכלי חרם והטעם נראה
 הואיל ואמרינן בנפוס דף פ"ג מנין לספינה שהיא טהורה
 שנאמר דרך חניה בלב ים פשיטא חניה בלב ים היא קת"ל
 מה ים טהור אף ספינה טהורה וכו' עוד שם איבא כנייהו ספינה של
 חרם וא"כ למדנו מזה שהטעם דספינה טהורה הואיל ועיקר תשמישו
 עם דבר טהור דהיינו ים והוא הדין עם תשמישו עם הקרקע
 משא"כ האבק שאמרנו הוא כלי מתכות לא מנינו שיש לו טהרה
 הואיל ותשמישו עם דבר טהור ואינו בטל והוא הדין והוא הטעם
 זה דאמרינן התם במסכת כלים פרק' משנה ד' גבי אגוס אע"פ
 שקבעו כותל טמאה דפי' הרב דהואיל ולא נעשה לשמש את הקרקע'
 ומשמש דאם משמש את הקרקע טהור התם חיירי בשל עץ והפירו'
 בכלל ספינה דלעיל אבל לא באבק של מתכות דאין דרך לעשות
 מתנו ספינה וכן אין להקשות מניכור דמסכ' כלים פרק י"ד משנה
 ב' הובא בש"ע ב"ד סימן ר"א ס"ה מ"ח דאמרינן כיכור שנעשה
 לקרקע טהור ופי' שם רמ"א וזה לשונו והכיבור הוא הנקרא בלע"ז

לשעמא דאכתי דטימא רבין אף אס לא עשה כלים חדשים הויליה
 לחימר איכא בנייהו היכיכא שניקב הכלי ולא עשה ממנו כלי חדש
 לשעמא דאכתי טמא אכל לשעמא דרבא דגזיר משום טבילת בת
 יומא ופ"ב טעמא כדפי' רש"י שהרואה שנטמא ומשתמש בו ביום
 ואינו יודע שנטמא וסובר שהטבילה ועולה מידי טומאה בלי ערב
 שמש וזה פי' דווקא היכא שעשאה כלי חדש והרואה אינו יודע
 שנטמא אכל אס עומד בשכרו הכל רואים שמשמשים בו בטביל שהוא
 נקוב בכדי טהרתו טהור גמור הוא ולא שייך למגור בשביל טבילה
 בת יומא אכל לאכתי דגזיר משום שמה לא יקבעו בכדי טהרתו א"כ
 אף שלא עשה כלים חדשים חורו כלי מתכות לטומאה ישינה אלא
 ע"כ בשפתק הדבר ולא כאמר אלא כמו שאמר החמים אס עשה
 ממנו כלי חדש עוד שמהא תנן בפ"י דכלים כלי בעלי בתים
 שיעורין כיומנים ולא לישתמיט שום מנה בכל הש"ס דכללזא אינו
 אלא מן התורה אכל מ"מ טמא מדרבנן ובר מכל דין דהא הרמב"ם
 פסק בדבא דסבירי ליה דטעמא משום טבילה בת יומא דק"ל דכל
 מקום דפליגי אכתי ורבא הלכה כרבא א"כ ליתא לטעמי' דאכתי
 ואליבא דרבא כתב בפ"י הרמב"ם בפ"י מ"ב מהלכ' כלים י"א ו"ו וכן
 כלי מתכות שנטמאו אחר שנטמאו טהרו התיבן וחזר ועשה מהן
 כלים חזרו לטומאה ישינה עכ"ל וה"ל שבודים ר"ל נקובים דהא
 לישני דש"ס נקט דקמ"י בניין התלכה ששברתן פי' שניקבן דוק
 ותשכח כדכרי ופ"ב מסתמא לא פליגי אכתי ורבא אלא אס עשאן כלים
 חדשים אכל אס נשאר מנוקבים לא עלה על שם תנא ואמר' לגזור
 עליהם טומאה משום גזירה שמה לא יקבכו בכדי טהרתו וזה פשוט
 וברור והותר ספק אחד :

ועתה

חל עלינו לבאר באר הטיב אס נריך לנקוב
 הכלי בכדי שופרת הגוד או שני במשהו או
 נריך כמוטא רימון והרב הכ"י ב"ד ס"א ר"א הביא בשם הר"ם
 שכתב בסוף ה"לכ' גדה משנה דתנן בפ"ד דמקוואות השוקות שכלע
 אינו פוסלת את המקוה כו' ניקבה מלמטה או מן הגד ואינו יכולה
 לקבל מים כל שהוא כשירה וכמה יהיה בנקב כשופרת הגוד וכתב
 הר"ם שפסטה דמתניתן קאי אחי דסילוק מיניה כמה יהיה בנקב
 לבטלו תמורת כלי שלא יפסול את המקוה מחמת שאינה מוייתי
 עובדא דשוקות יהוא שהיתה נקובה כשופרת הגוד כדי שלא יפסולו
 המים התקלחים בתוכה אכל בפ"ק דבימות מדינת דשוקות יהוא
 על ענין עירוב מקוואות כשופרת הגוד ומשמע שלא היה ארבעים
 סאה בשוקות יהוא והיה מחובר למקוה שלימה כשופרת הגוד
 ומילתא באפי נפש"ה היא ולא קאי ארישא אכל ניקבה דרישא לא בעי
 כשופרת הגוד כיון דניקבה למטה בשוקות ואינו יכולה לקבל מים
 בנקב כל שהוא נכבטה תמורת כלי ובתוספתא פליגי תנאי בה וכו'
 עד סוג' דיבמות ס"ל כמנא דסבר מלמטה מהני נקב כל שהוא וכתב
 הר"ם נראה להלכה כר"א בר רבי יוסי דמעשה רב וסבירי נמי הודו
 דלענין כלי המקוה לא בעינן כשופרת הגוד אלא שני במלח מחס
 וכו' א"כ יוסי וכן פסק רבינו שחמה וכן הביא רבינו שמשון רמ"י
 מן התוספתא הנ"ל דלמטה בשוליה שני בנקב כל שהוא ולמדנו מה
 שחזר לעשות גינת גדולה של עץ או שוקות אכן ויעשה למטה
 בשוליה נקב כל שהוא וישיבנו על הארץ וימשוך למכו מים ויטבול
 בה עכ"ל וכן כבוד רבינו ורוחם בשם הגאונים דגינת של אכן או
 עץ שנתמלא מן פסחים אין טובלין בה אכל אס ניקבה למטה כל
 שהוא או מן הגד כשופרת הגוד אינו פוסלת עכ"ל הכ"י בהעתקות
 דבריה אלו ואח"כ האריך בדברי הרמב"ם ואח"כ כתב והשמש איכא
 למירק על דברי רבינו הטרור דמחוי דלתי דלא כמאן דלא כהר"ם
 דהכשר בנקב כל שהוא למטה ואלו רבינו מנריך כשופרת הגוד
 ומסיים ויותר נכון לומר כיון דכתב לקמן על ה"ה דכלי שניקב בשולין
 כל שהוא ויש כתב הר"ם מ"מ אין להקל לעשות מקוה לכתחילה
 ככלי מניקב כזה א"כ מכל שכן שאין לטבול בתוכו אלא עסקה לי
 על אותו תשובה כיון שהוא ו"ל כתב בפסקיו להיתר וכתב שכן פסק
 ר"מ ורבינו שחמה ורבינו שמשון שהוכחו והכריחו בן מסוגיות
 התלמוד ומה תוספתא מחיה טעם כתב בתשובה שאין להקל בכך :

ורי נראה

דאין מקום לקושייתו ומה יהיה סתירה
 מה סרנה ללמוד ק"ו שאין לטבול בתוכו
 דברא י"ס חילוק גדול בין כלי המחובר לקרקע וק"ו אס כולה שמון
 ונקבר בקרקע לכלי שהוא מטלטל בידיים וראיה לזה שכתבו התוספ'
 בשבת דף ט"ז ע"ב ד"ה לא לאו כרמלית אע"ג דהאין כרמלית בכלים
 שהיו גת כיון דמחובר לקרקע לא שמי' כלי יבוס איידו הך דתוספתא

והרמב"ם
 כפ"י מה"לכ' מקוואות דין ג' כתב שוקות
 שכלע אינו פוסל את המקוה לפי שאינו
 כלי אכל כלי שאיברה כלע פוסל את המקוה אע"פ שאיברה בסיד
 נוקבה מלמטה או מן הגד כשופרת הגוד כשירה ואינו פוסל את
 המקוה הלוקח כלי גדול כגון חביות גדולה או עריבה גדולה ונקבה
 נקב המטהרה וקבעו בארץ ועשאהו מקוה הרי זה כשר וכן אס פסק
 את הנקב בסיד ובכנין אינו פוסל והמים הנקובים בתוכו מקוה כשר
 שתמו בסיד או בנפסום עדיין הוא פוסל את המקוה עד שיקבענו
 בארץ או יבנה ואם הניחה על נבארך ועל נבסיד ומירח כטיט מן
 הקרקעיתו ודפנו חרש הראוי לקבל טומאה על ידי חודו להשתמש
 בו ומנאל הטבילה זו בכלים עכ"ל והרב הכ"י נכנס בדחוקי' גדולי'
 לבאר דברי הרמב"ם בדברי דחוקים וגימגומים כאשר יראה לעין כל
 הקורא באריכות בדברי הכ"י ולי נראה דדברי הרמב"ם מתפרשים
 בלי שום דוחק דהא דתנן בפ"ד דמקוואות השוקות שכלע מיירי אכן
 חלולה שעל שפת המים והמים נכנסים לה דרך חוד כמו שפי' הרב
 מברטנור' ועל זה קאי היתה כלי ואיברה בסיד ועל זה קתני נקבה
 מלמטה או מן הגד ואינו יכולה לקבל מים כל שהוא כשירה וכמה
 יהיה בנקב כשופרת הגוד קאי פשטיה דמתניתן על רישא אס
 ניקוב למטה ומיירי שהכלע שניקבה כשופרת הגוד מחובר למים
 והוי חיבור אף לטבול בתוכה ומן השירה והתיבה שבים אין מטבילין
 בהם אלא א"כ נקבו כשופרת הגוד משמע אס ניקבו כשופרת
 הגוד טובלין אף בתוכו משום שהוא מחובר למי הים ואפילו אס אין
 בכלי ארבעים סאה טובלין כיון שמחובר בנקב כשופרת הגוד הוי
 כאלו טבל בים ונמעין וטובלין אף בתוכה אכל כשלווקה כלי וקובע
 בקרקע ומתמיד מי גשמים לתוך הכלי ואינו מחובר לשום מעין
 ומתמיד מ' סאה לתוכו בעינין שניקוב כדי טהרתו דהיינו ככלי עץ
 ומתכות כמוניא רימון וכו' היכי דבעי בירושלמי דברני שורים בים
 של שלמה היו מנוקבים כשופרת הגוד שלא יהיה נמשך על ידו כלים
 שחנקלים טומאה לים הכינמי סבידי ליה לרמב"ם היכי שלוקח
 כלי ואינו מחברה למים אלא קובע בארץ דנריך לבטלו תמורת כלי
 וכל אחד כשיעורו ככלי חרס כמוטא זית ובכלי עץ ובכלי מתכות
 כמוניא רימון שהוא שיעור יואר גדול משופרת הגוד והסוף
 דתוספתא

קדש
 זאה
 דבק
 ארץ
 זנין
 א"כ
 שם
 כלי
 לא
 אכתי
 זיתן
 קבה
 יירי
 עץ
 א"כ
 גזיר
 יפק
 גדול
 טי
 קנה
 גות
 ברין
 ונה
 ס"כ
 ז"ת
 ונה
 ע"ה
 ד"ר
 יתי
 מי
 ז"ס
 קת
 כדי
 כדי
 על
 זנין
 גליו
 ז"ס
 א"כ
 קבו
 גל:
 לא
 בלי
 מח
 ידי
 י"ס
 יתו
 לה
 אף
 כה
 לא
 ידי
 דש
 דה
 גה
 כל
 ררו
 א'
 לה
 דש
 גה
 כל

שאלות ותשובות מא

לחופפתה בקסטלן המקלה מים בכרכים מפרש הרמב"ם גמי
דמיירי דמחבר למעין והרמב"ם פוסק כסמך מתנין דירן באוקות
שנאכן דבעינן כסופרת הנוד והיה דפ"ק דינמות גמי מיירי בענין
זה והב"י כתב לפי הרמב"ם דתרי שוקות יהוה היו ולא ידעתי מי
דוחקו לזה כי לפי דרכו אין אנו נריבין לומר דתרי שוקות יהוה היו :

זכרה

מיושב נס קוסיות הרמב"ד ככלי עץ וכלי מתכות
כבר כתב הב"י וזמנה עליו דהא שיעורין גדול וזמר
מסופרת הנוד וכלי חרס אף שמוניא זית הוא קטן מכל מקום
סכור הרמב"ם הא לשיעורו כסופרת הנוד היינו להכשיר לטבול
במין השוקות וכן השירה והתיב"ס שבים מיירי שאין בהם חרבעי"ס
אפי"ה מותר לטבול בתוכם משו' דמחוברין למי המקוה הכשרים ולמי
הים אבל בלוקח כלי וקבעו בארץ ומתשיך למוכה מ' סאה שני רק
שימכטל הכלי מלקבל טומאה כיון שינט' בתוך הכלי חרבעים סאה
ואינו נרדף לגירוף מקוה אחרת' שני כשנכטל הכלי מלקבל טומאה
וגם ימשיך לדברינו גם הקושיא שהקשה הרמב"ד וזה לשונו ועוד היכי
אפשר בקרקיעתו ודופנו החרס הראוי לקבל טומאה על ידי יחודו
להשתמש בו ונמנה טבילה זו בכלים עכ"ל ולדברינו אין כאן קושיא
כיון שנכטל מתורת כלי שוב לא חיישינן לזה באשר נכתב בסמוך :

והשתא

כתבר שאלתן דלכל הידועות אס ניקוב
כמונא רימון שוב אין חשש חליצה דכ"ע
לכשנקבע בארץ ומתשיך למין מ' סאה מקוה כשירה היא לטבול בו
לכתיילה כלי שום פיקפוק ונידנדו בעולם :

ומה

שכתב מכ"ת ולעשות בנין בקרקיעתו של מרחשת
כדי לטבול גזירות מרחשתות לא גרירא לו ואינו
אומר לא איסור ולא היתר עכ"ל תמה אני הלא דבריה מפורש בדברי
הרמב"ם והביאו הב"י וכו"מ והוא כפ"ו מהילכת מקוואות דין ד'
והשתקנו לעיל דבריו וכתב הב"י שפירש הר"ם והר"ש כסיד וכננין
שהביא סיד ונורות ופקק בו הנקב לא חשיבי סתימא אבל כסיד
ובנפסים יחד השיב סתימה מעליה וחיביב כלי והשיבו על גבי ארץ
בלומר לא סתים הנקב אלא השיבו על הארץ כדי שלא ינאלו סתים או
על גבי סיד ובנפסים או שמירח הנקב מן הגדרים אכתיו לא הוי כלי
ואינו פוסל את המקוה וכשער המים שסוף תורת הבית כתב סתמו
בסיד לבדו או בנפסים לבדו אין זה סתימה יפה ואינו פוסל את
המקוה עכ"ל וככ"ה כתב לחוספת כיאור וזה לשונו לא מבעי"א אס
השיבו על הארץ אלא הושיבו על גבי סיד ובנפסים ומרח מן הטיט מן
הגדרים והדיבוק לסיד ולבנפסים כשר שמתחר שהסיד בכפפות על
הארץ עומדים כארע שמיכתא נינהו ומכאור טס להדיא דמותר
לטבול אף בתוכו עכ"ל וח"כ ק"ו וכן בנו של ק"ו שהקובע כל הכלי
בקרקע ובקרקע במקום הנקב עושה בנין בסיד ועפר ונורות
ואכניס שלא יכונו מימיו למותר באין פיקפוק כלל :

וגם

מה שכתב מכ"ת ח"ל ולהיות שאין רשון לטבול על
גבי דבר המקבל טומאה כמו שפורש ב"ד"ס ק"ח
פ"י לא רוצים לעשות בנין של אכניס על גבי קרקיעתו של מרחשת
לעמוד עליו כשעת טבילה וזה יהיה המקוה כשר לטבול בו נדה
ויולדות עכ"ל נראה מלשונו שעלה בדעתו אף שניקב הכלי בכדי
טהרתו אין רשאים לטבול בו כיון שהדבר מקבל טומאה ר"ל שראוי
למדרס וכסדרת הרמב"ד ז"ל וזה אינו נכון כלל דהתם לחומרת
הפוסקים משום דמתחילה לא היה כלי ויהיה ראוי למדרס ולא היה
עם כלי עליו אבל כלי שלא היה ראוי למדרס כגון עריבה גדולה
ונחביות שאומרים עמוד ונעשה מלאכתינו כשנקבו כמוניא ריבון
טהורים לגמרי ומותר לעמוד על גבי כלים אלו ולטבול בתוכו דהא
איתא בפ"ק דמחשבות כלים משנה ד' עריבה שנפסקה מלקבל
רימונים ומיקנו לשייכה רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרים עד
שיקניע ופסק הרמב"ם פרק ד' מהילכות כלים דין ה' וזה לשונו
עריבה גדולה שהיא וחר על תעשה קנים שנפחתה מלקבל רימונים
והבינו לשייכה היו זו טהורה אף מטומאת מדרס עד שיקניע שאין
המחשבה מועלת בעריבה גדולה שנפחתה עד שיעשה בה מעשה
עכ"ל ח"כ ק"ו כאן שקבעו בארץ וניקב מתחילה כמונא רימון שאפילו
לר' עקיבא טהורה שלא יחדל לכך :

זכרה

מתוך קוסיות הרמב"ד על הרמב"ם שכתב אין
אפשר שלא יהיה בקרקיעתו מדופנו חרס הראוי
לקבל טומאה על ידי יחודו כו' הרי סתם משנה דלא מהני יקוד עד
שיעשה בה מעשה ק"ו היכי דאפילו יחוד לא היה דכטלו מתורת כלי

לגמרי ואינו מטמא כלל לאחר שניקבה בכדי טהרתו :

וגם

מה שכתב מכ"ת הא דחמירין בנמר' מנין לספינה
שהיא טהורה שנאמר דרך חני' כלים כו' עד חיוב
בנייהו ספינו של חרס וח"כ למדנו זהו שהטעם דספינה לטהרה
הואיל ועיקר תשמיש עם דבר טהור דהיינו יום והוא הדין תשמישו
עם הקרקע עכ"ל וכל דבריו אינו אלא דברי תימ' דהא לדברי
המסופרת שלא נעשה אלא לשמש הקרקע מותר חפילו בכלי חרס
א"כ למה מטמא ספינה של חרס אלא ע"כ דמחן דילוף הקישא מים
מגזירת הכתוב טהרה הפורה ולא הטעם דעיקר שימוש עם הקרקע
ולמחן דילוף חשק מטמא ספינה של חרס לא חיימא לשק ואין ענינו
כלל לדבר המשמש עם הקרקע וכן כתוב הרמב"ם בפ"י מהילכות
כלים דין ט' וזה לשונו ספינה של חרס אף על פי שהיא מקבלת
חיבה מקבלת שאין הספינה בכלל הכלים האמורים בטהרה בין היא
של חרס ובין היא של עץ בין גדולה בין קטנה עכ"ל הרי לדעת
הרמב"ם דילפינן מהקישא דים א"כ אין הספינה בכלל הכלים
האמורים בטהרה וזה ברור הרי נפסטי ת"ל כל הספיקות שלו ובהא
נחתא ובהא סלקא חס ניקב למטה כמונא רימון מותר לקבוע
בקרקע ולמחן מי הנשמים ואם עושה במקום הנקב בקרקע ריגעת
אכניס כסיד אין כאן שום נידנדו איסור ומותר לעמוד על קרקיעתו
הכלי כלי שום פיקפוק ולטבול בתוכו כ"ל לי ברור וזמנה חני על מכ"ת
דנקט בלישניה מרחשת ולא ידעתי שם כלים ככל מסכת כלים
ובנחלקו לו סדר קדשים בסדר טהרות דמרחשת נזכר בסדר קדשים
שהיה כלי שרת שמשע' רוחסין אבל עיקר כוונתי שעשה כלי גדולה
כמו חיבה כארע דפנות וסולו כדילקובע בקרקע וכבר כתבתי היתר
בזה והנכנס ויגא הכלי הזה כטהרה כ"ד ד"ש מחיר חוסת פה
ק"ק איין שטאט :

תשובה

שהשיבו לי על כתב הנ"ל :

למאיר

וכא קרא יום יום ידרשון אליו ששמעון פורטו
אמת וחסד על לשוני מומיב ופקר ומסיק
שמעת חליבא דהלכתא הלכה רוחת בישראל פומיה ממלל דברכן
דאכתמתא ונבחרתא דיליה הוא הילכתא גיביריתא חיבה למשנה
מיניה וורה לידון וכמשפט לא ימעיל פיו דב נבחרתא דרב כמו אשרי
הדר שהוא שריו בתוכו יגון שמו לעולם וזריח שמש לרוד וזור הוא
גיחור דלוגי מ"ה הגאון הגדול המפורסם אב"ד ור"מ כ"פ"ה עמוד
הי"ג במהור"ר מאיר נר' ויאר ויזרח ככלל גמ' לנחמ' :

קברתי

תשובתו הרמה כי שם בתי בניו בתלפיות על
אדני השפל והמדע חומותיו ברזל בדמיו נחשוט
ויהי שולחתי מים חיים מקור נחלים מחובר למעין אשר לא יכונו
מימיו חמיר מלא על כל גדמותיו בראיות ברורות וחוקות מהראשונים
מאורות שביניו ושמתתי מחוד בדבריו דברי חלקי חיים יזמר מעל כל
הן וקירים המה מפנינים וכל חפנים לא יסוה בהם הרומיית נחמתי
בפתחו לי את כוד החלב ודבש אשר חתת לשונו וכבר בטלתי דעתי
הקננה והפחוחה ממלמל מחט סידקית לפני דעתו הרחבה ועמוקה
מני ים אף להראות לפני הוד רוס מעלתו וכבודו שערבין וחביבין
דבריו עלי וחזרתי עליהם פעמיים ושלא בחיפוס מגזרות אכבוד בזה
מה שיש לפקפק בהם לפי עניות דעתי אך לא בחילק דק כמומיב
ראשון מחילה נאמר בכתבי קודש וזה לשונו מכ"ת היה לפניך דרך
סליה והלך כנ"ד דרבים להמניא חומרא מה שלא נזכר בראשונים
ואחרונים ראשון לפי דעת מכ"ת כלי מתכות אף שניקב בכדי טהרתו
טמא מדרבנן והוי בכלל גזירות יח דבר ודבר זה אינו מתקבל על
דעת אנשי בשלמח הפס גזיריבנן לחזור לטומאה ראשונה ואף
לאכני דסכרי ליה דשמאל לא יקבנו בכדי טהרתו משום דהתם
דריכה לעשות כלים חדשים ולהשתמש בו ביום ולא ידקדק אנג מהירוי
ולא יקבנו בכדי טהרתו ודווקא בכל מתכות גזרו לפי הטעם איירי
דדמי יקרים חיים עלייהו טפי אבל היכי דאינו עושה כלי חדש אלא
בשאר ניקב בכדי טהרתו לא גזרו רבנן כלל עכ"ל אמת ויניב ונכון
וקיים שלא עלה זה על דעת אנשי ואף לא על דעתי הקלישה רק
זאת עלה על דעתי דווקא אס ניקב מעמנו בלא מתכוון מפרט
הטומאה מיניה אבל אס ניקבנו בתכונן כדי לטהרה היה נראה
שאינו מועיל מדרבנן דסדרת אכני דחיישינן שמה לא יקבנו בכדי
טהרתו אחרי שלא ידעתי הטעם לחלק בין אס עשה כלים חדשים
אלו לא ואף שאדמ'ו נמן טעם כמה שכתב וזה לשונו משום דהתם
דלוגה

שאלות ותשובות מא מב נד

אם לא עשה כלי חדש לא גורו וקשה לפי פי' מכת' א"כ כעטם כל דכו חנו מחלקים שלא רנו חכמים לגורו אלל חס רופים לעטות כלים חדשים ואין מדמים בגזירת חכמים כמו שאמרנו בשבת ובהגנה דף ס' ע"א וברך כ"ו דלר' חנינא בן עקיבא דאמר לא אסרו - אלל בירדן ובספינה וכמעשה שהיה ומה שכתב מכת' ותפלה עלי שכתבתי ועוד שמתא תנן בפ' י"ז דכלים כל כלי בעלי בתים שיטורן כרימונים לא לישתמיט שום תנא בכל הש"ס דכלל זה אינו אלל מן התורה וכפ"ת מכת' מזה אינו ראי' דמתניתין בכלי עץ מיירי כמו שכתב רש"י ז"ל בשבת הנה גם אנכי ידעתי וכל הפרושים ככל המקומות שהביא הש"ס משנה זו פי' בכלי עץ מיירי אלל בכל מקום אף בכלי מתכות מהני שיעור זה לטהרו כמו שהבאתי בשם הירושלמי גבי י"ס של שלמה ומה שכתבו דמתניתין מיירי בכלי עץ לאפוקי כלי חרס דטהור בכדי שיוכיח וית' כמו שכתבו התוספת דריש עירובין וכמו גבי כלי מתכות נכחו חכמים שיעור לטהרו כפי שמתין כמו שזכר בריש פ' י"ד והרמב"ם בפ' י"א אלל כולם מודים במוניח רימון טהור אף בכלי מתכות כמו שהבאתי בשם הירושלמי וא"כ הדרה קושיא דלכתחלה ללל לישמיט שום תנא ולומר דחס מתכוון לטהר דחינו טהור ומה שכתב מכת' שכתבתי בר מכל דין וכו' דק"ל דבכל מקום דפליגי אביי ורבא הלכה כרבא וכתב מכת' שיש לחלק דהני מילי היכי דפליגי אביי ורבא דהילכתא כרבא הני מילי דפליגי בפלוגת' כפני עמנו וכו' הנה לא אכנסו ראשי דבדר זה הפני טירדות למיורי אלל מכת' דילב דברי שכתבתי בר מכל דין דהני הרמב"ם פסק כרבא וסיימתי משום דס"ל דבכל מקום דפליגי אביי ורבא הלכה כרבא א"כ לא עלי מלכותו אלל על הרמב"ם ותי הוא דדורינו שיחלוק על פסק הרמב"ם כלי ראי' מוכרחת אכן מה שכתב מכת' מה שרביתי לתרן דברי הר"ש שאין דבריו בתשובה סותרים לפסקיו דנסופא מיירי שהכלי שלם כמו שכתב הרב הכ"ג בעמנו והתפלה מכת' עלי חס חמנס שיש להשיב על פילפוליו אלל האמת אמו ואגב רהיטי רהיטי לגמר' דידי ולא עיינתי בתשובת הר"ש ואלת אמו דמה שפייס הר"ש בסוף התשובה אלל בתוכו אין טובליו קאי אפילו אם ניקבה להכי דלכו' מביא ג"כ סוף דבריו בתשובה והאמת עם מכת' ותחוקי' טיבות' למכת' שהעמידני על האמת ודברי הר"ש בפסקיו סותרים מה שכתב בתשובה וע"כ דברי הכ"ג כדורין שפייס שפסם רכיבו דבריו בתשוב' עיקר ר"ל דלטבול בתוכו בפנין כסופרת הגוד ואני כפתי של דעת הירושלמי בע"ן לנטל הכלי - כמוניח רימון לנחת לכל הדעות ;

ומה

שרנה מכת' להשיב עלי כמה שכתבתי דמרחשת נזכר בסדר קדשים שמעשיה רוחן ב' במסקנ' לאו הכי איתא דקיימא לן בבית הילל דומר כלי היה במקדש כו' אלמא על שם הכלים נקראו ולא על שום מעשיהם עכ"ל הנה רחשי מרחשן שפתי ולא ידעתי מאי קאמר הא דמסקנ' לן אליבא דב"ש או על שם כלי נקראו או על שום מעשיהם רבה לומר אי הכלי נקרא מרחשת מפני שהוא עמוק והוא לשון רמש דמתרגמינן רחשן והכלי שמה מרחשת על שם שמתגנין בתוכו רוחש אלל המנחה נופח לא אוקרי מרחשת או על שום מעשיהם רבה לומר המנחה נקרא מרחשת וא"כ איבא לספוקי אי אומר רוי עלי מרחשת אם מנחה נדר או כלי נדר ופשט בית הילל דעל שם הכלי ניקרא ולא על שם המנחה ופי' דש"י דזה נפשהוה עמוקה וכן פי' רש"י בחומש מרחשת כלי הוא שפי' במקדש עמוק ומתוך שהיא עמוקה כו' מעשה המנחה העשויין לתוכה דוחשין וכפ"ת הר"מ שרשי פי' אליבא דב"ש וכן סתם משנה שם ד' חנינא בן גמליאל אומר מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין וככ"ה אלל דב"ש מספקא ליה דילמא נקרא כך על שם המעשה הנעשה בתוכה ומנחה נופח נקרא מרחשת אף שאין נפקותא לדניח הודעתי שפתי דברו מללו כ"ד ש' הטרוד מאיר חתום פס' ק"ק א"ש :

שאלה מב

למאיר

ובא קרא יוס יוס ליוס יביע ולילא יחיה דעפ ובינה בתפלה ורינה בדה קאמינא לנה' אמין החופלה עושה פלא הגאון הגדול מעונו ומגדלו נ"י פ"ה ע"ה כ"ט כמסור' דמאיר גר"ו ואיר באור הכהיר וכשבעתי' ויהי' - חלתי לבוא במהירה אף תורה היא וללמוד אני נר ד' ע"כ ת"י וברך' שלא באורך כמה שדברתי עם אדמו' כהיום נגדון השאלה מקוה הנמשך בתי גשמים והמקוה נחסר בכל פעם מחמת שהמים יוגלים דרך איוס שדק או איוס נקב שיש בקרקיעות המקוה או כפוליו אלל מותר לחבר

דרונה כלי' חדשים ולהשתמש בו ביום ולא ידקק אנכ מהירות ולא יקינו בכדי טהרות עכ"ל לפי טעם הזה הדרה קושיא דלכתחלה מפני מה לא גזרו בשאר כלים טומאה ושינה שהרי בשאר כלים נמי איבא למגורו שלא יקבנו בכדי טהרות ולא ידקק אנכ מהירות ואמ"ו רבה לתרן זה התיך כדי לזכור כמה שכתוב ודוקא בכלי מתכות גזרו לפי הטעם מיירי דמתיין יקרי' וכו' אלל קשה עלי מאוד להרבות ולערכב הדברים ולדקק שני טעמים אלל להדרי דלפי הטעם מיירי דמתיין יקרי' משמע דמשום הכי לא יקבנו בכדי טהרות דמיירי דמתיין יקרי' חס עלייהו ויקבנו שיעור מגומנס מאוד משו' דחס עלייהו טפי ולא יהי' בכדי טהרות לפעמים וא"כ ידקק בנקובת' ולא יעשנו במהירות וקנת' ראי' להא דלעיל דלחביי אין חילוק בין חס עשה כלים חדשים או לא ממה שפירש רש"י ו"ל בע"ו דף כ"ב ע"א גבי הא דמבעי' לן רימא כלי לע"ז מאי ומסיק רב המנונא משום טומאה ושינה קמבעי' ליה ואחר שכתב שרש"י וזה לשונו הטעם שמה יאמרנו טבילה בת יומא פירושו ו"ל וקמבעי' כלים שכשתמשו לע"ז וכו' שברו כדי לטהרו וחזר וריתכן לע"ז ועדיין לא נשתמשו בזמי הדר לטימאה קמיימא או לא עכ"ל משמע קנת' דדוקא לפי הטע' דטביל' בת יומא עולה אז חס שיכרו כדי לטהרו מהני אלל לפי הטעם דח' יסינן שמה לא יקבנו כדי טהרות חס שיכרו כדי לטהרו לא מהני להוכיחו טומאתו מדרבנן ומה שכתב אה"ו דחס אית' לטעמא דחביי דטימא רבנן אף חס לא עשה כלים' חדשים הוי ליה למימר איבא בנייהו וכו' ראי' גדולה והוכחה חזקה היא שאין עליה תשובה ואקבל האמת ולא אכנס ומה שכתב אה"ו וזה לשונו ועוד שמתא תנן בפ' י"ז דכלים כל כלי בעלי בתים שיטורן כרימונים ולא לישתמיט שום תנא בכל הש"ס דכלל זה אינו אלל מן התורה וזה אינו ראי' דהני מתניתין בכלי עץ מיירי כמו שכתב רש"י ז"ל בשבת דף כ"ו ע"א וברך ק"ב ע"ב כל כלי בעלי בתים לגבי כלי עץ תנן לה במסכת כלים ומה שכתב אה"ו וזה לשונו ובר מכל דין וכו' דק"ל דבכל מקום דפליגי אביי ורבא הילכתא כרבא יש לחלק דהני מילי היכי דפליגי דריבא פלוגתא כפני עמנו אלל היכי דפליגי בפירוש ברייתא ובמאי קתפליני תנאי או בטעמי' דנ' לתא אף דריבא נפקות' בפלוגתייהו אליבא דריבא לא נקטינן האי כלל דהילכתא כרבא וכמו שכתב בא"ת חות איר' שאלה כ"ד לתרן בזה קישות התיספת שכתב דף קנ"ה ע"א בדה' והילכת' נדרים חסורים נדיי נדרים מותרים ומה שכתב אה"ו לתרן קושיא הרב הכ"ג שהקשה שבדרי הר"ש בפסקיו סותרים לדבריו בתשובה ורנה לומר שרש"י בתשוב' מיירי שכלי שלם והתפין בדברי הר"ש בתשובה כ"ג ל"א דין ח' ורנה דמיירי בכלי שניקב כל שהוא ומה שפסם עלי בלשוני המתומנס בלישני דמרחשת נזכר בסדר קדשים שמעשי' רוחשין כמסכת' מנחות דף ס"ג במסקנ' לאו הכי איתא דק"ל בבית הילל דאמר כלי היה בנקדא ומרחשת שמה ואומר כל נעשה במרחשת ועל מחבת אלמא על שם הכלים נקראו ולא על שם מעשיהם כ"ד תלמידי ;

תשובה

כתבו הנכתב יו"ד טבת תנ"ה ; קבלתי לנכון וקריתי ושניתי ושלשתי ומלאתי נחת שירד לעמק השאלה ואשיב דבר דבר על אופנו בדבר שפיקק מכת' בטעמי דף לאבני לא גזרו אלל בכלי' חדשים של מתכות א"כ חס בתכוון כדי לטהרו נזכר לומר לטעם אביי דלא מהני דחיישינן שמה לא יקבנו בכדי טהרות ורנה להביא ראי' ממה שפי' רש"י בע"ו דף ג"ב גבי הא דמבעי' לן רימא כלי לע"ז מהו משום טומאה ושינה קמבעי' לן פי' רש"י הטעם שמה יאמרנו טבילה בת יומא עולה וכו' משמע קנת' דלפי הטעם שטבילה בת יומא עולה אז חס שברו כדי לטהרה מהני אלל לפי הטעם דחיישינן שמה לא יקבנו בכדי טהרות חס שברו כדי לטהרו לא מהני להוכיחו יד טומאתן עכ"ל ואני אומר דאפילו קנת' ראי' אינו דרשי נקט מילתא דרבא דהילכת' בויתיה והוא הדין לאבני ;

ועוד

לפי דברי מכת' מתקומה הוא מוכרע דליחא לדחביי מדלח קמבעי' ליה אלל אליבא דרבא ש"מ דהילכת' בוותי' וזה סוגיות הפוסקים להכריע כל היכי דאולי סוגיות הש"ס מתקיים אחר אליב' דחד מ"ד ש"מ דהילכתא כוותיה ובר מכל דין דלסברת מכת' לתה גזרו חמנס ע"י מעשה בניין הלכה ולמה לא גזרו מקום מטעם שלא יקבנו בכדי טהרות אף שלא עשה כלים חדשים אלל בתכוון לטהרה וכבר הוכחנו ברא' ברורה של דברי אביי

